

अथ शुक्लयजुर्वेदीय-

काण्व-संहिता ।

अथ प्रथमो दशकः ।

अथ प्रथमोऽध्यायः ।

॥ ओ३म् ॥ इषे त्वोजे त्वा वायवं स्थ । देवो वः सविता प्रार्पेयतु श्रेष्ठतमाय कर्मणे ॥१॥ १
आप्वावध्वमध्व्या इन्द्राय भागं प्रजावतीरनमीवा अयक्ष्माः । मा व स्तेन ईशत माघशस्तः ॥२॥२
ध्रुवा अस्मिन् गोपती स्यात बह्वीः । यजमानस्य पशून् पाहि वसोः पवित्रमसि ॥३॥ (१) ३

धौरसि पृथिव्यसि मातरिर्क्षनो धर्मोऽसि । विश्वधाः परमेण धाम्ना ॥१॥ ४

द२हस्व मा ह्वार्मा ते यज्ञपतिर्ह्वर्षीत् ।

वसोः पवित्रमसि श्रुतधारं वसोः पवित्रमसि सहस्रधारम् ॥२॥ ५

देवस्त्वा सविता पुनातु वसोः पवित्रेण श्रुतधारिण । सुप्वा कामधुक्षः ॥३॥ ६

सा विश्वायुः सा विश्वकर्मा सा विश्वधायाः ।

इन्द्रस्य त्वा भाग२ सोमेनातनक्षिम् विष्णो हव्य२ रक्षस्व ॥४॥ (२) ७

अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छकेयं तन्मे राध्यताम् । इदमहमनृतात् सत्यमुपैमि ॥१॥ ८

कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्ति कस्मै त्वा युनक्ति तस्मै त्वा युनक्ति । कर्मणे वां वेषाय वाम् ॥२॥ ९

प्रत्युष्ट२ रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टम्२ रक्षो निष्टप्ता अरातयः । उर्वन्तरिक्षमन्वेमि ॥३॥ १०

धूर्वसि धूर्वे धूर्वेन्तं धूर्वे तं योस्मान् धूर्वेति । धूर्वे तं यं वयं धूर्वोमः ॥४॥ ११

देवानामसि सक्षितमं वह्नितमं पप्रितमं जुष्टतमं देवहूतमम् ।

अहूतमसि हविर्धानं द२हस्व मा ह्वार्मा ते यज्ञपतिर्ह्वर्षीत् ॥५॥ १२

विष्णुस्त्वा क्रमतामुरु वातायापहत२ रक्षो यच्छन्तां पञ्च ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेधिनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥६॥ १३

अवये जुष्टं गृह्णामग्नीषोमाभ्यां जुष्टं गृह्णामि । भूताय त्वा नारातये स्वरभिविरुयेषम् ॥७॥१४ [१४]

- द॒ह॒न्तां दुर्याः पृथिव्यामुर्वन्तरिक्षमन्वेमि ।
 पृथिव्यास्त्वा नामौ सादयाम्यदित्या उपस्थे । अग्ने हव्य॑ रक्षस्व ॥८॥ (३) १५
- पवित्रे॑ स्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वेः प्रसव उत्पुनामि । अल्लिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रुक्षिमिः ॥१॥ १६
 देवीरापो अग्रेगुवो अग्रेपुवः । अग्र इभमद्य यज्ञं नयत सुधातुं यज्ञपतिं देवायुवेम् ॥२॥ १७
 युष्मा इन्द्रोऽवृणीत वृत्रतूर्ये यूयमिन्द्रमवृणीध्वं वृत्रतूर्ये प्रोक्षिता स्थ ।
 अग्रये॑ त्वा जुष्टं प्रोक्षाम्यग्नीषोमाभ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥३॥ १८
 दैव्याय कर्मणे शुन्धध्वं देवयज्यायै । यद्वोऽशुद्धः पराजघानैतद्वस्तच्छुन्धामि ॥४॥ (४) १९
- शमीस्यवधूत॑ रक्षोऽवधूता अरातयः । अदित्यास्त्वर्गसि प्रति त्वादितिर्वेत्तु ॥१॥ २०
 अद्रिरसि वानस्पत्यो ग्रावांसि पृथुबुध्नः । प्रति त्वादित्यास्त्वर्गवेत्तु ॥२॥ २१
 अग्नेस्तनुरसि वाचो विसर्जनम् । देववीतये त्वा गृह्णामि ॥३॥ २२
- बृहन् ग्रावांसि वानस्पत्यः स इदं देवेभ्यः । हव्य॑ रक्षमीष्व सुशर्मा॑ क्षमीष्व हविष्कृदेहि ॥४॥ २३
 कुक्कुटोऽसि मधुजिह्व इषमूर्जमावद । वय॑ संघाते संघाते जेष्म ॥५॥ २४
 वर्षवृद्धमसि प्रति त्वा वर्षवृद्धं वेत्तु । परापूत॑ रक्षः प्रतिपूता अरातयः ॥६॥ २५
 अपहृत॑ रक्षो वायुवो विर्विनक्तु ।
 देवो वः सविता प्रतिगृह्णातु हिरण्यपाणिरल्लिद्रेण पाणिना ॥७॥ (५) २६
- धृष्टिरस्यपाप्मे अग्निमादाँ जहि । निष्कृव्यादं सेधा देवयजं वह ॥१॥ २७
 ध्रुवमसि पृथिवी द॒ह ॥
 ब्रह्मवर्नि॑ त्वा क्षत्रवर्नि सजातवन्युपदधामि द्विषतो वधाय ॥२॥ २८
 अग्ने ब्रह्म गृभ्णीष्व धरुणमस्यन्तरिक्षं द॒ह ।
 ब्रह्मवर्नि॑ त्वा क्षत्रवर्नि सजातवन्युपदधामि द्विषतो वधाय ।
 धत्रेमसि॑ दिवं द॒ह । ब्रह्मवर्नि॑ त्वा क्षत्रवर्नि सजातवन्युपदधामि द्विषतो वधाय ॥३॥ २९
 विश्वाभ्यस्त्वाशाभ्य उपदधामि द्विषतो वधाय ।
 चितं स्थोर्ध्वचितो भृगूणा॑मङ्गिरसां तपसा तप्यध्वम् ॥४॥ (६) ३०
- शमीस्यवधूत॑ रक्षोऽवधूता अरातयः । अदित्यास्त्वर्गसि प्रति त्वादितिर्वेत्तु ॥१॥ ३१
 धिषणासि पर्वती प्रति त्वादित्यास्त्वर्गवेत्तु ।
 दिवुस्कम्भन्वासि धिषणासि पार्वतेयी प्रति त्वा पर्वती वेत्तु ॥२॥ ३२ [३२]

धान्यमसि धिनुहि देवां धिनुहि यज्ञं धिनुहि यज्ञपतिम् । धिनुहि माँ यज्ञन्यम् ॥३॥ ३३

प्राणाय त्वोदानाय त्वा व्यानाय त्वा । दीर्घामनु प्रसितिमायुषे धा ।

देवो वः सविता प्रतिगृह्णातु हिरण्यपाणिराछिद्रेण पाणिना । चक्षुषे त्वा महीनां पयोसि ॥४॥ ३४

वेदोसि वेदु येन त्वं देव वेद देवेभ्यो वेदोऽभवः । तेन मह्यं वेदो भव ॥५॥(७) ३५

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

सं वपाभि समाप ओषधीभिः समोषषयो रसेन ।

स रेवतीर्जगतीभिः सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृच्यन्ताम् ।

जनयत्यै त्वा सं यौमि ॥१॥ ३६

इदमग्निदमग्नीषोमयोरिषे त्वा । घर्मोसि विश्वायुरुकप्रथा उरु प्रथस्वोरु ते यज्ञपतिः प्रथताम् ॥२॥ ३७

अग्निष्टे त्वच्च मा हिंसीदुन्तरित् रक्षोन्तरिता अरातयः ।

देवस्त्वा सविता श्रपयतु वषिष्ठोऽभि नाकै ॥३॥ ३८

मा भेमा सं विक्था अतमेर्यज्ञोऽतमेर्यजमानस्य प्रजा भूयात् ॥

त्रिताय त्वा द्विताय त्वैकताय त्वा ॥४॥(८) ३९

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् । आददेऽध्वरकृतं देवेभ्यः ।

इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणः सहस्रभृष्टिः शततेजाः । वायुरसि तिग्मतेजा द्विप्तो वधः ॥१॥ ४०

पृथिव्यै घर्मोसि पृथिवि देवयजनि । ओषध्यास्ते मूलं मा हिंसिषम् ॥२॥ ४१

व्रजं गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्वैधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्यां शतेन पार्श्वैः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक् ॥३॥ ४२

अपारहं वध्यासं पृथिव्यै देवयजनात् ।

व्रजं गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्वैधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्यां शतेन पार्श्वैः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक् । अररो दिवं मा पसो द्रुप्तस्ते धा मा स्कन् ।

व्रजं गच्छ गोष्ठानं वर्षतु ते द्यौर्वैधान देव सवितः परमस्यां पृथिव्यां शतेन पार्श्वैः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मस्तमतो मा मौक् ॥४॥ ४३

गायत्रेण त्वा छन्दसा परिगृह्णामि त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा परिगृह्णामि जागतेन त्वा छन्दसा परिगृह्णामि ।

सुध्मा चासि शिवा चासि स्योना चासि सुषदा चासि । ऊर्जस्वती चासि पर्यस्वती च ॥५॥ ४४

पुरा क्रूरस्य विसृपो विरश्चिबुदादाय पृथिवीं जीवदानुम् ।

यामैर्यश्चन्द्रमसि स्वधाभिस्तां धीरांसो अनुदिश्य यजन्ते । द्विप्तो वधोऽसि ॥६॥(९) ४५ [४५]

प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टम् रक्षो निष्टम्ना अरातयः ।

अनिशितोऽसि सपत्नश्चिद्वाजिनं त्वा वाजेध्यायै सम्मार्जिमि ।

प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टम् रक्षो निष्टम्ना अरातयः ।

अनिशितासि सपत्नश्चिद्वाजिनीं त्वा वाजेध्यायै सम्मार्जिमि ॥१॥

४६

अदित्यै रास्नासीन्द्राण्यै संनहनम् । विष्णोर्वैष्णोऽस्युजं त्वादब्धेन त्वा चक्षुषावपश्यामि ॥२॥ ४७

अभेजिह्वासि सुभृद्वैभ्यः । धाम्ने धाम्ने भव यजुषे यजुषे । सवितुस्त्वा प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण

पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः । सवितुर्वैः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः ॥३॥ ४८

तेजोऽसि शुक्रमस्यमृतमसि धाम नामासि । प्रियं देवानामनाष्टुष्टं देवयजनम् ॥४॥

४९

यस्तं प्राणः पशुषु प्रविष्टो देवानां विष्टामनु यो वितस्ये ।

आत्मन्वान्तसौमघृतवान्हि भूत्वाग्निं गच्छ स्वयर्जमानाय विन्द ॥ ५ ॥ (१०)

५०

॥ इषे त्वा तिस्रः ॥ ३ ॥ द्यौरसि चतस्रः ॥ ४ ॥ अग्ने व्रतपतेऽष्ट ॥ ८ ॥ पवित्रे स्थ चतस्रः ॥ ४ ॥ शर्मासि सप्त ॥ ७ ॥ धृष्टिरसि चतस्रः ॥ ४ ॥ शर्मासि पुनः पञ्च ॥ ५ ॥ देवस्य त्वा चतस्रः ॥ ४ ॥ द्वितीयो देवस्य त्वा षट् ॥ ६ ॥ प्रत्युष्टं पञ्च ॥ ५ ॥ दशानुवाकेषु पञ्चाशत् ॥ ५० ॥ इषे देवस्य समाः पञ्चाशत् ॥ ५० ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां प्रथमोऽध्यायः ॥१॥

अथ द्वितीयोऽध्यायः ॥

कृष्णोऽस्याखरेष्टोऽग्नये त्वा जुष्टं प्रोक्षामि वेदिरसि बर्हिषे त्वा जुष्टां प्रोक्षामि ।

बर्हिरसि सुग्भ्यस्त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥१॥

१

अदित्यै व्युन्दनमसि विष्णोः स्तुपोऽसि । ऊर्णं ब्रदसं त्वा स्तृणामि स्वासस्थां देवेभ्यः ॥२॥ २

भूपतये स्वाहा भुवनपतये स्वाहा भूतानां पतये स्वाहा ।

गन्धर्वस्त्वा विश्वावसुः परिदधातु विश्वस्यारिष्ट्यै ॥३॥

३

यजमानस्य परिधिरस्यग्निरिष्ट ईळितः । इन्द्रस्य बाहुरसि दक्षिणो विश्वस्यारिष्ट्यै ।

यजमानस्य परिधिरस्यग्निरिष्ट ईळितः । मित्रावरुणौ त्वोत्तरतः परिधत्ता ध्रुवेण धर्मेणा विश्वस्यारिष्ट्यै ।

यजमानस्य परिधिरस्यग्निरिष्ट ईळितः ॥४॥

४

वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमन्तं रश्मिधीमहि । अग्ने बृहन्तमध्वरे ॥५॥

५

समिदसि सूर्यस्त्वा पुरस्तात् पातु कस्याश्चिदभिर्वास्त्यै । सवितुर्वाह स्यः ॥६॥

६

ऊर्णं ब्रदसं त्वा स्तृणामि स्वासस्थं देवेभ्यः । आ त्वा वसवो रुद्रा आदित्याः सदन्तु ॥७॥

७

घृताच्यसि जुहूर्नाम सेदं प्रियेण धाम्ना प्रिये सदसि सीद । घृताच्यस्युपभृत्नाम सेदं प्रियेण

धाम्ना प्रिये सदसि सीद । घृताच्यसि ध्रुवा नाम सेदं प्रियेण धाम्ना प्रिये सदसि सीद ।

प्रियेण धाम्ना प्रिये सदसि सीद ॥८॥

८ [५८]

ध्रुवा असदङ्गतस्य योनौ ता विष्णो पाहि ।

पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं पाहि मां यज्ञन्यम् ॥९॥ (१)

९

अग्रे वाजजिह्वाजं त्वा सरिष्यन्तं वाजजितुं सम्मार्ज्मि ।

नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यः सुयमे मे भूयास्तम् ॥ १ ॥

१०

अस्केममद्याज्यं देवेभ्यः संत्रियासम् । अङ्घ्रिघ्ना विष्णो मा त्वावक्रमिषम् ॥२॥

११

वसुमतीमग्ने ते छायाभुपस्थेषु विष्णोः स्थानमसि । इत इन्द्रो वीर्यमकृणोदुध्वोऽध्वर आस्थात् ॥३॥ १२

अग्ने वेहोत्रं वेदुत्यम् । अवतां त्वा द्यावापृथिवी अव त्वं द्यावापृथिवी ॥४॥

१३

स्विष्टकृदेवेभ्य इन्द्र आज्येन हविषा भूत स्वाहा । सं ज्योतिषा ज्योतिः ॥५॥

१४

अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वम् । अमी मदन्त पितरो यथाभागमावृषायिषत ॥६॥ १५

उपहृता पृथिवी मातोप मां पृथिवी माता ह्वयताम् । अग्निराग्नीध्रात् स्वाहा ॥७॥

१६

उपहृता द्यौष्पितोप मां द्यौष्पिता ह्वयताम् । अग्निराग्नीध्रात् स्वाहा ॥८॥

१७

मयीदमिन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान् रायौ मघवानः सचन्ताम् ।

अस्माकं सन्त्वाशिषः सत्या नः सन्त्वाशिषः ।

अग्रे वाजजिह्वाजं त्वा ससुवाः वाजजितुं सम्मार्ज्मि ॥९॥ (२)

१८

देवं सवितरेतं त्वा वृणते बृहस्पतिं ब्रह्माणम् । तदहं मनसे प्रब्रवीमि ॥१॥

१९

मनो गायत्र्यै गायत्री त्रिष्टुभे त्रिष्टुब्जगत्यै जगत्यनुष्टुभे ।

अनुष्टुप्प्रजापतये प्रजापतिर्विश्वेभ्यो देवेभ्यः ॥२॥

२०

बृहस्पतिर्देवानां ब्रह्माहं मनुष्याणाम् । भूर्ध्रुवः स्वर्निरस्तः पाप्मेदमहं बृहस्पतेः सदसि सीदामि ॥३॥ २१

मित्रस्य त्वा चक्षुषा प्रतीक्षे । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

प्रतिगृह्णामि पृथिव्यास्त्रा नामौ सादयाम्यर्दित्या उपस्थे ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥४॥

२२

आददेऽग्नेष्ट्रास्येन प्राश्रामि बृहस्पतेर्मुखेन । या अप्सवन्तर्देवतास्ता इदं शमयन्तु ॥५॥

२३

स्वाहाकृतं जठरमिन्द्रस्य गच्छ । घृतिना मे मा संपृक्त्वा ऊर्ध्वं मे नामैः सीद ॥६॥

२४

इन्द्रस्य त्वा जठरं सादयामि । प्रजापतेर्भागोऽस्यूर्जस्वान् पर्यस्तान् ॥७॥

२५

प्राणाणानौ मे पाहि समानव्यानौ मे पाण्डानव्यानौ मे पाहि ।

ऊर्गस्यूजं मयि धेन्वाक्षितिरसि मा मे श्रेष्ठा अमुत्रास्यमिहोक्ते इह च ॥८॥

२६

एषा ते अग्ने समित्तया वर्षस्व चा च प्यायस्व । वधिषीमहि च वयमा च प्यासिषीमहि ॥९॥ २७

[७७]

एतत् ते देव सवितर्यज्ञं प्राहुर्वृहस्पतये ब्रह्मणे । तेन यज्ञमव तेन यज्ञपतिं तेन मामव ॥१०॥ २८
मनोज्योतिर्जुषतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोतु ।
अरिष्टं यज्ञश्च समिमं दधातु विश्वे देवास इह मादयन्तामो प्रतिष्ठ ॥११॥ (३) २९

अग्नीषोमयोरुज्जितिमनूजैषं वाजस्य मा प्रसवेन प्रोहामि ।
अग्नीषोमौ तमपनुदतां योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ।
इन्द्राग्नयोरुज्जितिमनूजैषं वाजस्य मा प्रसवेन प्रोहामि ।

इन्द्राग्नी तमपनुदतां योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो वाजस्यैनं प्रसवेनापोहामि ॥१॥ ३०
वसुभ्यस्त्वा रुद्रेभ्यस्त्वादित्येभ्यस्त्वं ; संजानाथां धावापृथिवी मित्रावरुणौ त्वा वृष्यावताम् ॥२॥ ३१
व्यन्तु वयोरिप्सो रिहाणा मरुतां पृषतीं गच्छ । वशा पृश्निभूत्वा दिवं गच्छ ततो नो वृष्टिमावह ॥३॥ ३२

चक्षुष्पा असि चक्षुर्मे पाहि । यं परिधिं पर्यधत्था अग्ने देव पणिभिर्गुह्यमानः ॥४॥ ३३
तं त एतमनु जोषं भराभ्येष नेष्वदपचेतयातै । अग्नेः प्रियं पाथोऽपीतम् ॥५॥ ३४

सुःस्रवभागा स्थेषा बृहन्तः प्रस्तरेष्टाः परिधयश्च देवाः ।
इमां वाचमभि विश्वे गृणन्त आसद्यास्मिन् बर्हिषि मादयध्वश्च स्वाहा वाद् ।
घृताचीं स्थो धुर्यौ पातश्च सुम्ने स्थः सुम्ने मी घत्तम् ॥६॥ (४) ३५

अग्नेऽदग्धायोऽशीतम पाहि मां दिद्योः पाहि प्रसित्यै पाहि दुरिष्त्र्यै पाहि दुरश्चन्यै ।

अविषं नः पितुं कृणु सुषदा योनौ स्वाहा वाद् ॥१॥ ३६

अग्नये संवेशपतये स्वाहा सरस्वत्यै यशोभगिन्यै स्वाहा ।

उत्खले ह्रसले यच्च शूर्पे आश्लिष्येष्ट इषदि यत् कपाले ॥२॥ ३७

उत्सुषो विमुषः सं जुहोमि सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ।

आप्यायतां ध्रुवा हविषा घृतेन यज्ञं यज्ञं प्रति देवयज्ञश्च ॥

सूर्याया ऊधो अदित्या उपस्थ उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन् ॥३॥ ३८

देवां गातुविदो गातुमित्वा गातुमित । मनसस्पत इमं देव यज्ञश्च स्वाहा वाते धाः ॥४॥ ३९

संभर्हिर्ह्रस्वा हविषा घृतेन समादित्यैर्वसुभिः सं मरुद्भिः ।

समिन्द्रो विश्वदेवेभिरह्नां दिव्यं नभो गच्छतु यत् स्वाहा ॥५॥ ४०

कस्त्वा विमुञ्चति स त्वा विमुञ्चति कस्मै त्वा विमुञ्चति तस्मै त्वा विमुञ्चति ।

पोषाय रक्षसां भागोऽसि ॥६॥ ४१

वेधोऽस्युपवेधो द्विप्तो ग्रीवा उपवेधिवि । वेशां अग्ने सुभग चारयेह ॥७॥ ४२ [९१]

ऋद्धाः कर्मण्या अनपायिनो यथासन् ॥

जुहोमि त्वा सुभग सोमगाय पुकृतमं पुरुहूत श्रवस्यन् ॥८॥(५)

४३

सं वर्चसा परसा सं तन्भिरगन्महि मनसा सः शिवेन ।

त्वष्टा सुदत्रो विदधातु रायोनुमार्धु तन्वो यद्विलिष्टम् ॥१॥

४४

यज्ञं सं च त उप च । शिवे मे संतिष्ठस्वारिष्टे मे संतिष्ठस्व स्विष्टे मे संतिष्ठस्व ॥२॥

४५

दिवि विष्णुर्व्यक्रस्त जागतेन छन्दसा ततो निर्भक्तः । योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ।

अन्तरिक्षे विष्णुर्व्यक्रस्त त्रैष्टुभेन छन्दसा ततो निर्भक्तः । योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ।

पृथिव्या विष्णुर्व्यक्रस्त गायत्रेण छन्दसा ततो निर्भक्तः ।

योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥३॥

४६

असादन्नादुस्यै प्रतिष्ठाया अगन्म स्वः । सं ज्योतिषाभूम ॥४॥

४७

स्वयंभूरसि श्रेष्ठो रश्मिर्वचोदा असि वचो मे देहि । सूर्यस्यावृतमन्वावर्ते ॥५॥

४८

अग्रे गृहपते सुगृहपतिरहं त्वया गृहपत्या भूयासम् ।

सुगृहपतिस्त्वं मया गृहपत्या भूयाः ॥६॥

४९

अस्थरि णो गार्हपत्यानि सन्तु शतं हिमाः ।

तिग्मेन नस्तेजसा सः शिशाधि सूर्यस्यावृतमन्वावर्ते ॥७॥

५०

उरुविष्णो विक्रमस्वरुक्षयाय नस्कृधि । घृतं घृतयोने पिब प्र-अ यज्ञपतिं तिर ॥८॥

५१

ततोऽसि तंतुरस्यन्तु मा तनुहि । अस्मिन्यज्ञस्याः साधु कृत्यायामस्मिन्मन्त्रेऽस्मिन्लोके

॥९॥५२

इदं मे कर्मेदं वीर्यं पुत्रोऽनु संतनोतु । अग्रे व्रतपते व्रतमचारिषं तदशकं तन्मेऽराधि ।

इदमहं य एवास्मि स एवास्मि ॥१०॥(६)

५३

अग्रे कव्यवाहनाय स्वाहा सोमाय पितुमते स्वाहा । अपहता असुरा रक्षांसि वेद्विषदः ॥१॥ ५४

ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः सन्तः स्वधया चरन्ति ।

परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टौल्लोकात् प्रणुदात्यस्मात् ॥२॥

५५

अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायध्वम् । अमीमदन्त पितरो यथाभागमावृषायिषत ॥३॥ ५६

नमो वः पितरः शुष्माय नमो वः पितरस्तपसे ।

नमो वः पितरो यज्जीवं तस्मै नमो वः पितरो रसाय ।

नमो वः पितरो घोरार्य मन्येवै स्वधायै वः पितरो नमः ।

एतद्वः पितरो वासो गृहाभः पितरो दत्त ॥ ४ ॥

५७[१०७]

उदायुषा स्वायुषोत्पर्जन्यस्य धामभिः । उदस्थाममृतौ अनु ॥५॥

५८

आवत्त पितरो गर्भं कुमारं पुष्करस्रजम् । यथेह पुरुषोऽसत् ॥६॥

५९

ऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं पर्यः कीलालं परिस्रुतम् ।

स्वधा स्थं तर्पयत मे पितॄन् ॥७॥ (७)

६०

कृष्णोऽसि नभ ॥ ९ ॥ अग्ने वाजजिह्व ॥ ९ ॥ देव सवितरेकादश ॥ ११ ॥ अग्नीषोमयोः षट् ॥ ६ ॥

अग्नेऽवधायोऽष्ट ॥ ८ ॥ सं वर्त्तसा दश ॥ १० ॥ अग्नये कव्यवाहनाय सप्त ॥ ७ ॥

सप्तानुवाकेषु षष्टि ॥ ६० ॥ कृष्ण इमं मे षष्टि ॥ ६ ॥

इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

समिधामिं दुवस्यत घृतैर्बोधयतातिथिम् । आस्मिन् हव्या जुहोतन ॥१॥

१

सुसमिद्धाय शोचिषं घृतं तीव्रं जुहोतन । अग्नये जातवेदसे ॥२॥

२

तं त्वा समिद्धिरङ्गिरो घृतेन वर्षयामसि । बृहज्जोचा यविष्ठय ॥३॥

३

उप त्वाग्ने हविष्मतीर्घृताचीर्यन्तु हर्यत । जुषस्व समिधो मम ॥४॥

४

भूर्भुवः स्वर्द्यौरिव भूम्ना भूमिरिव वरिष्म्या ।

तस्यास्ते पृथिवि देवयजनि पृष्ठेभिर्मन्त्रादमन्त्राद्यादधे ॥५॥

५

आयं गौः पृश्निरक्रमीदसदन् मातरं पुरः । पितरं च ग्रयन्त्स्वः ॥६॥

६

अन्तश्चरति रोचनास्य प्राणादपानती । व्यख्यन् महिषो दिवम् ॥७॥

७

त्रिंशद्दाम विराजति वाक् पतङ्गाय धीयते । प्रति वस्तोरह द्युभिः ॥८॥ (१)

८

अग्निज्योतिषं त्वा वायुमतीं प्राणवतीम् । स्वर्ग्यां स्वर्गायोपदधामि भास्वतीम् ।

अग्निज्योतिर्ज्योतिरग्निः स्वाहा ॥१॥

९

सूर्यं ज्योतिषं त्वा वायुमतीं प्राणवतीम् । स्वर्ग्यां स्वर्गायोपदधामि भास्वतीम् ।

सूर्यो ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः स्वाहा ॥२॥

१०

सजृद्वेने सवित्रा सज्ज राप्येन्द्रवत्या । जुषाणो अग्निर्वेतु स्वाहा ॥३॥

११

सजृद्वेने सवित्रा सज्जरुषसेन्द्रवत्या । जुषाणः सूर्यो वेतु स्वाहा ॥ ४ ॥

१२

इह पुष्टिं पुष्टिपतिर्दधात्विह प्रजा रमयतु प्रजापतिः । अग्नये गृहपतये रयिमते पुष्टिपतये स्वाहा ।

अग्नयेऽन्नादायाक्षपतये स्वाहा ॥५॥

१३

अनमित्रं मे अधरागनमित्रमुदक्कुचि । इन्द्रानमित्रं पृथान्मेनमित्रं पुरस्कृचि ॥६॥

१४ [१२४]

इन्द्रः पश्चादिन्द्रः पुरस्तादिन्द्रो अस्मो३ अभिपातु विश्वतः ।	
इन्द्रो जिघांसतां मनांसि विषूचीना व्यस्यतात् ॥७॥	१५
समिदसि समिद्धो मे अग्ने दीदिहि । समेद्धा तै अग्ने दीद्यासम् ॥८॥(२)	१६
उपप्रयन्तो अघ्वरं मन्त्रं वोचेमाग्रये । अरे अस्मे च वृण्वते ॥१॥	१७
अभिर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपांसि रतांसि जिन्वति ॥२॥	१८
उभा वामिन्द्राग्नी आहुवध्या उभा राघसः सह माद्वयध्वै ।	
उभा दातारा इवांस्यीणामुभा वार्जस्य सातये हुवे वाम् ॥३॥	१९
अयं ते योनिर्कृत्वियो यतो जातो अरोचथाः ।	
तं जानन्नम आरोहाथा नो वर्षया रयिम् ॥४॥	२०
अयमिह प्रथमो धायि धातुभिर्होता यजिष्ठो अघ्वरेष्वीर्ध्वः ।	
यमप्रवानो भृगवो विरुरुचुर्वनेषु चित्रं विभ्वं विशेविशे ॥५॥	२१
अस्य प्रत्नामनु द्युतं शुक्रं दुदुहे अहयः । पर्यः सहस्रसामूर्षिम् ॥६॥	२२
तुनूपा अग्नेऽसि तन्वं मे पाह्यायुर्दा अग्नेऽस्यायुर्मे देहि । वचोदा अग्नेऽसि वचो मे देहि ॥७॥	२३
अग्ने यन्मे तन्वा ऊनं तन्म आपृण । इन्धानास्त्वा श्रुतं हिमा द्युमन्तं समिधीमहि ॥८॥	२४
वयस्वन्तो वयस्कृतं सहस्वन्तः सहस्कृतम् । अग्ने सपत्नदम्भनमदब्धासो अदाभ्यम् ॥९॥	२५
चित्रावसो स्वस्ति ते पारमशीय । सं त्वमग्ने सूर्यस्य वर्चसागथाः समृषीणास्तुतेन ॥१०॥	२६
सं प्रियेण धाम्ना समहमायुषा सं वर्चसा सं प्रजया स रायस्पोषेण मिषीय ।	
अघ्न स्थान्धो वो भक्षीय महं स्थ महो वो भक्षीय ॥११॥	२७
ऊर्जं स्योर्जं वो भक्षीय रायस्पोषं स्थ रायस्पोषं वो भक्षीय ।	
रेवती रमध्वमस्मिन् योना अस्मिन् गोष्ठेऽस्मिन् क्षयेऽस्मिन्लोके ॥१२॥	२८
इहैव स्तेतो मापगात । संहितासि विश्वरूप्यूर्जा माविश गौपत्येन ॥१३॥	२९
उप त्वाग्ने दिवेदिदे दोषावस्तर्धिया वयम् । नमो भरन्त एमसि ॥१४॥	३०
राजन्तमध्वराणां गोपामृतस्य दीदिविम् । वर्षमानं स्वे दमे ॥१५॥	३१
स नः पितेर्व सुनवेऽग्रे स्रपायनो भव । सचस्वा नः स्वस्तये ॥१६॥	३२
अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राता शिवो भवा वरूध्यः ।	
वसुरभिर्वसुश्रवा अच्छा नक्षि द्युमत्तमं रयिं दाः ॥१७॥	३३ [१४३]

तं त्वा शोचिष्ठ दीदिवः सुभ्राय नूनमीमहे सखिभ्यः ।

स नो वोधि भुधी हवमुख्या गो अघायतः समस्मात् ॥१८॥

३४

इळ एक्षदित एहि काम्य एहि । मयि वः कामधरणं भूयात् ॥१९॥

३५

सोमानं स्वरणं कृणुहि ब्रह्मणस्पते । कक्षीवन्तं य औंशिजः ॥२०॥

३६

यो रेवान्यो अमीवहा वसुवित् पुष्टिवर्धनः । स नः सिषक्तु यस्तुरः ॥२१॥

३७

मा नः शंसो अररुषो धूर्तिः प्रणञ्चार्त्यस्य । रक्षा गो ब्रह्मणस्पते ॥२२॥

३८

महि त्रीणामवोऽस्तु द्युक्षं मित्रस्यार्यम्णः । दुरावर्षं वरुणस्य ॥२३॥

३९

नहि तेषाममा चन नार्ध्वसु वारणेषु । ईशे रिपुर्गशंसः ॥२४॥

४०

ते हि पुत्रासो अदितेः प्र जीवसे मर्त्याय । ज्यातिर्यच्छन्त्यजसम् ॥२५॥

४१

कदा चन स्तरीरसि नेन्द्र सशसि दाशुषे ।

उपोपेन्तु मघवन् भय इन्तु ते दानं देवस्य पृच्यते ॥२६॥

४२

तत् सवितुर्वरेण्यं भगो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥२७॥

४३

परि ते दूळभो रथोऽस्मांश्च अश्रोतु विश्वतः । येन रक्षसि दाशुषे ॥

समिद्धो मासमर्धय प्रजया च धनेन च ॥२८॥ (३)

४४

भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजया भूयासम् । सुर्वारो वीरैः सुपोषः पोषैः ॥१॥

४५

नर्ये प्रजां मे पाहि शस्यं पशून् मे पाहि । आगन्म विश्वेवेदसमस्मभ्यं वसुवित्तमम् ॥२॥

४६

अग्ने सन्नाळभि द्युन्नमभि सह आयच्छस्व । अयमग्निर्गृहपतिर्गार्हिपत्यः प्रजावान्वसुवित्तमम् ॥३॥

४७

अग्ने गृहपतेऽभि द्युन्नमभि सह आयच्छस्व । गृहा मा बिभीत मा वैपध्वमूर्जं बिभ्रत एमेसि ॥४॥४८

ऊर्जं बिभ्रद्भः सुमनाः सुमेधा गृहानैमि मनसा मोदमानः ।

येषामध्येति प्रवसन्त्येषु सौमनसा बहूः ॥५॥

४९

गृहानुपह्वयामहे ते नो जानन्तु जानतः । उपहृता इह गाव उपहृता अजावयः ॥६॥

५०

अथो अन्नस्य कीलाल उपहृतो गृहेषु नः । क्षेमाय वः शान्त्यै प्रपद्ये ।

शिवं शम्भं शंयोः शंयोः ॥७॥ (४)

५१

प्रधामिनो हवामहे मरुतश्च रिशार्दसः । कुरुभेण सजोषसः ॥१॥

५२

यद् ग्रामे यदरण्ये यत्सभायां यदिन्द्रिये । यदेनश्चक्रमा वयमिदं तदवयजामहे स्वाहा ॥२॥

५३

मो पू ण इन्द्रात्र पृतसु देवैरस्ति हि प्मा ते शुष्मिन्नवायाः ।

महश्चिद्यस्य मीळहुषां यव्या हविष्मतो मरुतो वन्दते गीः ॥३॥

५४[१६४]

- अकृन् कर्म कर्मकृतः सह वाचा मयोभुवा । देवेभ्यः कर्म कृत्वास्तं प्रेतं सचाभुवः ॥४॥ ५५
- अवेभ्य निचुम्पुण निचेरुरसि निचुम्पुणः ।
अवं देवैर्देवकृतमेनोऽयासिषमव मर्त्यैर्मर्त्यकृतं पुरुषाणो देव रिषस्पाहि ॥५॥ (५) ५६
- पूर्णां दर्विं परां पतु सुपर्णां पुनरापत । वस्नेव विक्रीणावहा इषमूर्जेऽशतक्रतो ॥१॥ ५७
- देहि मे ददामि ते नि मे धेहि नि ते दधौ ।
निहारं निहरामि ते निहारं निहरामि मे स्वाहा ॥२॥ (६) ५८
- अक्षन्ममीमदन्तु प्रव प्रिया अधूषत ।
अस्तोषतु स्वभानवो विप्रा नविष्ठया मती योजा न्विन्द्र ते हरी ॥१॥ ५९
- सुसंदृशं त्वा वयं मधवन् वन्दिषीमहि ।
प्र नूनं पूर्णवन्धुर स्तुतो यासि वशां३ अनु योजा न्विन्द्र ते हरी ॥२॥ ६०
- मनो न्वाहुवामहे नाराशंसेन स्तोमेन । पितृणां च मन्मभिः ॥३॥ ६१
- आ न एतु मनः पुनः क्रत्वे दक्षाय जीवसे । ज्योक् च सूर्यं दृशे ॥४॥ ६२
- पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः । जीवं व्रातं सचेमहि ॥५॥ ६३
- वयं सोम व्रते तव मनस्तनूषु विव्रतः । प्रजावन्तः सचेमहि ॥६॥ (७) ६४
- एष ते रुद्र भागः सह स्वसाम्बिकया तं जुषस्व स्वाहा । एष ते रुद्र भाग आखुस्ते पशुः ॥१॥ ६५
- अवं रुद्रमदीमहावं देवं त्र्यम्बकम् ।
यथा नो वस्यसस्करद्यथा नः श्रेयसस्करद्यथा नो व्यवसाययात् ॥२॥ ६६
- भेषजमसि भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजम् । सुगं मेपायं मेघ्यै ॥३॥ ६७
- त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम् । उर्वारुकर्मिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात् ॥४॥ ६८
- त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पतिवेदनम् । उर्वारुकर्मिव बन्धनान्नितो मुक्षीय मामृतात् ॥५॥ ६९
- एतेन रुद्रावसेनं पुरो मूजवतोऽतीहि ।
अवततधन्वा पिनाकावसः कृत्तिवासा अहिंसन्नः शिवः शान्तोऽतीहि ॥६॥ (८) ७०
- वाजिनं वाजोऽवतु भक्षो अस्मान् रेतः सिक्तममृतं बलाय ।
विधे देवा अभि यत् सैवभूस्तन्मा धिनोतु प्रजया धनेन ॥१॥ ७१
- वाज्यहं वाजिनस्योपहृत उपहृतस्य भक्षयामि । वाजं वाजी भूयासम् ॥२॥ ७२
- सवित्रा प्रवृता दैव्य आप उदन्तु ते तनूम् । दीर्घायुत्वाय वचसे ॥३॥ ७३ (१८३)

कश्यपस्य त्र्यायुषं जमदग्नेस्त्र्यायुषम् । यदेवानां त्र्यायुषं तन्मे अस्तु त्र्यायुषम् ॥४॥ ७४
 येन धाता बृहस्पतेरिन्द्रस्य चायुषेऽवपत् । तेन ते वपामि ब्रह्मणा जीवातेवे जीवनाय ॥५॥ ७५
 दीर्घायुत्वाय बलाय वर्चसे । सुप्रजास्तवाय चासा अथो जीव शरदः शतम् ॥६॥ (९) ७६ [१८६]

समिधान्निष्ठ ॥ ८ ॥ अग्निर्ज्योतिषं त्वाष्ट ॥ ८ ॥ उपप्रयन्तोऽष्टाविंशतिः ॥ २८ ॥ भूर्भुवः स्वः
 सप्त ॥ ७ ॥ प्रधासिनः पञ्च ॥ ५ ॥ पूर्णा दर्वि द्वे ॥ २ ॥ अक्षन्मामदन्त षट् ॥ ६ ॥
 एष ते षट् ॥ ६ ॥ वाजिनां वाजश्च षट् ॥ ६ ॥ नवानुवाकेषु षट्सप्ततिः ॥ ७६ ॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

एदमगन्म देवयजनं प्रथिव्या यत्र देवासो अजुषन्त विश्वे ।
 ऋक्सामाभ्यां सन्तरन्तो यजुर्भा रायस्पोषेण समिधा मदेम ॥१॥ १
 इमा आपः शम्भु मे सन्तु देवीरोषधे त्रायस्व स्वधिते मैनं हिंसीः ।
 आपो अस्मान्मातरः शुन्धयन्तु घृतेन नो घृतप्वः पुनन्तु ॥२॥ २
 विश्वं हि रिप्रं प्रवहन्ति देवीरुदिदाभ्यः शुचिरा पूत एमि ।
 दीक्षातपसोस्तनूरांसि तां त्वां शिवां श्रमां परिदधे मद्रं वर्णं पुष्यन् ॥३॥ (१) ३

महीनां पर्योऽसि वचोदा असि वचो मे देहि । वृत्रस्य कनीनकांसि चक्षुर्दा असि चक्षुर्मे देहि ॥१॥४
 चित्पतिर्मा पुनातु वाक्पतिर्मा पुनातु देवो मा सविता पुनात्वच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रुश्मिभिः ।
 तस्य ते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्कामः पुने तच्छक्यम् ॥२॥ ५
 आ वो देवास ईमहे वामं प्रयत्यध्वरे । आ वो देवास आशिषो यज्ञियांसो हवामहे ॥३॥ ६
 स्वाहा यज्ञं मनसः स्वाहोरोरन्तरिक्षात् । स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यां स्वाहा वातादारभे ॥४॥ (२) ७

आकृत्यै प्रयुजेऽग्नये स्वाहा मेघायै मनसेऽग्नये स्वाहा
 दीक्षायै तपसेऽग्नये स्वाहा सरस्वत्यै पूष्णेऽग्नये स्वाहा ।
 आपो देवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवो द्यावापृथिवी उर्वन्तरिक्ष । बृहस्पतये हविषां विधेम स्वाहा ॥१॥ ८
 विश्वो देवस्य नेतुर्मतो वुरीत सख्यम् । विश्वो राय इषुध्यति द्युञ्च वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥२॥ (३) ९

ऋक्सामयोः शिल्पे स्थस्ते वामारभे ते मा पातम् । आस्य यज्ञस्योद्वचः ॥१॥ १०
 शर्मोसि शर्म मे यच्छ नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः ।

ऊर्गस्याङ्गिरस्यूर्णम्रदा ऊर्ग मे यच्छ ॥२॥

- सोमस्य नीविरसि विष्णोः शर्मसि शर्म यजमानस्य । १२
 इन्द्रस्य योनिरसि सुसस्याः कुवीस्कृधि ॥३॥ १३
 उच्छ्रयस्व वनस्पत ऊर्ध्वो मा पाह्यः । अस्य यज्ञस्योद्वहः ॥४॥ (४) १३
 व्रतं कृणुत व्रतं कृणुत व्रतं कृणुत । अग्निर्ब्रह्माभिर्यज्ञो वनस्पतिर्यज्ञिर्यः ॥१॥ १४
 देवीं धिर्वं मनामहे सुमृळीकामभिष्टये । वर्चोदाँ विश्वधायसं सुतीर्या नो असद्वशे ॥२॥ १५
 ये देवा मनोजाता मनोयुजो दक्षकतवः । ते नोऽवन्तु ते नः पान्तु तेभ्यः स्वाहा ॥३॥ १६
 श्वान्नाः पीता भवत यूयमापो अस्माकमन्तरुदरे सुशेवाः । १७
 ता अस्मभ्यमयुक्ष्मा अनमीवा अनंगसः स्वदन्तु देवीरमृता क्रतावृधः ॥४॥ १७
 इयं तै यज्ञियां तनूरपो मुञ्चामि न प्रजाम् । १८
 अहोमुचः स्वाहाकृताः पृथिवीमार्विशत पृथिव्या संभव ॥५॥ १८
 अग्ने त्वं सु जागहि वयं सु मन्दिपीमहि । रक्षां णो अप्रयुच्छन् प्रबुधे नः पुनस्कृधि ॥६॥ १९
 पुनर्भनः पुनरायुर्म आगात् पुनश्शुः पुनः श्रोत्रं म आगात् । २०
 पुनः प्राणः पुनरात्मा म आगात् । वैश्वानरो अदब्धस्तनुषा अग्निमी पात दुरितादवघात् ॥७॥ २०
 त्वमग्ने व्रतपा असि देव आ मर्येष्वा । त्वं युज्ञेष्वीदृयः ॥८॥ २१
 रास्वेयस्तोमा भूयो भर । देवो नः सविता वसतोर्दता वस्वदात् ॥९॥ (५) २२
 एषा तै शुक्र तनुरेतद्वर्चस्तया सम्भव आजै गच्छ । जूरसि धृता मनसा जुष्टा विष्णवे ॥१॥ २३
 तस्यास्ते सत्यसंवसः प्रसवे तनूयन्त्रमशीय स्वाहा । २४
 चन्द्रमसि शुक्रमस्यमृतमसि वैश्वदेवमसि ॥२॥ २४
 चिदंसि मनासि धीरंसि दक्षिणासि क्षत्रियासि यज्ञियास्यदितिरस्युभयतः शीर्ष्णी । २५
 सा नः सुप्राची सुप्रतीची भव ॥३॥ २५
 मित्रस्त्वां पदि बध्नीतां पूषाध्वनस्पत्विन्द्रायाध्वक्षाय । २६
 अनु त्वा माता मन्यतामनु पितानु आता सगर्भ्योऽनु सखा सयूध्यः ॥४॥ २६
 सा देवि देवमच्छेहिन्द्राय सोमम् । रुद्रस्त्वा वर्तयत स्वस्ति सोमसखा पुनरोहि ॥५॥ (६) २७
 वस्यस्यादितिरस्यादित्यासि रुद्रासि चन्द्रासि । बृहस्पतिर्द्वि सुभे रम्णात रुद्रो वसुभिराचके ॥१॥ २८
 अदित्यास्त्वा मूर्धन्नाजिधर्मि देवयजने पृथिव्याः । इळायास्पदमसि धृतवत् स्वाहा ॥२॥ २९
 अस्मे रमस्वास्मे ते बन्धुः । त्वे रायो अस्मे रायः ॥३॥ ३० [२१६]

मा वयं रायस्पोषेण विवौष्म तोतो रायः । समरुये देव्या धिया सं दक्षिणयोरुक्षसा ।

मा म आयुः प्रमोषीमो अहं तव वीरान्विदेय तव देवि संदृशि ॥४॥ (७)

३१

एष तै गायत्रो भाग इति मे सोमाय ब्रूतादेष ते त्रैष्टुभो भाग इति मे सोमाय ब्रूतात् ।

एष ते जार्गतो भाग इति मे सोमाय ब्रूताच्छन्दोमानानां

साम्राज्यं गच्छतादिति मे सोमाय ब्रूतात् ॥१॥

३२

आस्माकोऽसि शुक्रस्ते ग्रहः । विचितस्त्वा विचिन्वन्तु ॥२॥

३३

अभि त्वं देव संवितारमोण्याः कविकृतुमर्चामि सत्यसंवत् रत्नधामभि प्रियं मतिं कविम् ।

ऊर्ध्वा यस्यामतिर्भा आदिधुतस्वीमनि हिरण्यपाणिरमिमीत सुक्रतुः कृपा स्वः ॥३॥

३४

प्रजाभ्यस्त्वा प्रजास्त्वानुप्राणन्तु । प्रजास्त्वमनुप्राणिहि ॥४॥ (८)

३५

चन्द्रं त्वा चन्द्रेण क्रीणामि शुक्रं शुक्रेणामृतममृतेन । सग्मे ते गोरस्मे तै चन्द्राणि ॥१॥

३६

तर्पस्तनूरसि प्रजापतेर्वेणः । परमेणं पशुनां क्रीयसे सहस्रपोषं पुषेयम् ॥२॥

३७

मित्रो न एहि सुमित्रध इन्द्रस्योरुमाविश दक्षिणम् । उशन्नृशन्तं स्योनः स्योनम् ॥३॥

३८

स्वान् आजाङ्गारे बम्भारे हस्त सुहस्त कृशानो ।

एते वः सोमकर्मणास्तान्रक्षध्वं मा वो दभन् ॥४॥

३९

परि माग्ने दुश्चरिताद्वाधस्वा मा सुचरिते भज । उदायुषा स्वायुषोदस्थाममृतां श्रुतु ॥५॥

४०

प्रति पन्थामपचाहि स्वस्तिगामेनेहसम् । येन विश्वाः परि द्विषो वृणक्ति विन्दते वसु ॥६॥ (९) ४१

अदित्यास्त्वगस्यदित्यै सद आसीद । अस्तंभ्राद्यामृषभो अन्तरिक्षममिमीत वरिमाणं पृथिव्याः ।

आसीद्विद्विश्वा भुवनानि सम्राड्विश्वेत्तानि वरुणस्य व्रतानि ॥१॥

४२

वनेषु व्यन्तरिक्षं ततान् वाजमर्वत्सु पर्य उस्त्रियांसु ।

इत्सु क्रतुं वरुणो विक्ष्वमि द्विवि सूर्यमदधात् सोममद्रौ ॥२॥

४३

सूर्यस्य चक्षुरारोहमेरक्षणः कनीनकाम् । यत्रैतशेभिरीर्यसे ब्राजमानो विपक्षिता ॥३॥ ४४

उस्त्रा एतं धूर्वाहौ युज्येथामनशू अवीरहणौ ब्रह्मचोदनौ ।

स्वस्ति यजमानस्य गृहान् गच्छतम् ॥ ४ ॥

४५

भद्रो मेऽसि प्रच्यवस्व भुवस्पते विश्वान्याभि धामानि ।

मा त्वा परिपरिणो विदन् मा त्वा परिपन्थिनो विदन् मा त्वा वृका अधायवो विदन् ।

इयेनो भन्वा परापत यजमानस्य गृहान् गच्छ तन्नौ सत्स्कृतम् ॥ ५ ॥

४६ [३३२]

नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तदृतं संपर्यत ।

४७

दूरेदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत ॥६॥

वरुणस्योत्तमभनमसि वरुणस्य स्कम्भसर्जनी स्थः ।

वरुणस्य क्रतुसदन्यसि वरुणस्य क्रतुसदनमसि वरुणस्य क्रतुसदनीमासीद ॥७॥ ४८

या ते धामानि हविषा यजन्ति ता ते विश्वा परिभूरस्तु यज्ञम् ।

गयस्कानः प्रतरणः सुवीरोऽवरिहा प्रचरा सोमं दुर्यान् ॥८॥ (१०) ४९ [२३५]

पद्मगन्म तिलः ॥ ३ ॥ महीनां चतस्रः ॥ ४ ॥ आकृत्यै द्वे ॥ २ ॥ ऋक्सामयोश्चतस्रः ॥ ४ ॥

व्रतं कृणुत नव ॥ ९ ॥ एषा ते पञ्च ॥ ५ ॥ वस्थसि चतस्रः ॥ ४ ॥ एष ते चतस्रः

॥ ४ ॥ चंद्रं त्वा षट् ॥ ६ ॥ अदित्यस्त्वगष्ट ॥ ८ ॥ दशानुवाकेष्वेकोनपञ्चाशत् ॥ ४९ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

अथ पञ्चमोऽध्यायः ।

अग्नेस्तनूरसि विष्णवे त्वा सोमस्य तनूरसि विष्णवे त्वा ।

अतिथेरातिथ्यमसि विष्णवे त्वा श्येनाय त्वा सोमभूते

विष्णवे त्वाग्रये त्वा रायस्पोषदे विष्णवे त्वा ॥१॥ १

अग्नेर्जेनित्रमसि वृषणौ स्थः । उर्वश्यस्यायुरसि पुरुरवा असि ।

गायत्रेण त्वा छन्दसा मन्थामि त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा मन्थामि

जागतेन त्वा छन्दसा मन्थामि ॥२॥ २

भवतं नः समनसौ सचैतसा अरेपसौ ।

मा यज्ञं हिंशसिष्टं मा यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमद्य नः ॥३॥ ३

अथा अग्निश्चरति प्रविष्टं ऋषीणां पुत्रो अभिशस्तिपावा ।

स नः स्योनः सुयजा यजेह देवेभ्यो हव्यं सदमग्रयुच्छन्त्स्वाहा ॥४॥ (१) ४

आपतये त्वा गृह्णामि परिपतये त्वा गृह्णामि । तनूनत्रे शाकुराय शक्मञ्चोर्जिष्ठाय ॥१॥ ५

अनावृष्टमस्येनाघुष्यं देवानामोजः । अर्नभिशस्त्यभिश्चस्तिपा अर्नभिशस्तेत्यम् ॥२॥ ६

अञ्जसा सत्यमुपगेषं सुविते मा धाः । अग्ने व्रतपास्त्वे व्रतपाः ॥३॥ ७

या तव तनूरियं सा मयि या मम तनूरेषा सा त्वयि ।

सह नौ व्रतपते व्रतान्यनु मे दीक्षां दीक्षापतिर्मन्यतामनु तपस्तपस्पतिः ॥४॥ ८ [२४३]

अ॒श्व॒र॒शु॒ष्टे दे॒व सो॒माप्या॑यतामिन्द्रा॒यैक॑ध॒न॒विदे॑ ।

आ तु॒भ्यमिन्द्रः॑ प्या॒यता॑मा त्वमिन्द्रा॒य प्या॑यस्व ॥५॥

आप्या॒यया॑स्मान् सखी॑न्त्स॒न्या मे॒धया॑ । स्व॒स्ति ते॑ दे॒व सोम॑ सु॒त्यामु॒द॒चम॑शयि ॥६॥ १०

ए॒ष्टा रा॒यः श्रे॒षे भ॒गाय॑ । ऋत॑मृत॒वादि॒भ्यो नमो॑ दि॒वे नमः॑ पृथि॒व्यै ॥७॥ ११

या ते॑ अ॒ग्ने यः श्र॒या त॒नूर्व॑षि॒ष्ठा ग॒ह्वरे॑ष्टा । उ॒ग्रं व॒चो॑ अ॒पाव॑धी॒त्त्वेषं॑ व॒चो॑ अ॒पाव॑धी॒त् स्वाहा॑ ।

या ते॑ अ॒ग्ने रजः॒श्रया॑ त॒नूर्व॑षि॒ष्ठा ग॒ह्वरे॑ष्टा । उ॒ग्रं व॒चो॑ अ॒पाव॑धी॒त्त्वेषं॑ व॒चो॑ अ॒पाव॑धी॒त् स्वाहा॑ ।

या ते॑ अ॒ग्ने ह॒रीश्र॒या त॒नूर्व॑षि॒ष्ठा ग॒ह्वरे॑ष्टा ।

उ॒ग्रं व॒चो॑ अ॒पाव॑धी॒त्त्वेषं॑ व॒चो॑ अ॒पाव॑धी॒त् स्वाहा॑ ॥८॥ (२)

त॒साय॑नी मेऽसि वि॒त्ताय॑नी मेऽसि । अ॒व॒ता॒न्मा व्य॑थि॒तम॑व॒ता॒न्मा ना॑थि॒तम् ॥१॥ १३

विदे॒र॒ग्नेर्न॑भो नामा॒ग्ने अ॒ङ्गिर् आ॑यु॒ना ना॒ग्नेहि॑ ।

योऽस्यां॑ पृथि॒व्याम॑सि य॒त्तेना॑धृष्टं नाम॑ य॒ज्ञियं॑ तेन॒ त्वा द॑धे ।

विदे॒र॒ग्नेर्न॑भो नामा॒ग्ने अ॒ङ्गिर् आ॑यु॒ना ना॒ग्नेहि॑ ।

यो द्वि॒तीय॑स्यां॑ पृथि॒व्याम॑सि य॒त्तेना॑धृष्टं नाम॑ य॒ज्ञियं॑ तेन॒ त्वा द॑धे ।

विदे॒र॒ग्नेर्न॑भो नामा॒ग्ने अ॒ङ्गिर् आ॑यु॒ना ना॒ग्नेहि॑ ।

यस्तृ॒तीय॑स्यां॑ पृथि॒व्याम॑सि य॒त्तेना॑धृष्टं नाम॑ य॒ज्ञियं॑ तेन॒ त्वा द॑धे ।

अनु॒ त्वा दे॒ववी॑तये सि॒ःश्व॑सि स॒पत्न॑साही दे॒वेभ्यः॑ क॒ल्पस्व॑ सि॒ःश्व॑सि

स॒पत्न॑साही दे॒वेभ्यः॑ शु॒न्धस्व॑ सि॒ःश्व॑सि स॒पत्न॑साही दे॒वेभ्यः॑ शु॒म्भस्व॑ ॥२॥ (३) १४

इन्द्र॑घोष॒स्त्वा वसु॑भिः पुरस्ता॒त्पातु॑ प्रचै॒तास्त्वा रु॒द्रैः प॒श्चात्पा॑तु ।

मनो॑जवा॒स्त्वा पि॒तृभि॑र्दक्षि॒णतः॑ पा॒तु विश्व॑कर्मा॒ त्वादित्यै॑रु॒त्तर॑तः पा॒तु ॥१॥ १५

इद॑महं त॒प्तं वा॒र्वेहि॑र्धा य॒ज्ञाभिः॑ सृ॒जामि॑ ।

सि॒ःश्व॑सि स्वाहा॑ सि॒ःश्व॑स्यादि॒त्यव॑निः स्वाहा॑ ॥२॥ १६

सि॒ःश्व॑सि ब्र॒ह्मव॑निः क्ष॒त्रव॑निः स्वाहा॑ सि॒ःश्व॑सि सु॒प्रजा॑वनी॒ राय॑स्पोष॒वनिः॑ स्वाहा॑ ।

सि॒ःश्व॑स्याव॑ह दे॒वान्य॑ज॒मानाय॑ स्वाहा॑ भूते॒भ्यस्त्वा ॥३॥ १७

ध्रु॒वोऽसि॑ पृथि॒वीं द॑ह ध्रु॒वक्षि॑द॒स्यन्त॑रि॒क्षं द॑ह ।

अ॒च्युत॑क्षि॒दसि॑ दि॒वं द॑ह॒हाग्ने॑र्मे॒स्मास्य॑ग्नेः पु॒रीष॑मसि ॥४॥ (४) १८

यु॒ज्जते॑ मन॒ उ॒त यु॒ज्जते॑ धि॒यो वि॒प्रा वि॒प्रस्य॑ बृ॒हतो॑ वि॒पश्चि॑तः ।

वि हो॒त्रा द॑धे व॒युना॑विदे॒क इ॒न्मही॑ दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ परि॒ष्टुतिः॑ ॥१॥

- इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा नि दधे पदम् । समूळहमस्य पाशुरे स्वाहा ॥२॥ २०
- इरावती धेनुमती हि भूतः स्यवसिनी मनवे दशस्या ।
- व्यस्कम्ना रोदसी विष्ण एते दाधर्थे पृथिवीमभितो मयूखैः स्वाहा ॥३॥ २१
- देवश्रुतौ देवेष्वाधोषतम् । प्राचीं प्रेतमध्वरं कल्पयन्ती ऊर्ध्वं युज्ञं नयतं मा जिह्वरतम् ॥४॥ २२
- स्वं गोष्ठमावदतं देवी दुर्ये आयुर्मा निर्वादिष्टं प्रजां मा निर्वादिष्टम् ।
- अत्र रमेथां वर्षेन् पृथिव्याः ॥५॥ २३
- विष्णोर्नुकं वीर्यीणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि ।
- यो अस्कभायुदुत्तरः सुधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायो विष्णवे त्वा ॥६॥ २४
- दिवो वा विष्ण उत वा पृथिव्या महो वा विष्ण उरोरन्तरिक्षात् ।
- उभा हि हस्ता वसुना पृणस्वा प्रयच्छ दक्षिणादोत सव्याद्विष्णवे त्वा ॥७॥ २५
- प्र तद्विष्णुं स्तवते वीर्येण मुगो न भीमः कुंचरो गिरिष्ठाः ।
- यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेष्वधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा ॥८॥ २६
- विष्णो रराटमसि विष्णोः श्रज्रे स्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवोऽसि ।
- वैष्णवमसि विष्णवे त्वा ॥९॥ (५) २७
- देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।
- आर्ददे नार्यसीदमहः रक्षसो ग्रीवा अपिकृन्तामि ।
- बृहन्नसि बृहद्रवा बृहतीमिन्द्राय वाचं वद । रक्षोहणं वलगहनं वैष्णवीम् ॥१॥ २८
- इदमहं तं वलगमुद्रपामि यन्नो निद्यथा यममात्यो निचखान् ।
- इदमहं तं वलगमुद्रपामि यं नः समानो यमसमानो निचखान् ।
- इदमहं तं वलगमुद्रपामि यं नः सबन्धुर्यमसबन्धुर्निचखान् ।
- इदमहं तं वलगमुद्रपामि यं नः सजातो यमसजातो निचखानोत्कृत्यां किरामि ॥२॥ २९
- स्वराळसि सपन्नहा सत्रराळस्यभिमातिहा । जनराळसि रक्षोहा सर्वराळस्यमित्रहा ॥३॥ ३०
- रक्षोहणो वलगहनः प्रोक्षामि वैष्णवात्रक्षोहणो वलगहनोऽवनयामि वैष्णवान् ।
- रक्षोहणो वलगहनोऽवस्तृणामि वैष्णवान् ॥४॥ ३१
- रक्षोहणौ वलगहना उपदधामि वैष्णवी रक्षोहणौ वलगहनौ पर्युहामि वैष्णवी ।
- वैष्णवमसि वैष्णवा स्थ ॥५॥ (६) ३२ [३६७]

- देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्वाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।
 आददे नार्थसीदमहःश्वसो ग्रीवा अपि कृन्तामि । यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारातीः ।
 दिवे त्वान्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा ॥१॥ ३३
- शुन्धन्ताँल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि ।
 उदिवंस्तभानान्तरिक्षं पूष्ण दहस्व पृथिव्याम् ॥२॥ ३४
- युतानस्त्वा मारुतो मिनोतु मित्रावरुणौ ध्रुवेण धर्मणा ।
 ब्रह्मवर्नि त्वा क्षत्रवर्नि रायस्पोषवनि पर्युहामि ॥३॥ ३५
- ब्रह्म दहः क्षत्रं दहःपुष्टं ह प्रजां दहः । ध्रुवार्ति ध्रुवोऽस्मिन्यजमान आयतने भूयात् ।
 घृतेन द्यावापृथिवी पूर्यथाभिन्द्रस्य छदिरसि विश्वजनस्य छाया ॥४॥ ३६
- परि त्वा गिर्वणो गिर इमा भवन्तु विश्वतः । वृद्धायुमनु वृद्धयो जुष्टा भवन्तु जुष्टयः ॥५॥ ३७
- इन्द्रस्य स्यूरसीन्द्रस्य ध्रुवोऽसि । ऐन्द्रमसि वैश्वदेवमसि ॥६॥ (७) ३८
- विभूरसि प्रवाहणो वह्निरसि हव्यवाहनः । श्वात्रोऽसि प्रवैतास्तुथोऽसि विश्ववेदाः ॥१॥ ३९
- उशिगसि क्विरङ्गारिरसि बम्भारिः । अवस्यूरसि दुर्वस्वाञ्जुधूरसि मार्जालीयः ॥२॥ ४०
- ऋतधामासि स्वर्ज्योतिः समुद्रोऽसि विश्वव्यचाः । अजोऽस्येकपादहिरसि बुध्न्यः ॥३॥ ४१
- सम्राळसि कुशानुः परिषद्योऽसि पवमानः । नभोऽसि प्रतका मृष्टोऽसि हव्यसदनः ॥४॥ ४२
- समूहोऽसि विश्ववेदा ऊनातिरिक्तस्य प्रतिष्ठा ।
 अग्रयः सगरा सर्गरा स्थ सर्गरेण नाम्ना रौद्रेणानीकेन ।
 पातमाग्रयः पिपृतमाग्रयो नभो वोऽस्तु मा मा हिंसिष्ट ॥५॥ (८) ४३
- ज्योतिरसि विश्वरूपं विश्वेषां देवानां समित् । त्वं सोम तनूकृद्ध्यो द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यः ।
 उरु यन्तासि वरुथं स्वाहा । जुषाणो अमुराज्यस्य वेतु स्वाहा ॥१॥ ४४
- अग्रे नयं दुपथा राये अस्मान्विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
 युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूर्यिष्टां ते नमउक्तिं विधेम ॥२॥ ४५
- अयं नो अग्निर्वैरिवस्कृणोत्वयं मृधः पुर एतु प्रभिन्दन् ।
 अयं वाजाज्यतु वाजसाता अयं शत्रूज्यतु जर्ह्याणः स्वाहा ॥३॥ ४६
- उरु विष्णो विक्रमस्वोर क्षयाय नस्कृधि । घृतं घृतयोने पिब प्रपं यज्ञपतिं तिर स्वाहा ॥४॥ ४७
- देवं सवितरेष ते सोमस्तं रक्षस्व मा त्वा दभन् ।
 एतत्त्वं देव सोम देवो देवाँ उपागाः ॥५॥ ४८ [२८३]

ब्रह्मं मनुष्यान्तस्सह रायस्पोषेण स्वाहा निर्वरुणस्य पाशान्मुच्ये । अग्रे व्रतपास्त्वे व्रतपाः॥६॥ ४९
या तव तनूर्मयभूदेवा सा त्वयि या मम तनूर्स्त्वयभूदियं सा मयि ।

यथायथं नौ व्रतपते व्रतान्यनु मे दीक्षां दीक्षार्पतिरमस्तानु तपस्तपस्पतिः ॥७॥ (९) ५०

उरु विष्णो विक्रमस्त्रोरु क्षयार्थं नस्कृधि । घृतं घृतयोने पिव प्रप्रं यज्ञपतिं तिर स्वाहा ॥१॥ ५१

अत्यन्यौ३ अगां नान्यौ३ उपागाम् । अर्वाक्त्वा परेभ्यः परोऽवरेभ्यः ॥२॥ ५२

तं त्वा जुषामहे देव वनस्पते देवयज्यार्थै । देवास्त्वा देवयज्यार्थै जुषन्तां विष्णवे त्वा ॥३॥ ५३

ओषधे त्रायस्व स्वर्धिते मेनं हिंसीः ।

दिवं मा लेखीरन्तरिक्षं मा हिंसीः पृथिव्या संभव ॥४॥ ५४

अयं हि त्वा स्वर्धितिस्तेतिजानः प्रणिनार्यं महते सौमगाय ।

अतस्त्वं देव वनस्पते शतवल्शो विरोह सहस्रवल्श वि वयं रुहेम ॥५॥ (१०) ५५ (२९०)

अग्नेस्तनूरसि चतस्रः ॥ ४ ॥ आ पतयेऽष्ट ॥ ८ ॥ तसायनी द्वे ॥ २ ॥ इन्द्रघोषश्चतस्रः ॥ ४ ॥

युजते नव ॥ ९ ॥ देवस्य त्वा पञ्च ॥ ५ ॥ द्वितीयदेवस्य त्वा षट् ॥ ६ ॥ विभूरसि

पञ्च ॥ ५ ॥ ज्योतिरसि सप्त ॥ ७ ॥ उरु विष्णो पञ्च ॥ ५ ॥ दशानुवाकषु

पञ्चपञ्चाशत् ॥ ५५ ॥ अग्नेस्तनूरसि पञ्चपञ्चाशत् ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहिताया पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥

अथ षष्ठोऽध्यायः ॥

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आर्ददे नार्यसीदमहं रक्षसो ग्रीवा अपिक्नुन्ताभि ।

यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारांतीः ।

दिवे त्वान्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा ।

शुन्धन्तांल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि ॥१॥ १

अग्नेरीरसि स्वानेश उन्नेतूणामेतस्य वित्तादधि त्वा स्थास्यति ।

देवस्त्वां सविता मध्वान्क्तु सुपिप्पलाभ्यस्त्वौषधीभ्यः ।

दिवमग्नेणास्पृक्ष आन्तरिक्षं मध्वेनाप्राः पृथिवीमुपरेणाहः ह्रीः ॥२॥ २

या ते धामान्युश्मसि गर्मध्वै यत्र गावो भूरिभृङ्गा अयासः ।

अद्भितदुरुगायस्य विष्णोः परं पदमवभारि भूरि ॥३॥ ३ [२९३]

ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिं रायस्पोषवनिं पर्युहामि ।

ब्रह्मं द॒ह॒ क्षत्रं दु॒ह॒ रायुर्दु॒ह॒ प्रजां दृ॒ह॒ ॥४॥

विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो ब्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥५॥

तद्विष्णोः परमं पद॒ सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवी॒व चक्षुरात॑तम् ॥६॥

परि॒ वीर॑सि परि॒ त्वा दैवी॑विशो व्ययन्ताम् । परि॒मं यज॑मान॒ रायो मनु॑ष्याणाम् ।

दिवः॒ सूनुर॑स्येष ते पृथिव्याँल्लोक आरण्यस्ते पशुः ॥७॥ (१)

उपावीरस्युप देवान् दैवीविशः प्रागुरुशिजो वहितमान् ।

देव॑ त्वष्ट॒र्वस्तु॑ रम हव्या ते॒ स्वदन्ता॑म् ॥१॥

रेव॑ती रम॒ध्वं बृह॑स्पते धारया वसन्ति ।

ऋतस्य॑ त्वा देवहविः पाशेन॒ प्रतिमु॑ञ्चामि धर्षान् मानुषः ॥२॥

देवस्य॑ त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

अग्नीषोमाभ्यां जुष्टं॒ निर्यु॑नाज्मि ।

अ॒ग्न्यस्त्वौषधी॑भ्यः प्रोक्षाम्यनु॒ त्वां मा॒ता म॑न्यतामनु॒ पितानु॑ भ्राता सग॒भ्योऽनु॑ सखा सयू॒ध्यः ।

अ॒ग्नीषोमा॑भ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामि ॥३॥

अपां॑ पेरु॒स्यापो॑ देवीः स॒दन्तु॑ । स्वा॒चं चि॒त्सदे॑वहविः ॥४॥

सं ते॒ प्रा॒णो वा॒तेन॑ गच्छता॒ सम॑ङ्गानि यजत्रैः । सं यज॑मान आशिषां ॥५॥

घृते॒नाक्तौ॑ प॒र्यैस्त्रा॑येथा॒ रेव॑ति यज॑माने । प्रि॒यं धा आ॑विश ॥६॥

उ॒रोर॑न्त॒रिक्षा॑त्स॒जृद्वे॑न॒ वाते॑न । अ॒स्य ह॒विष॑स्मना॒ यज॑ सम॒स्य तु॒न्वा भव॑ ॥७॥

व॒षो व॒षी॑यसि॒ युञ्जे॑ य॒ज्ञप॑ति॒ धाः । स्वाहा॑ दे॒वेभ्यो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्वाहा॑ ।

माहि॑र्भूमा पृ॒दाकुः॑ ॥८॥ (२)

नम॑स्त आ॒ताना॑न॒र्वा प्रेहि॑ । घृ॒तस्य॑ कु॒ल्या उ॒पं ऋ॒तस्य॑ प॒थ्या उ॒पं ॥१॥

दे॒वीरा॑पः शु॒द्धा वो॑द्व॒ सु॒परि॑विष्टा दे॒वेषु॑ । सु॒परि॑विष्टा व॒यं परि॑वेष्टारो भूयास्म ॥२॥

वाचं॑ ते शु॒न्धामि॑ प्राणं ते॒ शुन्धामि॑ चक्षु॒स्ते शुन्धामि॑ श्रोत्रं ते शुन्धामि ।

नाभिं॑ ते शुन्धामि मे॒ढू ते शुन्धामि॑ पा॒युं ते शुन्धामि॑ च॒रित्राँ॑स्ते शुन्धामि ॥३॥

मन॑स्त॒ आप्या॑यतां वा॒क्त॒ आप्या॑यतां प्रा॒णस्त॒ आप्या॑यतां

चक्षु॑स्त॒ आप्या॑यतां श्रो॒त्रं तु॒ आप्या॑यताम् ।

यत्ते॑ क्रूरं यदा॒स्थितं॑ तत्त॒ आप्या॑यतां तत्ते॑ नि॒ष्ट्या॑यतां तत्ते॑ शु॒ध्यतु॒ शम॑होभ्यः ॥४॥

- ओषधे त्रायस्व स्वर्धिते मेनः हिंसीः । रक्षसां भागोऽग्निं निरस्तः रक्षः ॥५॥ २०
- इदमहः रक्षोऽभितिष्ठामीदमहः रक्षोऽववाधे । इदमहः रक्षोऽधमं तमो नयामि ॥६॥ २१
- घृतेन द्यावापृथिवी प्रोर्वाथां वायो वे स्तोकानाम् ।
जुषाणो अग्निराज्यस्य वेतु स्वाहा । स्वाहाकृते ऊर्ध्वनभसं मारुतं गच्छतम् ॥७॥ (३) २२
- सं ते मनो मनसा सं प्राणः प्राणेन गच्छताम् । रेळस्यग्निष्ठा श्रीणात्वारपस्त्वा समरिणन् ॥१॥ २३
- वार्तस्य त्वा ध्राज्यै पूष्णो रक्षा ऊर्मणो व्यथिषत् । प्रयुतं द्वेषः ॥२॥ २४
- घृतं घृतपावानः पिबतु वसां वसापावानः पिबतु । अन्तरिक्षस्य हविरसि स्वाहा ॥३॥ २५
- दिशः प्रदिश आदिशो विदिश उदिशो दिग्भ्यः स्वाहा ।
ऐन्द्रः प्राणो अङ्गेअङ्गे निर्धीत ऐन्द्र उदानो अङ्गेअङ्गे निदीधे ॥४॥ २६
- देव त्वष्टर्भूरि ते सः संमेतु स लक्ष्मा यद्विष्टुरूपं भवाति ।
देवत्रा यन्तमवसे सखायोऽनु त्वा माता पितरो मदन्तु ॥५॥ (४) २७
- समुद्रं गच्छ स्वाहा देवः संवितारं गच्छ स्वाहा ।
अन्तरिक्षं गच्छ स्वाहा मित्रावरुणौ गच्छ स्वाहा ।
अहोरात्रे गच्छ स्वाहा छन्दांसि गच्छ स्वाहा ।
द्यावापृथिवी गच्छ स्वाहा सोमं गच्छ स्वाहा ।
यज्ञं गच्छ स्वाहा नभो दिव्यं गच्छ स्वाहा ।
अग्निं वैश्वानरं गच्छ स्वाहा मनो मे हार्द्यच्छ ॥१॥ २८
- दिवं ते धूमो गच्छत्वन्तरिक्षं ज्योतिः । पृथिवीं भस्मनापूष स्वाहा ॥२॥ २९
- मापो मौषधीर्हिंसीर्धाम्नो धाम्नो राजस्ततो वरुण नो मुञ्च ।
यदाहुरध्या इति वरुणेति शर्षामहे ततो वरुण नो मुञ्च ॥३॥ ३०
- सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तसै सन्तु ।
योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥४॥ ३१
- इदमापः प्रवहतु यत्किं च दुरितं मयि ।
यद्वाहमभिदुद्रोह यदा शेष उतानृतम् ॥५॥ (५) ३२
- हविष्मतीरिमा आपो हविष्माँश्च आविवासति ।
हविष्मान् देवो अश्वरो हविष्माँश्च अस्तु सूर्यः ॥१॥ ३३ [३५३]

अग्नेर्वोऽर्पन्नगृहस्य सदसि सादयामि । इन्द्राग्न्योर्भागधेयीं स्थ मित्रावरुणयोर्भागधेयीं स्थ ।
विश्वेषां देवानां भागधेयीं स्थ ॥२॥

अमूर्या उप सूर्ये यार्भिर्वा सूर्यैः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् ॥३॥ (६)

हृदे त्वा मनसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वा । ऊर्ध्वो अध्वरं दिवि देवेषु होत्रा यच्छ ॥१॥ ३४

सोमं राजन्विश्वास्त्वं प्रजा उपावरोह । विश्वास्त्वां प्रजा उपावरोहन्तु ॥२॥ ३५

शृणोत्वग्निः समिधा हवै मे शृण्वन्त्वापो धिषणाश्च देवीः ।

श्रोतां प्रावाणो विदुषो न यज्ञं शृणोतु देवः सविता हवै मे स्वाहा ॥३॥ ३६

देवीरापो अपा नपाद्यो व ऊर्मिर्हविष्यः । इन्द्रियावान् मदन्तिमः ॥४॥ ३७

तं देवेभ्यो देवत्रा दात शुक्रपेभ्यः । येषां भाग स्थ स्वाहा ॥५॥ ४०

कार्षिरसि समुद्रस्य त्वा क्षित्या उक्षयामि । समापो अद्विरंगमत्त समोषधीभिरोषधीः ॥६॥ ४१

यममे पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः । स यन्ता शश्वतीरिषः स्वाहा ॥७॥ (७) ४२

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आददे रावांसि गभीरमिममध्वरं कृषीन्द्राय सुषूतमम् ।

उत्तमेन पविनोर्जैस्वन्तं मधुमन्तं पर्यस्वन्तम् ।

निग्राभ्यां स्थ देवश्रुतस्तर्पयत मा ॥१॥ ४३

मनो मे तर्पयत् वाचं मे तर्पयत् प्राणं मे तर्पयत् चक्षुर्मे तर्पयत् श्रोत्रं मे तर्पयत् ।

आत्मानं मे तर्पयत् प्रजां मे तर्पयत् पशून् मे तर्पयत् गणान्मे तर्पयत् गणा मे मा विट्पशून् ॥२॥ ४४

इन्द्राय त्वा वसुमते रुद्रवत् इन्द्राय त्वादित्यवत् ।

इन्द्राय त्वाभिमातिष्ठ्ये इयेनाय त्वा सोमभृतेऽग्नये त्वा रायस्पोषदे ॥३॥ ४५

यत्तं सोम दिवि ज्योतिर्यत्पृथिव्यां यदुरा अन्तरिक्षे ।

तेनास्मै यजमानायोरु राये कुक्ष्यर्षिं दाते वाचः ॥४॥ ४६

श्वात्रा स्थ वृत्रतुरो राधोगूर्वा अमृतस्य पत्नीः ।

ता देवीर्देवत्रेमं यज्ञं नयतोपहृताः सोमस्य पिबत ॥५॥ ४७

मा भेमां संविक्थ्या ऊर्जं घत्स्व धिषणे वीङ्क्षी सती वीळ्येथामूर्जं दधाथाम् ।

पाप्मा हतो न सोमः ॥६॥ ४८

प्रागपागुदगधराक्सर्वतस्त्वा दिश आधावन्तु । अम्ब निष्परं समरीषिदाम् ॥७॥ ४९ [३३९]

त्वमङ्ग प्रशंसिषो देवः शविष्ठु मर्त्यम् ।

न त्वदन्यो मघवन्नस्ति मर्द्धितेन्द्र ब्रवीमि ते वचः ॥८॥ (८)

५० [३४०]

देवस्य त्वा सप्त ॥ ७ ॥ उपावीरस्यष्ट ॥ ८ ॥ नमस्ते सप्त ॥ ७ ॥ सन्ते पञ्च ॥ ५ ॥ समुद्रं

पञ्च ॥ ५ ॥ हविर्मतास्तिष्ठः ॥ ३ ॥ हृदे त्वा सप्त ॥ ७ ॥ देवस्य त्वाष्ट ॥ ८ ॥

अष्टानुधाकेषु पञ्चाशत् ॥ ५० ॥ इषे देवस्य समाः पञ्चाशत् ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां षष्ठाऽध्यायः ॥ ६ ॥

अथ सप्तमोऽध्यायः ॥

वाचस्पतये पवस्व वृष्णो अ॒नुभ्यां गर्भस्तिष्ठतः ।

देवो देवेभ्यः पवस्व येषां भ्रा॒गोऽसि मधुमतीर्न इ॒षस्कृधि ॥१॥

यत्ते सोमादाभ्यं नाम जागृ॒वि तस्मै ते सोम॑ सोमा॒य स्वाहा ।

स्वाहा॒र्वन्त॒रिक्षमन्वे॑मि स्वाङ्क॒तोऽसि विश्वे॑भ्य इन्द्रि॒येभ्यो दि॒व्येभ्यः पार्थि॑वेभ्यः ॥२॥

मनस्त्वाष्टु स्वाहा त्वा स्वभ॒वः सूर्या॑य । देवेभ्यस्त्वा मरी॒चिपेभ्यो देवा॑श्चो यस्मै त्वे॒क ॥

तत्सत्यमु॒परि॒ष्ठुता भ॒ङ्गेन॑ ह॒तोसौ फट् प्रा॒णाय॑ त्वा व्या॒नाय॑ त्वा ॥३॥ (१)

उ॒पयाम॑गृहीतोऽस्यन्तर्यं॒च्छ मघवन् पा॒हि सोम॑म् । उ॒रुण्य॑ रा॒योवेषो॑ यजस्व ॥१॥

अ॒न्तस्ते द्यावा॑पृथि॒वी द॒धाम्यन्त॑र्द॒धाम्यु॒र्वन्त॒रिक्षम् ।

स॒जृद्वे॒भिरवै॑रैः प॒रैश्चान्तर्या॑मि मघवन् मादयस्व ।

स्वाहा॒र्वन्त॒रिक्षमन्वे॑मि स्वाङ्क॒तोऽसि विश्वे॑भ्य इन्द्रि॒येभ्यो दि॒व्येभ्यः पार्थि॑वेभ्यः ।

मनस्त्वाष्टु स्वाहा त्वा स्वभ॒वः सूर्या॑य । देवेभ्यस्त्वा मरी॒चिपेभ्यो उ॒दानाय॑ त्वा ॥२॥ (२) ५

आ वा॒यो भूष॑ शुचि॒पा उप॑ नः सहस्रं ते नि॒युतो॑ विश्ववार ।

उपो॑ ते अ॒न्धो म॒द्यमया॑मि यस्य देव दधिषे पू॒र्वपेयं॑ वा॒यवे॑ त्वा ॥१॥

इन्द्र॑वायू इमे सुता उप प्रयो॑भिरागतम् । इन्द्र॑वो वामु॒शान्ति॑ हि ।

उ॒पयाम॑गृहीतोऽसि वा॒यवे॑ इन्द्र॒वायु॑भ्यां त्वैष ते योनिः स॒जोषो॑भ्यां त्वा ॥२॥ (३)

अ॒यं वा॑ मि॒त्रावरु॑णा सुतः सोमं ऋतावृ॒धा । ममेदि॒ह श्रुत॑ हवम् ।

उ॒पयाम॑गृहीतोऽसि मि॒त्रावरु॑णाभ्यां त्वा ॥१॥

रा॒या व॒यं संसुवा॑स्तो मदेम ह॒व्येन॑ देवा यवसे॒न गावः॑ ।

तां धेनुं मि॒त्रावरु॑णा युवं नो वि॒श्वाहा॑ धत्तमन॑पस्फुरन्तीम् । एष ते योनिः स॒जोषो॑भ्यां त्वा ॥२॥ (४) ९

[३४९]

या वां कशा मधुमत्याश्विना सुनुतावती । तथा यज्ञं मिमिक्षतम् ।
उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वैष ते योनिर्माध्वीभ्यां त्वा ॥१॥ (५)

१०

तं प्रत्नथा पूर्वथा विश्वथेमथा ज्येष्ठताति बहिषदं स्वविदम् ।
प्रतीचीनं वृजनं दोहसे धुनिमाशु जयन्तमनु यासु वर्धसे । उपयामगृहीतोऽसि शण्डाय त्वा ॥१॥११
एष ते योनिर्वीरतां पाह्यपमृष्टः शण्डो देवास्त्वां शुक्रपाः प्रणयन्त्वनाघृष्टासि ।
सुवीरौ वीरान् प्रजनयन् परीह्यभि रायस्पोषेण यजमानम् ।
संजग्मानो दिवा पृथिव्या शुक्रः शुक्रशोचिषा निरस्तुः शण्डः शुक्रस्याधिष्ठानमसि ॥२॥ १२
अच्छिन्नस्य ते देव सोम सुवीर्यस्य रायस्पोषस्य ददितारः स्याम ।
सा प्रथमा सस्कृतिर्विश्ववारा स प्रथमो वरुणो मित्रो अग्निः ॥३॥ १३
स प्रथमो बृहस्पतिश्चिकित्वास्तस्मा इन्द्राय सुतमा जुहोत स्वाहा ।
तृम्पन्तु होत्रा मधोर्यत्स्विष्टं यत्सुमृतं यत्स्वाहा ॥४॥ (६) १४

अयं वेनश्चोदयत्पृथ्विगर्भा ज्योतिर्जरायू रजसो विमाने ।
इममपा संगमे सूर्यस्य शिशुं न विप्रा मृतिभीं रिहन्ति ।
उपयामगृहीतोऽसि मर्कौ त्वा ॥१॥ १५
मनो न येषु हवनेषु तिगं विपः शच्या वनुथो द्रवन्ता ।
आ यः शर्याभिस्तुविनुम्णो अस्या श्रीणीतादिशं गभस्तौ ॥२॥ १६
एष ते योनिः प्रजाः पाह्यपमृष्टो मर्कौ देवास्त्वां मन्थिपाः प्रणयन्त्वनाघृष्टासि ।
सुप्रजाः प्रजाः प्रजनयन् परीह्यभि रायस्पोषेण यजमानम् ।
संजग्मानो दिवा पृथिव्या मन्थी मन्थिशोचिषा निरस्तो मर्कौ मन्थिनोऽधिष्ठानमसि ॥३॥ १७
अच्छिन्नस्य ते देव सोम सुवीर्यस्य रायस्पोषस्य ददितारः स्याम ।
सा प्रथमा सस्कृतिर्विश्ववारा स प्रथमो वरुणो मित्रो अग्निः ॥४॥ १८
स प्रथमो बृहस्पतिश्चिकित्वास्तस्मा इन्द्राय सुतमा जुहोत स्वाहा ।
तृम्पन्तु होत्रा मधोर्यत्स्विष्टं यत्सुमृतं यत्स्वाहा ॥५॥ (७) १९

ये देवासो दिव्येकादश स्थ पृथिव्यामग्येकादश स्थ ।

अप्सुक्षितो महिनैकादश स्थ ते देवासो यज्ञमिमं जुषध्वम् ॥१॥

२०

उपयामगृहीतोऽस्याग्रयणोऽसि स्वाग्रयणः । पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिम् ॥२॥ २१[३६१]

विष्णुस्त्वामिन्द्रियेण पातु विष्णुं त्वं पाह्यभि सर्वनानि पाहि ।

सोमः पवते सोमः पवते सोमः पवते ॥३॥

२२

अस्मै ब्रह्मणे पवतेऽस्मै क्षत्राय पवतेऽस्मै सुन्वते यजमानाय पवते ।

इष ऊर्जे पवतेऽस्य ओषधीभ्यः पवते द्यावापृथिवीभ्यां पवते सुभुताय पवते ब्रह्मवर्चसा' पवते ।
विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥४॥ (८)

२३

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा बृहद्वते वयस्वत उक्थायुर्वं गृह्णामि ।

यत् इन्द्र बृहद्वयस्तस्मै त्वा विष्णवे त्वैषते योनिरुक्थेभ्यस्त्वा ॥१॥

२४

देवेभ्यस्त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुषे मित्रावरुणाभ्यां त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुषे ।

इन्द्राय त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुष इन्द्राग्निभ्यां त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुषे ।

इन्द्राय त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुष इन्द्रावरुणाभ्यां त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुषे ।

इन्द्राबृहस्पतिभ्यां त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुष इन्द्राविष्णुभ्यां

त्वा देवायुर्वं गृह्णामि यज्ञस्यायुषे ॥२॥ (९)

२५

मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् ।

कविः सम्राजमर्तिथिं जनानामासक्ता पात्रं जनयन्त देवाः ॥१॥

२६

उपयामगृहीतोऽसि ध्रुवोऽसि ध्रुवक्षितिर्ध्रुवाणां ध्रुवतमोऽच्युतानामच्युतक्षित्तमः ।

एष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥२॥

२७

ध्रुवं ध्रुवेण मनसा वाचा सोममवन्यामि । अथा न इन्द्र इद्विशो सप्तनाः समनसस्करत् ॥३॥

(१०) २८

यस्ते द्रप्स स्कन्दति यस्ते अशुर्ग्रावच्युतो धिषण्योरुपस्थात् ।

अध्वयोवा परि वा यः पवित्राच्च ते जुहोमि मनसा

वषट्कृतः स्वाहा देवानामुत्क्रमणमसि ॥१॥ (११)

२९

उपयामगृहीतोऽसि मध्वे त्वोपयामगृहीतोऽसि माधवाय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि शुक्राय त्वोपयामगृहीतोऽसि शुचये त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि नभसे त्वोपयामगृहीतोऽसि नभस्याय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसीषे त्वोपयामगृहीतोऽस्यूर्जे त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि सहसे त्वोपयामगृहीतोऽसि सहस्याय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽसि तपसे त्वोपयामगृहीतोऽसि तपस्याय त्वा ।

उपयामगृहीतोऽस्य हसस्पतये त्वा ॥१॥ (१२)

३० [३७०]

इन्द्राग्नी आगतं सुतं गीर्भिर्नमो वरेण्यम् । अस्य पातं धियेषिता ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राग्निभ्यां त्वैष ते योनिरिन्द्राग्निभ्यां त्वा ॥१॥ (१३)

३१

आ घा ये अग्निमिन्धुते स्तृणान्ति बहिरानुषक् । येषामिन्द्रो युवा सखा ।

उपयामगृहीतोऽस्यग्नीन्द्राभ्यां त्वैष ते योनिरग्नीन्द्राभ्यां त्वा ॥१॥ (१४)

३२

ओमासध्वर्षणीधृतो विश्वे देवास आ गत । दाश्वाःसो दाशुषः सुतम् ।

उपयामगृहीतोऽसि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥१॥ (१५) ३३

विश्वे देवास आगतं शृणुता म इमं हवम् । एदं बहिर्निषीदत ।

उपयामगृहीतोऽसि विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥१॥ (१६) ३४

इन्द्रं मरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याते अपिषं सुतस्य ।

तव प्रणीती तव शूर शर्मन्नाविवासन्ति कवयः सुयज्ञाः ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वन्त एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वन्ते ॥१॥ (१७) ३५

मरुत्वन्तं धूषमं वावधानमकवारिं दिव्यं शासमिन्द्रम् ।

विश्वासाहमवसे नूतनायोग्रं संहोदामिह तं हवेम ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वन्त एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वन्ते ॥१॥ (१८) ३६

उपयामगृहीतोऽसि मरुतां योजसे त्वा ॥१॥ (१९)

३७

सजोषा इन्द्र सगणो मरुद्भिः सोमं पिब वृत्रहा शूर विद्वान् ।

जहि शत्रूँ रप मृधो नुदस्वाथारभयं कृणुहि विश्वतो नः ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वन्त एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वन्ते ॥१॥ (२०) ३८

महोँ इन्द्रो नुवदा चर्षणिग्रा उत द्विबर्ही अमिनः सहोभिः ।

अस्मद्रथगवावृधे वीर्यीयोरुः पृथुः सुकृतः कर्तुर्मिभृत् ।

उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वैष ते योनिर्महेन्द्राय त्वा ॥१॥ (२१)

३९

महोँ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिमाँँ इव स्तोमैर्वत्सस्यं वावृधे ।

उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वैष ते योनिर्महेन्द्राय त्वा ॥१॥ (२२) ४० [३८०]

वाचस्पतये तिस्रः ॥३॥ उपयामगृहीतोऽसि द्वे ॥२॥ आ वायो द्वे ॥२॥ अयं वां द्वे ॥२॥ या वामेका ॥ १ ॥

तं प्रकथा चतस्रः ॥ ४ ॥ अयं वेनः पञ्च ॥ ५ ॥ ये देवासश्चतस्रः ॥ ४ ॥ इन्द्राय त्वा द्वे ॥२॥ सूर्यान्

तिस्रः ॥ ३ ॥ यस्त एका ॥१॥ मध्व एका ॥ १ ॥ इन्द्राग्नी आगतमेका ॥ १ ॥ आ घा य एका ॥१॥

ओमासध्वर्षणीधृत एका ॥ १ ॥ विश्वे देवास एका ॥ १ ॥ इन्द्र मरुत्व एका ॥ १ ॥ मरुत्वन्तं

वृषभमेका ॥१॥ मरुतामोजस एका ॥१॥ सजोषा इन्द्र एका ॥१॥ महोँ इन्द्र एका ॥ १ ॥

महोँ इन्द्रेत्येका ॥१॥ द्वाविंशत्यनुवाकेषु चत्वारिंशत् ॥४०॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तमोऽध्यायः ॥ ७॥

अथाष्टमोऽध्यायः ॥

कदा चन स्तरीरसि नेन्द्र सशसि दाशुषे ।

उपोपेभु मधवन्भूय इक्षु ते दानं देवस्य पृच्यत आदित्येभ्यस्त्वा ॥१॥

कदा चन प्रयुच्छस्युभे निपासि जन्मनी ।

तुरीयादित्य सर्वनं त इन्द्रियमातंस्था अमृतं दिव्यादित्येभ्यस्त्वा ॥२॥

यज्ञो देवानां प्रत्येति सुभ्रमादित्यासो भवता मूल्यन्तः ।

आ बोऽर्वाचीं सुमतिर्वृत्यादुहोश्चिद्या वरिवोवित्तरासंदादित्येभ्यस्त्वा ।

विवस्वाँ३ आदित्यैष ते सोमपीथस्तस्मिन् मत्स्व ॥३॥ (१)

श्रदस्मै नरो वचसे दधातन् यदाशीर्दा दंपती वाममश्रुतः ।

पुमान् पुत्रो जायते विन्दते वस्वधा विश्वाहारप एधते गुहे ॥१॥ (२)

वाममद्य सवितर्वाममु श्रो दिवेदिंवे वाममस्मभ्यं सावी ।

वामस्य हि क्षयस्य देव भूरैरया धिया वांमभाजः स्याम ॥१॥ (३)

उपयामगृहीतोऽसि सावित्रोऽसि चनोधाश्चनो मयि धेहि ।

जिन्वं यज्ञं जिन्दं यज्ञपतिं भगाय सवित्रे त्वा ॥१॥ (४)

उपयामगृहीतोऽसि सुभ्रमासि सुप्रतिष्ठानो बृहदुक्षाय नमः ।

विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्य एष ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः ॥१॥ (५)

उपयामगृहीतोऽसि बृहस्पतिस्तस्य ते देव सोम ।

इन्द इन्द्रियावतः पत्नीवतो ग्रहोँ३ ऋध्यासम् ॥१॥

अहं परस्तादहमवस्ताद्यदन्तरिक्षं तदु मे पितासं ।

अहं सर्वमुभयतो ददर्शाहं देवानां परमं गुहा यत् ॥२॥

अग्ने वाक्पत्निं सज्जुदेवेन त्वष्टां । सोमं पिब स्वाहा ॥३॥

प्रजापतिर्वृषासि रेतोधा रेतो मयि धेहि । प्रजापतेस्ते वृष्णो रेतोधसो रेतोधार्मशीय ॥४॥ (६) ११

उपयामगृहीतोऽसि हरिरसि हारियोजनो हरिभ्यां त्वा ।

हयोर्धाना स्थ सहसो मा इन्द्राय ॥१॥

यस्तै देव सोमाश्चसर्निर्भक्षो यो गोसर्निः ।

तस्य त इष्टयजुष स्तुतस्तोमस्य शस्तोक्थस्योपृत उपहृतस्य भक्षयामि ॥२॥ (७) १३

युक्त्वा हि केशिना हरी वृषणा कक्ष्यग्रा । अथा न इन्द्र सोमपा गिरामृषश्चरि चर ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोऽशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोऽशिनं ॥१॥ (८) १४

आतिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरी । अर्वाचीनं सु ते मनोग्रावां कणोतु वग्नुना ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोऽशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोऽशिनं ॥१॥ (९) १५

इन्द्रमिद्धरीं बहुतोऽप्रतिघृष्टशवसम् । ऋषीणां च स्तुतीरुषं युद्धं च मानुषाणाम् ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोऽशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोऽशिनं ॥१॥ (१०) १६

यस्मान्न जातः परो अन्यो अस्ति य आनिवेश भुवनानि विश्वा ।
 प्रजापतिः प्रजयां सः राणस्त्रीणि ज्योतींषि सचते स षोऽशनी ॥१॥ १७

इन्द्रश्च सम्राड् वरुणश्च राजा तौ ते भक्षं चक्रतुर्ग्र एतम् ।
 तयोरुहमनु भक्षं भक्षयामि वाग्देवी जुषाणा सोमस्य तृप्यत सह प्राणेन स्वाहा ॥२॥ (११) १८

अम आयुंषि पवस आसुवोर्जमिषं च नः । आरे बाधस्व दुच्छुनाम् ।
 उपयामगृहीतोऽस्यग्रये त्वा वर्चस एष ते योनिरग्रये त्वा वर्चसे ।
 अग्रे वर्चस्वन्वर्चस्वाः स्त्वं देवेष्वासि । वर्चस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१२) १९

अग्रे पर्वस्व स्वपां असे वर्चः सुवीर्यम् । दधद्रयि मयि पोषम् ।
 उपयामगृहीतोऽस्यग्रये त्वा वर्चस एष ते योनिरग्रये त्वा वर्चसे ।
 अग्रे वर्चस्वन्वर्चस्वाः स्त्वं देवेष्वासि । वर्चस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१३) २०

उत्तिष्ठन्नोजसा सह पीत्वी शिप्रे अवेपयः । सोममिन्द्र चमू सुतम् ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वौजस एष ते योनिरिन्द्राय त्वौजसे ।
 इन्द्रौजस्वन्नोजस्वाः स्त्वं देवेष्वासि । ओजस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१४) २१

अदृश्रमस्य केतवो वि रश्मयो जनांश्च अनु । भारजन्तो अग्रयो यथा ।
 उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा भ्राज एष ते योनिः सूर्याय त्वा भ्राजे ।
 सूर्ये भ्राजस्वन्भ्राजस्वाः स्त्वं देवेष्वासि । भ्राजस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१५) २२

उदु त्यं जातवेदसं देवं बहन्ति केतवः । इशे विश्वाय सूर्यम् ।
 उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा भ्राज एष ते योनिः सूर्याय त्वा भ्राजे ।
 सूर्ये भ्राजस्वन्भ्राजस्वाः स्त्वं देवेष्वासि । भ्राजस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१६) २३

चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

आ प्रा धावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्ये आत्मा जगत्स्तस्थुषश्च ।

उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा आज एष ते योनिः सूर्याय त्वा आजे ।

सूर्ये आजस्वन्नाजस्वाः स्त्वं देवेष्वसि ।

आजस्वानहं मनुष्येषु भूयासम् ॥१॥ (१७)

२४

वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।

यो अस्माँश्च अभिदासत्यधरं गमया तमः ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विमृध एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विमृधे ॥१॥ (१८) २५

वाचस्पतिं विश्वकर्माणमुतये मनोजुवं वाजे अद्या हुवेम ।

स नो विश्वानि हव्नानि जोषद्विश्वशम्भूरवसे साधुकर्मा ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे ॥१॥ (१९) २६

विश्वकर्मन्हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व पृथिवीमुत द्याम् ।

मुहान्त्वन्ये अभितः सपत्ना इहास्माकं मघवां सूरिरस्तु ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे ॥१॥ (२०) २७

विश्वकर्मन्हविषा वर्धनेन ज्ञातारमिन्द्रमकृणोर्युध्यम् ।

तस्मै विश्वः समनमन्त पूर्वोर्यमुग्रो विहव्यो यथासत् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे ॥१॥ (२१) २८

उपयामगृहीतोऽस्यग्नये त्वा गायत्रछन्दसं गृह्णामीन्द्राय त्वा त्रिष्टुप्छन्दसं गृह्णामि ।

विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जगच्छन्दसं गृह्णाम्यनुष्टुप्तेऽभिगरः ॥१॥

२९

त्रेक्षीनां त्वा पत्मन्नाधूनोमि कुकूनानां त्वा पत्मन्नाधूनोमि

भन्दनानां त्वा पत्मन्नाधूनोमि मध्वन्तमानां त्वा पत्मन्नाधूनोमि ।

शुक्रं त्वा शुक्र आधूनोम्यहो रूपे सूर्यस्य रुद्रिमधु ॥२॥

३०

कुकुह रूपं वृषभस्य रोचते बृहत्सोमः सोमस्य पुरोगाः शुक्रः शुक्रस्य पुरोगाः ।

यत्ने सोमादाम्यं नाम जागृवि तस्मै त्वा गृह्णामि तस्मै ते सोम सोमाय स्वाहा ॥३॥ ३१ [४११]

उशिक् त्वं देव सोमग्रेः प्रियं पाथोऽपीहि वशी त्वं देव सोमेन्द्रस्य प्रियं पाथोऽपीहि ।
अस्मत्सखा त्वं देव सोम विश्वेषां देवानां प्रियं पाथोऽपीहि ॥४॥ (२२) ३२ [४१२]

कदाचन तिस्रः ॥ ३ ॥ अवस्मैका ॥ १ ॥ वाममघैका ॥ १ ॥ सावित्र एका ॥ १ ॥ सुशर्मैत्येका ॥ १ ॥
वृहस्पतिभ्यतस्तः ॥ ४ ॥ हरिरसि द्वे ॥ २ ॥ युक्ष्वा ह्येका ॥ १ ॥ आतिष्ठैका ॥ १ ॥ इन्द्रमित्येकैका ॥ १ ॥
यस्मान्न जात इति द्वे ॥ २ ॥ अग्न आयुष्येका ॥ २ ॥ अग्रे पवस्वैका ॥ १ ॥ उत्तिष्ठजेका ॥ १ ॥
अदधनेका ॥ १ ॥ उदुत्यमेका ॥ १ ॥ चित्रमेका ॥ १ ॥ विन एका ॥ १ ॥ वाचस्पतिमेका ॥ १ ॥
विश्वकर्मजेका ॥ १ ॥ विश्वकर्मभित्येका ॥ १ ॥ अग्नये त्वा चतस्रः ॥ ४ ॥
द्वाविंशत्यनुवाकेषु द्वाविंशत् ॥ ३२ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥

अथ नवमोऽध्यायः ।

प्राणार्यं मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व व्यानार्यं मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व ।
उदानार्यं मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व वाचे मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व ॥१॥ १
ऋतुदक्षार्यां मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व श्रोत्रार्यं मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व ।
चक्षुर्भ्यां मे वर्चोदसौ वर्चसे पवेथाम् ॥२॥ २
आत्मने मे वर्चोदा वर्चसे पवस्वौजसे मे वर्चोदा वर्चसे पवस्वायुषे मे वर्चोदा वर्चसे पवस्व ।
विश्वार्यां मे प्रजाभ्यां वर्चोदसौ वर्चसे पवेथाम् ॥३॥ ३
कोऽसि कर्तमोऽसि कस्यासि को नामासि ।
यस्य ते नामामन्महि यं त्वा सोमेनातीतृपाम् ॥४॥ ४
भूर्ध्रुवः स्वः सुप्रजाः प्रजया भूयासम् । सुवीरो वीरैः सुपोषः पोषैः ॥५॥ (१) ५
उदु त्वं ज्ञातवैदसं देवं ब्रह्मन्ति केतवः । इशे विश्वाय सूर्यम् ॥१॥ ६
चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्रेः ।
आ प्रा घावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्यं आत्मा जगत्स्तत्सुषुष्व ॥२॥ ७
अग्रे नर्य सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठा ते नम उक्ति विधेय ॥३॥ ८
अयं नो अग्निर्वैवस्कृणोत्वयं मृधः पुर एतु प्रभिन्दन् ।
अयं वाजो जयतु वाजसाता अयं शत्रुं जयतु जह्मिषाणः स्वाहा ॥४॥ ९ [४१३]

- रूपेण वो रूपमभ्यागां तुथो वो विश्ववेदा विभजतु ।
 ऋतस्य पथा प्रेत चन्द्रदक्षिणाः ॥४॥ १०
- वि स्वः पश्यव्यन्तरिक्षं यतस्व सदस्यैः ।
 ब्राह्मणमद्य विदेय पितुमन्तं पैतृमत्यमृषिमार्यैः सुधातुदक्षिणम् ॥५॥ ११
- अस्मद्राता देवत्रा गच्छ प्रदातारमाविश ।
 अग्र्ये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्नात् ॥७॥ १२
- आयुर्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ।
 रुद्राय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्नात् । प्राणो दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ।
 बृहस्पतये त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्नात् । त्वग्दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ।
 यमाय त्वा मह्यं वरुणो ददातु सौऽमृतत्वमश्नात् ।
 वयो दात्र एधि मयो मह्यं प्रतिग्रहीत्रे ॥८॥ १३
- कौऽदात्कस्मा अदात्कामौऽदात्कामायादात् ।
 कामो दाता कामः प्रतिग्रहीता कामैतत्ते तव काम सता धुनजामहै ॥९॥ (२) १४
- समिन्द्र णो मनसा नेषि गोभिः सः सुरिभिर्मधवन्तसं स्वस्त्या ।
 सं ब्रह्मणा देवकृतं यदस्ति सं देवानां सुमतौ यज्ञियाणाम् ॥१॥ १५
- सं वर्चसा पर्यसा सं तनूभिरगन्महि मनसा सः शिवेन ।
 त्वष्टा सुदश्रो विदधातु रायोऽनुमार्ष्टु तन्वो यद्विलिष्टम् ॥२॥ १६
- धाता रातिः संवितेदं जुषन्तां प्रजापतिर्निधिषा देवो अग्निः ।
 त्वष्टा विष्णुः प्रजयां सः सराणो यजमानाय द्रविणं दधातु ॥३॥ १७
- सुगा वो देवाः सदेना अकर्म य आजग्मेदः सर्वनं जुषाणाः ।
 भरमाणा वहमाना हवीः प्यस्मे धत् वसवो वरुनि ॥४॥ १८
- यौ३ आवह उशतो देव देवाःस्तान्प्रेरय स्वे अग्ने सुधस्यै ।
 ज्ञिवांसः पपिवांसश्च विश्वेऽस्तु धर्मः स्वरातिष्ठतानुं ॥५॥ १९
- वयं हि त्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन्नग्ने होतारमवृणीमहीह ।
 ऋधगया ऋधगुताशमिष्ठाः प्रजानन्ययज्ञमुपयाहि विद्वान् ॥६॥ २०
- देवा गातुविदो गातुमित्वा गातुमित । मनसस्पत इमं देव यज्ञः स्वाहा वार्ते वाः ॥७॥ २१
- यज्ञं यज्ञं गच्छ यज्ञपति गच्छ स्वां योनिं गच्छ स्वाहा ।
 एष ते यज्ञो यज्ञपते सहस्रक्तवाक् सर्ववीरुस्तं जुषस्व स्वाहा ॥८॥ (३) २२ [४३४]

मार्हिर्भूमा पृदाकुः । उरु५ हि राजा वरुणश्चकार सूर्याय पन्थामन्वेतवा उ ।

अपदे पादा प्रतिधातवेऽकरुतापवक्ता हृदयाविषश्चित् ।

नमो वरुणायामिधितो वरुणस्य पाशः ॥१॥

२३

अग्नेरनीकमप आविवेशापां नपात् प्रतिरक्षन्सुर्यम् ।

दग्नेदमे समिधं यक्ष्यमे प्रति ते जिह्वा घृतशुचैरप्यत् स्वाहा ॥२॥

२४

समुद्रे ते हृदयमप्स्वन्तः सं त्वा विशन्त्वोषधीरुतापः ।

यज्ञस्य त्वा यज्ञपते सूक्तोक्तौ नमोवाके विधेम यत् स्वाहा ॥३॥

२५

देवरीप एष नो गर्भस्त५ सुग्रीत५ सुभृतं विभृत ।

देव सोमैष ते लोकः परि च वक्षि शं च वक्षि । अवभृक्ष निचुम्पुण निचेरुसि निचुम्पुण ।

अव देवेदेवकृतमेनोऽयासिपुमव मर्त्यैर्मर्त्यकृतं पुरुराव्णो देव रिषस्पाहि ।

देवानां५ समिदसि ॥४॥ (४)

२६

एजतु दशमास्यो गर्भो जरायुणा सह ।

यथायं बायुरेजति यथा समुद्रं एजत्येवायं दशमास्यो अस्त्रजरायुणा सह ॥१॥

२७

यस्यास्ते यज्ञियो गर्भो यस्या योनिर्हिरेण्ययी ।

अज्ञान्यहृता यस्य तं मात्रा समजीगम५ स्वाहा ॥२॥

२८

पुरुदस्मो विष्टरूप इन्दुरन्तर्मेहिमानमानञ्ज धीरः ।

एकपदी द्विपदी त्रिपदी चतुष्पदीमष्टापदी भुवनानु प्रथन्ता५ स्वाहा ॥३॥

२९

मरुतो यस्य हि क्षये पाथा दिवो विमहसः । स सुगोपातमो जनः ॥४॥

३०

मही द्यौः पृथिवी च न इमं युजं मिमिक्षताम् । विपुतां नो भरीमभिः ॥५॥ (५)

३१

आजिघ्र कलशं मद्या त्वा विशन्त्विन्दवः ।

पुनरूर्जा निर्वर्तस्व सा नः सहस्रं धुक्ष्वोरुधारा पर्यस्वती पुनर्भाविशताद्रयिः ॥१॥

३२

हव्ये काम्य इले रन्ते चन्द्रे ज्योतेऽदिते सरस्वति महि विश्रुति ।

एता ते अघ्न्ये नामानि देवेषु मा सुकृतं ब्रूतात् ॥२॥

३३

इह रतिरिह रमध्वमिह धृतिरिह स्वधृतिः स्वाहा ।

उपसृजं धरुणं मात्रे धरुणो मातरं धर्यन्नायस्पोषमस्मासु दीधरत् स्वाहा ॥३॥

३४

अगन्म ज्योतिरमृता अभूम दिवं पृथिव्या अध्यारुहाम ।

अविदाम देवैस्तुज्योतिः ॥४॥

३५ [४४७]

युवं तस्मिन्नापर्वता पुरोयुधा यो नः पृतन्यादप तंतमिद्धंत वज्रेण तंतमिद्धतम् ।

इरे चत्वार्य छन्सद्गहनं यदिनक्षदस्माकं शत्रून् परि शूर विश्वतो दुर्मा दुर्गह विश्वतः ॥५॥ ३६

भूर्भुवः स्वः सुप्रजाः प्रजया भूयासम् । सुवीरौ वीरैः सुपोषः पोषैः ॥६॥ (६) ३७

परमेष्ठ्यभिधीतः प्रजापतिर्वाचि व्याहृतायामन्धो अच्छेतः सविता सन्याम् ।

विश्वकर्मा दीक्षार्या पूषा सोमक्रयण्याम् ॥१॥ ३८

इन्द्रश्च मरुतश्च क्रयायोपोत्थितः । असुरः पुण्यमानो मित्रः क्रीतः ॥२॥ ३९

विष्णुः क्षिपिविष्ट ऊरा आसन् नो विष्णुर्नरन्धिषः प्रोक्षमाणः ।

सोम आगतो वरुण आसन्ध्यामासम्भः ॥३॥ ४०

अग्निराग्नीध्र इन्द्रो हविर्धाने । अथर्वोपावहियमाणो विश्वे देवा अशुषु न्युप्यमानेषु ॥४॥ ४१

विष्णुराग्नीतपा आप्याय्यमानो यमः सुयमानो विष्णुः संभ्रियमाणः । वायुः पुयमानः शुक्रः पूतः ५। ४२

शुक्रः क्षीरश्रीर्मन्थी संकुश्रीः । विश्वे देवाश्चमसेष्वग्नीतोऽसुहोमायोद्यतः ॥६॥ ४३

रुद्रो ह्ययमानो वातोऽभ्यावृत्तो नृचक्षाः प्रतिख्यातो भक्षः पीतः पितरौ नाराश्चक्षाः साधमानः ।

सिन्धुरवभृथायोद्यतः समुद्रोऽभ्यवहियमाणः सलिलः प्रद्युतः । ॥७॥ ४४

ययोरोजसा स्कमिता रजा रसि वीर्यभिर्वीरतमा शविष्ठा ।

या पत्येते अग्रतीता सहोभिर्विष्णू अगन्वरुणा पूर्वहूतौ ॥८॥ ४५

देवान् दिवमगन्यज्ञस्ततो मा द्रविणमष्टु मनुष्यान्न्तरिक्षमगन्यज्ञस्ततो मा द्रविणमष्टु ।

पितृन् पृथिवीमगन्यज्ञः ततो मा द्रविणमष्टु यं कं च

लोकमगन्यज्ञस्ततो मे भद्रमभूत् ॥९॥ (७)

४६ [४५८]

प्राणाय मे पञ्च ॥५॥ उतु त्वं न व ॥९॥ समिद्र जोऽष्ट ॥८॥ मतिहश्चतस्रः ॥४॥ एजतु दशमास्यः पञ्च ॥५॥

आजिष पद् ॥६॥ परमेष्ठी नव ॥९॥ सप्तानुवाकेषु षट्चत्वारिंशत् ॥४६॥ प्राणाय नोरेह

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां नवमोऽध्यायः ॥ ९ ॥ यज्ञा षट्चत्वारि

अथ दशमोऽध्यायः ।

देवं सवितुः प्रसुव यज्ञं प्रसुवेमं भगाय ।

विन्यो गन्धर्वः कैतपाः कैत नः पुनातु वाचस्पतिर्नो अद्य वाजं स्वदतु ॥१॥ १

ध्रुवसदं त्वा नृषदं मनःसदम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥२॥ २ [४६०]

अप्सुषदै त्वा घृतसदै व्योमसदम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ।

पृथिविसदै त्वाऽन्तरिक्षसदै दिविसदै देवसदै नाकसदम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥३॥

अपा५ रसमुद्रयस५ क्षये सन्त५ समाहितम् । अपा५ रसस्य यो रसस्तं वो गृह्णाम्युत्तमम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥४॥

ग्रहा ऊर्जाहुतयो व्यन्तो विप्राय मतिम् । तेषां विहिंस्रियाणां वोऽहमिषमूर्ज५ समग्रमम् ।

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वा जुष्टतमम् ॥५॥

संपृचं स्थ सं मा भद्रेण पृङ्क्त । विपृचं स्थ वि मा प्रापेन पृङ्क्त ॥६॥ (१)

इन्द्रस्य वज्रोऽसि वाजसास्त्वया यं वाज५ सेत् ।

वाजस्य नु प्रसेवे मातरं महीमदिति नाम वचसा करासहे ।

यस्यामिदं विश्वं भुवनमाविवेश तस्यां नो देवः संविता धर्मं साविष्क ॥१॥

देवीरापो अपानपाद्यो व ऊर्मिः प्रतृतिः । ककुन्मान् वाजसास्तेनायं वाज५ सेत् ॥२॥

अप्स्वन्तरमृतमप्सु भेषजमपासुत प्रशस्तिभिः । अश्वा भवन्त वाजिनः ॥३॥

वातौ वा वो मनौ वा गन्धर्वाः सप्तर्विशतिः । ते अग्रेऽश्वमयुञ्ज५स्ते अस्मिञ्ज्वमादधुः ॥४॥ १०

वातर५हा भव वाजिन्युज्यमान् इन्द्रस्येव दक्षिणः श्रियैषि ।

युञ्जन्तु त्वा मरुतौ विश्ववेदस आ ते त्वष्टा पत्सु जवं दधातु ॥५॥

जवो यस्तं वाजिभिर्हितो गुहा यः ज्येने परीतो अचरन् वातै ।

तेन नो वाजिन् बलवान् बलेन वाजजिच्चैषि समने च पारयिष्णुः ॥६॥

वाजिनो वाजजितो वाज५ सरिष्यन्तः । बृहस्पतेर्भागमवजिग्रत ॥७॥ (२)

देवस्य वय५ संवितुः सवे सत्यसंवसः । बृहस्पतेरुत्तमं नाक५ रुहेमेन्द्रस्योत्तमं नाक५ रुहेम ।

देवस्य वय५ संवितुः सवे सत्यसंवसः । बृहस्पतेरुत्तमं नाकमरुहेमेन्द्रस्योत्तमं नाकमरुहाम ॥१॥ १४

बृहस्पते वाजं जय बृहस्पतये वाचं वदत । बृहस्पतिं वाजं जापयत ॥२॥

इन्द्र वाजं जयेन्द्राय वाचं वदत । इन्द्रं वाजं जापयत ॥३॥

एषा वः सा सत्या संवाग्भूद्यया बृहस्पतिं वाजमजीजपत ।

आजीजपत बृहस्पतिं वाचं वनस्पतयो विमुच्यध्वम् ॥४॥

देवस्य वय५ संवितुः सवे सत्यसंवसः । बृहस्पतेर्वाजजितो वाजं जेष्म ॥५॥ १८ [७७६]

वाजिनो वाजं जयताध्वन स्कन्नन्तः । योजना मिमानाः काष्ठां गच्छत ॥६॥ १९

एष स्य वाजी हिपणिं तुरण्यति ग्रीवायां बद्धो अपिक्व आसनि ।

ऋतुं दधिका अनु सन्तवीत्वत्पुथामक्का स्यन्वापनीफणत् ॥७॥ २०

उत स्मास्य द्रवतस्तुरण्यतः पर्णं न वेरनुवाति प्रगधिर्नः ।

इयेनस्यैव ध्रजतो अकुसं परि दधिकाव्णः सहोर्जा तरिन्नतः ॥८॥ २१

शे नो भवन्तु वाजिनो हवेषु देवताता मितद्रवः स्वर्काः ।

जम्भयन्तोऽहि वक् रक्षांसि सनेम्यस्मद्युयवन्नमीवाः ॥९॥ २२

ते नो अर्वन्तो हवन्श्रुतो हवं विश्वे शृण्वन्तु वाजिनो मितद्रवः ।

सहस्रसा मेघसाता इव त्मना महो ये धनं समिधेषु जहिरे ॥१०॥ २३

वाजैवाजेवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः ।

अस्य मध्वः पिबत मादयध्वं तुसा यात पथिभिर्देवयानैः ॥११॥ २४

आ मा वाजस्य प्रसवो जगम्यादमे चावापृथिवी विश्वरूपे ।

आ मा गतं पितरा मातरा युवमा मा सोमो अमृतत्वाय गम्यात् ॥१२॥ २५

वाजिनो वाजजितो वाजं ससृवांसः । बृहस्पतैर्भोगमवजिघ्रत निम्नजानाः ॥१३॥ (३) २६

आपये स्वाहा स्वापये स्वाहाऽपिजाय स्वाहा ऋतवे स्वाहा । वसवे स्वाहाऽहर्षतये स्वाहा ।

अहं मुग्धाय स्वाहा मुग्धाय वै न शिनाय स्वाहा विन शिनं आन्त्यायनाय स्वाहान्त्याय

भौवनाय स्वाहा भुवनस्य पतये स्वाहाधिपतये स्वाहा ॥१॥ २७

आयुर्ध्वनेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्ध्वनेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पताम् ।

पृष्ठं यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम् ॥२॥ २८

जाय एहि स्वो रोहाव । प्रजापतेः प्रजा अभूम स्वर्देवा अगन्मामृता अभूम ॥३॥ २९

अस्मे वो अस्तिवन्द्रियमस्मे नृगणमुत ऋतुः । अस्मे वचोऽसि सन्तु वः ॥४॥ ३०

नमो मात्रे पृथिव्या इयं ते राक्षन्तासि यमनः ।

ध्रुवोऽसि धरुणः कुन्यै क्षेमाय रय्यै पोषाय ॥५॥ (४) ३१

वाजस्येमं प्रसवः सुषुवेऽग्रे सोमं राजानमोषवीन्वप्सु ।

ता अस्मभ्यं मधुमतीर्भवन्तु वयं राष्ट्रे जागृयाम पुरोहिताः ॥१॥ ३२

वाजस्येदं प्रसव आवभूवेमा च विश्वा भुवनानि सर्वतः ।

सनेमि राजा परियाति विद्वान् रयिं पुष्टिं वर्षयमानो अस्मे ॥२॥ ३३ [४९१]

वाजस्येमां प्रसवः शिश्रिये दिवमिमा च विश्वा भुवनानि सम्राट् ।
 आदिंसन्तं दापयति प्रजानन्तस नो रयिः सर्ववीरं नियच्छतु ॥३॥ ३४
 अग्ने अच्छावदेह नः प्रर्ति नः सुमना भव ।
 प्र नो यच्छ सहस्रजिचवः हि धनदा असि ॥४॥ ३५
 सोमः राजानमवसेऽग्निमन्वारमाहे । आदित्यं विष्णुं च सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥५॥ ३६
 प्र नो यच्छत्वर्यमा प्र पूषा प्र सरस्वती । प्र वाग्देवी ददातु नः ॥६॥ ३७
 अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय । वाचं विष्णुं सरस्वतीं सवितारं च वाजिनम् ॥७॥ ३८
 देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽग्निनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।
 सरस्वत्यै वाचो यन्तुर्ये तुर्ये दधामि ।
 बृहस्पतेर्द्वा साम्राज्येनाभिषिञ्चामीन्द्रस्य त्वा साम्राज्येनाभिषिञ्चामि ॥८॥ (५) ३९
 अग्निरेकाक्षरेण प्राणमुदजयत् तमुजैषमश्विनौ अक्षरेण द्विपदो मनुष्यानुदजयतां तानुजैषम् ।
 विष्णुस्त्र्यक्षरेण त्रीणि माँल्लोकानुदजयत्तानुजैषः सोमश्चतुरक्षरेण
 चतुष्पदः पशूनुदजयत्तानुजैषम् ॥१॥ ४०
 पूषा पञ्चाक्षरेण पञ्च ऋतूनुदजयत्तानुजैषः सविता षडक्षरेण षडृतूनुदजयत्तानुजैषम् ॥
 मरुतः सप्ताक्षरेण सप्त ग्राम्यान् पशूनुदजयन्स्तानुजैषं
 बृहस्पतिरष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयत्तानुजैषम् ॥२॥ ४१
 मित्रो नवाक्षरेण त्रिषुतः स्तोममुदजयत् तमुजैषं वरुणो दशाक्षरेण विराजमुदजयत्तानुजैषम् ।
 इन्द्र एकादशाक्षरेण त्रिष्टुभमुदजयत्तानुजैषं विश्वे
 देवा द्वादशाक्षरेण जगतीमुदजयन्स्तानुजैषम् ॥३॥ ४२
 वसवस्त्रयोदशाक्षरेण त्रयोदशः स्तोममुदजयन्स्तमुजैषः
 रुद्राश्चतुर्दशाक्षरेण चतुर्दशः स्तोममुदजयन्स्तमुजैषम् ।
 आदित्याः पञ्चदशाक्षरेण पञ्चदशः स्तोममुदजयन्स्तमुजैषः
 मरुतिः षोडशाक्षरेण षोडशः स्तोममुदजयत्तमुजैषम् ।
 प्रजापतिः सप्तदशाक्षरेण सप्तदशः स्तोममुदजयत्तमुजैषम् ॥४॥ (६) ४३ [५०१]
 देव सवितृष्पदः ॥ ६ ॥ इन्द्रस्य वज्रः सप्त ॥ ७ ॥ देवस्य वयं त्रयोदश ॥ १३ ॥ आपये षड्व ॥ ५ ॥
 वाजस्येममष्ट ॥ ८ ॥ अग्निरेकाक्षरेण चतस्रः ॥ ४ ॥ षडृतुवाकेषु त्रयश्चत्वारिंशत् ॥ ४३ ॥ देवस्य
 ऋतुं त्रयश्चत्वारिंशत् ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां दशमोऽध्यायः ॥ १० ॥
 इति प्रथमो दशकः ॥ १ ॥

अथ द्वितीयो दशकः ॥ २ ॥

अथ प्रथमोऽध्यायः (अथैकादशोऽध्यायः) ।

एष ते निष्कृते भागस्तं जुषस्व स्वाहाऽग्निनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पुरःसद्भ्यः स्वाहा

यमनेत्रेभ्यो देवेभ्यो दक्षिणसद्भ्यः स्वाहा ।

विश्वदेवनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पश्चात्सद्भ्यः स्वाहा मित्रावरुणनेत्रेभ्यो

वा मरुतेभ्यो वा देवेभ्य उत्तरसद्भ्यः स्वाहा ।

सोमनेत्रेभ्यो देवेभ्य उपरिसद्भ्यो दुवस्वद्भ्यः स्वाहा ॥१॥

ये देवा अग्निनेत्राः पुरःसदस्तेभ्यः स्वाहा ये देवा यमनेत्रा दक्षिणसदस्तेभ्यः स्वाहा ।

ये देवा विश्वदेवनेत्राः पश्चात्सदस्तेभ्यः स्वाहा ये देवा

मित्रावरुणनेत्रा वा मरुतेभ्यो वा उत्तरसदस्तेभ्यः स्वाहा ।

ये देवाः सोमनेत्रा उपरिसदो दुवस्वन्तस्तेभ्यः स्वाहा ॥२॥

अग्रे सहस्व पृतना अभिमातीरपास्य । दुष्टरस्तरक्षरातीर्विचै धा यज्ञवाहसि ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ॥३॥

उपाक्षोर्बाहीयेण जुहोमि हतः रक्षः स्वाहा । रक्षसां त्वा वधायावधिष्म रक्षोऽमुष्य

त्वा वधायामुषमवधिष्म । जुषाणोऽध्वाज्यस्य वेतु स्वाहा ॥४॥ (१)

अपो देवा मधुमतीरगृष्णकूर्जस्वती राजस्वश्चितानाः ।

यामिर्मित्रावरुणा अभ्यर्षिष्वन्याभिरिन्द्रमनयभ्यस्तरातीः ॥१॥

वृष्ण ऊर्मिरसि राष्ट्रदा राष्ट्रं मे देहि स्वाहा वृष्ण ऊर्मिरसि राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै देहि ।

वृषसेनोऽसि राष्ट्रदा राष्ट्रं मे देहि स्वाहा वृषसेनोऽसि राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै देहि ॥२॥ ६ [५०७]

अर्थेत स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहार्थेत स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

ओजस्वती स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहोजस्वती स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

आपः परिवाहिणी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहापः परिवाहिणी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

अपां पतिरसि राष्ट्रदा राष्ट्रं मे देहि स्वाहापां पतिरसि राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै देहि ।

अपां गर्भोऽसि राष्ट्रदा राष्ट्रं मे देहि स्वाहापां गर्भोऽसि राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै देहि ।

सूर्यवर्चस स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा सूर्यवर्चस स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

सूर्यत्वच स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा सूर्यत्वच स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

व्रजक्षित स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा व्रजक्षित स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रममुष्मै दत्त ।

वाशा स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा वाशा स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ।
 मांदा स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा मांदा स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ।
 शकरी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा शकरी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ।
 जनभृत स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा जनभृत स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ।
 विश्वभृत स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा विश्वभृत स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ।
 शैष्ठा स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रं मे दत्त स्वाहा शैष्ठा स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ।

आपः स्वाराज्ञी स्थ राष्ट्रदा राष्ट्रमुष्मै दत्त ॥३॥

सं मधुमतीर्मधुमतीभिः पृच्यन्तां महिं क्षत्रं क्षत्रियांश्च वन्वानाः ।

अनाष्टृष्टाः सीदत सहोजसा महिं क्षत्रं क्षत्रियांश्च दधतीः ॥४॥ (२)

सविता त्वां प्रसवानां सुवतामभिर्गृह्णतीनां सोमो वनस्पतीनाम् ।

वृहस्पतिर्वाच इन्द्रो ज्यैष्ठ्याय रुद्रः पशूनां मित्रः सत्याय वरुणो धर्मपतीनाम् ॥१॥ ९

इमं देवा असपत्नं सुवचं महते क्षत्राय महते ज्यैष्ठ्याय ।

इमममुममुष्यं पुत्रमुष्मयाः पुत्रमस्यै विश्वे ॥२॥ १०

एष वः कुरवो राजैव वः पञ्चाला राजा । सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानां राजा ॥३॥ (३) ११

सोमस्य त्विषिरस्यद्ये स्वाहा सोमाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा सरस्वत्यै स्वाहा ।

पूष्णे स्वाहा वृहस्पतये स्वाहा ॥१॥ १२

इंद्राय स्वाहा शाय स्वाहा श्लोकाय स्वाहा घोषाय स्वाहा भगाय स्वाहार्यम्णे स्वाहा ।

सवितुर्वैः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण धर्मस्य रुमिभिः ।

अनिभृष्टमसि वाचो बन्धुस्तपोजाः सोमस्य दात्रमसि स्वाहा राजस्वः ॥२॥ १३

सधमादौ धुमिनीराप एता अनाष्टृष्टा अपुस्यो वसानाः ।

पस्त्यासु चक्रे वरुणः सधस्थमपां शिशुर्मातृतमास्वतः ॥३॥ १४

क्षत्रस्योल्बमसि स्रत्रस्य जराय्वसि क्षत्रस्य नाभिरसि क्षत्रस्य योनिरसि ।

इन्द्रस्य वार्ष्णिमसि त्वयायं वृत्रं बध्नान्मित्रस्यासि वरुणस्यासि ॥४॥ १५

रुजासि रुषासि धुपासि । पातैर्न प्राञ्च पातैर्न प्रत्यञ्च पातैर्न तिर्यञ्च विग्म्यः पात ॥५॥ १६

आविर्मया आविचो अभिर्गृहपतिराविच इन्द्रो वृद्धश्रवा

आविचः पूषा विश्ववेदा आविचौ मित्रावरुणौ धृतरातो ।

आविचे धावाशुचिबी विश्वशंभू आवित्तादितिरुरुक्ष्मी ॥६॥ (४)

अवेष्टा दन्दुङ्गकाः प्राचीमारोह गायत्री त्वावतु ।

रघन्तर५ सामं त्रिवृत्स्तोमो वसन्तऋतुर्ब्रह्म द्रविणम् ॥१॥ १८

रविष्णुमारोह त्रिष्टुप् त्वावतु । बृहत्सामं पञ्चदश स्तोमो ग्रीष्मऋतुः क्षत्रं द्रविणम् ॥२॥ १९

अग्नीषीमारोह जगती त्वावतु । वैरूप५ सामं सप्तदश स्तोमो वर्षा ऋतुर्विद् द्रविणम् ॥३॥ २०

उदीचीमारोहानुष्टुप् त्वावतु । वैराज५ सामैकविंश स्तोमः शरदृतुः फलं द्रविणम् ॥४॥ २१

ऊर्ध्वामारोह पक्षिस्तत्त्वावतु ।

आकरैवते सामनी त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ स्तोमो हेमन्तशिशिरा ऋतू वर्षो द्रविणम् ।

प्रत्यस्त्वं नमुचेः शिरः ॥५॥ २२

सोमस्य त्विषिरसि तवैव मे त्विषिर्भूयात् । मृत्योः पाप्मोर्जोऽसि सहोऽस्यमृतमसि ॥६॥ २३

हिरण्यरूपा उपसो विरोक उमा इन्द्रा उदितः धर्यश्च ।

आरोहतं वरुण मित्र गतं ततश्चायामदितिं दितिं च । मित्रोऽसि वरुणोऽसि ॥७॥ (५) २४

सोमस्य त्वा घुम्नेनाभिषिचाम्यमेर्ब्राजसा धर्यस्य वर्षसा ।

इन्द्रस्त्र्येण्येण मरुतामोर्जसा क्षत्राणां क्षत्रपतिरेष्यति दिद्यूनपाहि ॥१॥ २५

इमं देवा असपत्न५ सुवध्वं महते क्षत्राय महते ज्यैष्ठ्याय महते जानराज्याय ।

इमममुममुष्यं पुत्रममुष्याः पुत्रमस्यै विशे ॥२॥ २६

एष वः कुरवो राजैष वः पञ्चाला राजा । सोमोऽस्माकं ब्राह्मणाना५ राजा ॥३॥ २७

प्र पर्वतस्य वृषभस्य पृष्ठाभावंश्चरन्ति स्वसिचं इयानाः ।

ता आववृत्रभधरागुदक्ता अहिं बुध्यमनु रीर्यमाणाः ।

विष्णोर्विक्रमणमसि विष्णोर्विक्रान्तमसि विष्णोः क्रान्तमसि ॥४॥ २८

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा रूपाणि परि ता बभूव ।

यत्कामास्ते शुद्धमस्तवो अस्तु वय५ स्वाम पतयो रयीणाम् ॥५॥ २९

छद् यत्ते क्रवि परं नाम । तस्मै हुतमस्यमेष्टमसि स्वाहा ॥६॥ ६ ३०

इन्द्रस्य वज्रोऽसि मित्रावरुणयोस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषा युनक्ति ।

अव्यथायै त्वा स्वधायै त्वारिष्टः फल्गुनः ।

मरुतां प्रसवेन जयापाम मनसा समिन्द्रियेण ॥१॥ ३१

मा त इन्द्र ते वयं तुराणाळ्युक्तासो अन्नज्ञता विदसाम ।

तिष्ठ रघमधि यद्वज्रहस्ता रघमीन्दैव युवसे स्वर्धान् ॥२॥

अग्रये गृहपतये स्वाहा सोमाय वनस्पतये स्वाहा ।

इन्द्रस्येन्द्रियाय स्वाहा मरुतामोजसे स्वाहा ।

प्रथिवि मातर्मा मां हिंसीमो अहं त्वाम् ॥३॥

हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्भोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ।

नृषद्वरसदृतसद्वयोमसदब्जा गोजा ऋतुजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥४॥

इयदुस्यायुरस्यायुर्मे देहि युक्तेसि वचोऽसि वचो मे देहि ।

ऊर्गस्यूजं मयि धेहीन्द्रस्य वां बाहू वीर्यकृता उपावहरामि ॥५॥ (७)

स्योनासि सुषदासि क्षत्रस्य योनिरसि ।

स्योनामासीद सुषदामासीद क्षत्रस्य योनिमासीद ॥१॥

निषसाद धृतव्रतो वरुणः पस्त्यास्वा । साम्राज्याय सुकृतुः ॥२॥

अभिभूरस्ययानामेतास्ते पञ्च दिशः कल्पन्ताम् । ब्रह्मस्त्वं ब्रह्मासि ॥३॥

सवितार्ति सत्यप्रसवो वरुणोऽसि सत्यौजाः ।

इन्द्रोऽसि विश्वौजा रुद्रोऽसि सुशेवः ॥४॥

प्रियंकर श्रेयस्कर भूयस्कर । इन्द्रस्य वज्रोऽसि तेन मे रध्य ॥५॥

अग्निः पृथुर्धर्मणस्पतिर्जुषाणो अग्निः पृथुर्धर्मणस्पतिः । आज्यस्य इविषो वेतु स्वाहा ।

स्वाहाकृताः सूर्यस्य इक्षिमिर्मयितध्वः सजातानां मध्यमेष्ठयाय ॥६॥ (८)

सवित्रा प्रसवित्रा सरस्वत्या वाचा । त्वष्ट्रा रूपैः पूष्णा पशुभिरिन्द्रेणास्मै ॥१॥

बृहस्पतिना ब्रह्मणा वरुणेनौजसाग्निना तेजसा सोमेन राक्षा ।

विष्णुना देवतया दशम्येभं यज्ञं विष्णुमामवानि ॥२॥ (९)

अश्विभ्यां पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्राय सुत्राम्णे पच्यस्व ।

वायोः पुतः पवित्रेण प्रत्यङ् सोमो अतिष्ठतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥१॥

कुविदङ्ग यवंमन्तो यवं विद्यथा दान्त्यनुपूर्वं वियूय ।

इदेहैषां कण्ठि भोजनानि ये बहिषो नमउक्ति न जग्मुः ।

उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णे ॥२॥

युवः सुराममग्निना नष्टा आसुरे सखा ।

विपिपाना शुभस्पती इन्द्रं कर्मस्वानवत् ॥३॥

पुत्रमिव पितरां अभिनोमेन्द्रावधुः काव्यैर्दुःसनाभिः ।

यत्सुरामं व्यपिबुः शचीभिः सरस्वती त्वा मघवन्नभिष्णक् ॥४॥ (१०) ४७ [५४८]

एष ते चतस्रः ॥ ४ ॥ अपो देवाश्चतस्रः ॥४॥ सविता त्वा तिस्रः ॥ ३ ॥ सोमस्य विविधः ॥

अवेष्टा सप्त ॥ ७ ॥ सोमस्य त्वा षट् ॥ ६ ॥ इन्द्रस्य वज्रः पञ्च ॥५॥ स्योनास्ति ॥

सवित्रा द्वे ॥ २ ॥ अभिभ्यां चतस्रः ॥ ४ ॥ दशानुवाकेषु सप्तचत्वारिंशत् ॥२७॥ मते तेजोसि

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकादशोऽध्यायः ॥११॥

सप्तचत्वारिंशत् ॥

अथ द्वादशोऽध्यायः ।

युञ्जानः प्रथमं मनस्तत्वार्यं सविता धियः । अग्नेज्योतिर्निचाय्यं पृथिव्या अज्यामरत् ॥१॥ १

युक्तेन मनसा वयं देवस्य सवितुः सुवे । स्वर्गेयाय शक्त्या ॥२॥ २

युक्त्वार्यं सविता देवान्स्वर्धतो धिया दिवम् ।

बृहज्योतिः करिष्यतः सविता प्रसुवाति तान् ॥३॥ ३

युञ्जते मन उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ।

वि होत्रा दधे वयुना विदेक इन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥४॥ ४

युजे वां ब्रह्म पूर्य नमोभिर्वि श्लोक एतु पृथ्वेव सुरैः ।

शृण्वन्तु विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्थुः ॥५॥ ५

यस्य प्रबाणमन्वन्य इत्ययुर्देवा देवस्य महिमानमोजसा ।

यः पार्थिवानि विप्रमे स एतश्चो रजांसि देवः सविता महिन्वना ॥६॥ ६

देवं सवितुः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय ।

दिव्यो गन्धर्वः केतुपः केतुं नः पुनात वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु ॥७॥ ७

इमं नो देव सवितुर्यज्ञं प्रणय देवाभ्यः सखिविदः सत्रजितं धनजितं स्वजितम् ।

अक्षा स्तोमः समर्धव गायत्रेण रथन्तरं बृहद्रायत्रवर्तेनि स्वाहा ॥८॥ ८

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवंऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आददे गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वत् पृथिव्याः सुधस्थादुमिं पुरीष्यमङ्गिरस्वदामर ।

त्रैकुमेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥९॥

९ [५५७]

- अग्निरसि नार्यसि त्वया वयमग्निः शक्रेम खनितुम् ।
 सधस्थ आ जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥१०॥ १०
- हस्त आधाय सविता विभ्रदग्निः हिरण्ययीम् ।
 अग्नेज्योतिर्निचाय्य पृथिव्या अध्याभरदालुष्टुमेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥११॥ (१) ११
- प्रतूर्त्तं वाजिन्नाद्रव वरिष्ठामनु संवतम् ।
 द्विवि ते जन्म परममन्तारिक्षे तव नार्भिः पृथिव्यामधि योनिरित् ॥१२॥ १२
- युञ्जाथाः रासभं युवमस्मिन् यामे वृषण्वध । अग्निं मरन्तमस्मयुम् ॥१३॥ १३
- योगेयोगे तुवस्तेरं वाजेवाजे हवामहे । सखाय इन्द्रमूतये ॥१४॥ १४
- प्रतूर्त्तं नेक्ष्वक्रामन्नशस्ती रुद्रस्य गाणपत्यं मयोभूरेहि ।
 उर्वन्तरिक्षं वीहि स्वस्तिगव्यतिरभयानि कृण्वन् पूष्णा सयुजा सह ॥१५॥ १५
- पृथिव्याः सधस्थादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदामर ।
 अग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वदच्छेमोऽग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वङ्गरिष्यामः ॥१५॥ १६
- अन्वभिरुषसामग्रमख्यदन्वहानि प्रथमो जातवेदाः ।
 अनु सूर्यस्य पुरुत्रा च रश्मीननु द्यावापृथिवी आततन्थ ॥१६॥ १७
- आगत्य वाज्यध्वानः सर्वा मृषो विधूनुते । अग्निः सधस्थे महति चक्षुषा निषिकीषते ॥१७॥ १८
- आक्रम्य वाजिन्पृथिवीमग्निमिच्छ रुचा त्वम् । भूमेर्वृत्ताय नो ब्रूहि यतः खनेम तं वचम् ॥१८॥ १९
- द्यौस्ते पृष्ठं पृथिवी सधस्थमात्मान्तरिक्षः समुद्रो योनिः ।
 विख्याय चक्षुषा त्वमग्निं तिष्ठ पृतन्यतः ॥१९॥ २०
- उत्क्राम महते सौमगायासादात्यानाद् द्रविणोदा वाजिन् ।
 वयः स्वां सुमतौ पृथिव्या अग्निं खनेन्त उपस्थे अस्याः ॥१०॥ २१
- उदकमीद् द्रविणोदा वाज्यवाकः सुलोकः सुकृतं पृथिव्याम् ।
 ततः खनेम सुप्रतीकमग्निः स्वो रुहाणा अग्निं नार्कमुत्तमम् ॥११॥ २२
- आ त्वा जिघर्षि मनसा घृतेन प्रतिक्षियन्तं भुवर्नानि विश्वा ।
 पृथुं तिरश्चा वयसा बृहन्त्य व्यक्षिष्टमग्नै रभसं दशानम् ॥१२॥ २३
- आ विश्वतः प्रत्यञ्च जिघर्ष्यरक्षसा मनसा तज्जुषेत ।
 मर्येश्रीः स्पृह्यदृणो अग्निर्नाभिपृष्ठे तन्वा जर्धुराणः ॥१३॥ २४
- परि वाजपतिः कुविरभिर्द्वयान्यक्रमीत् । दध्रुवानि दाक्षुषे ॥१४॥ २५ [५७३]

परि त्वाम्रे पुरं वयं विप्रः सहस्य धीमहि । धृषद्वर्णं दिवेदिवे भेत्तारं भङ्गुरावताम् ॥१५॥२६

त्वमग्ने द्युभिस्त्वमांशुशुक्षणिस्त्वमश्वस्त्वमश्मनस्परि ।

त्वं वनैभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः ॥१६॥ (२)

२७

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

पृथिव्याः सधस्यादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वत् खनामि ।

ज्योतिष्मन्तं त्वाम्रे सुप्रतीकमजसेण भानुना दीधतम् ।

क्षिवं प्रजाभ्योऽहिंसन्तं पृथिव्याः सधस्यादग्निं पुरीष्यमङ्गिरस्वत्खनामः ॥१॥

२८

अपां पृष्ठमसि योनिरेधेः समुद्रमभितः पिन्वमानम् ।

वर्षमानो महौ आ च पुष्करे दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथस्व ॥२॥

२९

अग्ने च स्थो वर्मे च स्थोऽछिद्रे बहुले उमे । व्यचस्वती संवसाथां भृतमग्निं पुरीष्यम् ॥३॥

३०

संवसाथाः स्वविदां समीची उरसा त्मना । अभिमन्तर्भेतिष्यन्ती ज्योतिष्मन्तमजस्रमिति ।

पुरीष्योऽसि विश्वमेरा अथर्वा त्वा प्रथमो निरमन्थदधे ॥४॥

३१

त्वामग्ने पुष्करादध्यर्थर्वा निरमन्थत । मूर्धा विश्वस्य वाधतः ॥५॥

३२

तद्गु त्वा दुष्यङ् ऋषिः पुत्र ईधे अथर्वणः । वृत्रहणं पुरन्दरम् ॥६॥

३३

तमु त्वा पाथ्यो वृषा समीधे दस्युहन्तमम् । धनञ्जयः रणेरणे ॥७॥

३४

सीदं होतुः स्व उ लोके चिकित्वान्त्सादयां यज्ञः संकुतस्य योनौ ।

देवावीर्देवान्हविषा यज्ञास्यर्धे बृहद्यजमाने वयो धाः ॥८॥

३५

नि होतां होतृषदने विदानस्त्वेषो दीदिवौ असदत्सुदधः ।

अदग्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठः सहस्रं भरः शुचिजिह्वो अग्निः ॥९॥

३६

सःसीदस्व महौ३ असि शोचस्व देववीतमः ।

वि धूममग्ने अरुषं मियेष्य सृज प्रशस्त दर्शतम् ॥१०॥ (३)

३७

अग्नो देव्रीरुपसृज मधुमतीरयुष्मार्यं प्रजाभ्यः । तासांमास्थानादुजिह्वतामोषधयः सुपिप्पलाः ॥१॥३८

सं ते वायुमीतुरिषा दधातृत्तानाया हृदयं यद्विकस्तम् ।

यो देवानां चरसि प्राणयेन कस्मै देव वर्षळस्तु तुभ्यम् ॥२॥

३९

सुक्रातो ज्योतिषा सह शर्म वरुथुमासदुत्स्वः । नासो अग्ने विश्वरूपः संवयस्व विभावसो ॥३॥ ४०

उदु तिष्ठ स्वध्वरावां नो देव्या धिया ।

रक्षे च मासा वृहता सुश्रुक्निराग्ने याहि सुशस्तिभिः ॥४॥

४१ [५८९]

ऊर्ध्व ऊ पु ण ऊतये तिष्ठा देवो न संविता ।

ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदुजिभिर्वाषड्भिर्विह्वयामहे ॥५॥

४२

स जातो गर्भो असि रोदस्योरग्ने चारुर्विभृत ओषधीषु ।

चित्रः शिशुः परि तमांस्यक्तून्त्र मातृभ्यो अधि कर्निकदद्वाः ॥६॥

४३

स्थिरो भव वीड्वङ्ग आशुर्मैव वाज्यर्वन् । पृथुर्मैव सुषदुस्त्वमग्नेः पुरीषवाहणः ॥७॥ ४४

शिवो भव प्रजाभ्यो मातृषीभ्यस्त्वमङ्गिरः ।

मा द्यावापृथिवी अभि शोचीर्मान्तारिक्षं मा वनस्पतीन् ॥८॥

४५

प्रेतुं वाजी कर्निकदुश्मानन्दद्रासंभस्पत्वा । भरन्नाभिं पुरीष्यं मा पाद्यायुषः पुरा ॥९॥ ४६

वृषाभिं वृषणं भरन्नाः गर्भं ससुद्रियम् । अप्र आयोहि वीतये ।

ऋतं सत्यमृतं सत्यमभि पुरीष्यमङ्गिरस्वङ्गरामः ॥१०॥

४७

ओषधयः प्रतिमोदज्वमभिमेतं शिवमायन्तमभ्यत्र युष्माः ।

व्यस्यन् विश्वा अनिरा अमीवा निषीदंशो अप दुर्मति जहि ॥११॥

४८

ओषधयः प्रतिगृम्णीत पुष्पवतीः सुपिप्लाः ।

अयं वो गर्भं ऋत्विग्यः प्रलं सधस्यमासदत् ॥१२॥

४९

वि पाजसा पृथुना शोशुचानो बाधस्व द्विषो रक्षसो अमीवाः ।

सुशर्मणो बृहतः शर्मणि स्यामग्नेरहं सुहवस्य प्रणीतौ ॥१३॥ (४)

५०

आपो हि द्या मण्योश्चवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥१॥

५१

यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः ॥२॥

५२

तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥३॥

५३

मित्रः ससृज्यं पृथिवीं भूमिं च ज्योतिषा सह ।

सुजातं जातवैदसमयुक्ष्माय त्वा ससृजामि प्रजाम्यः ॥४॥

५४

रुद्राः ससृज्यं पृथिवीं बृहदयोतिः समीधरे । तेषां भानुरजस इच्छुक्रो वेवेष्टु रोचते ॥५॥ ५५

ससृष्टां वसुमी रुद्रैर्धीरैः कर्मण्यां मृदय ।

हस्ताभ्यां मूर्ध्नि कृत्वा सिनीवाली कृणोतु ताम् ॥६॥

५६

सिनीवाली सुकपर्दा सुकृरीरा स्वौपशा । सा तुभ्यमदिते मन्त्रोवा दधातु हस्तयोः ॥७॥ ५७

उवा कृणोतु शक्त्वा बाहुभ्यामदितिर्धिया ।

माता पुत्रं यथोपस्थे साभिं बिभर्तु गर्भं आ ॥८॥

५८ [५०९]

मन्त्रस्य शिरोऽसि वसवस्त्वा कृण्वन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवासि पृथिव्यसि ।
 धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।
 रुद्रास्त्वा कृण्वन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवास्यन्तरिक्षमसि ।
 धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।
 आदित्यास्त्वा कृण्वन्तु जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवासि द्यौरसि ।
 धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।
 विश्वे त्वा देवा वैश्वानराः कृण्वन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वद् ध्रुवासि दिशोऽसि ।
 धारया मयि प्रजाः रायस्पोषं गौपत्यः सुवीर्यं सजातान्यजमानाय ।
 अदित्यं रास्त्यास्यदितिष्टे बिलं गृभ्णातु ॥९॥

५९

कृत्वाय सा महीमुखां मृन्मयीं योनिमग्रये । पुत्रेभ्यः प्रार्यच्छददितिः श्रपयानिति ॥१०॥ ६०
 वसवस्त्वा धूपयन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वा धूपयन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ।
 आदित्यास्त्वा धूपयन्तु जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वे त्वा देवा वैश्वानरा
 धूपयन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ।
 इन्द्रस्त्वा धूपयतु वरुणस्त्वा धूपयतु विष्णुस्त्वा धूपयतु ॥११॥ (५) ६१

अदितिष्टा देवी विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्ये अङ्गिरस्वत् खनत्ववद् ॥१॥ ६२
 देवानां त्वा पत्नीर्देवीर्विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्ये अङ्गिरस्वदधत्तुले ।
 विषणास्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्ये अङ्गिरस्वदमीन्धतामुखे ।
 बरुषीष्टा देवीर्विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्ये अङ्गिरस्वच्छूपयन्तुले ।
 प्रास्त्वा देवीर्विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्ये अङ्गिरस्वत्पचन्तुले ।
 जनयस्त्वाछिन्नपत्रा देवीर्विश्वदेव्यावती । पृथिव्याः सधस्ये अङ्गिरस्वत्पचन्तुले ॥२॥ ६३
 मित्रस्य चर्षणीधृतोऽजो देवस्य सानसि । द्युम्नं चित्रश्रवस्तमम् ॥३॥ ६४
 देवस्वा सवितोद्वपतु सुपाणिः स्वङ्गुरिः सुबाहुकृत शक्त्या ।
 अव्यथमाना पृथिव्यामाशा दिश्र आपृण ॥४॥ ६५

उत्थाय बृहती मवोदु तिष्ठ ध्रुवा त्वम् । मित्रेतां त उखां परिदद्याम्यमित्या एषा मा मेदि ।
 वसवस्त्वाकृन्दन्तु गायत्रेण छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वाकृन्दन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ।
 आदित्यास्त्वाकृन्दन्तु जागतेन छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वे त्वा
 देवा वैश्वानरा आकृन्दन्त्वानुष्टुभेन छन्दसाङ्गिरस्वत् ॥५॥ (६)

६६ [६१४]

आकृतिमग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा मनो मेधामग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा ।

चित्तं विज्ञातमग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा वाचो विधृतिमग्निं प्रयुजꣳ स्वाहा ।

प्रजापतये मनवे स्वाहाभ्यै वैश्वानराय स्वाहा ॥१॥

६७

विश्वो देवस्य नेतुर्मतो वुरीत सख्यम् । विश्वो राय इषुष्यति युष्मं वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥२॥ ६८

मा सु मित्रा मा सु रिगोऽम्ब धृष्ण वीर्यस्व सु । अग्निश्वेदं करिष्यथः ॥३॥ ६९

दꣳहस्व देवि पृथिवि स्वस्तय आसुरी माया स्वधया कृतासि ।

जुष्टं देवेभ्य इदमस्तु हुव्यमरिष्टा त्वष्टादिहि यज्ञे अस्मिन् ॥४॥

७०

वृक्षः सर्पिरासुतिः प्रत्नो होता वरेण्यः । सहसस्पुत्रो अद्भुतः ॥५॥

७१

परस्या अग्निं संवतोऽवरोऽ अभ्यातर । यत्राहमस्मि तां अव ॥६॥

७२

परमस्याः परावतो रोहिदश्च इहागहि । पुरीष्यः पुरुष्रियोऽग्रे त्वं तंरा मृधः ॥७॥

७३

यदग्ने कानिकानि चिदा ते दारुणि दुष्मसि । सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ॥८॥ ७४

यदच्युपजिह्विका यदग्नो अतिसर्पति । सर्वं तदस्तु ते घृतं तज्जुषस्व यविष्ठ्य ॥९॥ ७५

अहरहरप्रयावं भरन्तोऽश्वयिव तिष्ठते घासमस्मै ।

रायस्पोषेण समिषा मदन्तोऽग्रे मा ते प्रतिवेशा रिषाम ॥१०॥

७६

नाभा पृथिव्याः समिधाने अग्नौ रायस्पोषाय बृहते हवामहे ।

इरम्मदं बृहदुक्थं यजत्रं जेतारमग्निं पृतनासु सासहिम् ॥११॥

७७

याः सेना अमीत्वंरीराव्याधिनीरुगर्णा उत ।

ये स्तेना ये च तस्करास्ताꣳस्ते अग्रेऽर्पिदधाम्यास्ये ॥१२॥

७८

दꣳष्ट्राभ्यां मलिम्लुञ्जभ्यैस्तस्करा उत ।

हनुभ्याꣳ स्तेनान् मंगवस्ताꣳस्त्वं खादु सुखादितान् ॥१३॥

७९

ये जनेषु मलिम्लव स्तेनासस्तस्करा वने ।

ये कक्षेष्वायवस्ताꣳस्ते दधामि जम्मयोः ॥१४॥

८०

यो असभ्यमरातीयाद्यश्च नो द्वेषते जनः ।

निन्दाद्यो अस्मान्धिप्ताच्च सर्वं तं ममसा कुरु ॥१५॥

८१

सꣳशितं मे ब्रह्म सꣳशितं वीर्यं बलम् । सꣳशितं क्षत्रं जिष्णु यस्माहमस्मि पुरोहितः ॥१६॥ ८२

उदैषा बाहू अतिरमुद्वौ अथो बलम् । क्षिणोमि ब्रह्मणामित्रानुक्षयामि स्वाँ इहम् ॥१७॥ ८३

अक्षपतेऽक्षस्य नो देहानमीवस्य शुभिर्णः ।

अग्रं दातारं तारिषु ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे । विश्वकर्मणे स्वाहा ॥१८॥ ८४[६११]

पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसवः समिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ यज्ञैः ।

धुतेन त्वं तन्वं वर्षयस्व सत्याः सन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ॥१९॥ (७) ८५ [६३३]

शुक्लान् एकदश ॥ ११ ॥ प्रत्यू वाजिन् षोडश ॥ १६ ॥ देवस्य स्वा दश ॥ १० ॥ अपो देवस्य-

योदश ॥ १३ ॥ आपो द्वादश ॥ ११ ॥ अदितिष्टवा पञ्च ॥ ५ ॥ आकृतिमेकोनविंशतिः

॥ १९ ॥ सप्तानुवाकेषु पञ्चाशीति ॥ ८५ ॥ यथाहोऽग्ने जातान्यथा

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां द्वादशोऽध्यायः ॥१९॥

२॥१॥

अथ त्रयोदशोऽध्यायः ।

इद्वानो रुक्म उर्व्या व्यधौर्मुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः ।

अभिरमृतो अभवद्रयोर्भिर्यदेनं धौरर्जनयत्सुरेताः ॥१॥

१

नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेंते शिशुमेकं समीची ।

द्यावाधामा रुक्मो अन्तर्विभ्रति देवा अग्निं धारयन्द्रविणोदाः ॥२॥

२

विश्वो रूपाणि प्रतिष्ठुञ्चते कविः प्रासावीद्भद्रं द्विपदे चतुपदे ।

वि नार्कमख्यत्सविता वरेण्योऽनु प्रयाणमुषसो विराजति ॥३॥

३

सुपर्णोऽसि गरुत्माऽस्त्रिवृत्ते शिरः । गायत्रं चक्षुर्वृहद्रथन्तरे पक्षौ ॥४॥

४

स्तोमं आत्मा छन्दाऽस्वप्नानि यजूंश्चि नाम ।

सामं ते तन्वर्वाग्देव्यं पञ्चायज्ञियं पुच्छं विष्ण्याः श्रुताः ॥५॥

५

सुपर्णोऽसि गरुत्मान्दिवं गच्छ स्वः पत ।

विष्णोः क्रमोऽसि सप्तमहा गात्रं छन्दु आरोह । पृथिवीमनु विक्रमस्व ।

विष्णोः क्रमोऽस्त्रभिमातिहा त्रैन्दुमं छन्दु आरोह । अन्तरिक्षमनु विक्रमस्व ।

विष्णोः क्रमोऽस्त्ररातीयतो हुन्ता जागतं छन्दु आरोह । दिवमनु विक्रमस्व ।

विष्णोः क्रमोऽसि क्षत्र्यसो हुन्तानुष्टुमं छन्दु आरोह । दिशानु विक्रमस्व ॥६॥

६

अक्रन्दुदुभि स्तनवभि वधौः क्षामा रेहिहृदीरुधः समञ्जन् ।

सद्यो ज्ञानो वि हीमिदो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥७॥

७

अर्धेऽभ्यावर्तिष्मि मा निर्वर्तस्वायुषा वर्षसा प्रजया धनेन ।

सुन्या मेधया रय्या पोषेण ॥८॥

८

अर्धे अङ्गिरः श्रुतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः ।

अत्रा पोषस्य पोषेण पुनर्नो नष्टमाकृषि पुनर्नो रयिमाकृषि ॥९॥

९ [६४२]

- पुनरूजा निर्वर्तस्व पुनरग्र इषायुषा । पुनर्नः पाह्यः हंसः ॥१०॥ १०
- सह रय्या निर्वर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया । विश्वप्स्या विश्वतस्परि ॥११॥ ११
- आ त्वाद्वाग्मन्तरभूर्भुवस्तिष्ठा विचाचलिः । विश्वस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु मा त्वद्राष्ट्रमधिभ्रशत् ॥१२॥१२
- उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं वि मध्यमः श्रथाय ।
- अथा वयमादित्य व्रते तवानागसो अदितये स्याम ॥१३॥ १३
- अग्रे बृहन्नुषसांभूध्वो अस्थाभिर्जगन्वान् तमसो ज्योतिषागात् ।
- अभिर्भानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सभान्यप्राः ॥१४॥ १४
- हंसः शुचिषदसुरन्तरिक्षसद्भोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ।
- नुषद्वरसदृतसद्वयौमसदजा गोजा क्रतुजा अद्रिजा क्रतुं बृहत् ॥१५॥ १५
- सीदु त्वं मातुरस्या उपस्थे विश्वान्यग्ने वयुनानि विद्वान् ।
- मैनां तपसा मार्चिषाभिर्शोचीरन्तरस्याः शुक्रज्योतिर्विमाहि ॥१६॥ १६
- अन्तरग्ने रुचा त्वमूखायाः सदेने स्वे । तस्यास्त्वः हरसा तपज्जातेवेदः शिवो मयं ॥१७॥ १७
- शिवो भूत्वा मयमग्ने अथो सीद शिवस्त्वम् । शिवाः कृत्वा दिशः सर्वा स्वं योनिमिहासदः १८(१)१८

- दिवस्परि प्रथमं जज्ञे अधिरस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः ।
- तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः ॥१॥ १९
- विद्या ते अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्या ते धाम विश्रुता पुरुत्रा ।
- विद्या ते नाम परमं गुहा यद्विद्या तमुत्सं यत आजगन्थ ॥२॥ २०
- समुद्रे त्वा नृमणा अप्स्वन्तर्नृचक्षा ईधे दिवो अग्र ऊर्ध्वन् ।
- तृतीयं त्वा रजसि तस्थिवाः संमपामुपस्थे महिषा अवर्धन् ॥३॥ २१
- अक्रन्ददग्नि स्तनयमिव द्यौः क्षामा रेरिहृद्दीरुषः समञ्जन् ।
- सद्यो जज्ञानो वि ह्रीमिद्वो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥४॥ २२
- श्रीणामुदारो धरुणो रयीणां मनीषाणां प्रार्थिणः सोमगोपाः ।
- वसुः सुनुः सहसो अप्सु राजा विभात्यग्र उपसामिधानः ॥५॥ २३
- विश्वस्य केतुर्ध्वनस्य गर्भ आ रोदसी अपृणाज्जार्यमानः ।
- वीळं चिदद्रिमभिनत् परायज्जना यदग्निमयजन्त पञ्च ॥ २४
- उग्निकपावको अरतिः सुमेधा मर्तेष्वग्निरमृतो निधायि ।
- इयति धूममरुधं भरिभ्रदुच्छुक्तेण श्रोत्रिणां यामिनश्च ॥७॥

- दृशानो रुक्म उर्व्या व्यद्यौर्मुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः ।
 अग्निरमृतो अभवद्वयोर्भिर्यदेनं द्यौरर्जनयत्सुरेताः ॥८॥ २६
- यस्ते अद्य कृण्वद्भद्रशोकेऽप्युप देव घृतवन्तमग्रे ।
 प्र तं नय प्रतुरं वस्यो अच्छामि सुभ्रं देवभक्तं यविष्ठ ॥९॥ २७
- आ तं भज सौश्रवसेष्वग्र उक्थ उक्थ आभज शस्यमाने ।
 प्रियः स्वयं प्रियो अग्रा भवात्युज्जातेनं भिनददुज्जनित्वैः ॥१०॥ २८
- त्वामग्रे यजमाना अनु धून् विश्वा वसु दधिरे वार्याणि ।
 त्वया सह द्रविणमिच्छमाना व्रजं गोमेन्तमुशिजो विवव्रुः ॥११॥ २९
- अस्ताव्यग्निर्नराः सुशेवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ।
 अद्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरम् ॥१२॥ (२) ३०
- समिधार्घिं देवस्यत घृतैर्वैधयतातिथिम् । आस्मिन् हव्या जुहोतन ॥१॥ ३१
- उदु त्वा विश्वे देवा अग्रे भरन्तु चित्तिभिः । स नो भव शिवस्त्वः सुप्रतीको विभावसुः ॥२॥ ३२
- प्रेदग्ने ज्योतिष्मान् याहि शिवेभिरर्चिभिष्ट्वम् । बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्मा हिंस्सीस्तन्वा प्रजाः ॥३॥ ३३
- अक्रन्ददग्निं स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समञ्जन् ।
 सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अरुपदा रोदसी भानुना भात्यन्तः ॥४॥ ३४
- प्र प्रायमग्निर्भरतस्य शृण्वे वि यत्स्वर्यो न रोचते बृहद्भाः ।
 अभि यः पूरुं पृतनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नः ॥५॥ ३५
- आपो देवीः प्रतिगृणीत भस्मैतत्स्योने कृणुध्वः सुरभा उं लोके ।
 तस्मै नमन्तां जनयः सपत्नीमातेव पुत्रं विभृताप्स्वेनत् ॥६॥ ३६
- अप्स्वग्रे सधिष्टव सौषधीरनु रुध्यसे । गर्भे सज्जायसे पुनः ॥७॥ ३७
- गर्भो अस्वोषधीनां गर्भो वनस्पतीनाम् । गर्भो विश्वस्य भूतस्याग्रे गर्भो अपामसि ॥८॥ ३८
- प्रसद्य भस्मना योनिमपथं पृथिवीमग्रे । सःसृज्य मातृभिष्ट्वं ज्योतिष्मान् पुनरासदः ॥९॥ ३९
- पुनरासद्य सदनमपथं पृथिवीमग्रे । शेषं मातुर्यथोपस्थेऽन्तरस्याः शिवतमः ॥१०॥ ४०
- पुनरूर्जा निवर्तस्व पुनरग्र इषायुषा । पुनर्नः पाह्यः हंसः ॥११॥ ४१
- सह रय्या निवर्तस्वाग्ने पिन्वस्व धारया । विश्वप्स्यो विश्वतस्परि ॥१२॥ ४२
- बोधा मे अस्य वचसो यविष्ठ मंहिष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः ।
 पीयति त्वो अनु त्वो गृणाति वृन्दारुष्टे तन्वं वन्दे अग्रे ॥१३॥ ४३ [६७६]

स बोधिं सुरिर्मन्त्रवा वसुपते वसुदावन् । युयोध्यस्मद्वेषांसि विश्वकर्मणे स्वाहा ॥१४॥

पुनस्त्वादित्या रुद्रा वसवः सर्भिन्धतां पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ यज्ञैः ।

घृतेन त्वं तन्वं वर्धयस्व सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः स्वाहा ॥१५॥ (३)

अपेत वीतं वि च सर्पतातो येऽत्र स्थ पुराणा ये च नूतनाः ।

अदाद्यमोऽनुसानं पृथिव्या अक्रन्निमं पितरो लोकमस्मै ॥१॥

संज्ञानमसि कामधरणं मयि ते कामधरणं भूयात् । अग्नेर्मस्मास्यग्नेः पुरीषमसि ।

चितं स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितं श्रयणम् ॥२॥

अयं सो अग्निर्यस्मिन्सोममिन्द्रः सुतं दधे जठरं वावशानः ।

सहास्त्रियं बाज्रमत्यं न सति ससन्नान्तसन्स्तूयसे जातवेदः ॥३॥

अग्ने यत्तं दिवि वर्षैः पृथिव्यां यदोषधीष्वप्स्वा यजत्रा ।

येनान्तरिक्षमुर्वीतुतन्धं त्वेषः स भानुरर्णवो नृचक्षाः ॥४॥

अग्ने दिवो अर्णमच्छा जिगास्यच्छा देवाँऽ ऊचिषे धिष्ण्या ये ।

या रौचने परस्तात् सूर्यस्य याश्चावस्तादुपतिष्ठन्त आपः ॥५॥

पुरीष्यासो अग्नयः प्रावणेभिः सजोषसः । जुषन्तो यज्ञमद्रुहोऽनमीवा इषो महीः ॥६॥

इळामग्ने पुरुदसं सनि गोः श्वश्चक्षुम हवमानाय साध ।

स्यामः सुनुस्तनयो विजावाग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे ॥७॥

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः । तं जानन्नग्न आरोहाथा नो वर्धया रयिम् ॥८॥

चिदसि तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद । परिचिदसि तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥९॥

लोकं पृण छिद्दि पुणायो सीद ध्रुवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन् योना असीषदन् ॥१०॥

ता अस्य सददोहसः सोमं श्रीषन्ति पृथग्यः । जन्मन्देवानां विश्वस्त्रिषवा रौचने दिवः ॥११॥

इन्द्रं विश्वा अवीवृषन्तस्मद्रुष्यचसं गिरः । रथीतमं रथीनां वाजानां सत्पतिं वरिम् ॥१२॥

समितं संकल्पेष्टां संप्रियो रोचिष्णु सुमनस्यमानौ । इषमूर्जमाभि संवसानौ ॥१३॥

सं वां मनांसि सं व्रता सङ्घं चित्तान्याकरम् ।

अग्ने पुरीष्याधिपा भव त्वं न इषमूर्जं यजमानाय धेहि ॥१४॥

अग्ने त्वं पुरीष्यो रथिबात्र पृष्टिमाँऽ असि । शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिमिहासदः ॥१५॥

भवतं नः समनसौ सचेतसा अरेपसौ ।

मा यज्ञं हिंसिष्टं मा यज्ञं पति जातवेदसौ शिवौ भवतमभ नः ॥१६॥

६१ [५९]

मातेव पुत्रं पृथिवी पुरीष्यमग्निः स्वे योनां अमारुता ।

तां विश्वेदेवैर्ऋतुभिः संविद्वानः प्रजापतिर्विश्वकर्मा विमुञ्चतु ॥१७॥ (४)

६२

असुन्वन्तमयं जमानमिच्छ स्तेनस्येत्यामन्विहि तस्करस्य ।

अन्यमस्मदिच्छ सा त इत्या नमो देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु ॥१॥

६३

नमः सु ते निर्ऋते तिग्मतेजोऽयस्मयं विचृता बन्धमेतम् ।

यमेन त्वं यस्या संविदानोत्तमे नाके अधिरोहयैनम् ॥२॥

६४

यस्यास्ते घोर आसङ्गोभ्येषां बन्धानामवसर्जनाय ।

यां त्वा जनो भूमिरिति प्रमन्दते निर्ऋतिं त्वाहं परिवेद विश्वतः ॥३॥

६५

यं ते देवी निर्ऋतिराबन्ध पाशं ग्रीवास्वविचृत्यम् ।

तं ते विष्याम्यायुषो न मध्यादथैतं पितुर्मद्भि प्रहृतः । नमो भूत्यै येदं चकार ॥४॥

६६

निवेशनः सङ्क्रमनो वसनां विश्वा रूपाभिर्चष्टे शचीभिः ।

देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्यौ समरे पंथीनाम् ॥५॥

६७

सीरां युञ्जन्ति क्वयौ युगा वितन्वते पृथक् । घीरां देवेषु सुभ्रया ॥६॥

६८

युनक्त सीरा वि युगा तनुष्वं कृते योनौ वपतेह बीजम् ।

गिरा च श्रुष्टिः समरा असञ्चो नेदीय इत्सुण्यः पक्वमेयात् ॥७॥

६९

शूनः सु फाला विरुषन्तु भूमिः शूनं कीनाशा अभियन्तु वाहैः ।

शूनर्सीरा इविषा तोशमाना सुपिप्पला ओषधीः कर्तुमसे ॥८॥

७०

घृतेन सीता मधुना समज्यतां विश्वेदेवैरनुमता मरुद्भिः ।

ऊर्जस्वती परसा पिन्वमानासान्सीते परसाभ्याववृत्स्व ॥९॥

७१

लाङ्गलं पवीरवत्सुशेवः सोमपित्सरु ।

तदुदपति गामर्वि प्रफुल्ल्य च पीवरीं प्रस्थावद्रथवाहणम् ॥१०॥

७२

कामं कामदुषे धुक्च मित्राय वरुणाय च । इन्द्रायाश्चिभ्यां पूष्णे प्रजाम्य ओषधीभ्यः ॥११॥ ७३

विमुच्यध्वमध्या देवयाना अगन्म तमसस्पारमस्या । ज्योतिरापाम ॥१२॥

७४

सज्जरब्दो अयंबोभिः सज्जुरुषा अरुणीभिः ।

सज्जोषसा अधिना दःसोभिः सज्जः सर एतशेन सज्जैर्वैश्वानर इळ्या घृतेन स्वाहा ॥१३॥ (५) ७५

या ओषधीः पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा । मनै नु बभूणामहः शतं धामानि सप्त च ॥१॥ ७६

शतं वो अम्ब धामानि सहस्रमुत वो रुहः । अघा शतक्रत्वो युषमिमं मे अगद कृता ॥२॥ ७७

ओषधीः प्रति गृष्णीत पुष्पवतीः प्रसूतरीः । अश्वा इव सजित्वरीर्वीरुधः पारयिष्णवः ॥३॥ ७८
 ओषधीरिति मातरस्तद्वौ देवीरुपध्रुवे । सनेयमश्वं गां वासं आत्मानं तव पूरुष ॥४॥ ७९
 अश्वत्थे वो निषदनं पूर्णे वो वसतिष्कृता । गोभाज इत्किलासथ यत्सन्वथ पूरुषम् ॥५॥ ८०
 यत्रौषधीः समगमंत राजानः समिता इव । विप्रः स उच्यते भिषग्रंक्षोहामीवचातनः ॥६॥ ८१
 अश्वावतीः सोमावतीमूर्जयन्तीमुदौजसम् । आविस्ति सर्वा ओषधीरस्मा अरिष्टतातये ॥७॥ ८२
 उच्छुष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठादिवेरते । धनं सनिष्यन्तीनामात्मानं तव पूरुष ॥८॥ ८३

इष्कृतिर्नाम वो मातार्यो यूयं स्थ निष्कृतीः ।

सीराः पंतत्रिणीं स्थन यदामयति निष्कृथ ॥९॥ ८४

अति विश्वाः परिष्ठा स्तेन इव व्रजमक्रमुः । ओषधीः प्राचुच्यवुर्यत्किं च तन्वो रपः ॥१०॥ ८५
 यदिमा वाजयन्तहमोषधीर्हस्ते आदधे । आत्मा यक्ष्मस्य नश्यति पुरा जीवगृभो यथा ॥११॥ ८६
 यस्यौषधीः प्रसर्पथाङ्गमङ्गं परुष्परुः । ततो यक्ष्मं विबाधध्व उग्रो मध्यमशीरिव ॥१२॥ ८७
 साकं यक्ष्म प्रपत चाषेण किकिदीविना । साकं वातस्य ध्राज्या साकं नश्य निहाकया ॥१३॥ ८८
 अन्या वो अन्यामवत्वन्यान्यस्या उपावता । ताः सर्वाः संविदाना इदं मे प्रावता वचः ॥१४॥ ८९

याः फलिनीर्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः ।

बृहस्पतिप्रसूतास्ता नो मुञ्चन्त्वः हंसः ॥१५॥ ९०

मुञ्चन्तु मा शपथ्यादथो वरुण्यादुत । अथो यमस्य पट्वीशात्सर्वस्मादेवकिंलिषात ॥१६॥ ९१
 अवयतीः समवदन्त दिव ओषधयस्परि । यं जीवमश्रवामहै न स रिष्याति पूरुषः ॥१७॥ ९२
 या ओषधीः सोमराज्ञीर्विद्धीः शतविचक्षणाः । तासामसि त्वमुत्तमारं कामाय श्वं हृदे ॥१८॥ ९३
 या ओषधीः सोमराज्ञीर्विष्टिताः पृथिवीमनु । बृहस्पतिप्रसूता अस्यै संदत्त वीर्यम् ॥१९॥ ९४
 याश्चेदमुषधुषन्ति याश्च दूरं परागताः । सर्वीः संगत्य वीरुषोऽस्यै संदत्त वीर्यम् ॥२०॥ ९५
 नाशयित्री बलासुस्यार्शस उपचितामसि । अथो शतस्य यक्ष्माणां पाकारोरसि नाशनी ॥२१॥ ९६
 मा वो रिषत खनिता यस्मै चाहं खनामि वः । द्विपचतुषपदस्माकं सर्वमस्त्वनतुरम् ॥२२॥ ९७
 ओषधयः संवदन्ते सोमेन सह राज्ञा । यस्मै कुणोति ब्राह्मणस्तं राजन् पारयामसि ॥२३॥ ९८

त्वां गन्धर्वा अखनः स्वामिन्द्रस्त्वां बृहस्पतिः ।

त्वामौषधे सोमो राजा विद्वान् यक्ष्मादमुच्यत ॥२४॥ ९९

त्वमुत्तमास्यौषधे तव वृक्षा उपस्तयः ।

उपस्तिरस्तु सोऽस्माकं यो अस्मांश्च अभिदासति ॥२५॥ (६)

- मा मां हिंसीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिवं सत्यधर्मा व्यानद् ।
यश्चापश्चन्द्राः प्रथमो ज्ञान कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥१॥ १०१
- अभ्यावर्तस्व पृथिवि यज्ञेन पर्यसा सह । वपां तै अग्निरिषितो अरोहत् ॥२॥ १०२
- अग्रे यत्ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यच्च यज्ञियम् । तद्देवेभ्यो भरामसि ॥३॥ १०३
- इषमूर्जमहमित आदमृतस्य योनिं महिषस्य धाराम् ।
आ मा गोषु विशत्वा तनूषु जहामि सेदिमनिराममीवाम् ॥४॥ १०४
- अग्रे तव श्रवो वयो महिं भ्राजन्ते अर्चयो विभावसो ।
बृहद्भानो शर्वसा वाजमुक्थ्यं दधासि दाशुषे कवे ॥५॥ १०५
- पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उर्दियषि भानुना ।
पुत्रो मातरा विचरन्नुपावसि गृणक्षि रोदसी उभे ॥६॥ १०६
- ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मन्दस्व धीतिर्महितः ।
त्वे हृषः सन्दधुर्भूरिवर्षसश्चित्रोतयो वामजाताः ॥७॥ १०७
- इरज्यक्ष्रे प्रथयस्व जन्तुभिर्स्मे रायो अमर्त्यम् ।
स दर्शतस्य वपुषो विराजसि पूणक्षि सानसि क्रतुम् ॥८॥ १०८
- इष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तः राधसो महः ।
राति वामस्य सुभगां महीमिषं दधासि सानसि रयिम् ॥९॥ १०९
- क्रतावानं महिषं विश्वदर्शतमसि सुभार्य दधिरे पुरो जनाः ॥
श्रुत्कर्णः सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा ॥१०॥ ११०
- आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृण्यम् । भवा वाजस्य सङ्गथे ॥११॥ १११
- सं ते पर्यासि सप्तु यन्तु राज्ञाः सं वृण्यान्यभिमातिषाहः ।
आप्यायमानो अमृताय सोम दिवि श्रवांस्युत्तमानिं धिष्व ॥१२॥ ११२
- आप्यायस्व मदिन्तम् सोम विश्वेभिरशुभिः । भवा नः सप्रथस्तमः सखा वुधे ॥१३॥ ११३
- आ ते वत्सो मनो यमत्परमाचित्सधस्थात् । अग्रे त्वां कामया गिरा ॥१४॥ ११४
- तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम विश्वाः सुक्षितयः पृथक् । अग्रे कामाया येमिरे ॥१५॥ ११५
- अग्निः प्रियेषु धामसु कामो भूतस्य भव्यस्य । सम्रालिक्तो विराजति ॥१६॥(७) ११६ [७४९]
- दशानोऽष्टादश ॥१८॥ दिवस्परि द्वादश ॥१२॥ समिधाग्निं दुव० पञ्चदश ॥१५॥ अपेत सप्तदश ॥ १७ ॥
असुन्वन्तं त्रयोदश ॥ १३ ॥ या ओषधीः पञ्चाविंशतिः ॥ २५ ॥ मा मा षोडश ॥ १६ ॥
सप्तानुवाकेषु षोडशोत्तरं शतम् ॥ ११६ ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां त्रयोदशोऽध्यायः ॥१३॥

अथ चतुर्दशोऽध्यायः ।

मयि गृह्णाम्यग्ने अग्निं रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय । मातुं देवताः सचन्ताम् ॥१॥१

अपां पृष्ठमसि योनिर्भेः समुद्रमभितः पिन्वमानम् ।

वर्धमानो महाँ३ आ च पुष्करे दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथस्व ॥२॥ २

ब्रह्म जज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्वि सीयतः सुरुचौ वेन आवः

स बुध्न्या उपमा अस्य विष्टाः सतश्च योनिमसंतश्च विवः ॥३॥ ३

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥४॥ ४

द्रुप्तश्चस्कन्दं पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।

समानं योनिमनु सञ्चरन्तं द्रुप्तं जुहोम्यनु सप्त होत्राः ॥५॥ ५

नमोऽस्तु सपेभ्यो ये के च पृथिवीमनु । ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥६॥ ६

या इषवो यातुधानानां ये वा वनस्पतीरनु । ये वावृषेभ्यो शरते तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥७॥ ७

ये वामी रौचने दिवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु । येषामप्सु सदस्कृतं तेभ्यः सपेभ्यो नमः ॥८॥ ८

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवाँ३ इमेन ।

तृष्वीमनु प्रसितिं द्रूणानोऽस्तासि विध्यं रक्षसस्तपिष्ठैः ॥९॥ ९

तव भ्रमास आश्रुया पतन्त्यनुस्पृश धृषता शोशुचानः ।

तपस्पृशे जुह्वा पतज्ज्ञानसन्दितो विस्तुज विष्वगुल्काः ॥१०॥ १०

प्रति स्पशो विस्तुज तूर्णितमो भवा पायुर्विशो अस्या अदग्धः ।

यो नो दूरे अघर्शसो यो अन्त्यग्ने मा किष्टे व्यथिरादघर्षीत् ॥११॥ ११

उदग्ने तिष्ठ प्रत्यातनुष्व न्यमित्राँ३ ओषतात्तिग्महेते ।

यो नो अरातिं समिधान चक्रे नीचा तं धक्ष्यतसं न शुष्कम् ॥१२॥ १२

ऊर्ध्वो भव प्रतिविध्याघ्यस्मद्राविष्कृणुष्व दैव्यान्यग्ने ।

अव स्थिरा तनुहि यातुजूनां जामिमजामिं प्रमृणीहि शत्रून् ॥१३॥ १३

अग्नेष्ट्वा तेजसा सादयामि । अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् ।

अपां रेतांसि जिन्वति । इन्द्रस्य त्वौजसा सादयामि ॥१४॥ १४

श्रुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुज्जिः सचसे शिवामिः ।

दिवि मूर्धानं दधिषे स्वर्षा जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहम् ॥१५॥ (१)

- ध्रुवासि ध्रुणास्तृता विश्वकर्मणा ।
मा त्वा समुद्र उद्वधीन्मा सुपर्णोऽव्ययमानां पृथिवीं दृ२६ह ॥१॥ १६
- अजापतिष्ठा सादयत्वां पृष्ठे समुद्रस्येमेन् । व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथस्व पृथिव्यासि ॥२॥ १७
- भूरसि भूमिरस्यदितीरसि विश्वधाया विश्वस्य ध्रुवनस्य ध्रुवीं ।
पृथिवीं यच्छ पृथिवीं दृ२६ह पृथिवीं मा हिंसीः ॥३॥ १८
- विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानायोदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय ।
अभिष्टाभिपातु मया स्वस्या छदिषा शन्तमेन तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥४॥ १९
- काण्डात्काण्डात्प्ररोहन्ती परुष-परुषस्परि । एवा नो द्रुवे प्रतनु सहस्रेण शतेन चा॥५॥ २०
- या शतेन प्रतनोषि सहस्रेण विरोहसि । तस्यास्ते देवीष्टके विधेम इविषा वयम् ॥६॥ २१
- यास्ते अग्रे सूर्ये रुचो दिवमातुन्वन्ति रश्मिभिः ।
तार्मिर्नो अद्य सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि ॥७॥ २२
- या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः ।
इन्द्राग्नी तामिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते ॥८॥ २३
- विराड्ज्योतिरिधारयत्स्वराड्ज्योतिरिधारयत् ।
प्रजापतिष्ठा सादयतु पृष्ठे पृथिव्या ज्योतिष्मतीम् ॥९॥ २४
- विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छ ।
अग्निष्टेऽधिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥१०॥ २५
- मधुश्च माचवश्च वासन्तिका क्रतु अग्नेरन्तःश्लेषोऽसि ।
कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथक् मम ज्यैष्ठ्याय सप्रताः ।
ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।
वासन्तिका क्रतु अभिकल्पमाना इन्द्रमिव
देवा अभिसंविशन्तु तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥११॥ २६
- अजापतिः सहमाना सहस्वरातीः सहस्व पृतनायतः । सहस्रवीर्यासि सा मा जिन्व ॥१२॥ २७
- सहस्वेमा अभिमातीः सहस्व पृतनायतः । सहस्व सर्वे पाप्मानं सहमानास्योषधे ॥१३॥ (२) २८
- मधु वाता क्रतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः । माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ॥१॥ २९
- मधु नक्तमुतोषधो मधुमत्पार्थिव रजः । मधु द्यौरस्तु नः पिता ॥२॥ ३०
- मधुमाग्नो वनस्पतिर्मधुमौ अस्तु सूर्यः । माध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥३॥ ३१ [७८०]

अपां गम्भेन्त्सीदु मा त्वा ह्ययोऽभिताप्सीन्माश्रिवैश्वानरः ।	
अच्छिन्नपत्राः प्रजा अनुवीक्षस्वानु त्वा दिव्या वृष्टिः सचताम् ॥४॥	३२
त्रीन्त्समुद्रान्तसमसृपत् स्वर्गानपां पतिर्वृषभ इष्टकानाम् ।	
पुरीषं वसानः सुकृतस्य लोके तत्र गच्छ यत्र पूर्वं परेताः ॥५॥	३३
मही द्यौः पृथिवी च न इमं युजं मिमिक्षताम् । पिपृतां नो भरीमभिः ॥६॥	३४
विष्णोः कर्माणि पश्यत् यतो व्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥७॥	३५
ध्रुवासि धरुणेतो जज्ञे प्रथममेभ्यो योनिभ्यो अधि जातवेदाः ।	
स गायत्र्या त्रिष्टुभानुष्टुभां च देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन् ॥८॥	३६
इषे राये रमस्व सहसे धुम्र ऊर्जे अपत्याय ।	
सम्राळसि स्वारळसि सारस्वतौ त्वोत्सौ प्रावताम् ॥९॥	३७
अग्रे युक्ष्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः । अरं वहन्ति मन्यवै ॥१०॥	३८
युक्ष्वा हि देवहूतमाँ३ अश्वौ३ अग्रे रथीरिव । नि होता पुर्व्यः संदः ॥११॥ (३)	३९
सम्यक् संवन्ति सरितो न धेना अन्तर्हृदा मनसा पुष्यमानाः ।	
घृतस्य धारा अभिचाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मध्ये अग्रेः ॥१॥	४०
ऋचे त्वा रुचे त्वा भासे त्वा ज्योतिषे त्वा ।	
अभूद्विदं विश्वस्य भुवनस्य वाजिनमग्नेवैश्वानरस्य च ॥२॥	४१
अग्निज्योतिषा ज्योतिष्मान रुक्मो वर्चसा वर्चस्वान् । सहस्रदा असि सहस्राय त्वा ॥३॥	४२
आदित्यं गर्भं पर्यसा समङ्धि सहस्रस्य प्रतिमां विश्वरूपम् ।	
परिवृङ्घ्वि हरसा माभिमन्स्थाः शतार्युषं कृणुहि चीयमानः ॥४॥	४३
वातस्य जूतिं वरुणस्य नाभिमश्वं जज्ञानः सरिरस्य मध्ये ।	
शिथुं नदीनाः हरिमद्रिबुध्नमग्रे मा हिंसीः परमे व्योमन् ॥५॥	४४
अजस्रमिन्दुमरुषं श्रृण्युमग्निमीळे पूर्वचित्तिं नमोभिः ।	
स पर्वभिर्ऋतुशः कल्पमानो गां मा हिंसीरदिति विराजम् ॥६॥	४५
वरुत्रां त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानाः रजंसः परस्मात् ।	
महीः सोहस्त्रीमसुरस्य मायामग्रे मा हिंसीः परमे व्योमन् ॥७॥	४६
यो अग्निरग्नेरध्यजायत शोकात्पृथिव्या उत वा दिवस्पति ।	
येन प्रजा विश्वकर्मा जज्ञान तमग्ने हेळः परि ते वृणक्तु ॥८॥	४७ [७९६]

चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।

आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च ॥९॥ (४)

४८

इमं मा हिंसीद्विपादं पशुं सहस्राक्ष मेधांय जीयमानः ।

मयं पशुं मेघमग्ने जुषस्व तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

मयं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुगृच्छतु ॥१॥

४९

इमं मा हिंसीरिक्शकं पशुं कनिष्ठं वाजिनं वाजिनेषु ।

गौरमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

गौरं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुगृच्छतु ॥२॥

५०

इमं साहस्रं शतधारमुत्तं व्यच्यमानं सरिरस्य मध्ये ।

धृतं दुहानामदिति जनायाग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन् ।

गवयमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

गवयं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुगृच्छतु ॥३॥

५१

इममूर्णायं वरुणस्य नाभिं त्वचं पशूनां द्विपदां चतुष्पदाम् ।

त्वष्टुः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हिंसीः परमे व्योमन् ।

उष्ट्रमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

उष्ट्रं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुगृच्छतु ॥४॥

५२

अजो ह्यग्नेरजनिष्ट शोकान्तसो अपश्यजनिताग्ने ।

तेन देवा देवतामग्रमायस्तेन रोहमायन्नुप मेघ्यासः ।

शरभमारण्यमनु ते दिशामि तेन चिन्वानस्तन्वो निषीद ।

शरभं ते शुगृच्छतु यं द्विष्मस्तं ते शुगृच्छतु ॥५॥

५३

त्वं यविष्ठ दामुषो नृः पाहि शृणुधी गिरः । रक्षां लोकमुत त्मना ॥६॥ (५) ५४ [८०३]

अपां त्वेर्मन्तादयाम्यपां त्वोबन्तादयाम्यपां त्वा भस्मेन्तादयामि ।

अपां त्वा ज्योतिषि सादयाम्यपां त्वार्यने सादयामि ।

अर्णवे त्वा सदेने सादयामि समुद्रे त्वा सदेने सादयामि सरिरे त्वा सदेने सादयामि ।

अपां त्वा क्षये सादयाम्यपां त्वा सधिषि सादयामि ।

अपां त्वा सदेने सादयाम्यपां त्वा सधस्थे सादयाम्यपां त्वा योनौ सादयामि ।

अपां त्वा पुरीषे सादयाम्यपां त्वा पार्थसि सादयामि ।
 गायत्रेण त्वा छन्दसा सादयामि त्रैष्टुभेन त्वा छन्दसा सादयामि जागतेन त्वा छन्दसा सादयामि ।
 आनुष्टुभेन त्वा छन्दसा सादयामि पाङ्क्तैन त्वा छन्दसा सादयामि ॥१॥ (६) ५५
 अयं पुरो भुवस्तस्य प्राणो भौवायनो वसन्तः प्राणायनः । गायत्री वासन्ती ॥१॥ ५६
 गायत्र्यै गायत्रं गायत्रादुपां शुक्रपां शोस्त्रिवृत् त्रिवृतौ रथन्तरम् ।
 वसिष्ठ ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया प्राणं गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥२॥ ५७
 अयं दक्षिणा विश्वकर्मा तस्य मनो वैश्वकर्मणम् । ग्रीष्मो मानसस्त्रिष्टुत्रैष्मी ॥३॥ ५८
 त्रिष्टुभः स्वारः स्वारदन्तर्यामोऽन्तर्यामात्पञ्चदशः पञ्चदशाद् बृहत् ।
 भरद्वाज ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया मनो गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥४॥ ५९
 अयं पश्चाद्विश्वव्यं चास्तस्य चक्षुर्वैश्वव्यचसम् । वर्षाश्चाक्षुष्यो जगती वार्षा ॥५॥ ६०
 जगत्या ऋक्सममृक्समाच्छुक्रः शुक्रात्सप्तदशः सप्तदशाद्वैरूपम् ।
 जमदग्निर्ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥६॥ ६१
 इदमुत्तरात् स्वस्तस्य श्रोत्रं सौवम् । शरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्छारदी ॥७॥ ६२
 अनुष्टुभं ऐळमैळान्मन्थी मन्थिन एकविंश एकविंशद्वैराजम् ।
 विश्वामित्र ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया श्रोत्रं गृह्णामि प्रजाभ्यः ॥८॥ ६३
 इयमुपारि मतिस्तस्यै वाङ्मात्या । हेमन्तो वाच्यः पङ्क्तिर्हेमन्ती ॥९॥ ६४
 पङ्क्त्यै निधनवन्निधनवत आग्रयण आग्रयणात् त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यां शाकरैवते ।
 विश्वकर्म ऋषिः प्रजापतिगृहीतया त्वया वाचं गृह्णामि प्रजाभ्यः ।
 लोकं पृण ता अस्मेन्द्रं विश्वाः ॥१०॥ (७) ६५ [८१४]

मयि गृह्णामि पञ्चदश ॥१५॥ भुवासि त्रयोदश ॥१६॥ मधुवाता एकादश ॥११॥ सम्यक्प्रवृत्ति
 नव ॥९॥ इमं मा वद ॥६॥ अपान्वेकां ॥१॥ अयं पुरो दश ॥१०॥ सन्तानुवाकेषु पञ्चषष्टिः ॥ ६५ ॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥

अथ पञ्चदशोऽध्यायः ।

भुवक्षितिर्भुवयोनिर्भुवासि भुवं योनिमासीद साधुया ।
 उर्यस्य केतुं प्रथमं जुषाणाश्विनां च्युर् सादयतामिह त्वां ॥१॥ १
 कुलायिनी घृतवती पुरन्धिः स्योने सीदु सदने पृथिव्याः ।
 अभि त्वा रुद्रा वसवो गृणन्तिवमा ब्रह्म पीपिहि सौमगायाश्विनां च्युर् सादयतामिह त्वां ॥२॥ २ [८१६]

स्वैर्देवैश्चपितेह सीद देवानां सुभे बृहते रणाय ।

पितेर्वैधि सुनव आ सुशेवां स्वावेशा तन्वा संविशस्वाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ॥३॥ ३

पृथिव्याः पुरीषमस्यप्सो नाम तां त्वा विश्वे अभिगृणन्तु देवाः ।

स्तोमपृष्ठा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणार्थजस्वाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ॥४॥ ४

अदित्यास्त्वा पृष्ठे सादयाम्यन्तारिक्षस्य धर्त्री विष्टम्भेनीं दिशामधिपतीं ध्रुवनानाम् ।

ऊर्मिर्द्रप्सो अपामसि विश्वकर्मा त ऋषिरश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ।

शुकश्च शुचिश्च ग्रैष्मा ऋतु अग्रेरन्तः श्लेवोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामशयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

ग्रैष्मा ऋतु अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु

तया देवर्तयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥५॥ (१)

५

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृद्वैः सजृद्वैर्वैयोनाधैः ।

अग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृर्वसुभिः सजृद्वैर्वैयोनाधैः ।

अग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृ रुद्रैः सजृद्वैर्वैयोनाधैः ।

अग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृरादित्यैः सजृद्वैर्वैयोनाधैः ।

अग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ।

सजृक्षुतुभिः सजृविधाभिः सजृविश्वैर्द्वैः सजृद्वैर्वैयोनाधैः ।

अग्नये त्वा वैश्वानरायाश्विनाध्वर्यु सादयतामिह त्वां ॥१॥

६

ग्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि । चक्षुर्म उर्व्या विभाहि श्रोत्रं मे श्लोक्य ॥२॥ ७

अपः पिन्वीषधीजिन्व द्विपादव चतुष्पात पाहि । दिवो वृष्टिमेरय ॥३॥ (२)

८

मूर्धा वयः प्रजापतिश्छन्दः क्षत्रं वयो मयन्दुं छन्दः ।

विष्टम्भो वयोऽधिपतिश्छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी छन्दः ॥१॥

९

वस्तो वयो विवल् छन्दो वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः ।

पुरुषो वयस्तन्द्रं छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाघृष्टं छन्दः ॥२॥

१० [८२४]

- सिंहो वयश्छदिच्छन्दः पृष्ट्वाड्वयो बृहती छन्दः ।
 उक्षा वयः ककुच्छन्दः ऋभो वयः सतोबृहती छन्दः ॥३॥ ११
- अनड्वान्वयः पङ्क्तिच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दः ।
 त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप् छन्दो दित्यवाड्वयो विराट् छन्दः ॥४॥ १२
- पञ्चाविर्वयो गायत्री छन्दस्त्रिवत्सो वयः उष्णिक् छन्दः ।
 तुर्यवाड्वयोऽनुष्टुप् छन्दो लोको पृण ता अस्येन्द्रं विश्वाः ॥५॥(३) १३
- इन्द्राग्नी अच्यथमानामिष्टकां दृहंतं युवम् । पृष्टेन द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं च विवाधसे ॥१॥ १४
- विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्टे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीम् ।
 अन्तरिक्षं यच्छान्तरिक्षं दृहन्तर्निक्षं मा हिंसीः ।
 विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानार्योदानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय ।
- वायुष्ट्वाभिपातु मद्या स्रस्त्या छदिषा शन्तमेन तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥२॥ १५
- राज्यसि प्राची दिग्विराळसि दक्षेणा दिक् सम्राळसि प्रतीचीदिक्
 स्वराळस्युदीची दिगधिपत्यसि बृहती दिक् ।
 विश्वकर्मा त्वा सादयत्वन्तरिक्षस्य पृष्टे ज्योतिष्मतीम् ।
 विश्वस्मै प्राणायानाय व्यानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छ ।
 वायुष्टेऽधिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ।
 नभश्च नभस्यश्च वार्षिका ऋतू अग्रेरन्तः श्लेषोऽसि ।
- कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।
 ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।
 वार्षिका ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ।
 इषश्चोर्जश्च शार्दा ऋतू अग्रेरन्तः श्लेषोऽसि ।
- कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।
 ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।
 शार्दा ऋतू अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु
 तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥३॥(४) १६
- आयुर्मे पाहि प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि ।
 चक्षुर्मे पाहि श्रोत्रं मे पाहि वाचं मे पिन्व मनो मे जिन्वात्मानं मे पाहि ज्योतिर्मे यच्छ ॥१॥ १७ [८३]

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दो असीवयश्छन्दः । पङ्क्तिश्छन्द उष्णिक् छन्दः ॥२॥ १८
बृहती छन्दोऽनुष्टुप् छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्दः । त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः ॥३॥ १९

पृथिवी छन्दोऽन्तरिक्षं छन्दो द्यौश्छन्दुः समाश्छन्दः ।

नक्षत्राणि छन्दो वाक् छन्दः ॥४॥

२०

मनुश्छन्दः कृषिश्छन्दो हिरण्यं छन्दो गौश्छन्दः । अजाछन्दोऽश्वश्छन्दः ॥५॥

२१

अग्निदेवता वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता । वसवो देवता रुद्रा देवता ।

आदित्या देवता मरुतो देवता विश्वे देवा देवता बृहस्पतिर्देवता ।

इन्द्रो देवता वरुणो देवता ॥६॥ (५)

२२

सूर्यासि राट् ध्रुवासि धरुणा धर्ष्यसि धरणी । आयुषे त्वा वर्चसे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा ॥१॥ २३

यन्त्री राट् यन्त्र्यसि यमनी ध्रुवासि धरित्री । इषे त्वोर्जे त्वा रथ्यै त्वा पोषाय त्वा ।

लोकं पृण ता अस्थेद्रं विश्वाः ॥२॥ (६)

२४

आशुस्त्रिवृद्भान्तः पञ्चदशो व्योमा सप्तदशो धरुणं एकविंशः प्रतूर्तिरष्टादशः ।

तपो नवदशोऽभीवर्तः संविंशो वर्चो द्वाविंशः सम्भरणस्त्रयोविंशो योनिश्चतुर्विंशः ॥१॥ २५

गर्भोः पञ्चविंश ओजस्त्रिणवः क्रतुरेकविंशः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिंशो ब्रह्मस्य विष्टपं चतुस्त्रिंशः ।

नाकः षट्त्रिंशो विवर्तोऽष्टाचत्वारिंशो धर्त्रं चतुष्टोमः ॥२॥ (७)

२६

अग्नेर्भागोऽसि दीक्षाया आर्धिपत्यं ब्रह्म स्पृतं त्रिवृत्स्तोमः ।

इन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्रं स्पृतं पञ्चदश स्तोमः ॥१॥

२७

नृचक्षसां भागोऽसि धातुराधिपत्यं जनित्रं स्पृतं सप्तदश स्तोमः ।

मित्रस्य भागोऽसि वरुणस्याधिपत्यं दिवो दृष्टिर्वातं स्पृतं एकविंश स्तोमः ॥२॥

२८

वध्नानां भागोऽसि रुद्राणामाधिपत्यं चतुष्पात् स्पृतं चतुर्विंश स्तोमः ।

आदित्यानां भागोऽसि मरुतामाधिपत्यं गर्भो स्पृताः पञ्चविंश स्तोमः ॥३॥

२९

अदितेर्भागोऽसि पूष्ण आधिपत्यमोजं स्पृतं त्रिणव स्तोमः ।

देवस्य सवितुर्भागोऽसि बृहस्पतेराधिपत्यं समीचीर्दिशं स्पृताश्चतुष्टोम स्तोमः ॥४॥ ३० [८४४]

यवानां भागोऽस्ययवानामाधिपत्यं प्रजा स्पृताश्चतुश्चत्वारिंश स्तोमः ।

ऋभूणां भागोऽसि विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं स्पृतं त्रयस्त्रिंश स्तोमः ।

सहस्रं सहस्र्यश्च हैमन्तिका ऋतु अघेरन्तः श्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथङ् मम ज्यैष्ठ्याय सव्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

हैमन्तिका ऋतु अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु

तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदितम् ॥५॥ (८)

३१

एकयास्तुवत प्रजा अधीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत्तिसृभिरस्तुवत

ब्रह्मासृज्यत ब्रह्मणस्पतिरधिपतिरासीत् ।

पञ्चभिरस्तुवत भूतान्यसृज्यन्त भूतानां पतिरधिपतिरासीत्सप्तभिरस्तुवत

सप्त ऋषयोऽसृज्यन्त धातार्धिपतिरासीत् ॥१॥

३२

नवभिरस्तुवत पितरोऽसृज्यन्तादितिरधिपत्यासीदेकादशभिरस्तुवत

ऋतवोऽसृज्यन्तार्तवा अधिपतय आसन् ।

त्रयोदशभिरस्तुवत मासा असृज्यन्त संवत्सरोऽधिपतिरासीत्पञ्चदशभिरस्तुवत

ध्रुवमसृज्यतेन्द्रोऽधिपतिरासीत् ॥२॥

३३

सप्तदशभिरस्तुवत ग्राम्याः पञ्चवोऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिपतिरासीन्नवदशभिरस्तुवत

शुद्रार्या असृज्येतामहोरात्रे अधिपत्नी आस्ताम् ।

एकविंशत्यास्तुवतैकशफाः पञ्चवोऽसृज्यन्त वरुणोऽधिपतिरासीत्

त्रयोविंशत्यास्तुवत क्षुद्राः पञ्चवोऽसृज्यन्त पूषाधिपतिरासीत् ॥३॥

३४

पञ्चविंशत्यास्तुवतारण्याः पञ्चवोऽसृज्यन्त वायुरधिपतिरासीत्सप्तविंशत्यास्तुवत

द्यावापृथिवी न्यैतां वसवो रुद्रा आदित्या अनुव्यायंस्त एवाधिपतय आसन् ।

नवविंशत्यास्तुवत वनस्पतयोऽसृज्यन्त सोमोऽधिपतिरासीदेकत्रिंशतास्तुवत

प्रजा असृज्यन्त यवाश्वायवाश्चाधिपतय आसन् ।

त्रयस्त्रिंशतास्तुवत भूतान्यशाम्यन्प्रजापतिः परमेष्ठ्यधिपतिरासीत् ।

लोकं पृण ता अस्येन्द्रं विश्वाः ॥४॥ (९)

३५ [८४९]

भुवक्षितिः पञ्च ॥ ५ ॥ सजृम्भतुमिस्तिस्रः ॥ ३ ॥ सूर्वा वयः पञ्च ॥ ५ ॥ इन्द्राग्नी तिस्रः ॥ ३ ॥ आयुर्मे

वद् ॥ ६ ॥ सूर्वासि द्वे ॥ २ ॥ आशुश्च द्वे ॥ २ ॥ अग्नेर्मांगः पञ्च ॥ ५ ॥ एकया चतस्रः ॥ ४ ॥

॥ नवानुवाकेषु पञ्चविंशत् ॥ ३५ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां पञ्चदशोऽध्यायः ॥१५॥

अथ षोडशोऽध्यायः ।

अग्नें जातान्प्रणुदा नः सपत्नान्प्रत्यजाताञ्जातवेदो नुदस्व ।

अग्निं नो ब्रूहि सुमना अहँ॑स्त्वँ स्याम शर्मँ॑स्त्रिवरू॒थ उ॒द्भौ ॥१॥

१

सहसा जातान्प्रणुदा नः सपत्नान्प्रत्यजातान्नुद जातवेदः ।

अग्निं नो ब्रूहि सुमनस्यमानो वय॑स् स्याम प्रणुदा नः सपत्नान् ।

षो॒ळशी स्तोम॑ ओजो॒ द्रवि॑णं चतुश्चत्वारि॑श स्तोमो॒ वर्चो॑ द्रवि॑णम् ॥२॥

२

अग्नेः पुरीषमस्यप्सो नामं तां त्वा विश्वे अभिगृणन्तु देवाः ।

स्तोमं पृष्टा घृतवतीह सीद प्रजावदस्मे द्रविणार्यजस्व ॥३॥

३

एव॑श्छन्दो वरि॑वश्छन्दः शम्भू॑श्छन्दः परि॑भूश्छन्दः । आ॒च्छ॒च्छन्दो॑ मन॑श्छन्दो व्य॒च॒श्छन्दः॥४॥ ४

सिन्धु॑श्छन्दः समु॒द्रश्छन्दः॑ सरि॑रं छन्दः ।

ककु॑प् छन्दस्त्रिकु॑प् छन्दः का॒व्यं छन्दो॑ अङ्कु॑पं छन्दः ॥५॥

५

अ॒क्षर॑पङ्क्तिश्छन्दः प॒दप॑ङ्क्तिश्छन्दो वि॒ष्टार॑पङ्क्तिश्छन्दः क्षुरो॑भ्रजश्छन्दः ।

आ॒च्छ॒च्छन्दः॑ प्र॒च्छ॒च्छन्दः॑ संय॒च्छन्दो॑ वि॒य॒च्छन्दः॑ ॥६॥

६

बृ॒ह॒च्छन्दो॑ रथ॒न्तरं॑ छन्दो॒ नि॒का॒यश्छन्दो॑ वि॒व॒धश्छन्दः॑ ।

गि॒रश्छन्दो॑ भ्रजश्छन्दः स॒स्तुप् छन्दो॑ऽनुष्टु॑प् छन्दः ॥७॥

७

एव॑श्छन्दो वरि॑वश्छन्दो वय॑स्कृच्छन्दः ।

वि॒र्ष॒र्धाश्छन्दो॑ वि॒शालं॑ छन्दश्छ॒दिश्छन्दो॑ दूरो॒हणं॑ छन्दः । त॒न्द्रं छन्दो॑ अ॒ङ्गाङ्गं॑ छन्दः ॥८॥ (१) ८

र॒श्मिना॑ स॒त्याय॑ स॒त्यं जि॒न्व प्रे॒तिना॑ ध॒र्मेणा॑ ध॒र्मं जि॒न्व ।

अ॒न्वि॒त्या दि॒वा दि॒वं जि॒न्व स॒न्धिना॑न्तरि॒क्षेणा॑न्तरि॒क्षं जि॒न्व ॥९॥

९

प्र॒ति॒धिना॑ पृथि॒व्या पृथि॒वीं जि॒न्व विष्ट॑म्भेन॒ वृष्ट्या॑ वृष्टिं॒ जि॒न्व ।

प्र॒व॒याह्वाह॑जि॒न्वानु॒या रा॒त्र्या रा॒त्रीं जि॒न्व ॥१०॥

१०

उ॒भि॒जा वसु॑भ्यो वसु॑ञ्जिन्व प्र॒केते॒नादि॒त्येभ्य॑ आ॒दित्या॑ञ्जिन्व ।

त॒न्तुना॑ रा॒यस्पोषे॑ण रा॒यस्पोषं॑ जि॒न्व स॒स्त॒र्पेण॑ श्रुताय॒ श्रुतं॑ जि॒न्व ॥११॥

११

ऐ॒ळेनौष॑धीभि॒रोष॑धीजि॒न्वोत्त॑मेन॒ तन्मि॑स्त॒नूजि॑न्व ।

व॒योध॑साधी॒तेना॑धी॒तं जि॒न्वाभि॑जिता॒ तेज॑सा॒ तेजो॑ जि॒न्व ॥१२॥

१२

प्र॒ति॒प॒दसि॑ प्र॒ति॒प॒दं त्वानु॑प॒दस्यनु॑प॒दं त्वा । सम्प॑दसि॒ सम्प॑दं त्वा तेजो॑ऽसि तेज॑से त्वा ॥१५॥ १३

वि॒वृ॒दसि॑ वि॒वृ॒तं त्वा प्र॑वृ॒दसि॑ प्र॒वृ॒तं त्वा । वि॒वृ॒दसि॑ वि॒वृ॒तं त्वा स॑वृ॒दसि॑ स॒वृ॒तं त्वा ॥१६॥ १४ (८६३)

आक्रमोऽस्याक्रमाय त्वा सङ्क्रमोऽसि सङ्क्रमाय त्वा ।
 उत्क्रमोऽस्युत्क्रमाय त्वोत्क्रान्तिरस्युत्क्रान्त्यै त्वा ।
 अधिपतिनोर्जोर्जं जिन्व वेपथ्रीः क्षत्राय क्षत्रं जिन्व ॥७॥ (२)

राश्यसि प्राची दिग्वसवस्ते देवा अधिपतयः । अग्निहेतीनां प्रतिधर्ता ॥१॥

त्रिवृत् त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयत्वाज्यमुक्थमव्यथायै स्तभ्नातु ।

रथन्तरः साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥२॥

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विधर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नार्कस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥३॥

विराळसि दक्षिणा दिशुद्रास्ते देवा अधिपतयः । इन्द्रो हेतीनां प्रतिधर्ता ॥४॥

पञ्चदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयतु प्र उगमुक्थमव्यथायै स्तभ्नातु ।

बृहत्साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥५॥

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विधर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नार्कस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥६॥

सम्राळसि प्रतीची दिगादित्यास्ते देवा अधिपतयः । वरुणो हेतीनां प्रतिधर्ता ॥७॥

सप्तदशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयतु मरुत्वतीयमुक्थमव्यथायै स्तभ्नातु ।

वैरूपः साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥८॥

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विधर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नार्कस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥९॥

स्वराळस्युदीची दिङ् मरुतस्ते देवा अधिपतयः । सोमो हेतीनां प्रतिधर्ता ॥१०॥

एकविंशस्त्वा स्तोमः पृथिव्याः श्रयतु निष्कैवल्यमुक्थमव्यथायै स्तभ्नातु ।

वैराजः साम प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥११॥

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु ।

विधर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नार्कस्य पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥१२॥ २७
 अधिपत्यसि बृहती दिग्विश्वे ते देवा अधिपतयः । बृहस्पतिहेतीनां प्रतिधर्ता ॥१३॥ २८ [८७७]

त्रिणवत्रयस्त्रिंशौ त्वा स्तोमौ पृथिव्या ऋषयतां वैश्वदेवाग्रिमारुते उक्थे अयथायै स्तम्नीताम् ।

शाकुरैवते सार्वनी प्रतिष्ठित्या अन्तरिक्षे ॥१४॥

२९

ऋषयस्त्वा प्रथमजा देवेषु दिवो मात्रया वरिष्णा प्रथन्तु । *

विधर्ता चायमधिपतिश्च ते त्वा सर्वे संविदाना नाकस्य

पृष्ठे स्वर्गे लोके यजमानं च सादयन्तु ॥१५॥ (३)

३०

अयं पुरो हरिकेशः स्वर्धरश्मिस्तस्य रथगृत्सश्च रथौजाश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

पुञ्जिकस्थला च क्रतुस्थला चाप्सरसौ दुङ्क्षणवः पशवो हेतिः पौरुषेयो बुधः प्रहेतिः ॥१॥ ३१

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥२॥

३२

अयं दक्षिणा विश्वकर्मा तस्य रथस्वनश्च रथेचित्रश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

मेनका च सहजन्या चाप्सरसौ यातुधाना हेती रक्षांसि प्रहेतिः ॥३॥

३३

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु । ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥४॥ ३४

अयं पश्चाद्विश्वव्यचास्तस्य रथप्रोतश्चासंमरथश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

ग्रम्लोचन्ती चानुम्लोचन्ती चाप्सरसौ व्याघ्रा हेतिः सर्पाः प्रहेतिः ॥५॥

३५

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥६॥

३६

अयमुत्तरात्संयद्रसुस्तस्य तार्क्ष्यश्चारिष्टनेमिश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

विश्वाची च घृताची चाप्सरसा आपो हेतिर्वातः प्रहेतिः ॥७॥

३७

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥८॥

३८

अयमुपर्यर्वाग्वसुस्तस्य सेनजिच्च सुषेणश्च सेनानीग्रामण्यौ ।

उर्वशी च पूर्वचित्तिश्चाप्सरसा अवस्फूर्जन्हेतिविद्युत्प्रहेतिः ॥९॥

३९

तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।

ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥१०॥ (४)

४०

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम् । अपां रेतांसि जिन्वति ॥१॥

४१

अयमाग्निः सहस्रिणो वाजस्य शतितनस्पतिः । मूर्धा कवी रयीणाम् ॥२॥

४२

त्वामग्ने पुष्करादध्यधर्वा निरमन्थत । मूर्ध्नो विश्वस्य वाघतः ॥३॥

४३

९

[८९१]

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः सचसे शिवार्भिः ।	
दिवि मूर्धानं दधिषे स्वर्षा जिह्वामग्ने चकृषे हव्यवाहम् ॥४॥	४४
अवोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुर्मिवायतीमुषासम् ।	
यद्वा इव प्र वयामुज्जिह्वानाः प्र भानवः सिंसते नाकमच्छं ॥५॥	४५
अत्रोचाम कवये मेध्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे ।	
गर्विष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ दिवीव रुक्ममुलूच्यश्चमश्रेत् ॥६॥	४६
अयमिह प्रथमो धायि धातुभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेण्वीड्यः ।	
यमप्रवानो भृगवो विरुचुर्वनेषु चित्रं बिभ्वं विशेविशे ॥७॥	४७
जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृविग्निः सुदर्शः सुविताय नव्यसे ।	
घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशो द्युमद्विभाति भरतेभ्यः शुचिः ॥८॥	४८
त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहां हितमन्वविन्दच्छिश्नियाणं वनेवने ।	
स जायसे मध्यमानः सहो महत्त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः ॥९॥	४९
सखायः सं वः सम्यञ्मिषः स्तोमं चाग्रये । वर्षिष्ठाय क्षितीनामूर्जो नष्ट्रे सहस्रते ॥१०॥	५०
सः समिद्युवसे वृषन्ग्ने विश्वान्युर्य आ । इरुस्पदे समिध्यसे स नो वसून्यामर ॥११॥	५१
त्वामग्ने हविष्मन्तो देवं मतीस ईळते । मन्ये त्वा जातवेदसः स हव्या वक्ष्यानुषक् ॥१२॥	५२
त्वां चित्रश्रवस्तम हवन्ते विक्षु जन्तवः । शोचिष्केशं पुरुप्रियाग्ने हव्याय वोळ्हवे ॥१३॥	५३
एना वो अग्निं नमसोर्जो नपातमाहुवे । प्रियं चेतिष्ठमरतिः स्वध्वरं विश्वस्य दूतममृतम् ॥१४॥	५४
विश्वस्य दूतममृतं विश्वस्य दूतममृतम् । स योजते अरुषा विश्वभोजसा स दुद्रवत्स्वाहुतः ॥१५॥	५५
स दुद्रवत् स्वाहुतः स दुद्रवत् स्वाहुतः । सुब्रह्मा यज्ञः सुशमी वरुनां देवः राधो जनानाम् ॥१६॥	५६
अग्ने वाजस्य गोमंत ईशानः सहसो यहो । अस्मे धेहि जातवेदो महि श्रवः ॥१७॥	५७
स ईधानो वसुष्कविरिधिरिळिन्यो गिरा । रेवदुस्मभ्यं पुर्वपीक दीदिहि ॥१८॥	५८
क्षपो राजन्नुत त्वमाग्ने दस्तोरुतोषसः । स तिमजम्भ रक्षसो दह प्रति ॥१९॥	५९
भद्रो नो अग्निराहुतो भद्रा रातिः सुभग भद्रो अध्वरः । भद्रा उत प्रशस्तयः ॥२०॥	६०
भद्रा उत प्रशस्तयो भद्रं मनः कृणुष्व वृत्रतुर्यै । येनां समत्सु सासहः ॥२१॥	६१
येनां समत्सु सासहोऽथ स्थिरा तनुहि भूरि शर्धताम् । वनेमा ते अमिष्टिभिः ॥२२॥	६२
अग्निं तं मन्ये यो वसुरस्तं यं यन्ति धेनवः ।	
अस्तमवन्त आशवोऽस्तं नित्यासो वाजिन इषः स्तोतृभ्य आभर ॥२३॥	६३ [९११]

सो अग्नियो वसुर्गुणे सं यमायन्ति धेनवः ।

समर्वन्तो रघुद्रुवः सः सुजातासः सूरय इषः स्तोतृभ्य आभर ॥२४॥

६४

उभे सुश्वन्द्र सर्पिषो दर्वी श्रीणीष आसनि ।

उतो न उत्पुर्पूया उक्थेषु शवसस्पत इषः स्तोतृभ्य आभर ॥२५॥

६५

अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रः हृदिस्पृशम् । ऋध्यामां तु ओहैः ॥२६॥

६६

अघा ह्यग्ने क्रतौर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः । रथीर्ऋतस्य बृहतो बभूथ ॥२७॥

६७

एभिर्नो अर्कैर्भवा नो अर्वाङ् स्वर्ण ज्योतिः । अग्ने विश्वेभिः सुमना अनीकैः ॥२८॥

६८

अग्निः होतारं मन्ये दास्वन्तं वसुः सुनुः सहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।

य ऊर्ध्वया स्वध्वरो देवो देवाच्यां कृपा ।

धृतस्य विभ्राष्टिमनुवष्टि शोचिषाजुह्वानस्य सर्पिषः ॥२९॥

६९

अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राता शिवो भवा वरुध्यः ।

वसुरग्निरसुश्रवा अच्छा नक्षि धुमत्तमः रयिन्दाः ।

तं त्वा शोचिष्ट दीदिवः सुम्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥३०॥ (५)

७०

येन ऋषयस्तपसा सत्रमायन्निन्धाना अग्निः स्वराभरन्तः ।

तस्मिन्नहं निदधे नाकं अग्निं यमाहुर्मनव स्तीर्णवर्हिषम् ॥३१॥

७१

तं पत्नीभिरनु गच्छेम देवाः पुत्रैर्भ्रातृभिरुत वा हिरण्यैः ।

नाकं गृष्णानाः सुकृतस्य लोके तृतीयं पृष्ठे अर्धिरोचने दिवः ॥३२॥

७२

आ वाचो मध्यमरुहद्भुर्युरयमग्निः सत्पतिश्चेकितानः ।

पृष्ठे पृथिव्या निहितो दविद्युतदधस्पदं कृणुतां ये पृतन्यवः ॥३३॥

७३

अयमग्निर्वीरतमो वयोधाः संहस्रियो द्योततामप्रयुच्छन् ।

विभ्राजमानः सरिरस्य मध्य उप प्रयाहि दिव्यानि धाम ॥३४॥

७४

संप्रच्यवध्वमुषं संप्रयाताग्ने पथो देवयानान् कृणुध्वम् ।

पुनः कृण्वाना पितरा युवानान्वातांसीत् त्वयि तन्तुमेतम् ॥३५॥

७५

उद्दुध्यस्वाग्ने प्रतिजागृहि त्वमिष्टापते सः सुजेथामयं च ।

अस्मिन्सधस्थे अध्युत्तरस्मिन् विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥३६॥

७६

येन बहसि सहस्रं येनाग्ने सर्ववेदयम् । तेनेमं यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥३७॥

७७

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः । तं जानन्नग्न आरोहाथा नो वर्षया रयिम् ॥३८॥ (६) ७८

तपश्च तपस्यश्च शैशिरा ऋतु अग्नेरन्तःश्लेषोऽसि ।

कल्पेतां द्यावापृथिवी कल्पन्तामाप ओषधयः कल्पन्तामग्नयः पृथक् मम ज्यैष्ठ्याय सप्रताः ।

ये अग्नयः समनसोऽन्तरा द्यावापृथिवी इमे ।

शैशिरा ऋतु अभिकल्पमाना इन्द्रमिव देवा अभिसंविशन्तु तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ।

परमेष्ठी त्वा सादयतु दिवस्पृष्टे ज्योतिष्मतीम् ।

विश्वस्मै प्राणायापानाय व्यानाय विश्वं ज्योतिर्यच्छ ।

सूर्यस्तेऽधिपतिस्तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवा सीद ॥१॥

७९

लोकं पृथं छिद्रं पुणार्थो सीद ध्रुवा त्वम् । इन्द्राग्नी त्वा बृहस्पतिरस्मिन् योनां असीपदन् ॥२॥ ८०

ता अस्य हृददेहसः सोमश्च श्रीयन्ति पृथ्नेयः । जन्मन्देवानां विशस्त्रिष्वारोचने दिवः ॥३॥ ८१

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्तसमुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमश्च रथीनां वाजानां सत्पतिं पतिम् ॥४॥ ८२

प्रोथदश्चो न सर्वसेऽविष्यन्त्या महः संवरणाद्व्यस्थात् ।

आदस्य वातो अनुवाति शोचिरथं स्म ते व्रजनं कृष्णमस्ति ॥५॥

८३

आयोष्वा सदेने सादयाम्यवतश्छायायां समुद्रस्य हृदये ।

रश्मीवतीं भास्वतीमा या द्यां भास्यापृथिवीमोर्वन्तरिक्षम् ।

परमेष्ठी त्वा सादयतु दिवस्पृष्टे व्यचस्वतीं प्रथस्वतीम् । दिवं यच्छ दिवं दृष्ट दिवं मा हिंसीः ।

विश्वस्मै प्राणायापानाय व्यानायोद्गानाय प्रतिष्ठायै चरित्राय ।

सूर्यस्त्वाभिपातु मत्वा स्वस्त्या छर्दिषा शन्तमेन तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवे सीदतम् ॥६॥ ८४

सहस्रस्य प्रमार्सि सहस्रस्य प्रतिमार्सि सहस्रस्योन्मार्सि । साहस्रोऽसि सहस्राय त्वा ॥७॥ (७) ८५ [९३४]

अग्ने जातानष्ट ॥ ८ ॥ राश्मिना सत्याय सप्त ॥ ७ ॥ राश्यासि पञ्चदश ॥ १५ ॥ अयं पुरो दश ॥ १० ॥

अग्निर्मूर्धा विशन्तु ॥ १० ॥ येन ऋषयोऽष्ट ॥ ८ ॥ तपश्च सप्त ॥ ७ ॥

सप्तानुवाकेषु पञ्चाक्षीतिः ॥ ८५ ॥ जुञ्जतोऽग्ने जातान् पञ्चाक्षीतिः ।

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां षोडशोऽध्यायः ॥१६॥

अथ सप्तदशोऽध्यायः ।

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषंवे नमः । बाहुभ्यामुत ते नमः ॥१॥

१

या ते रुद्र शिवा तनुरघोरापापकाशिनी । तया नस्तन्वा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि ॥२॥ २

यामिषुं गिरिशन्तु हस्ते बिभर्ष्यस्त्वे । शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं जगत् ॥३॥ ३

शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छा वदामसि । यथा नः सर्वभिज्जगदयक्ष्मण्यमना असत् ॥४॥ ४

[९३८]

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक् ।

अहींश्च सर्वाञ्जम्भयन्तसर्वाश्च यातुधान्योऽधराचीः परासुव ॥५॥

५

असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमङ्गलः ।

ये चैनश्चुद्रा अभितौ दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषां हेळ ईमहे ॥६॥

६

असौ योऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः ।

उतैनं गोपा अदृशन्नदृशन्नदहार्यः स दृष्टो मृळयाति नः ॥७॥

७

नमोऽस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीळुहुपे ।

अथो ये अस्य सत्त्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः ॥८॥

८

प्रमुञ्च धन्वंनस्त्वमुभयोरान्त्योर्योर्ज्याम् । याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप ॥९॥

९

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशलयो बाणवाँश्च उत ।

अनेशन्नस्य या इषव आशुरस्य निषङ्गधिः ॥१०॥

१०

परि ते धन्वंनो हेतिरस्मान्बृणक्तु विश्वतः । अथो य इषुधिस्तवारे असाभिर्धेहि तम् ॥११॥

११

या ते हेतिर्मीळुहृष्टम् हस्ते बभ्रुव ते धनुः । तयास्मान्विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिभुज ॥१२॥

१२

अवतत्य धनुर्ध्वं सहस्राक्ष शतैषुधे । निशिर्य शल्यानां मुखां शिवो नः सुमनो भव ॥१३॥

१३

नमस्त आयुधायानां तताय धृष्णवे । उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने ॥१४॥

१४

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम् ।

मा नो वधीः पितरं मोत मातरं मा नः प्रियास्तन्वो रुद्र रीरिषः ॥१५॥

१५

मा नस्तोके तनये मा न आयुधि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः ।

मा नो वीरान् रुद्र भामिनो वधीर्हविष्मन्तः सदमित् त्वां हवामहे ॥१६॥ (१)

१६

नमो हिरण्यवाहवे सेनान्ये दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशुनां पतये नमः ।

नमः शष्पिञ्जराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो नमो

हरीकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमः ॥१७॥

१७

नमो बभ्रुशायाव्याघ्रिनेऽस्त्रानां पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमः ।

नमो रुद्रायाततायिने क्षेत्राणां पतये नमो नमः सूतायाहन्त्यै वनानां पतये नमः ॥१८॥

१८

नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमः ।

नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो नम उच्चैर्धौषायाऋन्दयते पत्नीनां पतये नमः ॥१९॥

[१५३]

नमः कृत्स्नायताय धावते सत्त्वंनां पतये नमो नमः

सहमानाय निव्याधिर्न आव्याधिनीनां पतये नमः ।

नमः ककुभाय निषङ्गिणे स्तेनानां पतये नमो नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमः ॥४॥ २०

नमो वञ्चते परिवञ्चते स्तायूनां पतये नमो नमो निषङ्गिण इषुधिमते तस्कराणां पतये नमः ।

नमः सुक्वायिम्यो जिघांससद्भ्यो मुष्णतां पतये नमो

नमोऽसिमद्भ्यो नक्तञ्चरद्भ्यो विकृन्तानां पतये नमः ॥५॥ (२)

२१

नम उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये नमो नम इषुमद्भ्यो धन्वायिम्यश्च वो नमः ।

नम आतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो नम आयच्छद्भ्योऽस्यद्भ्यश्च वो नमः ॥१॥ २२

नमो विसृजद्भ्यो विध्यद्भ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च वो नमः ।

नमः शयानेभ्य आसीनेभ्यश्च वो नमो नमस्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यश्च वो नमः ॥२॥ २३

नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो नमोऽश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः ।

नम आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम उगणाम्यस्तृहृतीभ्यश्च वो नमः ॥३॥ २४

नमो गुणेभ्यो गुणपतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च वो नमः ।

नमो गृत्सेभ्यो गृत्सपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमः ॥४॥ २५

नमः सेनाभ्यः सेनानिभ्यश्च वो नमो नमो रथिभ्यो अरथेभ्यश्च वो नमः ।

नमः क्षत्रेभ्यः सङ्गृहीतृभ्यश्च वो नमो नमो महद्भ्यो अर्भकेभ्यश्च वो नमः ॥५॥ (३) २६

नमस्तक्ष्मभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमो नमः कुलालेभ्यः कूर्मारिभ्यश्च वो नमः ।

नमो निषादेभ्यः पुङ्गिर्भ्यश्च वो नमो नमः श्वनिभ्यो मृगयुभ्यश्च वो नमः ॥१॥ २७

नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च वो नमो नमो भुवाय च रुद्राय च ।

नमः शूर्वाय च पशुपतये च नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय च ॥२॥ २८

नमः कपर्दिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च ।

नमो गिरिशाय च शिपिविष्टाय च नमो मीळहुष्टमाय चेष्टुमते च ॥३॥ २९

नमो ऋत्वाय च वामनाय च नमो बृहते च वर्षीयसे च ।

नमो वृद्धाय च सवृधे च नमोऽड्याय च प्रथमाय च ॥४॥ ३०

नम आशवे चाजिराय च नमः शीघ्र्याय च शीभ्याय च ।

नम ऊर्म्याय चावस्वत्याय च नमो नादेयाय च द्वीप्याय च ॥५॥ (४) ३१ [९६५]

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च ।	
नमो मध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय च बुध्याय च ॥१॥	३२
नमः सोम्याय च प्रतिसूर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च ।	
नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नम उर्वर्याय च खल्याय च ॥२॥	३३
नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च ।	
नम आशुषेणाय चाशुरथाय च नमः शूराय चावभेदिने च ॥३॥	३४
नमो विल्मिने च कवचिने च नमो वर्मिणे च वरुथिने च ।	
नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च नमो दुन्दुभ्याय चाहनन्याय च ॥४॥	३५
नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो निषङ्गिणे चेषुधिमते च ।	
नमस्तीक्ष्णेषवे चायुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च ॥५॥ (५)	३६
नमः सुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च ।	
नमः कुल्याय च सरस्याय च नमो नादेयाय च वैशन्ताय च ॥१॥	३७
नमः कूप्याय चावट्याय च नम ईध्याय चातप्याय च ।	
नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमो वर्याय चावर्ष्याय च ॥२॥	३८
नमो वात्याय च रेष्म्याय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च ।	
नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च ॥३॥	३९
नमः शङ्गवे च पशुपतये च नम उग्राय च भीमाय च ।	
नमोज्येष्ठाय च दुरेवधाय च नमो हन्त्रे च हनीयसे च ॥४॥	४०
नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय ।	
नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय	
च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥५॥ (६)	४१
नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च ।	
नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः शष्प्याय च फेन्याय च ॥१॥	४२
नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय च ।	
नमः कपर्दिने च पुलस्तिने च नम इरिष्याय च प्रपथ्याय च ॥२॥	४३
नमो ब्रज्याय च गोष्ठ्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च ।	
नमो ह्याय च निवेष्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च ॥३॥	४४[१०८]

नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमः पांसव्याय च रजस्याय च ।
 नमो लोप्याय चोलप्याय च नम ऊर्ण्याय च सूर्याय च ॥४॥ ४५
 नमः पर्णाय च पर्णशदाय च नम उद्गुरमाणाय चाभिघ्नते च ।
 नम आखिदुते च प्रखिदुते च नम इषुकृद्भयो धनुकृद्भयश्च वो नमः ।
 नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो
 नमो विश्विणत्केभ्यो नम आनिर्हतेभ्यः ॥५॥ (७) ४६

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्र नीललोहित ।
 आसां प्रजानमेषां पशूनां मा भेमो रोद्धो च नः किञ्चनानमत् ॥१॥ ४७
 इमा रुद्राय तवसें कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतीः ।
 यथा शमसद् द्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्नानातुरम् ॥२॥ ४८
 या तै रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहा भेषजी । शिव रुतस्य भेषजी तया नो मृळ जीवसे ॥३॥ ४९
 परि णो हेती रुद्रस्य वृज्यात् परि त्वेषस्य दुर्मतिर्महीगात् ।
 अव स्थिरा मधवद्भ्यस्तनुष्व मीद्वस्तोकाय तनयाय मृळ ॥४॥ ५०
 मीळहुष्टम शिवतम शिवो नः सुमनां भव ।
 परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान आचर पिनाकं विभ्रदागहि ॥५॥ ५१
 विकिरिद्र विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः । यास्ते सहस्रं हेतयोऽन्यमस्मन्निवपन्तु ताः ॥६॥ ५२
 सहस्राणि सहस्रशो ब्राह्मोस्तव हेतयः । तासामीशानो भगवः पराचीना मुखा कृधि ॥७॥ ५३
 असंख्याता सहस्राणि ये रुद्रा अधि भूम्याम् । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥८॥ ५४
 अस्मिन् महर्त्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥९॥ ५५
 नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवं रुद्रा उपश्रिताः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१०॥ ५६
 नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः क्षमाचराः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥११॥ ५७
 ये वृक्षेषु शष्पिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१२॥ ५८
 ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१३॥ ५९
 ये पथां पथिरक्षिण एलवृद्धा आयुर्युधः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१४॥ ६०
 ये तीर्थानि प्रचरन्ति सूकाहस्ता निषाङ्गिणः । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१५॥ ६१
 येऽङ्गेषु विविष्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान् । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१६॥ ६२
 य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे । तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि ॥१७॥ ६३

नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वर्षमिषवः ।
 तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ।
 तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।
 ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ।
 नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो येऽन्तरिक्षे येषां वात इषवः ।
 तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ।
 तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।
 ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ।
 नमोऽस्तु रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामन्नमिषवः ।
 तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वाः ।
 तेभ्यो नमो अस्तु ते नो मृळयन्तु ते नोऽवन्तु ।
 ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषां जम्भे दध्मः ॥१८॥(८)

६४ [१९८]

नमस्ते वोळश ॥ १६ ॥ नमो हिरण्यवाहवे पञ्च ॥५॥ नम उष्णीषिणे पञ्च ॥५॥ नमस्तक्ष्मभ्यः पञ्च ॥५॥
 नमो ज्येष्ठाय पञ्च ॥५॥ नमः स्रुत्याय पञ्च ॥ ५ ॥ नमः पार्याय पञ्च ॥ ५ ॥ द्रापि अन्धसस्पत
 अष्टादश ॥ १८ ॥ अष्टानुवाकेषु चतुःषष्टिः ॥ ६४ ॥
 ॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तदशोऽध्यायः ॥१७॥

अथाष्टादशोऽध्यायः ।

अश्मभूर्जं पर्वते शिश्रियाणामद्भ्य ओषधीभ्यो वनस्पतिभ्यो अग्निं संभृतं पर्यः ।
 तां न इषमूर्जं घत्त मरुतः सत्तराणा अश्मस्ते क्षुन्मर्यि त ऊर्ग्यं द्विष्मस्तं ते शुगृच्छतु ॥१॥१
 इमा मे अग्न इष्टका धेनवः सन्त्वेका च दश च दश च शतं च शतं च ।
 सहस्रं च सहस्रं चायुतं चायुतं च नियुतं च नियुतं च ॥२॥ २
 अर्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तश्च परार्धश्च ।
 एता मे अग्न इष्टका धेनवः सन्त्वंमुत्रांमुष्मिँल्लोके ॥३॥ ३
 ऋतव स्थ ऋतावृधं ऋतुष्ठा स्थ ऋतावृधः ।
 घृतश्च्युतो मधुश्च्युतो विराजा नाम नामदुघा अक्षीयमाणाः ॥४॥ ४
 समुद्रस्य त्वावक्याग्रे परित्ययामसि । पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥५॥ ५
 हिमस्य त्वा जरायुणाग्रे परित्ययामसि । पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥६॥ ६ [१००४]

उप जमन्नप वेतसेऽवतर नदीष्वा ।

अग्ने पि॒त्तम॒पाम॒सि मण्डू॒कि ता॒भिरा॒वहि॒ सेमं॑ नो॒ यज्ञं॑ पा॒वक॒वर्ण॑ ॥७॥ ७

अ॒पा॒मि॒दं न्य॒यन॑ ॥ स॒मु॒द्रस्य॑ नि॒वेश॑नम् ।

अ॒न्या॒स्ते अ॒स्मत्त॑पन्तु हे॒तयः॑ पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ ॥ शि॒वो भ॑व ॥८॥ ८

अग्ने॑ पा॒वक॑ रो॒चिषा॑ म॒न्द्रया॑ दे॒व जि॒ह्या॑ । आ दे॒वान्व॑क्षि॒ यक्षि॑ च ॥९॥ ९

स नः॑ पा॒वक॑ दी॒दिवो॑ऽग्ने॒ देवाँ॑ इहा॒वह॑ । उप॑ य॒ज्ञ ॥ ह॒विश्च॑ नः ॥१०॥ १०

पा॒वक॒या यश्चि॑त॒रन्त्या॑ कृ॒पा क्षा॒मन् रु॒रुच॑ उ॒षसो॑ न भानु॒ना ।

तूर्व॑न्न॒ याम॒न्नेत॑शस्य नू॒ रण॑ आ यो घृ॒णे न त॑तृषा॒णो अ॒जरः॑ ॥११॥ ११

नम॑स्ते॒ हर॑से शो॒चिषे॑ नम॑स्ते अ॒स्त्वर्चि॑षे ।

अ॒न्या॒स्ते अ॒स्मत्त॑पन्तु हे॒तयः॑ पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ ॥ शि॒वो भ॑व ।

नृष॑दे वे॒ळसु॑षदे वे॒ङ् ब॒र्हिष॑दे वे॒ङ् व॒नस॑दे वे॒ट् स्व॑र्वि॒दे वे॒ट् ॥१२॥ १२

ये दे॒वा दे॒वानां॑ य॒ज्ञिया॑ य॒ज्ञिया॑नां ॥ सं॒वत्स॑रीणमु॒षं भा॒गमा॑सते ।

अ॒हुता॑दो॒ हवि॑षो॒ यज्ञे॑ अ॒स्मिन्त्स्व॑यं पि॒बन्तु॑ म॒धुनो॑ घृ॒तस्य॑ ॥१३॥ १३

ये दे॒वा दे॒वेष्व॑धि॒ दे॒वत्व॑माय॒न्ये ब्र॒ह्मणः॑ पु॒र ए॒तारो॑ अ॒स्य ।

येभ्यो॑ न ऋ॒ते प॑र्वते॒ धाम॑ कि॒ञ्चन॑ न ते दि॒वो न पृ॑थि॒व्या अ॒धि स्तु॑षु ॥१४॥ १४

प्रा॒णदा॑ अ॒पान॑दा॒ व्या॒नदा॑ व॒चो॑दा व॒रि॒वोदाः॑ ।

अ॒न्या॒स्ते अ॒स्मत्त॑पन्तु हे॒तयः॑ पा॒वको॑ अ॒स्मभ्य॑ ॥ शि॒वो भ॑व ॥१५॥ (१) १५

अ॒ग्नि॒स्तिग्मे॑न शो॒चिषा॑ या॒सद्वि॑श्वं न्य॒त्रिण॑म् । अ॒ग्नि॒नो व॑नुते॒ रयि॑म् ॥१॥ १६

य इ॒मा वि॒श्वा भु॑व॒नानि॑ जु॒ह्वद्वि॑र्हो॒ता न्य॑सी॒दत्पि॑ता नः ।

स आ॒शिषा॑ द्र॒विण॑मि॒च्छमा॑नः प्रथ॒मच्छ॑द॒वराँ॑ आ॒र्विवे॑श ॥२॥ १७

कि॒स्त्वि॒दासी॑दधि॒ष्ठान॑मा॒रम्भे॑न॒ कत॑म॒त्स्वि॒त्कथा॑सीत् ।

यतो॑ भूमिं॒ जन॑यन्वि॒श्वक॑र्मा॒ वि द्या॑मौ॒र्णोन्म॑हि॒ना वि॒श्वच॑क्षाः ॥३॥ १८

वि॒श्वत॑श्च॒क्षुरु॑त वि॒श्वतो॑मु॒खो वि॒श्वतो॑बा॒हुरु॑त वि॒श्वत॑स्पात् ।

सं बा॒हुभ्यां॑ ध॒मति॑ सं प॒तत्रै॒र्द्यावा॑भूमीं॒ जन॑यन्दे॒व एकः॑ ॥४॥ १९

कि॒स्त्वि॒द्वनं॑ क उ स वृ॒क्ष आ॑स॒ यतो॑ द्यावा॒पृथि॒वी नि॑ष्टत॒क्षुः ।

मनी॑षि॒णो म॑न॒सा पृ॒च्छते॑दु॒ तद्य॑दु॒ध्यति॑ष्ठ॒द्रुव॑नानि॒ धार॑यन् ॥५॥

- या ते धामानि परमाणि यावमा या मध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।
 शिक्षा सखिभ्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तन्वंः वृधानः ॥६॥ २१
- वाचस्पतिं विश्वकर्माणमूतये मनोजुवं वाजें अद्या हुवेम ।
 स नो विश्वानि हव्नानानि जोषद्विश्वशम्भूरवसे साधुकर्मा ॥७॥ २२
- विश्वकर्मन् हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व पृथिवीमुत द्याम् ।
 मुह्यन्त्वन्ये अभितः सपत्ना इहास्माकं मघवा सुरिरस्तु ॥८॥ २३
- विश्वकर्मन् हविषा वर्धनेन त्रातारमिन्द्रमकृणोरयुध्यम् ।
 तस्मै विश्वः समनमन्त पूर्वोरियमुग्रो विद्व्यो यथासत् ॥९॥ (२) २४
- चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो घृतमेने अजन्त्रमनमाने ।
 यदेदन्ता अददहन्त पूर्व आदिद्यावापृथिवी अग्रथेताम् ॥१॥ २५
- विश्वकर्मा विमना आद्विहाया धाता विधाता परमोत संहक् ।
 तेषामिष्टानि समिषा मदन्ति यत्रा सप्त ऋषीन्पर एकमाहुः ॥२॥ २६
- यो नः पिता जनिता यो विधाता धामानि वेदु भुवनानि विश्वा ।
 यो देवानां नामधा एक एव त९ संप्रश्नं भुवना यन्त्यन्या ॥३॥ २७
- त आर्यजन्त द्रविण९ समस्मा ऋषयः पूर्वे जरितारो न भूना ।
 अमृतं स्रुते रजसि निषत्ते ये भूतानि समकृष्वन्निमानि ॥४॥ २८
- परो दिवा पर एना पृथिव्या परो देवेभिरसुरैर्यदस्ति ।
 क९खिद् गर्भं प्रथमं दध्र आपो यत्र देवाः समपश्यन्त पूर्वे ॥५॥ २९
- तमिद्रर्भं प्रथमं दध्र आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे ।
 अजस्य नाभा अध्येकमर्पितं यस्मिन् विश्वानि भुवनानि तस्युः ॥६॥ ३०
- न तं विदाथ य इमा जजानान्यद्युष्माकमन्तरं बभूव ।
 नीहारेण प्रावृता जल्प्या चासुतृष उक्थशासंश्चरन्ति ॥७॥ ३१
- विश्वकर्मा ह्यजनिष्ट देव आदिद्रन्ध्रवो अभवद् द्वितीयः ।
 तृतीयः पिता जनितैषधीनामपां गर्भं व्यदधात्पुरुत्रा ॥८॥ (३) ३२
- आशुः शिशानो वृषभो न भीमो घनाघ्नः क्षोभेणश्चर्षणीनाम् ।
 संक्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शत९ सेना अजयत्साकमिन्द्रः ॥१॥ ३३ [१०३६]

- संकन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्च्यवनेन धृष्णुना ।
तदिद्रेण जयतु तत्सहध्वं युधौ नर इषुहस्तेन वृष्णा ॥२॥ ३४
- स इषुहस्तैः स निषङ्गिभिर्वशी सस्त्रेष्टा स युध इन्द्रो गुणेन ।
सस्त्रुष्टजित्सोमपा बाहुश्रुध्यग्रधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता ॥३॥ ३५
- बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहामित्राँश्च अपबाधमानः ।
प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो युधा जयन्तस्माकमेध्यविता रथानाम् ॥४॥ ३६
- बलविज्ञाय स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः ।
अभिवीरो अभिसत्त्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमार्तिष्ठ गोवित् ॥५॥ ३७
- गोत्रभिर्दे गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमजम् प्रमृणन्तमोजसा ।
इमं संजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रं सखायो अनु सस्त्रमध्वम् ॥६॥ ३८
- अभि गोत्राणि सहसा गार्हमानोऽदयो वीरः शतमन्युरिन्द्रः ।
दुश्च्यवनः पृतनाषाळयुध्योऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु ॥७॥ ३९
- इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।
देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रम् ॥८॥ ४०
- इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्षे उग्रम् ।
महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात् ॥९॥ ४१
- उद्धर्षय मघवन्नायुधान्युत्सत्वेनां मामकानां मनांसि ।
उद्धवहन् वाजिनां वार्जिनान्युद्वथानां जयतां यन्तु घोषाः ॥१०॥ ४२
- अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु ।
अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्माँश्च उ देवा अवता हवेषु ॥११॥ ४३
- अमीषां चित्तं प्रतिलोभयन्ती गृहाणाङ्गान्यप्ये परेहि ।
अभि प्रेहि निर्देह हत्सु शोकैरन्धेनामित्रास्तमसा सचन्ताम् ॥१२॥ ४४
- अवसृष्टा परापत शरंव्ये ब्रह्मसंशिते । गच्छामित्रान्प्रपद्यस्व मामीषां कञ्चनोच्छिषः ॥१३॥ ४५
- प्रेता जयता नर इन्द्रो वः शर्म यच्छतु । उग्रा वः सन्तु बाहवोऽनाधृष्या यथासंथ ॥१४॥ ४६
- असौ या सेना मरुतः परेषामभ्यैति न ओजसा स्पर्धमाना ।
तां गृहत् तमसापर्वतेन यथामी अन्यो अन्यं न जानन् ॥१५॥ ४७
- यत्र बाणाः संपतन्ति कुमार विंशिखा इव ।
तन्न इन्द्रो बृहस्पतिरदितिः शर्म यच्छतु विश्वाहा शर्म यच्छतु ॥१६॥ ४८ [१०४६]

मर्माणि ते वर्मेणा छादयामि सोमस्त्वा राजामृतेनानुवस्ताम् ।

उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्तं त्वानुं देवा मदन्तु ॥१७॥ (४)

४९

उदैनमुत्तरां नयाग्ने घृतेनाहुत । रायस्पोषेण ससृज प्रजयां च बृहं कृधि ॥१॥ ५०

इन्द्रेभं प्रतरां नय सजातानामसदृशी । समेनं वर्षसा सृज देवानां भागदा असत् ॥२॥ ५१

यस्य कुर्मो गुहे हविस्तमग्ने वर्षया त्वम् । तस्मै देवा अधिब्रूवन्नयं च ब्रह्मणस्पतिः ॥३॥ ५२

उदु त्वा विश्वे देवा अग्ने भरन्तु चित्तिभिः । स नो भव शिवस्त्वसुप्रतीको विभावसुः ॥४॥ ५३

पञ्च दिशो दैवीर्यज्ञमवन्तु देवीरपामति दुर्मतिं वाधमानाः ।

रायस्पोषे यज्ञपतिमाभजन्ती रायस्पोषे अधि यज्ञो अस्थात् ॥५॥ ५४

समिद्धे अग्ना अधि मामहान उक्थपत्र ईड्यो गृभीतः ।

तप्तं घर्म परिगृह्णायजन्तोर्जा यद्यज्ञमयजन्त देवाः ॥६॥ ५५

दैव्याय ध्वत्रे जोष्टे देवश्रीः श्रीमणाः शतपयाः ।

परिगृह्ण देवा यज्ञमायन् देवा देवेभ्यो अध्वर्यन्तो अस्थुः ॥७॥ ५६

वीतस हविः शमितस शमिता यजध्वै तुरीयो यज्ञो यत्र हव्यमेति ।

ततो वाका आशिषो नो जुषन्ताम् ॥८॥ ५७

सूर्यरश्मिर्हरिकेशः पुरस्तात्सविता ज्योतिरुदयाँ३ अजस्रम् ।

तस्य पूषा प्रसवे याति विद्वान्तसंपश्यन्विश्वा भुव्नानि गोपाः ॥९॥ ५८

विमानं एष दिवो मध्य आस्त आपग्निवात्रोदसी अन्तरिक्षम् ।

स विश्वाचीरभिचष्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुम् ॥१०॥ ५९

उक्षा समुद्रो अरुणः संपूर्णः पूर्वस्य योनिं पितुराविवेश ।

मध्यं दिवो निहितः पृश्निरदमा विचक्रमे रजसस्यात्यन्तौ ॥११॥ ६०

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्तसमुद्रव्यचसं गिरः । रथीतमस रथीनां वाजानास सत्पतिं पतिम् ॥१२॥ ६१

देवहूर्यज्ञ आ च वक्षत्सुभ्रूर्यज्ञ आ च वक्षत् । यक्षदग्निदेवो देवाँ३ आ च वक्षत् ॥१३॥ ६२

वाजस्य मा प्रसव उद्धाभेणोदग्रभीत् । अघा सपत्नानिन्द्रो मे निग्राभेणाधरोँ३ अकः ॥१४॥ ६३

उद्धाभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा अवीवृधन् ।

अघा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषुचीनान्वस्यताम् ॥१५॥ (५) ६४

कमध्वमग्निना नाकमुख्यस हस्तेषु विभ्रतः । दिवस्पृष्टसर्वगत्वा मिश्रा देवेभिराध्वम् ॥१॥ ६५ [१०६३]

प्राचीमनु प्रदिशं प्रेहि विद्वानग्नेरग्ने पुरो अग्निर्भवेह ।	
विश्वा आशा दीर्घानो विभाहूर्जो नो धेहि द्विपदे चतुष्पदे ॥२॥	६६
पृथिव्या अहमुदन्तरिक्षमारुहमन्तरिक्षादिवमारुहम् ।	
दिवो नाकस्य पृष्ठात् स्वर्ज्योतिरगामहम् ॥३॥	६७
स्वर्यन्तो नापेक्षन्त आ याः रोहन्ति रोदसी ।	
यज्ञं ये विश्वतोधारः सुविद्वांसो वितेतिरे ॥४॥	६८
अग्ने प्रेहि प्रथमो देवयतां चक्षुर्देवानामुत मर्त्यानाम् ।	
इर्यक्षमाणा भृगुभिः सजोषाः स्वर्यन्तु यजमानाः स्वस्ति ॥५॥	६९
नक्तोषासा समनसा विरूपे धापयेंते शिशुमेकं समीची ।	
द्यावाक्षामा रुक्मो अन्तर्विभाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाः ॥६॥	७०
अग्ने सहस्राक्ष शतमूर्धच्छतं ते प्राणाः सहस्रं व्यानाः ।	
त्वः साहस्रस्य राय ईशिषे तस्मै ते विधेम वाजाय स्वाहा ॥७॥	७१
सुपर्णोऽसि गरुत्मान् पूष्टे पृथिव्याः सीद ।	
भासान्तरिक्षमापृण ज्योतिषा दिवमुत्तमान तेजसा दिश उदृह ॥८॥	७२
आजुह्वानः सुप्रतीकः पुरस्तादग्ने स्वं योनिमासीद साधुया ।	
अस्मिन्सधस्थे अध्युत्तरस्मिन्विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥९॥	७३
ताः सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामाहं वृणे सुमति विश्वजन्त्याम् ।	
यामस्य कण्वो अदुहत्प्रपीनाः सहस्रधारां पर्यसा महीं गाम् ॥१०॥	७४
विधेम ते परमे जन्मन्त्रे विधेम स्तोमैरवरे सधस्थे ।	
यस्माद्योनेरुदारिथा यजे तं प्र त्वे हवीर्षि जुहुरे समिद्धे ॥११॥	७५
प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो जोऽजस्रया सूर्यो यविष्ठ । त्वाः शश्वन्त उपयन्ति वाजाः ॥१२॥ ७६	
अग्ने तमद्याश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हृदिस्पृशम् । क्रुध्यामां त ओद्विः ॥१३॥ ७७	
चित्ति जुहोमि मनसा घृतेन यथा देवा इहागमन्वीतिहोत्रा क्रतावृधः ।	
पत्ये विश्वस्य भूमनो जुहोमि विश्वकर्मणे विश्वाहादाभ्यः हविः ॥१४॥ ७८	
सप्त तै अग्ने समिधः सप्त जिह्वाः सप्त ऋषयः सप्त धाम प्रियाणि ।	
सप्त होत्राः सप्तधा त्वां यजन्ति सप्त योनीरापृणस्व घृतेन स्वाहा ॥१५॥ (६) ७९	

शुक्रज्योतिश्च चित्रज्योतिश्च सत्यज्योतिश्च ज्योतिष्माः ॥१॥ ८० [१०७८]

ईदृङ् चान्यादृङ् च सृदृङ् च प्रतिसदृङ् च । मितश्च संमितश्च सभरः ॥२॥ ८१

ऋतजिच्च सत्यजिच्च सेनजिच्च सुषेणश्च । अन्तिमित्रश्च दूरे अमित्रश्च गणः ॥३॥ ८२

ऋतश्च सत्यश्च ध्रुवश्च धरुणश्च । धृता च विधृता च विधारयः ॥४॥ ८३

ईदृक्षास एतादृक्षास ऊ पु णः सदृक्षासः प्रतिसदृक्षास एतन ।

मितासश्च संमितासो नो अद्य सभरसो मरुतो यज्ञे अस्मिन् ॥५॥ ८४

स्वतवाश्च प्रघासी च सान्तपनश्च गृहमेधी च । क्रीळी च शाक्री चोज्जेपी ॥६॥ ८५

इन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्त्मानोऽभवन् यथेन्द्रं दैवीर्विशो मरुतोऽनुवर्त्मानोऽभवन् ।

एवमिदं यजमानं दैवींश्च विशो मानुषीश्चानुवर्त्मानो भूयासुः ॥७॥ (७) ८६[१०८४]

अहमन्मूर्जं पञ्चदश ॥१५॥ अग्निस्तिग्मेन नव ॥९॥ चक्षुषः पिता अष्ट ॥८॥ आशुः शिशानः सप्तदश ॥१७॥

उदेनं पञ्चदश ॥१५॥ क्रमध्वमग्निना पञ्चदश ॥ १५ ॥ शुक्रज्योतिश्च सप्त ॥ ७॥

सप्तानुवाकेषु षडशीतिः ॥८६॥

इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां अष्टादशोऽध्यायः ॥ १८ ॥

अथैकोनविंशोऽध्यायः ।

इमं स्तनमूर्जैस्वन्तं धयापां प्रपीनमग्रे सरिरस्य मध्ये ।

उत्सं जुषस्व घृतधारमर्वन्त्समुद्रियं सदनमार्विशस्व ॥१॥ १

घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिं घृते श्रितो घृतम्बस्य धाम ।

अनुष्वधमावह मादयस्व स्वाहाकृतं वृषभ वक्षि हव्यम् ॥२॥ २

समुद्रादूर्मिर्धुमोऽ उदारदुपाश्नुता सममृतत्वमानन्द ।

घृतस्य नाम गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नार्भिः ॥३॥ ३

वयं नाम प्रब्रवामा घृतस्यास्मिन् यज्ञे धारयामा नमोभिः ।

उप ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं चतुःशृङ्गोऽवमीद्वर एतत् ॥४॥ ४

चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य ।

त्रिधा बद्धो वृषभो रोरवीति महो देवो मर्त्याऽ आर्विवेश ॥५॥ ५

त्रिधा हितं पणिभिर्गुह्यमानं गर्वि देवासो घृतमन्वविन्दन् ।

इन्द्र एकं सूर्य एकं जजान वेनादेकं स्वधया निर्घृतक्षुः ॥६॥ ६[१०९०]

एता अर्षन्ति हृद्यात्समुद्राच्छतव्रजा रिपुणा नावचक्षे ।

घृतस्य धारा अभिचाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मध्य आसाम् ।

सम्यक् स्रवन्ति सरितो न धेना अन्तर्हृदा मनसा पूयमानाः ।

एते अर्षन्त्यूर्मयो घृतस्य मृगा इव क्षिपणोरीषमाणाः ॥७॥

७

सिन्धोरिव प्राध्वने शूघनासो वार्तप्रमियः पतयन्ति यद्वाः ।

घृतस्य धारा अरुषो न वाजी काष्ठा भिन्दन्नुर्मभिः पिन्वमानः ॥८॥

८

अभिप्रवन्त समनेव योषाः कल्याण्यः स्मर्यमानासो अभिम् ।

घृतस्य धाराः समिधो नसन्त ता जुषाणो हर्षति जातवेदाः ॥९॥

९

कन्या इव बहुभुतेवा उ अङ्ग्यञ्जाना अभिचाकशीमि ।

यत्र सोमः सुयते यत्र यज्ञो घृतस्य धारा अभि तत्पवन्ते ॥१०॥

१०

अभ्यर्षत सुष्टुतिं गव्यमाजिमस्मासु भद्रा द्रविणानि घृत ।

इमं यज्ञं नयत देवता नो घृतस्य धारा मधुमत्पवन्ते ॥११॥

११

धाम ते विश्वं भुवनमधि श्रितमन्तः समुद्रे ह्यधन्तरायुषि ।

अपामनीके समिधे य आभृतस्तमश्याम् मधुमन्तं त ऊर्मिम् ॥१२॥ (१)

१२

वाजश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे ।

धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे ।

श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे स्वश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥

१३

प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसु च मे । चित्तं च म आधीतं च मे वाक् च मे मनश्च मे ।

चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥

१४

ओजश्च मे सहश्च म आत्मा च मे तनूश्च मे । शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थीनि च मे ।

परूश्चि च मे शरीराणि च म आयुश्च मे जरा च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥

१५

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मनुश्च मे भामश्च मे ।

अमश्च मेऽम्भश्च मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्धिमा च मे द्राघिमा च मे ।

वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (२)

१६

सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे । विश्वं च मे महश्च मे क्रीळा च मे मोदश्च मे ।

जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सुक्तं च मे सुकृतं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥

१७

वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यच्च मे । सुगं च मे सुपथ्यं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे ।

क्लृप्तं च मे क्लृप्तिश्च मे मतिश्च मे सुमतिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥

१८[११०२]

यन्ता च मे घृता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे । विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे ।

सीरं च मे लयश्च मे सूत्रं मे प्रसूत्रं मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ १९

शं च मे मयश्च मे म्रियं च मेऽनुकामश्च मे । कामश्च मे सौमनसश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे ।

भद्रं च मे श्रेयश्च मे वसीयश्च मे यज्ञश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (३) २०

ऊर्ध्वं मे सुनृता च मे पयश्च मे रसश्च मे । घृतं च मे मधुं च मे सग्धिश्च मे सपीतिश्च मे ।

कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्भिद्यं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ २१

ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयुक्षं च मेऽनामयच मे ।

जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे ।

सुगं च मे शयनं च मे सूपाश्च मे सुदिनं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ २२

रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे । विभुं च मे प्रभुं च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मे ।

कुयवं च मेऽक्षितं च मेऽन्नं च मेऽक्षुच मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ २३

ब्रीहयश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे । मुद्राश्च मे खल्वाश्च मे म्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे ।

श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे गोधूमाश्च मे मुखराश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (४) २४

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे ।

सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे ।

सीसं च मे त्रपुं च मे श्यामं च मे लोहं च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ २५

अग्निश्च म आपश्च मे वीरुधश्च म ओषधयश्च मे ।

कृष्टपच्याश्च मेऽकृष्टपच्याश्च मे ग्राम्याश्च मे पशवं आरण्याश्च मे ।

वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ २६

वसुं च मे वसतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च मे ।

अर्थश्च मे यामश्च म इत्या च मे गतिश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ (५) २७

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे ।

सुविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे ।

पूषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥१॥ २८

मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे । धाता च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे ।

मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वं च मे देवा इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥२॥ २९[१११३]

पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे । द्यौश्च म इन्द्रश्च मे समाश्च म इन्द्रश्च मे ।
नक्षत्राणि च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥ (६) ३०

अ॒श्वश्च मे रु॒द्रिश्च मेऽदा॒भ्यश्च मेऽधि॒पतिश्च मे ।
उ॒पा॒श्वश्च मेऽन्तर्या॒मश्च मे ऐ॒न्द्रवा॒युश्च मे मै॒त्रावरु॑णश्च मे ।
आ॒श्विनश्च मे प्र॒तिग्र॒स्थानश्च मे शु॒क्रश्च मे म॒न्थी च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥१॥ ३१

आ॒ग्र॒यणश्च मे वै॒श्वदे॒वश्च मे ध्रु॒वश्च मे वै॒श्वान॒रश्च मे ।
ऐ॒न्द्रा॒ग्रश्च मे म॒हावै॒श्वदे॒वश्च मे मरु॒त्वती॒याश्च मे नि॒ष्के॒वलयश्च मे ।
सा॒वि॒त्रश्च मे सा॒रस्व॒तश्च मे पा॒त्नीव॒तश्च मे हा॒रि॒यो॒जनश्च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥२॥ ३२

सु॒च॒श्च मे च॒मसा॒श्च मे वा॒यु॒व्यानि च मे द्रो॒णक॒लशश्च मे ।
ग्रा॒वा॒णश्च मेऽधि॒षव॑णे च मे पू॒तभृ॒चं म आ॒धव॒नीय॑श्च मे ।
वे॒दि॒श्च मे वृ॒हि॒श्च मे स्व॒गाका॒रश्च मेऽव॒भुथ॑श्च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥३॥ ३३

अ॒ग्निश्च मे ध॒र्मश्च मेऽर्क॑श्च मे सूर्य॑श्च मे । प्रा॒णश्च मेऽश्व॑मे॒धश्च मे पृथि॒वी च मेऽदि॑तिश्च मे ।
दि॒तिश्च मे द्यौश्च मेऽङ्गु॒लयः श॒क्रयो दि॒शश्च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥४॥ ३४

व्र॒तं च म ऋ॒तव॑श्च मे सं॒वत्स॒रश्च मे त॒पश्च मे ।
अ॒हो॒रा॒त्रे ऊ॒र्व॒ष्टी॒वे बृ॒ह॒द्रथ॑न्तरे च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥५॥ (७) ३५

एका॑ च मे ति॒स्रश्च मे ति॒स्रश्च मे प॒ञ्च च मे प॒ञ्च च मे स॒प्त च मे स॒प्त च मे न॒व च मे
न॒व च म ए॒का॒दश च म ए॒का॒दश च मे त्रयो॑दश च मे त्रयो॑दश च मे ।
प॒ञ्चद॑श च मे प॒ञ्चद॑श च मे स॒प्तद॑श च मे स॒प्तद॑श च मे न॒वद॑श च मे न॒वद॑श च म
ए॒कवि॑ंशतिश्च म ए॒कवि॑ंशतिश्च मे त्रयो॑विंशतिश्च मे त्रयो॑विंशतिश्च मे ।
प॒ञ्चवि॑ंशतिश्च मे प॒ञ्चवि॑ंशतिश्च मे स॒प्तवि॑ंशतिश्च मे स॒प्तवि॑ंशतिश्च मे न॒ववि॑ंशतिश्च मे
न॒ववि॑ंशतिश्च म ए॒कत्रि॑ंशच्च म ए॒कत्रि॑ंशच्च मे त्रय॑स्त्रिंशच्च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥१॥ ३६
च॒त॒स्रश्च मेऽष्टौ च मेऽष्टौ च मे द्वा॒द॒श च मे द्वा॒द॒श च मे षो॒ड॒श च मे षो॒ड॒श च मे वि॑ंशतिश्च मे
वि॑ंशतिश्च मे च॒तुर्वि॑ंशतिश्च मे च॒तुर्वि॑ंशतिश्च मेऽष्टा॒विं॑शतिश्च मेऽष्टा॒विं॑शतिश्च मे ।
द्वा॒त्रिं॑शच्च मे द्वा॒त्रिं॑शच्च मे षट्त्रिं॑शच्च मे षट्त्रिं॑शच्च मे च॒त्वारि॑ंशच्च मे च॒त्वारि॑ंशच्च मे
च॒तु॒श्चत्वारि॑ंशच्च मे च॒तु॒श्चत्वारि॑ंशच्च मेऽष्टा॒च॒त्वारि॑ंशच्च मे य॒ज्ञेन क॒ल्पन्ताम् ॥२॥ ३७[१११]

त्र्यविंश मे त्र्यवी च मे दित्यवाद् च मे दित्यौही च मे ।

पञ्चाविंश मे पञ्चावी च मे त्रिवत्सश्च मे त्रिवत्सा च मे ।

तुर्यवाद् च मे तुर्यौही च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥३॥

३८

पष्ठवाद् च मे पष्ठौही च मे उक्षा च मे वशा च मे ।

ऋषभश्च मे वेहृच्च मेऽनड्वाश्च मे धेनुश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ॥४॥ (८)

३९

वाजाय स्वाहा प्रसवाय स्वाहा पिजाय स्वाहा कर्तवे स्वाहा । वसवे स्वाहा हर्षतये स्वाहा ।

अह्ने मुग्धाय स्वाहा मुग्धाय वै नः शिनाय स्वाहा विनः शिने आन्त्याय नाय स्वाहान्त्याय

भौवनाय स्वाहा भुवनस्य पतये स्वाहा धिपतये स्वाहा प्रजापतये स्वाहा ॥१॥

४०

इयं ते राष्मित्राय यन्तासि यमनः । ऊर्जं त्वा वृष्ट्यै त्वा प्रजानां त्वाधिपत्याय ॥२॥

४१

आर्ययज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पताम् ।

वाग्यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां पृष्ठं यज्ञेन कल्पताम् ।

ब्रह्मं यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पतां ज्योतिर्यज्ञेन कल्पतां स्वर्ग्यज्ञेन कल्पताम् ॥३॥

४२

स्तोमश्च यजुश्च ऋक् च सामं च बृहच्च रथन्तरं च ।

स्वर्देवा अगन्तामृतं अभूम प्रजापतेः प्रजा अभूम वेद स्वाहा ॥३॥ (९) ४३ [११२७]

इमे स्तनं द्वादश ॥१२॥ वाजश्चतस्रः ॥४॥ सत्यं चतस्रः ॥४॥ ऊर्क् चतस्रः ॥४॥ अश्मा च तिस्रः ॥३॥

द्वितीयोऽग्निश्च तिस्रः ॥३॥ अनुः पञ्च ॥५॥ एका चतस्रः ॥४॥ वाजाय चतस्रः ॥४॥

नवानुवाकेषु त्रयश्चत्वारिंशत् ॥४३॥ देव सवितीरमेस्तनं त्रयश्च

इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकोनविंशोऽध्यायः ॥१९॥

त्वारिंशत्

अथ विंशोऽध्यायः ।

वाजस्य नु प्रसवे मातरं महीमदिति नाम वचसा करामहे ।

यस्याभिदं विश्वं भुवनमाविवेश तस्यां नो देवः सविता धर्मं साविषक् ॥१॥

१

विश्वे अद्य मरुतो विश्वे ऊती विश्वे भवन्त्वग्नयः समिद्धाः ।

विश्वे नो देवा अवसार्गमन्तु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥२॥

२

वाजो नः सप्त प्रदिशश्चतस्रो वा परावतः । वाजो नो विश्वे देवैर्धनसाता इहावतु ॥३॥

३

वाजो नो अद्य प्रसुवाति दानं वाजो देवा इह क्रतुभिः कल्पयाति ।

वाजो हि मा सर्ववीरं चकार सर्वा आशा वाजपतिर्भवेयम् ॥४॥

४ [११३१]

वाजः पुरस्ताद्भुत मध्यतो नो वाजो देवान् हविषा वर्धयाति ।

वाजो हि मा सर्ववीरं चकार विश्वा आशा वाजपतिर्जयेयम् ॥५॥

सं मा सृजामि पयसा पृथिव्याः सं=मां सृजाम्यङ्गिरोषधीभिः । सोऽहं वाजं सनेयमग्ने ॥६॥ ६

पयः पृथिव्यां पय ओषधीषु पयो दिव्यन्तरिक्षे पयोधाः ।

पर्यस्वतीः प्रदिशः सन्तु मघम् । देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पुष्णो हस्ताभ्याम् ।

सरस्वत्यै वाचो यन्तु र्यन्त्रेणाग्नेः साम्राज्येनाभिषिञ्चामि ॥७॥ (१)

ऋताषाळतधामाभिर्गन्धर्वः । तस्यौषधयोऽप्सरसो मुदो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्यः स्वाहा ॥१॥

सुहृत्तो विश्वसामा सूर्यो गन्धर्वः । तस्य मरीचयोऽप्सरसं आयुवो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्यः स्वाहा ॥२॥

सुषुम्णाः सूर्यरश्मिश्चन्द्रमा गन्धर्वः । तस्य नक्षत्राण्यप्सरसो भेकुर्यो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्यः स्वाहा ॥३॥

इषिरो विश्वव्यचा वातो गन्धर्वः । तस्यापो अप्सरस ऊर्जो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्यः स्वाहा ॥४॥

भुज्युः सुपर्णो यज्ञो गन्धर्वः । तस्य दक्षिणा अप्सरसस्तावा नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्यः स्वाहा ॥५॥

प्रजापतिर्विश्वकर्मा मनो गन्धर्वः । तस्य ऋक्सामान्यप्सरस एष्ट्यो नाम ।

स न इदं ब्रह्म क्षत्रं पातु तस्मै स्वाहा वाट् ताम्यः स्वाहा ॥६॥

स नो भुवनस्य पते प्रजापते यस्य त उपरि गृहा यस्य वेह ।

अस्मै ब्रह्मणेऽस्मै सत्राय महि शर्म यच्छ स्वाहा ॥७॥

समुद्रोऽसि नमस्वानार्द्रदानुः शम्भूर्मेयोभूरभि मा वाहि स्वाहा ।

माकृतोऽसि मरुतां गणः शम्भूर्मेयोभूरभि मा वाहि स्वाहा ।

अवस्यूरसि दुवस्वाञ्छम्भूर्मेयोभूरभि मा वाहि स्वाहा । ॥८॥

यास्तै अग्ने सूर्ये रुचो दिवमातन्वन्ति रश्मिभिः ।

तार्भिर्नो अद्य सर्वाभी रुचे जनाय नस्कृधि ॥९॥

या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः ।

इन्द्राग्नी ताभिः सर्वाभी रुचं नो भवा बृहस्पते ॥१०॥

रुचं नो धेहि ब्राह्मणेषु रुचं राजसु नस्कृधि ।
 रुचं विद्वेषेषु शूद्रेषु मरियं धेहि रुचा रुचम् ॥११॥ १८
 तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्ते यजमानो हविर्भिः ।
 अहेळमानो वरुणेह बोध्युरुक्षं मा न आयुः प्रमोषीः ॥१२॥ १९
 स्वर्णं घर्मः स्वाहा स्वर्णार्कः स्वाहा स्वर्णं शुक्रः स्वाहा ।
 स्वर्णं ज्योतिः स्वाहा स्वर्णं सूर्यः स्वाहा ॥१३॥ (२) २०

अग्निं युनज्मि शर्वसा घृतेन दिव्यं सुपर्णं वयसा बृहन्तम् ।
 तेन गमेम ब्रध्नस्य विष्टपं स्वो रुहाणा अधि नाकं घृतमम् ॥१॥ २१
 इमौ ते पक्षा अजरौ पतत्रिणो याम्यां रक्षांस्यपहंस्यमे ।
 ताभ्यां पतेम सुकृतास्तु लोकं यत्र ऋषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥२॥ २२
 इन्दुर्दक्षः ज्येन क्रुतावा हिरण्यपक्षः शकुनो श्रुण्युः ।
 महान्तस्रस्थे ध्रुव आ निषत्तो नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः ॥३॥ २३
 दिवो मुर्धासि पृथिव्या नाभिरूर्गोपामोषधीनाम् ।
 विश्वायुः शर्म सप्रथा नमस्पथे ॥४॥ २४
 विश्वस्य मुर्धन्नाधि तिष्ठसि श्रितः संमुद्रे ते हृदयमप्स्वायुरपो दत्तोदधि भिन्त ।
 दिवस्पर्जन्यादन्तरिक्षात्पृथिव्यास्ततो नो वृष्ट्याव ॥५॥ २५
 इष्टो यज्ञो भृगुभिराशीर्दा वसुभिः । तस्य न इष्टस्य प्रीतस्य द्रविणेहागमेः ॥६॥ २६
 इष्टो अभिराहुतः पिपर्तु न इष्टं हविः । स्वगेदं देवेभ्यो नमः ॥७॥ (३) २७

यदाकृतात्समसुस्रोद्धुदो वा मनसो वा संभृतं चक्षुषो वा ।
 तदनु प्रेतं सुकृतास्तु लोकं यत्र ऋषयो जग्मुः प्रथमजाः पुराणाः ॥१॥ २८
 एतं सधस्थ परि ते ददामि यमावहाच्छेवधि जातवेदाः ।
 अन्वागन्ता यज्ञपतिर्वो अत्र तं स्म जानीम परमे व्योमन् ॥२॥ २९
 एतं जानाथ परमे व्योमन्देवाः सधस्था विद रूपमस्य ।
 यदागच्छात्पृथिभिर्देवयानैरिष्टापूतं कृणवथाविरस्मै ॥३॥ ३०
 उद्धृष्यस्वाग्ने प्रतिजागृहि त्वमिष्टापूतं ससृजिथामयं च ।
 अस्मिन्तस्रस्थे अध्युत्तरस्मिन्विश्वे देवा यजमानश्च सीदत ॥४॥ ३१ [११५८]

येन वहसि सहस्रं येनाग्ने सर्ववेदसम् । तेनेमं यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥५॥ ३२
 प्रस्तरेण परिधिना सुचा वेद्या च बर्हिषा । ऋचेमं यज्ञं नो नय स्वर्देवेषु गन्तवे ॥६॥ ३३
 यदत्तं यत्परादानं यत्पुतं याश्च दक्षिणाः । तदग्निर्वैश्वकर्म्मणः स्वर्देवेषु नो दधत् ॥७॥ ३४
 यत्र धारा अनपेता मधोर्धृतस्य च याः । तदग्निर्वैश्वकर्म्मणः स्वर्देवेषु नो दधत् ॥८॥ ३५
 ये अग्नयः पाञ्चजन्या अस्यां पृथिन्यामधि । तेषामसि त्वमुत्तमः प्र नो जीवातवे सुवा ॥९॥ (४) ३६

वार्त्रहत्याय शर्वसे पृतनापाह्वाय च । इन्द्र त्वावर्तयामसि ॥१॥ ३७
 सहदातुं पुरुहूत क्षियन्तमहस्तमिन्द्र संपिणक् कुणारम् ।
 अभि वृत्रं वर्धमानं पियारुमपादमिन्द्र तुवसा जघन्थ ॥२॥ ३८
 वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।
 यो अस्मौ३ अभिदासत्यधरं गमया तमः ॥३॥ ३९
 मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आजगन्था परस्याः ।
 सुक ५ स ५शायं पविमिन्द्र तिमं वि शत्रून्ताळिह वि मृधो नुदस्व ॥४॥ ४०
 वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावतः । अग्निर्नः सुष्टीरुप ॥५॥ ४१
 पृष्टो दिवि पृष्टो अग्निः पृथिन्यां पृष्टो विश्वा ओषधीरा विवेश ।
 वैश्वानरः सहसा पृष्टो अग्निः स नो दिवा स रिषस्पातु नक्तम् ॥६॥ ४२
 अश्याम तं काममग्ने तवोती अश्याम रयि ५ रयिवः सुवीरम् ।
 अश्याम वाजमभि वाजयन्तोऽश्याम शुभ्रमजराजरं ते ॥७॥ ४३
 वयं ते अद्य ररिमा हि काममुत्तानहस्ता नमसोपसद्य ।
 यजिष्ठेन मनसा यक्षि देवानर्त्तधता मन्मना विप्रो अग्ने ॥८॥ ४४
 धामच्छदमिरिन्द्रो ब्रह्मा देवो बृहस्पतिः ।
 सचैतसो विश्वे देवा यज्ञं प्रार्वन्तु नः शुभे ॥९॥ ४५
 त्वं यविष्ठ दाशुषो नृ ५ः पाहि शृणुधी गिरः । रक्षां लोकमुत त्मना ॥१०॥ (५) ४६ [११७३]

वाजस्यनु सप्त ॥७॥ कृतापाद त्रयोदश ॥१३॥ अग्निं युनज्मि सप्त ॥७॥ यदाकृताश्व ॥९॥ वार्त्रहत्याय दश ॥१०॥
 पञ्चानुवाकेषु षट्चत्वारिंशत् ॥४६॥ प्राणावाजिहोतीयश्च षट्

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां विशोऽध्यायः ॥ १० ॥

॥ इति द्वितीयो दशकः ॥ २ ॥

चत्वारिंशत्

॥ अथ तृतीयो दशकः ॥ ३ ॥

एकविंशोऽध्यायः ।

स्वादीं त्वा स्वादुना तीत्रां तीत्रेणामृताममृतेन ।

मधुमतीं मधुमता सुजामि स० सोमैः ।

सोमोऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्राय सुत्राम्णे पच्यस्व ॥१॥

१

परीतो विश्वता सुत० सोमो य उ०त्तम० हविः ।

दधन्वा यो नर्यो अ०स्वन्तरा सुषाव सोममद्रिभिः ॥२॥

२

वायोः पूतः पवित्रेण प्राङ्क्सोमो अतिद्रुतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ।

वायोः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ्क्सोमो अतिद्रुतः । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥३॥

३

पुनर्ति ते परिस्नुत० सोम० सूर्यस्य दुहिता वारेण शश्वता तना ॥४॥

४

ब्रह्म क्षत्रं पवते तेज इन्द्रिय० सुर्या सोमः सुत आसुतो मदाय ।

शुक्लेण देव देवताः पिपृग्धि रसेनाञ्जं यजमानाय धेहि ।

कुविदङ्ग यवमन्तो यवं चिद्यथा दान्त्यनुपूर्वं वियूर्य ।

इहैषां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिषो नम उक्तिं न जग्मुः ।

उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णे ।

एष ते योनिस्तेजसे त्वा वीर्याय त्वा बलाय त्वा ॥५॥

५

नाना हि वाँ देवहित० सदैस्कृतं मा स० संक्ष्वाथां परमे व्योमन् ।

सुरा त्वमसि शुष्मिणी सोम एष मा मा हि०सीः स्वां योनिमाविशन्ती ॥६॥

६

उपयामगृहीतोऽस्याश्विनं तेजः सारस्वतं वीर्यमैन्द्रं बलम् ।

एष ते योनिर्मोदाय त्वानन्दाय त्वा महसे त्वा ॥७॥

७

तेजोऽसि तेजो मर्यि धेहि वीर्यमसि वीर्यं मर्यि धेहि

बलमसि बलं मर्यि धेहो जोऽस्यो जो मर्यि धेहि ।

मन्युरसि मन्युं मर्यि धेहि सहोऽसि सहो मर्यि धेहि ॥८॥

८

या व्याघ्रं विष्वचिक्रोभौ वृकं च रक्षति ।

इयेनं पतत्रिणं० सि०ह० सेमं पात्व०हंसः ॥९॥

९

यदापिपेष मातरं पुत्रः प्रमुदितो धर्यन् ।

एतच्चदग्ने अनृणो भवाभ्यहंतौ पितरौ मया ॥१०॥

१० [११८३]

- संपृचं स्थ सं मा भद्रेण पृङ्क्त । विपृचं स्थ वि मा पापेन पृङ्क्त ॥११॥ (१) ११
- देवा यज्ञमन्तन्वत भेषजं भिषजाश्विना ।
वाचा सरस्वती भिषगिन्द्रायेन्द्रियाणि दधतः ॥१॥ १२
- दीक्षार्यै रूपं शष्पाणि प्रायणीयस्य तोक्मानि ।
ऋयस्य रूपं सोमस्य लाजाः सौमाश्वो मधु ॥२॥ १३
- आतिथ्यरूपं मासरं महावीरस्य नग्रहुः ।
रूपमुपसर्दामेतत्तिष्ठो रात्रीः सुरासुता ॥३॥ १४
- सोमस्य रूपं क्रीतस्य परिसुत्परिषिच्यते ।
अश्विभ्यां दुग्धं भेषजमिन्द्रायेन्द्रं सरस्वत्या ॥४॥ १५
- आसन्दी रूपं राजासन्धै वेधै कुम्भी सुराधानी ।
अन्तरं उत्तरवेद्या रूपं कारोतरो भिषक् ॥५॥ १६
- वेद्या वेदिः समाप्यते बर्हिषा बर्हिरिन्द्रियम् ।
यूपेन यूपं आप्यते प्रणीतो अग्निरग्निना ॥६॥ १७
- हविर्धानं यदश्विनाग्नीध्रं यत्सरस्वती ।
इन्द्रायेन्द्रं सदर्स्कृतं पत्नीशालं गार्हपत्यः ॥७॥ १८
- प्रेषेभिः प्रैषानामोत्याग्नीमिराग्नीर्यज्ञस्य ।
प्रयाजेभिरनुयाजान्वषट्कारेभिराहुतीः ॥८॥ १९
- पशुभिः पशूनामोति पुरोळाशैर्हवीष्या ।
छन्दोभिः सामिधेनीर्याज्याभिर्वषट्कारान् ॥९॥ २०
- धानाः कर्मभः सक्तवः परीवापः पयो दधि ।
सोमस्य रूपं हविषं आमिक्षा वाजिनं मधु ॥१०॥ २१
- धानानां रूपं कुर्वलं परीवापस्य गोधूमाः ।
सक्तूनां रूपं बदरमुपवाकाः कर्मभस्य ॥११॥ २२
- पर्यसो रूपं यद्यवा दध्नो रूपं कर्कन्धूनि ।
सोमस्य रूपं वाजिनं सौम्यस्य रूपमामिक्षा ॥१२॥ २३
- आश्रावयेति स्तोत्रियाः प्रत्याश्रावो अनुरूपः ।
यजेति धाव्यारूपं प्रगाथा यैयजामहाः ॥१३॥

अर्धं ऋचैरुक्थानां रूपं पदैराप्नोति निविदः ।	
प्रणवैः शस्त्राणां रूपं पर्यसा सोमं आप्यते ॥१४॥	२५
अश्विभ्यां प्रातःसवनमिन्द्रैर्गैन्द्रं माध्यंदिनम् ।	
वैश्वदेवं सरस्वत्या तृतीयं माम् सर्वनम् ॥१५॥	२६
वायव्यैर्वायव्यान्त्याप्नोति सतेन द्रोणकलशम् ।	
कुम्भीभ्यामम्भुणौ सुते स्थालीभिः स्थालीराप्नोति ॥१६॥	२७
यजुर्भिराप्यन्ते ग्रहा ग्रहै स्तोमाश्च विष्टुतीः ।	
छन्दोभिरुक्थाशस्त्राणि साम्नावभृथ आप्यते ॥१७॥	२८
इर्ळाभिर्भक्षानाप्नोति सूक्तवाकेनाशिषः ।	
शंयुना पत्नीसंयाजान्तसमिष्टयजुषां स स्स्थाम् ॥१८॥	२९
व्रतेन दीक्षामाप्नोति दीक्षयाप्नोति दक्षिणाम् ।	
दक्षिणा श्रद्धामाप्नोति श्रद्धया सत्यमाप्यते ॥१९॥	३०
एतावद्रूपं यज्ञस्य यदेवैर्ब्रह्मणा कृतम् । तदेतत्सर्वमाप्नोति यज्ञे सौत्रामणी सुते ॥२०॥(२)	३१

सुरावन्तं बहिषदं सुवीरं यज्ञं हिंन्वन्ति महिषा नमोभिः ।	
दधानाः सोमं दिवि देवतासु मदेमेन्द्रं यजमानाः स्वर्काः ॥१॥	३२
यस्ते रसः संभृत ओषधीषु सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य ।	
तेन जित्व यजमानं मदेन सरस्वतीमश्विना इन्द्रमग्निम् ॥२॥	३३
यमश्विना नमुचेरासुरादधि सरस्वत्यसुनोदिन्द्रियाय ।	
इमं तं शुक्रं मधुमन्तमिन्दुं सोमं राजानमिह भक्षयामि ॥३॥	३४
यदन्नं रिप्तं रसिनः सुतस्य यदिन्द्रो अपिबच्छचीभिः ।	
अहं तदस्य मनसा शिवेन सोमं राजानमिह भक्षयामि ॥४॥	३५
पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः ।	
प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः ॥ ५ ॥	३६
अक्षन् पितरोऽमीमदन्त पितरोऽतीतृपन्त पितरः । पितरः शुन्धध्वम् ॥६॥	३७
पुनन्तु मा पितरः सोम्यासः पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः ।	
पवित्रेण श्रुतायुषा ॥७॥	३८
पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः । पवित्रेण श्रुतायुषा विश्वमायुर्व्यभवे ॥८॥	३९

- अम् आयूँषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः । आरे बाधस्व दुच्छुनाम् ॥९॥ ४०
- पुनन्तु मा देवजनाः पुनन्तु मर्नसा धियः । पुनन्तु विश्वा भूतानि जातवेदः पुनीहि मां ॥१०॥४१
- पवित्रेण पुनीहि मा शुक्लेण देव दीर्घत । अग्रे क्रत्वा क्रतुंरसु ॥११॥ ४२
- यत्तं पवित्रमार्चिष्यग्रे विततमन्तरा । ब्रह्म तेन पुनातु मा ॥१२॥ ४३
- पर्वमानः सो अद्य नः पवित्रेण विचर्षणिः । यः पोता स पुनातु मा ॥१३॥ ४४
- उभाम्यां देव सवितः पवित्रेण सुवेनं च । मां पुनीहि विश्वतः ॥१४॥ ४५
- वैश्वदेवी पुनती देव्यागाद्यस्यामिमा बह्व्यस्तन्वो वीतपृष्ठाः ।
- तथा मदन्तः सधुमादेषु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥१५॥ ४६
- ये समानाः समनसः पितरो यमराज्ये ।
- तेषाँल्लोकः स्वधा नमो यज्ञो देवेषु कल्पताम् ॥१६॥ ४७
- ये समानाः समनसो जीवा जीवेषु मामकाः ।
- तेषाँ श्रीर्मयि कल्पतामस्मिँल्लोके श्रुतं समाः ॥१७॥ ४८
- द्रे सुती अश्रुणवं पितृणामहं देवानामुत मर्त्यानाम् ।
- ताभ्यामिदं विश्वमेजत्समेति यदन्तरा पितरं मातरं च ॥१८॥ ४९
- इदं हविः प्रजननं मे अस्तु दशवीरं सर्वगणं स्वस्तये ।
- आत्मसानि प्रजासानि पशुसानि लोकसन्यभयसानि ।
- अग्निः प्रजां बहुलां मे करोत्वन्नं पयो रेतो अस्मासु धत्त ॥१९ (३) ५०
- उदीरतामवरं उत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।
- असुं य ईयुरवुका क्रतुज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो हवेषु ॥१॥ ५१
- त्वँ सोम प्रचिकितो मनीषा त्वँ रजिष्ठ्रमतुं नेषि पन्थाम् ।
- तव प्रणीती पितरो न इन्दो देवेषु रत्नमभजन्त धीराः ॥२॥ ५२
- त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वं कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः ।
- वन्वन्नवातः परिधीरपोर्णु वीरेभिरश्वैर्मघवा भवा नः ॥३॥ ५३
- त्वँ सोम पितृभिः संविदानोऽनु द्यावापृथिवी आ तंतन्थ ।
- तस्मै त इन्दो हविषा विधेम वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥४॥ ५४
- बहिषदः पितर ऊत्यर्वागिमा वो हव्या चक्रुमा जुषध्वम् ।
- त आ गतावसा शन्तमेनाथा नः शं योररपो दधात ॥५॥ ५५ [१२२८]

उपहृताः पितरः सोम्यासौ बर्हिष्येषु निधिषु प्रियेषु ।

त आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वर्धि ब्रुवन्तु तैऽवन्त्वस्मान् ॥६॥

५६

आहं पितृन्सुविदत्रौ२ अविस्मि नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

बर्हिषदो ये स्वधया सुतस्य भजन्त पित्वस्त इहार्गमिष्ठाः ॥७॥

५७

अग्निष्वात्ताः पितर एह गच्छतु सदःसदः सदत सुप्रणीतयः ।

अत्ता हवींषि प्रयतानि बर्हिष्यथा रयिं सर्ववीरं दधातन ॥८॥

५८

आ यन्तु नः पितरः सोम्यासौऽग्निष्वात्ताः पृथिभिर्देवयानैः

अस्मिन् युजे स्वधया मदन्तोऽधि ब्रुवन्तु तैऽवन्त्वस्मान् ॥९॥

५९

ये अग्निष्वात्ता ये अर्नग्निष्वात्ता मर्ध्यं दिवः स्वधया मादर्यन्ते ।

तेभ्यः स्वराळुसुनीतिमेतां यथावशं तन्वं कल्पयाति ॥१०॥

६०

अग्निष्वात्तानृतुमतो हवामहे नाराशंसो सौमपीथं य आशुः ।

ते नो विप्रांसः सुहवा भवन्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥११॥

६१

आच्या जानुं दक्षिणतो निषद्येयं यज्ञमग्निं गृणीत विश्वे ।

मा हिंसिष्ट पितरः केन चिक्षो यद् आगः पुरुषता कराम ॥१२॥

६२

आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाशुषे मर्त्यीय ।

पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छतु त इहोर्जं दधात ॥१३॥

६३

यमग्ने कव्यवाहन त्वं चिन्मन्यसे रयिम् । तन्नो गीभिः श्रुवाय्यं देवत्रा पनया युजम् ॥१४॥ ६४

यो अग्निः कव्यवाहनः पितृन्यक्षदत्तावृधः । प्रेदुं हव्यानि वोचति देवेभ्यश्च पितृभ्य आ ॥१५॥ ६५

त्वमग्न ईळितो जातवेदो वाङ्मव्यानि सुरभीणि कृत्वी ।

प्रादाः पितृभ्यः स्वधया ते अक्षन्नाद्वि त्वं देव प्रयता हवींषि ॥१६॥

६६

इदं पितृभ्यो नमो अस्त्वद्य ये पूर्वोसो य उपरास ईयुः ।

ये पार्थिवे रजस्या निषत्ता ये वा नूनं सुवृजनासु विश्व ॥१७॥

६७

ये चेह पितरो ये च नेह याश्च विन्न यौर उ च न प्रविन्न ।

त्वं वैत्थ यति ते जातवेदः स्वधार्मिर्यज्ञं सुकृतं जुषस्व ॥१८॥

६८

अथा यथा नः पितरः परांसः प्रत्तासो अग्न क्रतमांशुवाणाः ।

शुचीदयन्दीर्घितिमुक्थशासः क्षामा भिन्दन्तो अरुणीरपं व्रन् ॥१९॥

६९

उन्नन्तस्त्वा नि धीमह्युशन्तः समिधीमहि ।

उशन्तुशत आ बह पितृन् हविषे अत्तवे ॥२०॥

७० [१२४३]

अपां फेनैर्न नष्टचेः शिरं इन्द्रोदवर्तयः । विश्वा यदजय स्पृधः ॥२१॥ (४) ७१

सोमो राजामृतं सुत ऋजीषिणाजहान्मृत्युम् ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥१॥ ७२

अश्वः क्षीरं व्यपिबत् कुङ्कुमिहिरसो धिया ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।

सोममश्वो व्यपिबच्छन्दसा ह्रस्वः शुचिषत् ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।

अन्नात्परिस्रुतो रसं ब्रह्मणा व्यपिबत् क्षत्रं पयः सोमं प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥२॥ ७३

रेतो मूत्रं वि जहाति योनिं प्रविशार्दिन्द्रियम् ।

गर्भो जरायुणावृत उल्बं जहाति जन्मना ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥३॥ ७४

दृष्ट्वा रूपे व्याकरोत् सत्यानृते प्रजापतिः ।

अश्रद्धामनृते दधाच्छ्रद्धा सत्ये प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥४॥ ७५

वेदेन रूपे व्यपिबत् सुतासुतौ प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ।

दृष्ट्वा परिस्रुतो रसं शुक्रेण शुक्रं व्यपिबत्पयः सोमं प्रजापतिः ।

ऋतेन सत्यमिन्द्रियं विपानं शुक्रमन्धस इन्द्रस्येन्द्रियमिदं पयोऽमृतं मधु ॥५॥ (५) ७६

सीसेन तन्त्रं मनसा मनीषिण ऊर्णासूत्रेण कवयो वयन्ति ।

अश्विना यज्ञं सविता सरस्वतीन्द्रस्य रूपं वरुणो भिषज्यन् ॥१॥ ७७

तदस्य रूपममृतं शचीभिस्तिस्रो दधुर्देवताः सशराणाः ।

लोमानि शष्पैर्बहुधा न तोकमभिस्त्ववगस्य मासममवृष लाजाः ॥२॥ ७८

तदुश्विना भिषजा रुद्रवर्तनी सरस्वती वयति पेशो अन्तरम् ।

अस्थि मज्जानं मांसरैः कारोतरेण दधतो गवां त्वचि ॥३॥ ७९

सरस्वती मनसा पेशलं वसु नासत्याभ्यां वयति दर्शतं वपुः ।

रसं परिस्रुता न रोहितं नग्रधूर्ध्वस्तसं न वेम ॥४॥

- पर्यसा शुक्रममृतं जनित्र॒ ५ सुरया मूत्राजनयन्त॒ रेतः ।
 अपामेति॒ दुर्मतिं॒ बाधमाना॒ ऊर्व्यं॒ वात॒ ५ स॒र्वं॒ तदारात् ॥५॥ ८१
- इन्द्रः सुत्रामा॒ हृदयेन॒ सत्यं॒ पुरोळाशेन॒ सविता॒ जजान ।
 यकृत॒ क्लोमानं॒ वरुणो॒ भिषज्यन्॒ मत्सने॒ वायव्यैर्न॒ मिनाति॒ पित्तम् ॥६॥ ८२
- आन्त्राणि॒ स्थालीर्मधु॒ पिन्वमाना॒ गुदाः॒ पात्राणि॒ सुदुघा॒ न धेनुः ।
 श्येनस्य॒ पत्रं॒ न प्लीहा॒ शचींभिरासन्दी॒ नाभिरुदरं॒ न माता ॥७॥ ८३
- कुम्भो॒ वनिष्ठुर्जनिता॒ शचींभिर्यस्मिन्ग्रे॒ योन्यां॒ गर्भे॒ अन्तः ।
 प्लाशिर्वि॒क्तः॒ शतधार॒ उत्तों॒ दुहे॒ न कुम्भी॒ स्वधां॒ पितृभ्यः ॥८॥ ८४
- मुख॒ ५ सदस्य॒ शिर॒ इत् सतेन॒ जिह्वा॒ पवित्रम॒श्विना॒सन्तसर॒स्वती ।
 चर्पं॒ न प्रायु॒भिषगस्य॒ वालो॒ वस्तिर्न॒ शेषो॒ हरसा॒ तरस्वी ॥९॥ ८५
- अश्विभ्यां॒ चक्षुरमृतं॒ ग्रहाभ्यां॒ छागेन॒ तेजो॒ हविषा॒ श्रुतेन॒ ।
 पक्ष्माणि॒ गोधूमैः॒ कुर्वलैरु॒तानि॒ पेशो॒ न शुक्रम॒सितं॒ वसते ॥१०॥ ८६
- अविर्न॒ भेषो॒ नसि॒ वीर्याय॒ प्राणस्य॒ पन्था॒ अमृतो॒ ग्रहाभ्याम् ।
 सरस्वत्यु॒पवाकैर्व्यानिं॒ नस्यानि॒ बहिर्बदरै॒र्जजान ॥११॥ ८७
- इन्द्रस्य॒ रूपमृष॒भो बलाय॒ कर्णीभ्या॒ ५ श्रोत्रममृतं॒ ग्रहाभ्याम् ।
 यवा॒ न बहिर्भ्रु॒वि केसराणि॒ कर्कन्धु॒ जज्ञे॒ मधु॒ सारघं॒ मुखात् ॥१२॥ ८८
- आत्मन्नु॒पस्थे॒ न वृकस्य॒ लोम॒ मुखे॒ इमश्रूणि॒ न व्याघ्रलोम ।
 के॒शो॒ न शीर्षन्य॒शसे॒ श्रियै॒ शिखा॒ सि॒ ५ हस्य॒ लोम॒ त्विषिरिन्द्रियाणि ॥१३॥ ८९
- अङ्गान्या॒त्मन्॒ भिषजा॒ तदश्विना॒त्मानमङ्गैः॒ समधात्॒ सरस्वती ।
 इन्द्रस्य॒ रूप॒ ५ शतमान॒मायुश्चन्द्रेण॒ ज्योतिरमृतं॒ दधानाः ॥१४॥ ९०
- सरस्वती॒ योन्यां॒ गर्भमन्तर॒श्विभ्यां॒ पत्नी॒ सुकृतं॒ विभति ।
 अपा॒ ५ रसेन॒ वरुणो॒ न साग्नेन्द्र॒ ५ श्रियै॒ जनयन्म॒प्सु राजा ॥१५॥ ९१
- तेजः॒ पशुना॒ ५ हविरिन्द्रियावत्॒ परिसुता॒ पर्यसा॒ सारघं॒ मधु ।
 अश्विभ्यां॒ दुग्धं॒ भिषजा॒ सरस्वत्या॒ सुतासुताभ्याममृतः॒ सोम॒ इन्दुः ॥१६॥ (६) ९२

क्षत्रस्य॒ नाभिरसि॒ क्षत्रस्य॒ योनिरसि । मा त्वां हि॒ ५ सीन्मा॒ मा हि॒ ५ सीः ।

निषसाद॒ धृतव्रतो॒ वरुणः॒ पुस्त्यास्वा । साप्राज्याय॒ सुकृतः । मृत्योः॒ पाहि॒ विद्योत्पाहि ।

देवस्य॒ त्वा सवितुः॒ प्रसवेऽश्विनोर्बा॒हुभ्यां॒ पूष्णो॒ हस्ताभ्याम् ॥१॥

९३ [१२६६]

अश्विनोर्भैषज्येन तेजसे ब्रह्मवर्चसायाभि विश्वाभि सरस्वत्यै भैषज्येन वीर्यायान्नाद्यायाभि विश्वाभि । इन्द्रस्येन्द्रियेण बलाय श्रियै यशसेऽभि विश्वाभि ॥२॥	९४
कोऽसि कतमोऽसि कस्मै त्वा कायं त्वा । सुश्लोकं सुमङ्गलं सत्यराजन् ॥३॥	९५
शिरो मे श्रीर्यशो मुखं त्विषिः केशाश्च श्मश्रूणि । राजा मे ग्राणो अमृतं स्रग्नाद् चक्षुर्विराद् श्रोत्रम् ॥४॥	९६
जिह्वा मे भद्रं वाङ् महो मनो मन्युः स्वराङ् भामः । मोदाः प्रमोदा अङ्गुलीरङ्गानि मित्रं मे सहः ॥५॥	९७
बाहू मे बलमिन्द्रियं हस्तौ मे कर्म वीर्यम् । आत्मा क्षत्रधुरो मगं ॥६॥	९८
पृष्ठी मे राष्ट्रमुदरमस्यौ ग्रीवाश्च श्रोणी । ऊरू अरुन्ती जानुनी विशो मेऽङ्गानि सर्वतः ॥७॥	९९
नार्भिर्मे चित्तं विज्ञानं पायुर्मेऽपचितिर्भसत् । आनन्दनन्दा आण्डौ मे भगः सौभाग्यं पसः ॥८॥	१००
जङ्घाम्यां पङ्कथां धर्मोऽसि विशि राजा प्रतिष्ठितः । प्रति क्षत्रे प्रति तिष्ठामि राष्ट्रे प्रत्यश्वेषु प्रति तिष्ठामि गोषु ॥९॥	१०१
प्रत्यङ्गेषु प्रति तिष्ठाम्यात्मन् प्रति ग्राणेषु प्रति तिष्ठामि पृष्टे । प्रति द्यावापृथिव्योः प्रति तिष्ठामि यज्ञे ॥१०॥	१०२
त्रया देवा एकादश त्रयस्त्रिंशः सुरार्धसः । बृहस्पतिपुरोहिता देवस्य सवितुः सवे । देवा देवैरवन्तु मा ॥११॥	१०३
प्रथमा द्वितीयैर्द्वितीयास्तृतीयैस्तृतीयाः सत्येन । सत्यं यज्ञेन यज्ञो यजुर्भिर्यजूंश्चि सामभिः ॥१२॥	१०४
सामान्यग्निर्ऋचः पुरोऽनुवाक्याभिः पुरोऽनुवाक्या याज्याभिर्याज्या वषट्कारैः । वषट्कारा आहुतिभिराहुतयो मे कामान्तसमर्धयन्तु भूः स्वाहा ॥१३॥	१०५
लोमानि प्रयतिर्मम त्वङ् म आनतिरागतिः । माशंसं म उपनतिर्वस्वस्थि मजा म आनतिः ॥१४॥७॥	१०६ [१२७९]

स्वाह्यौ त्वैकादश ॥११॥ देवा यज्ञं विंशतिः ॥२०॥ सुरावन्तमेकोनविंशतिः ॥१९॥ उदीरतामेकाविंशतिः ॥२१॥
सोमो राजा पञ्च ॥५॥ सीसेन तन्त्रं षोडश ॥१६॥ क्षत्रस्य नाभिश्चतुर्दश ॥१४॥

॥ सप्तानुवाकेषु षडुत्तरशतम् ॥ १०६ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥

द्वाविंशोऽध्यायः ।

यदेवा देवहेळनं देवासश्चक्रुमा वयम् । अग्निर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वहंसः ॥१॥ १

यदि दिवा यदि नक्तमेनांसि चक्रुमा वयम् ।

वायुर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वहंसः ॥२॥ २

यदि जाग्रद्यदि स्वप्न एनांसि चक्रुमा वयम् ।

सूर्यो मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वहंसः ॥३॥ ३

यद् ग्रामे यदरण्ये यत्सभायां यद्विन्द्रिये । यच्छूद्रे यदग्ने यदेनश्चक्रुमा वयम् ।

यदेकस्याधि धर्मेणि तस्यावयजनमसि ।

यदापो अघ्न्या इति वरुणेति त्रिषामहे ततो वरुण नो मुञ्च ।

अवभृथ निचुम्पुण निचेरुरसि निचुम्पुणः ।

अवदेवैदेवकुतमेनोऽयक्ष्यव मर्त्यैर्मर्त्यैकृतं पुरुराव्णो देव रिषस्पाहि ।

समुद्रे ते हृदयमप्स्वन्तः सं त्वा विशन्त्वोषधीरुतापः ।

सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु । योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥४॥ ४

द्रुपदादिब मुमुक्षानः स्विन्नः स्नातो मलादिव । पूतं पवित्रेणेवाज्यमार्पः शुन्धन्तु मेनसः ॥५॥ ५

उद्वयं तमसस्पति स्वः पश्यन्त उत्तरम् । देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥६॥ ६

अपो अद्यान्वचारिषस् रसेन समसृक्षमहि ।

पर्यस्वानम् आगमं तं मा सः सृजं वर्चसा प्रजयां च धनेन च ।

एषोऽस्येधिषीमहि समिदसि तेजोऽसि तेजो मयि धेहि ॥७॥ ७

समावर्तति पृथिवी समुषाः समु सूर्यः । समु विश्वमिदं जगत् ।

वैश्वानरज्योतिर्भूयासं विभून्कामान्न्यश्रवै भूः स्वाहा ॥८॥ (१) ८

अभ्या दधामि समिधमग्ने व्रतपते त्वर्यि । व्रतं च श्रद्धां चोपैमीन्धे त्वा दीक्षितो अहम् ॥१॥ ९

यत्र ब्रह्मं च क्षत्रं च सम्यञ्चौ चरतः सह । तं लोकं पुण्यं प्रज्ञेयं यत्र देवाः सहाभिना ॥२॥ १०

यत्रेन्द्रश्च वायुश्च सम्यञ्चौ चरतः सह । तं लोकं पुण्यं प्रज्ञेयं यत्र सेदिर्न विद्यते ॥३॥ ११

अश्विना ते अश्वः पृथ्यतां परुषा परुः । गन्धस्ते सोममवतु मदाय रसो अच्युतः ॥४॥ १२

सिञ्चन्ति परिषिञ्चन्त्युत्सिञ्चन्ति पुनन्ति च । सुरायै बभ्रवै मदं किन्त्वो वदति किन्त्वः ॥५॥ १३

- धानावन्तं कस्मिणमपुपवन्तमुक्थिनम् । इन्द्रं प्रातर्जुषस्व नः ॥६॥ १४
- बृहदिन्द्राय गायत मरुतो वृत्रहन्तमम् ।
येन ज्योतिरजनयन्नृतावृधो देवं देवाय जागृवि ॥७॥ १५
- अर्च्यो अद्रिभिः सुतः सोमं पवित्र आ नय । पुनीहीन्द्राय पार्वे ॥८॥ (२) १६
- यो भूतानामधिपतिर्यसिंहोका अधि श्रिताः ।
य ईशे महतो महाऽस्तेनं गृह्णामि त्वामहं मयि गृह्णामि त्वामहम् ॥१॥ १७
- उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णे ।
एष ते योनिरश्विभ्यां त्वा सरस्वत्यै त्वेन्द्राय त्वा सुत्राम्णे ॥२॥ १८
- प्राणपा मे अपानपाश्चक्षुष्पाः श्रोत्रपाश्च मे । वाचो मे विश्वभेषजो मनसोऽसि विलायकः ॥३॥ १९
- अश्विनकृतस्य ते सरस्वतिकृतस्येन्द्रेण सुत्राम्णा कृतस्य । उपहूत उपहूतस्य भक्षयामि ॥४॥ (३) २०
- समिद्ध इन्द्रं उपसामनीके पुरोरुचा पूर्वकृद्रावृधानः ।
त्रिभिर्देवैस्त्रिऽशता वज्रबाहुर्जघान वृत्रं वि दुरो ववार ॥१॥ २१
- नराशऽसः प्रति शूरो मिमानस्तनूनपात्प्रति यज्ञस्य धाम ।
गोभिर्वपावान्मधुना समञ्जन् हिरण्यैश्चन्द्री यजति प्रचेताः ॥२॥ २२
- इच्छितो देवैर्हरिवाँ २ अभिष्टिराजुह्वानो हविषा शर्धमानः ।
पुरन्दरो गौत्रभिद्वज्रबाहुरा यातु यज्ञमुप नो जुषाणः ॥३॥ २३
- जुषाणो बर्हिर्हरिवाञ्च इन्द्रः प्राचीनः सीदत्प्रदिशा पृथिव्याः ।
उरुप्रधाः प्रथमानः स्योनमादित्यैरक्तं वसुभिः सजोषाः ॥४॥ २४
- इन्द्रं दुरः कव्यो धावमाना वृषाणं यन्तु जनयः सुपत्नीः ।
द्वारौ देवीरभितो वि श्रयन्ताः सुवीरा वीरं प्रथमाना महोभिः ॥५॥ २५
- उषासानक्ता बृहती बृहन्तं पर्यस्वती सुदुधे शूरमिन्द्रम् ।
तन्तुं ततं पेशसा संवयन्ती देवानां देवं यजतः सुरुक्मे ॥६॥ २६
- दैव्या मिमाना मनुषः पुरुत्रा होतार इन्द्रं प्रथमा सुवाचा ।
मूर्धन्यज्ञस्य मधुना दधाना प्राचीनं ज्योतिर्हविषा वृधातः ॥७॥ २७
- तिस्रो देवीर्हविषा वर्धमाना इन्द्रं जुषाणा जनयो न पत्नीः ।
अच्छिञ्चं तन्तुं पर्यसा सरस्वतीका देवी भारती विश्वतूतिः ॥८॥ २८ [१३०७]

त्वष्टा दधच्छुष्ममिन्द्राय वृष्णोऽपाकोचिष्टुर्यशसे पुरुषिण ।
 वृषा यजन्वृषणं भूरिरेता मुषेन्यज्ञस्य समनक्तु देवान् ॥९॥ २९
 वनस्पतिरवसष्टो न पाशैस्त्वमन्या समञ्जच्छमिता न देवः ।
 इन्द्रस्य इव्यैर्जठरं पृणानः स्वदाति यज्ञं मधुना घृतेन ॥१०॥ ३०
 स्तोकानामिन्दुं प्रति शूर इन्द्रो वृषायमाणो वृषभस्तराषाद् ।
 घृतप्रभा मनसा मोदमानाः स्वाहा देवा अमृता मादयन्ताम् ॥११॥ (४) ३१

आ यात्विन्द्रोवस उप न इह स्तुतः संघमादस्तु शूरः ।
 वावुधानस्तविषीर्यस्य पूर्वीर्घानि क्षत्रमभिभूति पुण्यात् ॥१॥ ३२
 आ न इन्द्रो दूरादा न आसादमिष्टिकृदवसे यासदुग्रः ।
 ओजिष्ठेभिर्नृपतिर्वज्रबाहुः संगे समत्सु तुर्वणिः पृतन्यून ॥२॥ ३३
 आ न इन्द्रो हरिभिर्यात्वच्छावाचीनोऽवसे राघसे च ।
 तिष्ठाति वज्री मधवा विरप्शोमं यज्ञमनु नो वाजसातौ ॥३॥ ३४
 ज्ञातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं हवेहवे सुहवः शूरमिन्द्रम् ।
 ह्यामि शक्रं पुरुहूतमिन्द्रं स्वस्ति नो मधवा धात्विन्द्रः ॥४॥ ३५
 इन्द्रः सुत्रामा स्ववाँर अवोभिः सुमृळीको भवतु विश्ववेदाः ।
 बार्धतां द्वेषो अभयं कृणोत सुवीर्यस्य पतयः स्याम ॥५॥ ३६
 तस्य वयः सुमतौ यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनसे स्याम ।
 स सुत्रामा स्ववाँर इन्द्रो अस्मे आराशिद् द्वेषः सनुतर्धुयोतु ॥६॥ ३७
 आ मन्द्रैरिन्द्र हरिभिर्याहि मयूररोमाभिः ।
 मा त्वा के चिन्मि यमन्वि न पाशिनोति धन्वेव ताँर इहि ॥७॥ ३८
 एवेदिन्द्रं वृषणं वज्रबाहुं वसिष्ठासो अभ्यर्चन्त्यकैः ।
 स न स्तुतो वीरवद्वातु गोमधूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥८॥ (५) ३९

समिद्धो अग्निरग्निना तप्तो घर्मा विराद् सुतः ।
 दुहे धेनुः सरस्वती सोमं शुकमिहेन्द्रियम् ॥१॥ ४०
 तनुपा मिषजा सुतेऽग्निनोभा सरस्वती । मध्वा रजाः क्षीन्द्रियमिन्द्राय पृथिविर्वहान् ॥२॥ ४१
 इन्द्रायेन्दुः सरस्वती नराशस्तेन नग्रहुम् ।
 अधातामग्निना मधु भेषजं मिषजा सुते ॥३॥ ४२ [१३२१]

आजुह्वाना सरस्वतीन्द्रायेन्द्रियाणि वर्धयिषु । इळाभिरश्विना हृष ५ समूर्जे ५ स ५ रयि दधुः ॥४॥ ४३
अश्विना नमुचेः सुत ५ सोम ५ शुक्रं परिस्रुता । सरस्वती तमा भरद्वाहिषेन्द्राय पातवे ॥५॥ ४४

कवण्यो न व्यचस्वतीरश्विभ्यां न दुरो दिशः ।

इन्द्रो न रोदसी उभे दुहे कामान्तरसरस्वती ॥६॥

४५

उपासानक्तमश्विना दिवेन्द्र ५ सायमिन्द्रियैः । संजानाने सुपेशसा समञ्जाते सरस्वत्या ॥७॥ ४६

पातं नो अश्विना दिवा पाहि नक्त ५ सरस्वति ।

दैव्या होतारा भिषजा पातमिन्द्र ५ सचा सुते ॥८॥

४७

तिस्रस्त्रेधा सरस्वत्यश्विना भारतीळा । तीत्रं परिस्रुता सोममिन्द्राय सुषुवर्भदम् ॥९॥

४८

अश्विना भेषजं मधुं भेषजं नः सरस्वती । इन्द्रे त्वष्टा यज्ञः श्रिय ५ रूप ५ रूपमधुः सुते ॥१०॥ ४९

ऋतुथेन्द्रो वनस्पतिः शशमानः परिस्रुता । कीलालमश्विभ्यां मधुं दुहे धेनुः सरस्वती ॥११॥ ५०

गोभिर्न सोममश्विना मासरेण परिस्रुता । समधातु ५ सरस्वत्या स्वाहेन्द्रे सुतं मधुं ॥१२॥ (६) ५१

अश्विना हविरिन्द्रियं नमुचेधिया सरस्वती । आ शुक्रमासुराद्रसु मधमिन्द्राय जग्निरे ॥१॥ ५२

यमश्विना सरस्वती हविषेन्द्रमवर्धयन् । स विभेद वलं मधं नमुचा आसुरे सचा ॥२॥ ५३

तमिन्द्रं पशवः सचाश्विनोभा सरस्वती । दधाना अभ्यनूषत हविषा यज्ञ इन्द्रियैः ॥३॥ ५४

य इन्द्र इन्द्रियं दुधुः सविता वरुणो भगः । स सुत्रामा हविष्पतिर्यजमानाय सश्वत ॥४॥ ५५

सविता वरुणो दधद्यजमानाय दाशुषे । आदत्त नमुचेर्वसु सुत्रामा वलमिन्द्रियम् ॥५॥ ५६

वरुणः क्षत्रमिन्द्रियं भगेन सविता श्रियम् । सुत्रामा यज्ञसा वलं दधाना यज्ञमाशत ॥६॥ ५७

अश्विना गोभिरिन्द्रियस्त्रेभिर्वीर्यं वलम् । हविषेन्द्र ५ सरस्वती यज्ञमानमवर्धयन् ॥७॥ ५८

ता नासंत्या सुपेशसा हिरण्यवर्तनी नरा । सरस्वती हविष्मतीन्द्र कर्मसु नोऽवत ॥८॥ ५९

ता भिषजा सुकर्मणा सा सुदुषा सरस्वती । स वृत्रहा शतक्रतुरिन्द्राय दधुरिन्द्रियम् ॥९॥ ६०

युव ५ सुराममश्विना नमुचा आसुरे सचा । विप्रिपाताः सरस्वतीन्द्रं कर्मस्वावत ॥१०॥ ६१

पुत्रमिव पितरा अश्विनोमेन्द्रावधुः काव्यैर्द ५ सनाभिः ।

यत्सुरामं व्यपिवः शचीभिः सरस्वती त्वा मघवन्नभिष्णक् ॥११॥

६२

यस्मिन्नश्वास ऋषभास उक्ष्णो वशा मेषा अवसृष्टास आहुताः ।

कीलाले सोमपृष्ठाय वेधसे हृदा मतिं जनय चारुमग्नये ॥१२॥

६३

अहाव्यग्रे हविरास्ये ते सुचीव धृतं चम्बीव सोमः ।

वाजसनि ५ रयिमस्मे सुवीरं प्रशस्तं धेहि यज्ञसे बृहन्तम् ॥१३॥ (७)

६४ [१३४३]

अश्विना तेजसा चक्षुः प्राणेन सरस्वती वीर्यम् । वाचेन्द्रो बलेनेन्द्राय दधुरिन्द्रियम् ॥१॥	६५
गोमदं पु णासत्याश्वावद्यातमश्विना । वर्ती रुद्रा नृपाय्यम् ॥२॥	६६
न यत्परो नान्तर आदुर्धर्षदृषण्वसू । दुःशंसो मर्त्यो रिपुः ॥३॥	६७
ता न आ वोळहमश्विना रयि पिशङ्ग संदशम् । धिष्ण्या वरिवोविदम् ॥४॥	६८
पावका नः सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीवती । यज्ञं वष्टु धियावंसुः ॥५॥	६९
चोदयित्री सूनृतानां चेतन्ती सुमतीनाम् । यज्ञं दधे सरस्वती ॥६॥	७०
महो अर्णः सरस्वती प्र चेतयति केतुनां । धियो विश्वा वि रोजति ॥७॥	७१
इन्द्रा याहि चित्रमानो सुता इमे त्वायवः । अण्वीभिस्तनां पूतासः ॥८॥	७२
इन्द्रा याहि धियेषितो विप्रजृतः सुतावतः । उप ब्रह्माणि वाधतः ॥९॥	७३
इन्द्रा याहि तूतुजान उप ब्रह्माणि हरिवः । सुते दधिष्व नश्चनः ॥१०॥	७४
अश्विनां पिवतां मधु सरस्वत्या सजोषसा ।	
इन्द्रः सुत्रामा वृत्रहा जुपन्तां सोम्यं मधु ॥११॥ (८)	७५ [१३५४]

यदेवा अष्ट ॥ ८ ॥ अभ्यादधामीत्यष्ट ॥ ८ ॥ यो भूतानां चतस्रः ॥ ४ ॥ समिद्ध इन्द्र एकादश ॥ ११ ॥
अयात्त्वष्ट ॥ ८ ॥ समिद्धो अग्निर्द्वादश ॥ १२ ॥ अश्विना हविस्त्रयोदश ॥ १३ ॥ अश्विना तेजसैकादश ॥ ११ ॥

॥ अष्टानुवाकेषु पञ्चसप्ततिः ॥ ७५ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां द्वाविंशोऽध्यायः ॥ २२ ॥

अयोविंशोऽध्यायः ।

इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या चं मृळय । त्वामवस्युरा चके ॥१॥	१
तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।	
अहेळमानो वरुणेह बोध्युरुशंस मा न आयुः प्र मौषीः ॥२॥	२
त्वं नो अग्रे वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेळो अव यासिसीष्ठाः ।	
यजिष्ठो वद्धितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषांसि प्र मुमुग्ध्यस्मत् ॥३॥	३
स त्वं नो अग्रेऽवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उपसो व्युष्टौ ।	
अव यक्ष्व नो वरुण रराणो वीहि मृळीक सुहवो न एधि ॥४॥	४
महीमु पु मातरं सुव्रतानामृतस्य पत्नीमवसे हुवेम ।	
तुविश्वत्रामजरन्तीमूर्ची सुशर्माणमदिनि सुप्रणीतिम् ॥५॥	

५ [१३५९]

सुत्रामाणं पृथिवीं धामनेहसं सुशर्माणमदिति सुप्रणीतिम् ।

देवीं नावः स्वरित्रामनागसमस्त्रवन्तीमा रुहेमा स्वस्तये ॥६॥

सुनावमा रुहेयमस्त्रवन्तीमनागसम् । शतारित्राः स्वस्तये ॥७॥

आ नो मित्रारुणा घृतैर्गव्यूतिमुक्षतम् । मध्वा रजांसि सुकृत् ॥८॥

प्र बाहवा सिसृतं जीवसे न आ नो गव्यूतिमुक्षतं घृतेन ।

आ मा जने श्रवयतं युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवमा ॥९॥

शं नो भवन्तु वाजिनो हवेषु देवताता मितद्रवः स्वर्काः ।

जम्भयन्तोऽहि वृकः रक्षांसि सनेमस्मर्गुयवन्मयीवाः ॥१०॥

ते नो अर्वन्तो हवन्श्रुतो हवं विश्वे शृण्वन्तु वाजिनो मितद्रवः ।

सहस्रसा मेधसाता इव त्मना महो ये धनं समिधेषु जग्निरे ॥११॥

वाजैवाजेऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता क्रतज्ञाः ।

अस्य मध्वः पिबत मादर्यध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः ॥१२॥ (१)

समिद्धो अग्निः समिधा सुसमिद्धो वरेण्यः । गायत्री छन्द इन्द्रियं त्र्यविर्गौर्वयो दधुः ॥१॥

तनूनपाच्छुचित्रतस्तनूपाश्च सरस्वती । उष्णिहा छन्द इन्द्रियं दित्यवाद् गौर्वयो दधुः ॥२॥

इळाभिरग्निरिष्यः सोमो देवो अमर्त्यः । अनुष्टुप् छन्द इन्द्रियं पञ्चाविर्गौर्वयो दधुः ॥३॥

सुबर्हिरग्निः पूषण्वान्स्तीर्णवर्हिरमर्त्यः । बृहती छन्द इन्द्रियं त्रिवृत्सो गौर्वयो दधुः ॥४॥

दुरो देवीर्दिशो महीर्ब्रह्मा देवो बृहस्पतिः ।

पङ्क्तिश्छन्द इहेन्द्रियं तुर्यवाद् गौर्वयो दधुः ॥५॥

उषे यद्ही सुपेशसा विश्वे देवा अमर्त्याः । त्रिष्टुप् छन्द इहेन्द्रियं पञ्चवाद् गौर्वयो दधुः ॥५॥

दैव्या होतारा भिषजेन्द्रेण सुयुजा युजा । जगती छन्द इन्द्रियमनृड्वान् गौर्वयो दधुः ॥७॥

तिस्र इळा सरस्वती भारती मरुतो विशः । विराट् छन्द इहेन्द्रियं धेनुर्गौर्न वयो दधुः ॥८॥

त्वष्टा तुरीपो अद्भुत इन्द्राग्नी पुष्टिवर्धना । द्विपदा छन्द इन्द्रियमुक्षा गौर्न वयो दधुः ॥९॥

शमिता नो वनस्पतिः सविता प्रसुवन् भगम् ।

ककुप् छन्द इहेन्द्रियं वशा वेहद्वयो दधुः ॥१०॥

स्वाहा यज्ञं वरुणः सुक्षत्रो मेघजं करत् ।

अतिच्छन्दा इन्द्रियं बृहद्वयो गौर्वयो दधुः ॥११॥ (२)

वसन्तेन ऋतुना देवा वसवस्त्रिघृताः स्तुताः । रथन्तरेण तेजसा हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥१॥ २४
 श्रीमेण ऋतुना देवा रुद्राः पञ्चदशे स्तुताः । बृहता यशसा बले हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥२॥ २५
 वर्षाभिर्ऋतुनादित्या स्तोमे सप्तदशे स्तुताः ।
 वैरूपेण विशाँजसा हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥३॥ २६
 क्षारदेन ऋतुना देवा एकविंश ऋभवं स्तुताः ॥
 वैराजेन श्रिया श्रियं हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥४॥ २७
 हेमन्तेन ऋतुना देवास्त्रिणवे मरुतः स्तुताः । बलेन शकरीः सहो हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥५॥ २८
 शैशिरेण ऋतुना देवास्त्र्यष्टिंशेऽमृताः स्तुताः ।
 सत्येन रेवतीः क्षत्रं हविरिन्द्रे वयो दधुः ॥६॥ (३) २९

होता यक्षत्समिधामिमिळस्पदेऽश्विनेन्द्रं सरस्वतीमजो धूम्रो न गोधूमैः कुवलैर्भेषजं मधु ।
 शप्यैर् तेज इन्द्रियं पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥१॥ ३०
 होता यक्षचनूनपात्सरस्वतीमविर्भेषो न भेषजं पथा मधुमता भरन्नश्विनेन्द्राय वीर्यम् ।
 बदरैरुपवाकाभिर्भेषजं तोकर्मभिः पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥२॥ ३१
 होता यक्षभराशंसं न नमहुं पतिं सुरया भेषजं मेषः सरस्वती भिषग्रथो न चन्द्रश्विनोर्विषा इन्द्रस्य
 वीर्यम् । बदरैरुपवाकाभिर्भेषजं तोकर्मभिः पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥३॥ ३२
 होता यक्षदिकैलित आजुह्वानः सरस्वतीमिन्द्रं बलेन वृधैर्यक्षभेण गवेन्द्रियमश्विनेन्द्राय भेषजम् ।
 यवैः कर्कन्धुभिर्मधु लाजैर्न मासरं पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥४॥ ३३
 होता यक्षद्विहृणीभ्रदा भिषङ् नासत्या भिषजाश्विनाश्वा शिशुमती भिषग्धेनुः सरस्वती भिषक् ।
 दुह इन्द्राय भेषजं पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥५॥ ३४
 होता यक्षदुरो दिशः कव्यो न व्यचस्वतीरश्विभ्यां न दुरो दिश इन्द्रो न रोदसी दुषे दुहे धेनुः
 सरस्वत्यश्विनेन्द्राय भेषजम् ।
 भुक्रं न ज्योतिरिन्द्रियं पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥६॥ ३५
 होता यक्षत्सुपेयलोषे नक्तं दिवाश्विना समञ्जाते सरस्वत्या त्विषिमिन्द्रे न भेषजम् ।
 श्येनो न रजसा हुदा श्रित्ता न मासरं पयः सोमः परिक्षुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥७॥ ३६
 होता यक्षदैव्या होतारा भिषजाश्विनेन्द्रं न जागृवि दिवा नक्तं न भेषजैः ।
 शषं सरस्वती भिषक् सीसेन दुह इन्द्रियं पयः सोमः परिक्षुता
 घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतर्यज ॥८॥ ३७ [१३९१]

होता यक्षत्तिस्रो देवीर्न भेषजं त्रयस्त्रिधातवोऽपसो रूपमिन्द्रे हिरण्यमश्विनेऽष्टा न भारती ।
वाचा सरस्वती मह इन्द्राय दुह इन्द्रियं पयः सोमः परिस्रुता

घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतुर्यज ॥९॥

३८

होता यक्षत् सुरेतसमृषभं नर्यापसं त्वष्टारमिन्द्रमश्विनां भिषजं
न सरस्वतीमोजो न जूतिरिन्द्रियं वृको न रभसो भिषक् ।

यज्ञः सुरया भेषजं श्रिया न मांसं पयः सोमः

परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतुर्यज ॥१०॥

३९

होता यक्षद्वनस्पतिं शमितारं शतक्रतुं भीमं न मनुयुं राजानं व्याघ्रं नमसाश्विना ।

भामं सरस्वती भिषगिन्द्राय दुह इन्द्रियं पयः सोमः

परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतुर्यज ॥११॥

४०

होता यक्षदग्निं स्वाहाज्यस्य स्तोकानां स्वाहा मेदसां

पृथक् स्वाहा छागमश्विभ्यां स्वाहा भेषं सरस्वत्यै ।

स्वाहं ऋषभमिन्द्राय सिंहाय सहस इन्द्रियं स्वाहाग्निं न भेषजं स्वाहा सोममिन्द्रियम् ।

स्वाहेन्द्रं सुत्रामाणं सवितारं वरुणं भिषजां पतिं स्वाहा वनस्पतिं प्रियं पाथो न भेषजम् ।

स्वाहा देवा आज्यया जुषाणो अग्निर्भेषजं पयः सोमः

परिस्रुता घृतं मधु व्यन्त्वाज्यस्य होतुर्यज ॥१२॥ (४)

४१

होता यक्षदश्विनौ छागस्य वपाया मेदसो जुषतां हविर्होतुर्यज ।

होता यक्षत्सरस्वतीं भेषस्य वपाया मेदसो जुषतां हविर्होतुर्यज ।

होता यक्षदिन्द्रमृषभस्य वपाया मेदसो जुषतां हविर्होतुर्यज ॥१॥

४२

होता यक्षदश्विनौ सरस्वतीमिन्द्रं सुत्रामाणमिमे सोमाः

सुरमाणां छागैर्न भेषैर्ऋषभैः सुताः ।

शष्पैर्न लोकमभिलाजैर्महस्वन्तो मदा मांसरेण परिष्कृताः

शुक्राः पयस्वन्तोऽमृताः प्रस्थिता वो मधुश्च्युतस्तानश्विना सरस्वतीन्द्रः

सुत्रामां वृत्रहा जुषन्तां सोम्यं मधु ।

पिबन्तु मदन्तु व्यन्तु होतुर्यज ॥२॥

४३ [१३९७]

होता यक्षदश्विनौ छागस्य हविष आचामद्य मध्यतो मेद उद्धृतं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या
गृभः । घस्तां नूनं घासे अज्जाणां यवसप्रथमानां सुमत्क्षराणां शतरुद्रियाणामभिष्वत्तानां

पीवोपवसनानाम् । पार्श्वतः श्रोणितः शितामृत उत्सादतोऽङ्गादङ्गादवत्तानां करत एवा-
 श्विनां जुषतां हविर्होतॄयजं । होता यक्षत्सरस्वती मेपस्य हविष आवयदद्य मध्यतो मेदु
 उद्धृतं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या गृभः । घसन्नूनं घासे अञ्जाणां यवसप्रथमानां
 सुमत्क्षराणां शतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानां पीवोपवसनानाम् । पार्श्वतः श्रोणितः शितामृत
 उत्सादतोऽङ्गादङ्गादवत्तानां करदेव सरस्वती जुषतां हविर्होतॄयजं । होता यक्षदिन्द्रमृष-
 भस्य हविष आवयदद्य मध्यतो मेदु उद्धृतं पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या गृभः । घसन्नूनं
 घासे अञ्जाणां यवसप्रथमानां सुमत्क्षराणां शतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानां पीवोपवसनानाम् ।
 पार्श्वतः श्रोणितः शितामृत उत्सादतोऽङ्गादङ्गादवत्तानां करदेवमिन्द्रो जुषतां हविर्होतॄयजं

॥३॥ ४४

होता यक्षद्रनस्पतिमभि हि पिष्टमया रभिष्ठया रश्नयाधित ।

यत्राश्विनोऽङ्गास्य हविषः प्रिया धामानि यत्र सरस्वत्या मेपस्य हविषः

प्रिया धामानि यत्रेन्द्रस्य ऋषभस्य हविषः प्रिया धामानि ।

यत्राग्नेः प्रिया धामानि यत्र सोमस्य प्रिया धामानि यत्रेन्द्रस्य सुत्राग्णः प्रिया धामानि ।

यत्र सवितुः प्रिया धामानि यत्र वरुणस्य प्रिया धामानि यत्र वनस्पतेः प्रिया पार्थांसि ॥

यत्र देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि यत्राग्नेर्होतुः प्रिया धामानि ।

तत्रैतान्प्रस्तुत्यैवोपस्तुत्यैवोपावसन्नक्षत्रभीयसा इव कृत्वी करदेवं देवो

वनस्पतिर्जुषतां हविर्होतॄयजं ॥४॥

४५

होता यक्षदुग्धिं स्विष्टकृतमयाऽग्निरश्विनोऽङ्गास्य हविषः प्रिया धामान्ययाद्

सरस्वत्या मेपस्य हविषः प्रिया धामान्ययाऽदिन्द्रस्य ऋषभस्य हविषः प्रिया धामानि ।

अयाऽग्नेः प्रिया धामान्ययाद् सोमस्य प्रिया धामान्ययाऽदिन्द्रस्य सुत्राग्णः प्रिया धामानि ।

अयाद् सवितुः प्रिया धामान्ययाद् वरुणस्य प्रिया धामान्ययाद् वनस्पतेः प्रिया पार्थांसि ।

अयाद् देवानामाज्यपानां प्रिया धामानि यक्षदुग्धेर्होतुः प्रिया धामानि । यक्षत्सर्वं

महिमानमायजतामेज्या इपं कुणोतु सो अध्वरा जातवेदा जुषतां हविर्होतॄयजं ॥५॥ ४६

देवं बर्हिः सरस्वती सुदेवमिन्द्रे अश्विना ।

तेजो न चक्षुरस्योर्विहिषा दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥१॥

४७

देवीर्द्वारो अश्विना भिषजेन्द्रे सरस्वती ।

प्राणं न वीर्यं नसि द्वारो दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥२॥ ४८ [१४०२]

देवी उपासा अश्विना सुत्रामेन्द्रे सरस्वती ।

बलं न वाचमास्थ उषाम्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥३॥ ४९

देवी जोष्टी सरस्वत्यश्विनेन्द्रमवर्धयन् ।

श्रोत्रं न कर्णयोर्यशो जोष्टीभ्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥४॥ ५०

देवी ऊर्जाहृती दुधे सुदुधेन्द्रे सरस्वत्यश्विना भिषजावतः ।

शुक्रं न ज्योति स्तनयोरहृती धत्त इन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥५॥ ५१

देवा देवानां िजा होतारा इन्द्रमश्विना वषट्कारैः सरस्वती त्विषि न हृदये मतिम् ।

होतृभ्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥६॥ ५२

देवीस्तिष्ठस्तिष्ठो देवीरश्विनेऽञ्जा सरस्वती ।

शशं न मध्ये नाभ्यामिन्द्राय दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥७॥ ५३

देव इन्द्रो नराश्चसस्त्रिवरूथः सरस्वत्याश्विभ्यामीयते रथः ।

रेतो न रूपममृतं जनित्रमिन्द्राय त्वष्टा दधदिन्द्रियाणि वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥८॥ ५४

देवो देवैर्वनस्पतिर्हिरण्यपणो अश्विभ्यां सरस्वत्या सुपिप्पल इन्द्राय पच्यते मधु ।

ओजो न जूतिर्ऋषभो न भामं वनस्पतिर्नो दधदिन्द्रियाणि वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥९॥५५

देवं बहिर्वारितीनामध्वरे स्तीर्णमश्विभ्यामूर्णप्रदाः सरस्वत्या स्योनमिन्द्र ते सदैः ।

ईशायै मन्यु राजानं बहिषा दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥१०॥ ५६

देवो अग्निः स्विष्टकृदेवान्यक्षद्यथायथ होतारा इन्द्रमश्विना

वाचा वाच सरस्वतीमग्निं सोमं स्विष्टकृत् ।

स्विष्ट इन्द्रः सुत्रामा सविता वरुणो भिषगिष्टो देवो वनस्पतिः स्विष्टा देवा आज्यपाः ।

स्विष्टो अभिरभिना होता होत्रे स्विष्टकृद्यशो न दधदिन्द्रियमूर्जमपचितिं स्वधां

वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजं ॥११॥ ५७

अभिमद्य होतांरमवृणीतायं यजमानः पचन् पक्तीः

पचन् पुरोकाशान् वध्नमश्विभ्यां छागं सरस्वत्यै मेषमिन्द्राय ऋषभम् ।

सुन्वमश्विभ्यां सरस्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णे सुरासोमान् ॥१२॥ ५८

सुपस्था अद्य देवो वनस्पतिरमवदुश्विभ्यां छागेन सरस्वत्यै मेषेणेन्द्राय ऋषभेण ।

अक्षस्तान् मैदुस्तः प्रति पचतागृभीषतावीवृधन्त पुरोकाशैरपुराश्विना सरस्वतीन्द्रः सुत्रामा

सुरासोमान् ॥ १३॥ ५९ [१४१३]

त्वामद्य ऋष आर्षेय ऋषीणां नपादवृणीतायं यजमानो बहुभ्य आ संगतिभ्य एष मे देवेषु
वसु वार्यायक्ष्यत इति ।

ता या देवा देव दानान्यदुस्तान्यस्मा आ च शास्वा च गुरस्वेषितश्च होतरसि भद्रवाच्याय
प्रेषितो मानुषः धृक्त्वाकार्यं सूक्ता ब्रूहि ॥१४॥ (६) ६० [१४१४]

इमं मे वरुण द्वादश ॥ १२ ॥ समिद्धो अग्निरेकादश ॥ ११ ॥ वसन्तेन षट् ॥ ६ ॥ होता यक्षद
द्वादश ॥ १२ ॥ होता यक्षदश्विनौ छागस्य पञ्च ॥ ५ ॥ देवं बर्हिश्चतुर्दश ॥ १४ ॥

॥ षडनुवाकेषु षष्टिः ॥ ६० ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां त्रयोविंशोऽध्यायः ॥ २३ ॥

अथ चतुर्विंशोऽध्यायः ।

तेजोऽसि शुक्रममृतमायुष्पा आयुर्मे पाहि ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्यामा ददे ॥१॥ १

इमामगृभ्णन् रशनामृतस्य पूर्वं आयुषि विदथेषु कृन्वा ।

सा नो अस्मिन्सुत आ बभूव ऋतस्य सामन्त्सरमारपन्ती ॥२॥ २

अग्निधा असि ध्रुवनमसि यन्तासि धृता ।

स त्वमग्निं वैश्वानरः सप्रथसं गच्छ स्वाहाकृतः स्वगा त्वा देवेभ्यः ॥३॥ ३

प्रजापतये ब्रह्मभक्षं भन्त्स्यामि देवेभ्यः प्रजापतये तेन राध्यासम् ।

तं बधान देवेभ्यः प्रजापतये तेन राध्नुहि ।

प्रजापतये त्वा जुष्टं प्रोक्षामीन्द्राग्निभ्यां त्वा जुष्टं प्रोक्षामि वायवे त्वा जुष्टं प्रोक्षामि

विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जुष्टं प्रोक्षामि सर्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यो जुष्टं प्रोक्षामि ॥४॥ ४

यो अर्वन्तं जिघांश्सति तमभ्यमीति वरुणः । परो मर्तः पुरः श्वा ॥५॥ (१) ५

अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहापां मोदाय स्वाहा सवित्रे स्वाहा वायवे स्वाहा विष्णवे स्वाहा ।

इन्द्राय स्वाहा बृहस्पतये स्वाहा मित्राय स्वाहा वरुणाय स्वाहा ॥१॥ (२) ६

हिङ्गाराय स्वाहा हिङ्गुताय स्वाहा क्रन्दते स्वाहावक्रन्दाय स्वाहा ।

प्रोथते स्वाहा प्रप्रोथाय स्वाहा गन्धाय स्वाहा घ्राताय स्वाहा ॥१॥ ७

निर्विष्टाय स्वाहोपविष्टाय स्वाहा संदिताय स्वाहा वल्गते स्वाहा ।

आसीनाय स्वाहा शयानाय स्वाहा स्वपते स्वाहा जाग्रते स्वाहा ॥२॥ ८ [१४२२]

कृजते स्वाहा प्रबुद्धाय स्वाहा विजृम्भमाणाय स्वाहा विचृत्ताय स्वाहा ।

संहानाय स्वाहोपस्थिताय स्वाहार्यनाय स्वाहा प्रायणाय स्वाहा ॥३॥

९

यते स्वाहा धावते स्वाहोद्वाय स्वाहोद्दुताय स्वाहा ।

शुकाराय स्वाहा शुकृताय स्वाहा निषण्णाय स्वाहोत्थिताय स्वाहा ॥४॥

१०

जवाय स्वाहा बलाय स्वाहा विवर्तमानाय स्वाहा विवृत्ताय स्वाहा ।

विधुन्वानाय स्वाहा विधूताय स्वाहा शुश्रूषमाणाय स्वाहा शृण्वते स्वाहा ॥५॥

११

ईक्षमाणाय स्वाहेक्षिताय स्वाहा वीक्षिताय स्वाहा निमेपाय स्वाहा ।

यदत्ति तस्मै स्वाहा यत्पिबति तस्मै स्वाहा यन्मूत्रं करोति तस्मै स्वाहा

कुर्वते स्वाहा कृताय स्वाहा ॥६॥ (३)

१२

तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥१॥

१३

हिङ्ग्यपाणिमूतये सवितारमुप ह्वये । स चेत्ता देवता पदम् ॥२॥

१४

देवस्य चेततो महीं प्र सवितुर्हवामहे । सुमतिः सत्यराधसम् ॥३॥

१५

सुष्टुतिः सुमतीवृधो रातिः सवितुरीमहे । प्र देवाय मतीविदे ॥४॥

१६

रातिः सत्पति महे सवितारमुप ह्वये । आसवं देववीतये ॥५॥

१७

देवस्य सवितुर्मतिमासवं विश्वेदेवम् । धिया भगं मनामहे ॥६॥

१८

अग्निः स्तोमेन बोधय समिधानो अमर्त्यम् । हव्या देवेषु नो दधत् ॥७॥

१९

स हव्यवाळमर्त्य उशिग्दूतश्चनोहितः । अग्निर्धिया समृण्वति ॥८॥

२०

तं त्वा घृतस् इमहे चित्रमानो स्वविदम् । देवाँर आ वीतये वह ॥९॥

२१

अग्नि दूतं पुरो दधे हव्यवाहमुप बुवं । देवाँर आ सादयादिह ॥१०॥ (४)

२२

अजीजनो हि पवमान सूर्य विधारे शक्मना पर्यः । गोजीरया रक्षमाणः पुरंध्या ॥१॥ (५) २३

विभूर्मात्रा प्रभूः पित्राश्चोऽसि हयोऽस्यत्योऽसि मयोऽस्यवीसि सप्तिरसि वाज्यसि वृषासि नृमणा असि ।

ययुर्नामासि शिशुर्नामास्यादित्यानां पत्वान्विहि ॥१॥

२४

देवा आशापाला एतं देवेभ्योऽश्वं मेधाय प्रोक्षितः रक्षत ।

इह रन्तिरिह रमतामिह धृतिरिह स्वधृतिः स्वाहा ॥२॥ (६)

२५

काय स्वाहा कस्मै स्वाहा कतमस्मै स्वाहा ।

स्वाहाधिमाधीताय स्वाहा मनः प्रजापतये स्वाहा चित्तं विज्ञाताय ॥१॥

२६ [१४४०]

अदित्यै स्वाहादित्यै मल्लै स्वाहादित्यै सुमृळीकायै स्वाहा ।

सरस्वत्यै स्वाहा सरस्वत्यै पावकायै स्वाहा सरस्वत्यै बृहत्यै स्वाहा ॥२॥

२७

पूष्णे स्वाहा पूष्णे प्रपञ्चयाय स्वाहा पूष्णे नरन्धिपाय स्वाहा ।

त्वष्ट्रे स्वाहा त्वष्ट्रे तुरीपाय स्वाहा त्वष्ट्रे पुरुरूपाय स्वाहा ।

विष्णवे स्वाहा विष्णवे निभूयपाय स्वाहा विष्णवे शिपिविष्टाय स्वाहा ॥३॥

२८

विश्वो देवस्य नेतुर्मतो वुरीत सग्यम् ।

विश्वो राय इषुध्यति द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहा ॥४॥ (७)

२९

आ ब्रह्मन् ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी जायतामा राष्ट्रे राजन्यः ।

शूर इष्वर्योऽतिच्यधी महारथो जायताम् ॥१॥

३०

दोग्धी धेनुर्वोळ्हानडवानाशुः सप्तिः पुरंधिर्योषा ।

जिष्णु रथेष्ठाः समेयो युवास्य यजमानस्य वीरो जायताम् ॥२॥

३१

निकामेनिकामे नः पर्जन्यो वर्षतु फलवत्यो न ओषधयः पच्यन्ताम् ।

योगक्षेमो नः कल्पताम् ॥३॥ (८)

३२

प्राणाय स्वाहापानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा ।

चक्षुषे स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा वाचे स्वाहा मनसे स्वाहा ॥१॥ (९)

३३

प्राच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा दक्षिणायै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा ।

प्रतीच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहोदीच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा ।

ऊर्ध्वाच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहावाच्यै दिशे स्वाहा ॥१॥ (१०) ३४

अद्भ्यः स्वाहा वाभ्यः स्वाहोदकाय स्वाहा तिष्ठन्तीभ्यः स्वाहा

सर्वन्तीभ्यः स्वाहा स्यन्दमानाभ्यः स्वाहा ।

कूप्याभ्यः स्वाहा स्रग्वाभ्यः स्वाहा धार्याभ्यः

स्वाहार्णवाय स्वाहा समुद्राय स्वाहा सरिराय स्वाहा ॥१॥ (११)

३५

वाताय स्वाहा धुमाय स्वाहाप्राय स्वाहा मेवाय स्वाहा विद्योतमानाय स्वाहा स्तनयते स्वाहा ।

अवस्फूर्जते स्वाहा वर्षते स्वाहावर्षते स्वाहोग्रं वर्षते स्वाहा

शीघ्रं वर्षते स्वाहोद्भ्रुकृते स्वाहाद्ब्रहीताय स्वाहा ।

प्रश्नते स्वाहा शीकायते स्वाहा प्रुष्वाभ्यः स्वाहा

हादुनीभ्यः स्वाहा नीहाराय स्वाहा ॥१॥ (१२)

३६ [१४५०]

अग्नये स्वाहा सोमाय स्वाहेन्द्राय स्वाहा पृथिव्यै स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा ।

दिवे स्वाहा दिग्भ्यः स्वाहाशांभ्यः

स्वाहोऽर्धै दिशे स्वाहावर्च्यै दिशे स्वाहा ॥१॥ (१३)

३७

नक्षत्रेभ्यः स्वाहा नक्षत्रियेभ्यः स्वाहाहोरात्रेभ्यः स्वाहार्धमासेभ्यः स्वाहा ।

मासेभ्यः स्वाहा ऋतुभ्यः स्वाहार्तवेभ्यः स्वाहा

संवत्सराय स्वाहा द्यावापृथिवीभ्यां स्वाहा ॥१॥

३८

चन्द्राय स्वाहा सूर्याय स्वाहा रश्मिभ्यः स्वाहा वसुभ्यः स्वाहा ।

रुद्रेभ्यः स्वाहादित्येभ्यः स्वाहा मरुद्भ्यः स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा ॥२॥ (१४) ३९

मूलेभ्यः स्वाहा शाखाभ्यः स्वाहा वनस्पतिभ्यः स्वाहा ।

पुष्पेभ्यः स्वाहा फलेभ्यः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ॥१॥ (१५)

४०

पृथिव्यै स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा ।

चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहान्त्र्यः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ।

वनस्पतिभ्यः स्वाहा परिप्लवेभ्यः स्वाहा चराचरेभ्यः स्वाहा सरीसृपेभ्यः स्वाहा ॥१॥ (१६) ४१

असवे स्वाहा वसवे स्वाहा विशुवे स्वाहा विवस्वते स्वाहा ।

गणश्रिये स्वाहा गणपतये स्वाहाभिभुवे स्वाहाधिपतये स्वाहा ॥१॥

४२

शुषाय स्वाहा सप्तर्षाय स्वाहा चन्द्राय स्वाहा ज्योतिषे स्वाहा ।

मलिम्लुचाय स्वाहा दिवा पतर्यते स्वाहा ॥२॥ (१७)

४३

मधवे स्वाहा माधवाय स्वाहा शुक्राय स्वाहा शुचये स्वाहा ।

नभसे स्वाहा नभस्याय स्वाहेषाय स्वाहोर्जाय स्वाहा ।

सहसे स्वाहा सहस्याय स्वाहा तपसे स्वाहा तपस्याय स्वाहा हसस्पतये स्वाहा ॥१॥ (१८) ४४

वाजाय स्वाहा प्रसवाय स्वाहापिजाय स्वाहा कर्तवे स्वाहा ।

स्रः स्वाहा मूर्ध्ने स्वाहा व्यङ्नुविने स्वाहा ।

अन्त्याय स्वाहान्त्यायनाय स्वाहा भौवनाय स्वाहा

भुवन्स्य पतये स्वाहाधिपतये स्वाहा प्रजापतये स्वाहा ॥१॥ (१९) ४५ [१४५९]

आयुर्यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा प्राणो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहापानो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा
व्यानो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा ।

उदानो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा समानो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा चक्षुर्यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा
श्रोत्रं यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा ।

वायुयज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा मनो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहात्मा यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा
पृष्ठं यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा ।

ब्रह्म यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा यज्ञो यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा ज्योतिर्यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा
स्वर्ग्यज्ञेन कल्पता ५ स्वाहा ॥१॥ (२०)

४६

एकस्मै स्वाहा द्वाभ्यां स्वाहा शताय स्वाहैकशताय स्वाहा ।

व्युष्ट्यै स्वाहा स्वर्गाय स्वाहा ॥१॥ (२१)

४७ [१४६१]

तेजोऽसि पञ्च ॥५॥ अग्नय एका ॥१॥ हिङ्गाराय षट् ॥६॥ तत्सवितुर्वरेण्यं ॥१०॥ अजीजनो ह्येका ॥१॥

विभूर्देव ॥२॥ काय चतस्रः ॥४॥ आब्रह्मस्ति स्रः ॥३॥ प्राणायैका ॥१॥ प्राच्यायैका ॥१॥

अङ्गय एका ॥१॥ वातायैका ॥१॥ अग्नय इत्येका ॥१॥ नक्षत्रेभ्यो द्वे ॥२॥ मूलैभ्य एका ॥१॥

पृथिव्या इत्येका ॥१॥ असवे द्वे ॥२॥ मधव एका ॥१॥ वाजायैका ॥१॥

आयुर्यज्ञेनैका ॥१॥ एकस्मा इत्येका ॥१॥

॥ एकविंशत्यनुवाकेषु सप्तचत्वारिंशत् ॥४७॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्विंशोऽध्यायः ॥२४॥

अथ पञ्चविंशोऽध्यायः ।

हिरण्यगर्भः सर्ववर्तताम्रे भूतस्य जातः पतिरेक आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्यामुत्तेमां कर्मा देवाय हविषा विधेम ॥१॥

१

उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वा जष्टं गृह्णाम्येष ते योनिः सूर्यस्ते महिमा ।

यस्तेऽहन्तसंवत्सरे महिमा संबभूव यस्ते वाया अन्तरिक्षे महिमा संबभूव ।

यस्ते दिवि सूर्यं महिमा संबभूव तस्मै ते महिमे प्रजापतये स्वाहा देवेभ्यः ॥२॥ (१) २

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव ।

य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कर्मा देवाय हविषा विधेम ॥१॥

३ [१४६४]

उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिश्चन्द्रमास्ते महिमा ।

यस्ते रात्रौ संवत्सरे महिमा संबभूव यस्ते पृथिव्यामग्नौ महिमा संबभूव ।

यस्ते नक्षत्रेषु चन्द्रमसि महिमा संबभूव तस्मै ते महिम्ने प्रजापतये देवेभ्यः स्वाहा ॥२॥ (२) ४

युञ्जन्ति ब्रध्नमरुषं चरन्तं परि तस्युषः । रोचन्ते रोचना दिवि ॥१॥

युञ्जन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा रथं । शोणा धृष्णू नृवाहसा ॥२॥

यद्वातो अपो अर्गनीगन्ध्रियामिन्द्रस्य तन्वम् ।

एतः स्तोत्रनेन पथा पुनरश्वमार्तयासि नः ॥३॥

वसवस्त्वाञ्जन्तु गायत्रेण छन्दसा रुद्रास्त्वाञ्जन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसा ।

आदित्यास्त्वाञ्जन्तु जागतेन छन्दसा ॥४॥

भूर्ध्रुवः स्वर्लाजीश्छाचीश्न्यव्ये गव्ये ।

एतदन्नमत्त देवा एतदन्नमद्भि प्रजापते ॥५॥

कः स्विदेकाकी चरति क उं स्विजायते पुनः ।

किः स्विद्धिमस्य भेषजं किम्बावपनं महत् ॥६॥

स्रथं एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः ।

अग्निहिमस्य भेषजं भूमिरावपनं महत् ॥७॥

का स्विदासीत्पूर्वचित्तिः किः स्विदासीद् बृहद्वयः ।

का स्विदासीत्पिलिप्पिला का स्विदासीत्पिशङ्गिला ॥८॥

द्यौरासीत्पूर्वचित्तिरश्व आसीद् बृहद्वयः ।

अविगामीत्पिलिप्पिला रात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥९॥(३)

वायुष्ठा पचतैरवत्वसितग्रीवश्लार्गैः । न्यग्रोधश्चमसैः शलमलिवृद्धया ॥१॥

एष स्य राध्यो वृषा पद्मिश्चतुर्भिरेदगन् । ब्रह्मा कृष्णश्च नोऽवतु नमोऽग्नये ॥२॥

सशितो रश्मिना रथः सशितो रश्मिना हर्यः ।

सशितो अप्सवसुजा ब्रह्मा सोमपुरोगवः ॥३॥

स्वयं वाजिस्तन्वै कल्पयस्व स्वयं यजस्व स्वयं जुषस्व ।

महिमा तेऽन्येन न संनशे ॥४॥

न वा उ एतन्म्रियसे न रिण्यसि देवाँर इदैषि पथिभिः सुगेभिः ।

यत्रासते मुकृतो यत्र ते ययुस्तत्र त्वा देवः सविता दधातु ॥५॥

अग्निः पशुरासीत्तेनायजन्त स एतँ लोकमजयद्यस्मिन्नग्निः ।
 स तँ लोको भविष्यति तं जैष्यासि पिबैता अपः ।
 वायुः पशुरासीत्तेनायजन्त स एतँ लोकमजयद्यस्मिन्वायुः ।
 स तँ लोको भविष्यति तं जैष्यासि पिबैता अपः ।
 सूर्यः पशुरासीत्तेनायजन्त स एतँ लोकमजयद्यस्मिन्सूर्यः ।
 स तँ लोको भविष्यति तं जैष्यासि पिबैता अपः ॥६॥ (४)

१९

प्राणाय स्वाहापानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा । अम्बे अम्बिकेऽम्बालिके न मां नयति कश्चन ।
 ससंस्त्यश्चकः सुगन्धिकां काम्पीलवासिनीम् ॥१॥

२०

गुणानां त्वा गुणपतिः हवामहे प्रियाणां त्वा प्रियपतिः हवामहे ।
 निधीनां त्वा निधिपतिः हवामहे वसो मम ॥२॥

२१

आहर्भजानि गर्भधमा त्वमजसि गर्भधम् । ता उभौ चतुरः पदः संप्रसारयाव ।
 स्वर्गे लोके प्रोर्वाशां वृषां राज्ञी रेतोधा रेतो दधातु ॥३॥ (५)

२२

उत्सङ्ख्या अव गुदं धेहि समञ्जि चारया वृषन् । य स्त्रीणां जीवभोजनः ॥१॥ २३
 यकासकौ शकुन्तिकाहलगिति वञ्चति । आहन्ति गभे पसो निर्गलगलीति धारका ॥२॥ २४
 यकौऽसकौ शकुन्तक आहलगिति वञ्चति ।

विवक्षत इव ते मुखमध्वर्यो मा नस्त्वमभि भाषथाः ॥३॥

२५

माता च ते पिता च तेऽग्रं वृक्षस्य रोहतः ।
 प्रतिलामीति ते पिता गभे मुष्टिमत्सयत् ॥४॥

२६

माता च ते पिता च तेऽग्रं वृक्षस्य क्रीळतः ।
 विवक्षत इव ते मुखं ब्रह्मन्मा त्वं वंदो बहु ॥५॥

२७

ऊर्ध्वमेनामुच्छ्रापय गिरौ भारः हरन्निव ।
 अथास्यै मध्यमेधताः शीते वारते पुनन्निव ॥६॥

२८

ऊर्ध्वमेनामुच्छ्रापयताद्विरौ भारः हरन्निव ।
 अथास्यै मध्यमेजतु शीते वारते पुनन्निव ॥७॥

२९

यदस्या अश्वभेदाः कृधु स्थूलमुपातसत् ।
 मुष्का इदस्या एजतो गोशफे शकुला इव ॥८॥

३० [११११]

यदेवासौ ललामगुं प्र विंष्टीमिनुमाविषुः ।

सकथ्रा दैदिश्यते नारी सत्यस्याक्षिभुवो यथा ॥९॥

३१

यद्वरिणो यवमत्ति न पुष्टं पशु मन्यते ।

शूद्रा यदर्यजारा न पोषाय धनायति ॥१०॥

३२

यद्वरिणो यवमत्ति न पुष्टं बहु मन्यते ।

शूद्रो यदर्यायै जारो न पोषमनु मन्यते ॥११॥

३३

दधिक्राव्णो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।

सुरभि नो मुखां करत्प्र ण आयुंश्चि तारिषत् ॥१२॥ (६)

३४

गायत्री त्रिष्टुब्जगत्यनुष्टुप्पङ्क्त्या सह ।

बृहत्युष्णिहा ककुप्सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥१॥

३५

द्विपदा याश्चतुष्पदास्त्रिपदा याश्च षट्पदाः ।

विच्छन्दा याश्च सच्छन्दाः सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥२॥

३६

महानाम्न्यो रेवत्यो विश्वा आशाः प्रभूवरीः ।

मैधीर्विद्युतो वाचः सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥३॥

३७

नार्यस्ते पत्न्यो लोम विचिन्वन्तु मनीषया ।

देवानां पत्न्यो दिशः सूचीभिः शम्यन्तु त्वा ॥४॥

३८

रजता हरिणीः सप्ता युजो युज्यन्ते कर्मभिः ।

अश्वस्य वाजिनस्त्वचि सिमाः शम्यन्तु शम्यन्तीः ॥५॥

३९

कुविदुङ्ग यवमन्तो यवश्चिद्यथा दान्त्यनुपूर्वं विपूय ।

इहेहैषां कृणुहि भोजनानि ये वर्हिषो नम उक्तिं न जग्मुः ॥६॥ (७)

४०

कस्त्वा ल्यति कस्त्वा विशास्ति कस्ते गात्राणि शम्यति । क उ ते शमिता कविः ॥१॥४१

ऋतवस्त ऋतुथा पर्वे शमितारो वि शांसतु ।

संवत्सरस्य तेजसा शमीभिः शम्यन्तु त्वा ॥२॥

४२

अर्धमासाः परुष्यि ते मासा आ ल्यन्तु शम्यन्तः ।

अहोरात्राणि मरुतो विलिष्टं हृदयन्तु ते ॥३॥

४३

दैव्या अध्वर्यवस्त्वा ल्यन्तु वि च शांसतु ।

गात्राणि पर्वशस्ते सिमाः कृण्वन्तु शम्यन्तीः ॥४॥

४४ [१५०५]

द्यौस्ते पृथिव्यन्तरिक्षं वायुश्छिद्रं पृणातु ते ।
 सूर्यस्ते नक्षत्रैः सह लोकं कृणोतु साधुया ॥५॥
 शं ते परैभ्यो गात्रैभ्यः शमस्त्वरेभ्यः ।
 शमस्थभ्यो मज्जभ्यः शम्वस्तु तन्वै तव ॥६॥ (८)

४५

४६

कः स्विदेकाकी चरति क उ खिजायते पुनः ।
 किं स्विद्धिमस्य भेषजं किम्वावर्पनं महत् ॥१॥
 सूर्ये एकाकी चरति चन्द्रमा जायते पुनः ।
 अग्निर्हिमस्य भेषजं भूमिरावर्पनं महत् ॥२॥
 किं स्वित्र्यसमं ज्योतिः किं समुद्रसमं सरः ।
 किं स्विपृथिव्यै वर्षीयः कस्य मात्रा न विद्यते ॥३॥
 ब्रह्म सूर्यसमं ज्योतिर्द्यौः समुद्रसमं सरः ।
 इन्द्रः पृथिव्यै वर्षीयान् गोस्तु मात्रा न विद्यते ॥४॥
 पृच्छामि त्वा चितये देवसख यदि त्वमत्र मनसा जगन्थ ।
 येषु विष्णुस्त्रिषु पदेष्वेष्टस्तेषु विश्वं भुवनमा विवेशा ॥५॥
 अपि तेषु त्रिषु पदेष्वस्मि येषु विश्वं भुवनमा विवेश ।
 सद्यः पर्येमि पृथिवीमुत धामेकेनाङ्गेन दिवो अस्य पृष्ठम् ॥६॥
 केष्वन्तः पुरुष आ विवेश कान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।
 एतद् ब्रह्मन्नुप ब्रह्मामसि त्वा किं स्विन्नः प्रति वोचास्यत्र ॥७॥
 पञ्चस्वन्तः पुरुष आ विवेश तान्यन्तः पुरुषे अर्पितानि ।
 एतत्त्वात्र प्रतिमन्वानो अस्मि न मायया भवस्युत्तरो मत् ॥८॥ (९)

४७

४८

४९

५०

५१

५२

५३

५४

का स्विदासीत्पूर्वचित्तिः किं स्विदासीद् बृहद्वयः ।
 का स्विदासीत्पिलिप्पिला का स्विदासीत्पिशङ्गिला ॥१॥
 द्यौरासीत्पूर्वचित्तिश्च आसीद् बृहद्वयः ।
 अर्विरासीत्पिलिप्पिला रात्रिरासीत्पिशङ्गिला ॥२॥
 का ईमरे पिशङ्गिला का ई कुरु पिशङ्गिला ।
 क ईमा स्कन्दमर्षति क ई पन्थां वि सर्पति ॥३॥

५५

५६

५७ [१५१८]

अजारे पिशङ्गिला श्वावित्कुंरु पिशङ्गिला ।

शश आस्कन्दमर्षत्यहिः पन्थां वि सर्पति ॥४॥

५८

कत्पस्य विष्ठाः कत्पक्षराणि कति होमांसः कतिधा समिद्धः ।

यज्ञस्य त्वा विदथा पृच्छमत्र कति होतार ऋतुशो यजन्ति ॥५॥

५९

षळस्य विष्ठाः शतमक्षराण्यशीतिर्होमांसः समिधो ह तिस्रः ।

यज्ञस्य ते विदथा प्र ब्रवीभि सप्त होतार ऋतुशो यजन्ति ॥६॥

६०

को अस्य वेद भुवनस्य नाभिं को द्यावापृथिवी अन्तरिक्षम् ।

कः सूर्यस्य वेद बृहतो जनित्रं को वेद चन्द्रमसं यतोजाः ॥७॥

६१

वेदाहमस्य भुवनस्य नाभिं वेद द्यावापृथिवी अन्तरिक्षम् ।

वेद सूर्यस्य बृहतो जनित्रमर्थो वेद चन्द्रमसं यतोजाः ॥८॥

६२

पृच्छामि त्वा परमन्तै पृथिव्याः पृच्छामि यत्र भुवनस्य नाभिः ।

पृच्छामि त्वा वृष्णो अश्वस्य रेतः पृच्छामि वाचः परमं व्योम ॥९॥

६३

इयं वेदिः परो अन्तः पृथिव्या अयं यज्ञो भुवनस्य नाभिः ।

अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतो ब्रह्मायं वाचः परमं व्योम ॥१०॥

६४

सुभूः स्वयम्भूः प्रथमोऽन्तर्महर्त्यर्णवे ।

दुधे ह गर्भमृत्विगं यतो जातः प्रजापतिः ॥११॥

६५

होता यक्षत्प्रजापतिं सोमस्य महिम्नः ।

जुषतां पिबतु सोमं होतयेज ॥१२॥

६६

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा रूपाणि परि ता बभूव ।

यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम् ॥१३॥ (१०) ६७ [१५२८]

हिरण्यगर्भो द्वे ॥ २ ॥ यः प्राणतो द्वे ॥ २ ॥ युजन्ति नव ॥ ९ ॥ वायुष्ट्वा षट् ॥ ६ ॥ प्राणाय तिस्रः ॥ ३ ॥

उत्सकथ्या द्वादश ॥१२॥ गायत्री षट् ॥६॥ कत्स्वा षट् ॥६॥ कः स्विदष्ट ॥८॥ का स्वित् त्रयोदश ॥१३॥

॥ दशानुवाकेषु सप्तषष्टिः ॥ ६७ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां पञ्चविंशोऽध्यायः ॥ २५ ॥

अथ षड्विंशोऽध्यायः ।

अश्वस्तूपरो गोमृगस्ते प्राजापत्याः कृष्णग्रीव आग्नेयो रराटे ।

पुरस्तात्सारस्वती मेघ्यघस्ताद्रन्वोः ॥१॥

१

आश्विना अघोरांमौ बाह्वोः सौमापौष्णः श्यामो नाभ्यां सौर्ययामौ ।

श्वेतश्च कृष्णश्च पार्श्वयोः ॥२॥

२

त्वाष्टौ लोमशसक्थौ सक्थ्योर्वीयव्यः श्वेतः पुच्छ इन्द्राय स्वपस्याय वेहद्वैष्णवो वामनः ।

रोहिता धूम्रोरोहितः कर्कन्धुरोहितस्ते सौम्या बभ्रुररुणबभ्रुः शुक्लबभ्रुस्ते वारुणाः ॥३॥

३

शितिरन्ध्रोऽन्यतः शितिरन्ध्रः समन्तशितिरन्ध्रस्ते सावित्राः शितिबाहुहन्यतः

शितिबाहुः समन्तशितिबाहुस्ते बार्हस्पत्याः ।

पृषती क्षुद्रपृषती स्थूलपृषती ता मैत्रावरुण्यः ॥४॥

४

शुद्धवालः सर्वशुद्धवालो मणिवालस्त आश्विनाः ।

श्येतः श्येताक्षोऽरुणस्ते रुद्राय पशुपतये कर्णायामाः ॥५॥

५

अवल्लभा रौद्रा नभोरूपाः पार्जन्याः । पृश्नेस्तिरश्चीनपृश्निरूर्ध्वपृश्निस्ते मारुताः ॥६॥

६

फल्यूलोहितोर्णी पलक्षी ताः सारस्वत्यः ।

लीढाकर्णः शुण्ठाकर्णोऽध्यालोहकर्णस्ते त्वाष्टाः ॥७॥

७

कृष्णग्रीवः शितिकर्णोऽजिसक्थस्त ऐन्द्राग्राः ।

कृष्णाञ्जिरल्पाञ्जिर्महाञ्जिस्त उपस्याः ॥८॥

८

शिल्पा वैश्वदेव्यो रोहिण्यस्त्र्यव्यो वाचेऽविज्ञाता अदित्यै ।

सरूपा धात्रे वत्सतयौ देवानां पत्नीभ्यः ॥९॥ (३)

९

कृष्णग्रीवा आग्नेयाः शितिभ्रवो वध्वनां रोहिता रुद्राणाम् ।

श्वेता अवरोकिण आदित्यानां नभोरूपाः पार्जन्याः ॥१॥

१०

उन्नत ऋषभो वामनस्त ऐन्द्रावैष्णवा उन्नतः शितिबाहुः शितिपृष्ठस्त ऐन्द्राबार्हस्पत्याः ।

शुक्लरूपा वाजिनाः कल्मषा आग्निमारुताः श्यामाः पौष्णाः ॥२॥

११

एता ऐन्द्राग्रा द्विरूपा अग्नीषोमीया वामना अनड्वाह आग्रावैष्णवाः ।

वशा मैत्रावरुण्योऽन्यत एन्यो मैत्र्यः ॥३॥

१२

कृष्णग्रीवा आग्नेया बभ्रवः सौम्याः श्वेता वायव्या अविज्ञाता अदित्यै ।

सरूपा धात्रे वत्सतयौ देवानां पत्नीभ्यः ॥४॥

१३ [१५४१]

कृष्णा भौमा धूम्रा आन्तरिक्षा बृहन्तो दिव्याः ।

श्वला वैद्युताः सिध्मास्तारकाः ॥५॥ (२)

१४

धूम्रान्वसन्तायालभते श्वेतान्ग्रीष्माय कृष्णान्वर्षाभ्योऽरुणाञ्छरदे ।

पृषतो हेमन्ताय पिशङ्गाञ्छिशिराय ॥१॥

१५

त्र्यवथो गायत्र्यै पञ्चावयस्त्रिष्टुभे दित्यवाहो जगत्यै ।

त्रिवत्सा अनुष्टुभे तुर्यवाह उष्णिहे ॥२॥

१६

पष्ठवाहो विराज उक्षाणो बृहत्या ऋषभाः ककुभे ।

अनुहवाहः पङ्क्त्यै धेनवोऽतिच्छन्दसे ॥३॥

१७

कृष्णाग्रीवा आग्नेया बभ्रवः सौम्या उपध्वस्ताः सावित्रा वत्सतयः सारस्वत्यः श्यामाः पौष्णाः ।

पृथ्व्यो मारुता बहुरूपा वैश्वदेवा वशा द्यावापृथिवीयाः ॥४॥

१८

उक्ताः संचरा एता ऐन्द्रायाः ।

कृष्णा वारुणाः पृथ्व्यो मारुताः कायास्तूपराः ॥५॥ (३)

१९

अग्नयेऽनीकवते प्रथमजानालभते मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यः सत्रात्यान्मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्यो बर्ष्किहान् ।

मरुद्भ्यः क्रीलिभ्यः सस्सृष्टान्मरुद्भ्यः स्वतवद्भ्योऽनुसृष्टान् ॥१॥

२०

उक्ताः संचरा एता ऐन्द्रायाः । प्राशुङ्गा महेन्द्रा बहुरूपा वैश्वकर्मणाः ॥२॥

२१

धूम्रा बभ्रुनीकाशाः पितृणां सोमवतां बभ्रवो धूम्रनीकाशाः पितृणां बर्हिषदाम् ।

कृष्णा बभ्रुनीकाशाः पितृणामग्निष्वात्तानां कृष्णाः पृषन्तस्यैयम्बकाः ॥३॥

२२

उक्ताः संचरा एताः शुनासीरीयाः । श्वेता वायव्याः श्वेताः सौर्याः ॥४॥

२३

वसन्ताय कपिञ्जलानालभते ग्रीष्माय कलविङ्कान्वर्षाभ्यस्तिचिरीञ्छरदे वर्तिकाः ।

हेमन्ताय कर्कराञ्छिशिराय विककरान् ॥५॥ (४)

२४

समुद्राय शिशुमारानालभते पर्जन्याय मण्डूकानद्भ्यो मत्स्यान् ।

मित्राय कुलीपयान्वरुणाय नाक्रान् ॥१॥

२५

सोमाय हंसानालभते वायवे बलाका इन्द्राग्निभ्यां कुञ्जान् ।

मित्राय मरून्वरुणाय चक्रवाकान् ॥२॥

२६

अग्नये कुटरूनालभते वनस्पतिभ्य उलूकान्ग्रीषोभ्यां चाषान् ।

अग्निभ्यां मयूराग्निवावरुणाभ्यां कपोतान् ॥३॥

२७ [१५५५]

सोमाय लबानालभते त्वष्ट्रे कौलीकान्गोपादीर्दिवानां पत्नीभ्यः ।

कुलीकां देवजाभिभ्योऽग्र्यै गृहपतये पारुष्णान् ॥४॥

२८

अह्ने पारावतानालभते रात्र्यै सीचापूरहोरात्रयोः संधिभ्यो जतुः ।

मासेभ्यो दात्यौहान्तसंवत्सराय महतः सुपर्णान् ॥५॥ (५)

२९

भूम्या आखूनालभतेऽन्तरिक्षाय पाङ्कत्रान्दिवे कशान् ।

दिग्भ्यो नकुलान्वभृकानवान्तरदिशभ्यः ॥१॥

३०

वसुभ्य ऋश्यानालभते रुद्रेभ्यो रुरूनादित्येभ्यो न्यङ्गान् ।

विश्वेभ्यो देवेभ्यः पृषतान्त्साध्येभ्यः कुलुङ्गान् ॥२॥

३१

ईशानाय परस्वत आलभते मित्राय गौरान्वरुणाय महिषान् ।

बृहस्पतये गवयाऽस्त्वष्ट्र उष्ट्रान् ॥३॥

३२

प्रजापतये पुरुषान् हस्तिन आलभते वाचे सुधीन् ।

चक्षुषे मशकाञ्छ्रोत्राय भृङ्गाः ॥४॥

३३

प्रजापतये च वायवे च गोमृगो वरुणायारण्यो मेघो यमाय कृष्णो मनुष्यराजाय मर्कटः ।

शार्दूलाय रोहिदृषभाय गवयी क्षिप्रश्वेनाय वर्तिका नीलङ्गोः क्रिमिः समुद्राय

शिशुमारो हिमवते हस्ती ॥५॥ (६)

३४

मयुः प्राजापत्य उलो हलिङ्गो वृषदऽशस्ते धात्रे दिशां कङ्को धुङ्क्षाग्र्यी ।

कलविङ्को लोहिताहिः पुष्करसादस्ते त्वाष्ट्रा वाचे कुश्वः ॥१॥

३५

सोमाय कुलुङ्ग आरण्योऽजो नकुलः शका ते पोष्णाः क्रोष्टा मायोरिन्द्रस्य गौरमृगः ।

पिबो न्यङ्कुः कक्कटस्तेऽनुमत्यै प्रतिश्रुत्वायै चक्रवाकः ॥२॥

३६

सौरी बलाका शार्गः सृजयः श्याण्डकस्ते मैत्राः सरस्वत्यै शारिः पुरुषवाक् श्वाविद्धौमी ।

शार्दूलो वृकः पृदाकुस्ते मन्यवे सरस्वते शुक्रः पुरुषवाक् ॥३॥

३७

सुपर्णः पार्जिन्य आतिर्वहसो दर्बिदा ते वायवे बृहस्पतये वाचस्पतये पैङ्गराजोऽलज आन्तरिक्षः ।

इवो मद्गुर्मत्स्यस्ते नदीपतयै धावापृथिवीयः कूर्मः ॥४॥

३८

पुरुषमृगश्चन्द्रमसो गोघा कालका दावाघाटस्ते वनस्पतीनां कृकुवाकुः सावित्रो ह्यसौ वारतस्य ।

नाक्रो मर्करः कुलीपयस्तेऽङ्गपारस्य द्वियै शल्यकः ॥५॥ (७)

३९

एण्यहो मण्डको मूर्षिका तित्तिरिस्ते सर्पाणां लोपाश आश्विनः कृष्णो रात्र्यै ।

ऋक्षो जतुः सुषिलिका त इतरजनानां जहका वैष्णवी ॥१॥

४० [१५६८]

अन्यवापोंऽर्धमासानामृश्यो मयूरः सुपूर्णस्ते गन्धर्वाणामपामुद्रो मासां कश्यपः ।

रोहित्कुण्डूणाचीं गोलत्तिका तैऽप्सरसां मृत्यवैऽसितः ॥ २॥

४१

वर्षाहर्मेतुनामाखुः कशो मान्धालस्ते पितृणां बलायाजगरो वक्ष्नां कृपिञ्जलः ।

कपोत उल्बकः शशस्ते निर्ऋत्यै वरुणायारण्यो मेघः ॥ ३॥

४२

श्वित्र आदित्यानामृष्टो घृणीवान्वाध्रीनसस्ते मत्या अरण्याय समरो रुरु रौद्रः ।

क्रयिः कुटरुर्दात्यौहस्ते वाजिनां कामाय पिकः ॥ ४॥

४३

खङ्गो वैश्वदेवः श्वा कृष्णः कर्णो गर्दभस्तरक्षस्ते रक्षसामिन्द्राय स्रकरः ।

सिंहो मारुतः कृकलासः पिप्पका शकुनिस्ते शरव्यायै विश्वेषां देवानां पृषतः ॥ ५॥ (८) ४४ [१५७९]

अश्वस्तूपरो नव ॥ ९ ॥ कृष्णग्रीवा पञ्च ॥ ५ ॥ धूम्रान्वसन्ताय पञ्च ॥ ५ ॥ अग्नयेऽनीकवते

पञ्च ॥ ५ ॥ समुद्राय शिशुमारान् पञ्च ॥ ५ ॥ भूम्या आखुन् पञ्च ॥ ५ ॥ मयुः

प्राजापत्य पञ्च ॥ ५ ॥ पयह इति पञ्च ॥ ५ ॥

॥ अष्टानुवाकेषु चतुश्चत्वारिंशत् ॥ ४४ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां षट्षविंशोऽध्यायः ॥ २६ ॥

अथ सप्तविंशोऽध्यायः ।

शार्द दद्भिरवकां दन्तमूलैर्मृदं वस्वैस्तेगान्दष्टाभ्यां सरस्वत्या अग्रजिह्वं जिह्वायां उत्सादम् ।

अवक्रन्देन तालु वाजं हनुभ्यामप आस्येन वृषणमाण्डाभ्याम् ॥ १॥

१

आदित्यान् इमश्रुभिः पन्थानं भ्रूभ्यां द्यावापृथिवी वर्तोभ्यां विद्युतं कनीनकाभ्याम् ।

शुक्लाय स्वाहा कृष्णाय स्वाहा पार्याणि पक्ष्माण्यवार्या इक्षवोऽवार्याणि पक्ष्माणि

पार्या इक्षवः ॥ २॥ (१)

२

वातं प्राणेनापानेन नासिके उपयाममधरेणौष्ठेन सदुक्षरेण ।

प्रकाशेनान्तरमनुकाशेन बाह्वं निवेषणं मूर्ध्ना स्तनयितुं निर्वाधेनाशनिं मस्तिष्केण विद्युतं

कनीनकाभ्याम् ॥ १॥

३

कर्णोभ्यां श्रोत्रं श्रोत्राभ्यां कर्णौ तेदनीमधरकण्ठेनापः शुक्लकण्ठेन चित्तं मन्याभिः ।

अदितिं शीर्ष्णा निर्ऋतिं निर्जैर्जल्येन शीर्ष्णा संक्रोशैः प्राणान् रेष्माणं स्तुपेन ॥ २॥ (२)

४

मशकान्केशैरिन्द्रं स्वर्पसा वहेन बृहस्पतिं शकुनिसादेन कुर्मान् ।

शकैराक्रमणं स्थूराभ्यामृक्षलाभिः कृपिञ्जलान् ॥ १॥

५ [१५७७]

ज्वं जङ्गाम्यामध्वानं बाहुभ्यां जाम्बवीलिनारण्यमग्निमतिरुग्भ्याम् ।

पुषणं दोभ्यामश्विना अ॒संभ्या॑ रुद्र॑ रोराम्भ्याम् ॥२॥ (३)

६

अग्नेः पञ्चतिर्वायोनिपञ्चतिरिन्द्रस्य तृतीयापां चतुर्थी ।

अदित्यै पञ्चमीन्द्राण्यै षष्ठी मरुता॑ सप्तमी बृहस्पतेरष्टमी ।

अर्यम्णो नवमी धातुर्देशमीन्द्रस्यैकादशी वरुणस्य द्वादशी यमस्य त्रयोदशी ॥१॥ (४) ७

इन्द्राभ्योः पञ्चतिः सरस्वत्यै निपञ्चतिर्मित्रस्य तृतीया सोमस्य चतुर्थी ।

निर्मैत्यै पञ्चम्यग्नीषोमयोः षष्ठी सर्पाणां सप्तमी विष्णोरष्टमी ।

पूष्णो नवमी त्वष्टुर्देशमीन्द्रस्यैकादशी वरुणस्य द्वादशी यम्यै त्रयोदशी ।

धावापृथिव्योर्दक्षिणं पार्श्वं विश्वेषां देवानामुत्तरम् ॥१॥ (५)

८

मरुता॑ स्कन्धा विश्वेषां देवानां प्रथमा कीकसा रुद्राणां द्वितीयादित्यानां तृतीया वायोः पुच्छ-
मग्नीषोमयोर्भासदौ । कुञ्जौ श्रोणिभ्यामिन्द्राबृहस्पतीं ऊरुभ्यां मित्रावरुणा अल्गाभ्यामाक्रमणं
स्थूराभ्यां बलं कुष्ठाभ्याम् ॥१॥ (६)

९

पुषणं बनिष्ठुनान्धाहीन्त्सूलगुदयां सर्पान्गुदभिर्विहृतं आन्त्रैरपो वस्तिना वृषणमाण्डाभ्याम् ।
वाजिनं शेपेन प्रजां रेतसा चाषान्पितृतेन प्रदुरान्पायुनां कुड्मान्छकपिण्डैः ॥१॥ (७) १०

इन्द्रस्य क्रोळोऽदित्यै पाजस्यं दिशां जत्रवोऽदित्यै भसत् ।

जीमूतान्हृदयौपत्येनान्तरिक्षं पुरीततां ॥१॥

११

नभ उदयेण चक्रवाकौ मतस्नाभ्यां दिवं वृकाभ्यां गिरीन्छाशिभिः ।

उपलान्छीहा बलमीकान्छोममिगलौभिर्गुल्मान्दिराभिः सवन्तीः ।

हृदान्कुक्षिभ्यां समुद्रमुदरेण वैश्वानरं भस्मना ॥२॥ (८)

१२

विधृतिं नाभ्यां धृतं रसेनापो युष्णा मरीचीविग्रहभिर्नीहारमुष्मणां शीनं वसंया प्रुष्वा अश्रुभिः ।
हादुनीर्दुषीकाभिरस्ना रक्षांसि चित्राण्यङ्गैर्नेक्षत्राणि रूपेण पृथिवीं त्वचा जुम्भकाय
स्वाहा ॥१॥ (९)

१३

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकं आसीत् ।

स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥१॥

१४

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव ।

य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥२॥

१५ [१५८७]

- यस्येमे हिमवन्तो महित्वा यस्य समुद्र रसया सहाहुः ।
 यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥३॥ १६
- य आत्मदा बलदा यस्य विश्व उपासते प्रशिषं यस्य देवाः ।
 यस्य छागामृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥४॥ (१०) १७
- आ नो भद्राः क्रतवो यन्तु विश्वतोऽदब्धासो अपरीतास उद्भिदः ।
 देवा नो यथा सदामिद् वृधे असन्नप्रायुवो रक्षितारो दिवेदिवे ॥१॥ १८
- देवानां भद्रा सुमतिर्ऋजयतां देवानां रातिरभि नो निर्वर्तताम् ।
 देवानां सख्यमुपसेदिमा वयं देवा न आयुः प्रतिरन्तु जीवसे ॥२॥ १९
- तान्पूर्वया निविदा हूमे वयं भगं मित्रमर्दिति दक्षमस्त्रिधम् ।
 अर्यमणं वरुणं सोममश्विना सरस्वती नः सुभगा मयस्करत् ॥३॥ २०
- तन्नो वातो मयोश्च वातु भेषजं तन्माता पृथिवी तत्पिता द्यौः ।
 तद् प्रावाणः सोमसुतो मयोश्च वस्तदश्विना शृणुतं धिष्ण्या युवम् ॥४॥ २१
- तमीशानं जगतस्तस्थुस्पतिं शिवं जिन्वमवसे हूमे वयम् ।
 पूषा नो यथा वेदसामसद्रुधे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ॥५॥ २२
- स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।
 स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु ॥६॥ २३
- पृषदश्वा मरुतः पृश्निमातरः शुभंयावानो विदथेषु जग्मयः ।
 अग्निजिह्वा मनवः स्ररचक्षसो विश्वे नो देवा अवसागमन्निह ॥७॥ २४
- भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः ।
 स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनुभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः ॥८॥ २५
- शतमिभु श्रद्धो अन्ति देवा यत्रा नश्चक्रा जरसे तन्नाम् ।
 पुत्रासो यत्र पितरो भवन्ति मा नो मध्या रीरिषतायुर्मन्तोः ॥९॥ २६
- अदितिर्द्यौरदितिरन्तरिक्षमर्दितिर्माता स पिता स पुत्रः ।
 विश्वे देवा अदितिः पञ्च जना अदितिर्जातमर्दितिर्जनित्वम् ॥१०॥ (११) २७

मा नो मित्रो वरुणो अर्यमायुरिन्द्रं क्रभुक्षा मरुतः परिख्यन् ।
 यद्वाजिनो देवजातस्य सप्तैः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि ॥१॥

- यन्निर्णिजा रेक्णसां प्रावृतस्य गतिं गृभीतां मुखतो नयन्ति ।
सुप्राङ्गो मेर्म्यद्विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पार्थः ॥२॥ २९
- एष च्छागः पुरो अक्षेन वाजिनां पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः ।
अभिप्रियं यत्पुरोकाशमर्वता त्वष्टेदेनः सौश्रवसाय जिन्वति ॥३॥ ३०
- यद्वविष्यमृतुशो देवयानं त्रिर्मानुषाः पर्यश्वं नयन्ति ।
अत्रा पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ॥४॥ ३१
- होताध्वर्युरावया अभिमिन्धो ग्रावग्राम उत शःस्ता सुविप्रः ।
तेन यज्ञेन स्वरंकृतेन स्विष्टेन वक्षणा आ पूणध्वम् ॥५॥ ३२
- यूपव्रस्का उत ये यूपवाहाश्चपालं ये अश्वयूपाय तक्षति ।
ये चार्वते पचनः संभरन्त्युतो तेषामभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥६॥ ३३
- उप प्रागात्सुमन्मेऽधायि मन्म देवानामाशा उप वीतपृष्ठः ।
अन्वेनं विप्रा कर्षयो मदन्ति देवानां पुष्टे चक्रमा सुवन्धुम् ॥७॥ ३४
- यद्वाजिनो दामं सुदानमर्वतो या शीर्षिण्या रश्ना रज्जुरस्य ।
यद्वा घास्य प्रभृतमास्ये तृणः सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥८॥ (१२) ३५
- यदश्वस्य कृविषो मक्षिकाश यद्वा स्वरां स्वधितौ रिममस्ति ।
यद्वस्तयोः शमितुर्यज्ञखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥९॥ ३६
- यद्ववध्यमुदरस्यापवाति य आमस्य कृविषो गन्धो अस्ति ।
सुकृता तच्छमितारः कृण्वन्तु मेघः श्रुतपाकं पचन्तु ॥१०॥ ३७
- यत्ते गात्रादग्निना पच्यमानादग्नि शूलं निहतस्यावधावति ।
मा तद्भूम्यामाश्लिषन्मा तृणेषु देवेभ्यस्तदुशद्भृद्यो रातमस्तु ॥११॥ ३८
- ये वाजिनं परिपश्यन्ति पृक्तं य ईमाहुः सुरभिर्निर्हरेति ।
ये चार्वतो माः सभिक्षामुपासत उतो तेषामभिगूर्तिर्न इन्वतु ॥१२॥ ३९
- यन्नीक्षणं माः स्पचन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचनानि ।
ऊष्मण्यापिधानां चरुणामङ्गाः सूनाः परि भूषन्त्यश्वम् ॥१५॥ ४०
- मा त्वामिध्वेनयीद्भूमगन्धिर्मोखा आजन्त्यभि विक्त जघ्निः ।
इष्टं वीतमभिगूर्तं वर्षत्कृतं तं देवासः प्रति गृण्णन्त्यश्वम् ॥१६॥ ४१ [१६१३]

निक्रमणं निषदनं विवर्तनं यच्च पङ्क्तिमवर्ततः ।

यच्च पपौ यच्च घासि जघास सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ॥७॥ (१३)

४२

यदश्वाय वास उपस्तुणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मै ।

संदानमवर्तन्तं पङ्क्तिं प्रिया देवेष्वा यामयन्ति ॥१॥ (१४)

४३

इमा नु कुं भुवना सीषधामेन्द्रश्च विश्वं च देवाः ।

आदित्यैरिन्द्रः सर्गणो मरुद्भिरस्मभ्यं भेषजा कर्तु ।

यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां चादित्यैरिन्द्रः सह सीषधाति ॥१॥

४४

अग्ने त्वं नो अन्तम उत त्राता शिवो भवा वरूथ्यः ।

वसुरभिर्यसुश्रवा अच्छा नक्षि द्युमत्तमं रयि दाः ।

तं त्वां शोचिष्ठ दीदिवः सुभ्राय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥२॥ (१५)

४५ [१६१७]

शादं दक्षिर्द्वे ॥२॥ वातं प्राणेन द्वे ॥२॥ मशकान्केशैरिति द्वे ॥२॥ अग्नेः पक्षतिरेका ॥१॥ इन्द्राभ्योः

पक्षतिरेका ॥१॥ माकृताः स्कन्धा एका ॥१॥ पूषणं वनिष्टुनेत्येका ॥१॥ इन्द्रस्य क्रोळो द्वे ॥२॥

विधृतिमेका ॥१॥ हिरण्यगर्भश्चतस्रः ॥४॥ आ नो दश ॥१०॥ मा नोऽष्ट ॥८॥

यदश्वस्य सप्त ॥७॥ यदश्वायैका ॥१॥ इमा नु कुं द्वे ॥२॥

पञ्चदशानुवाकेषु पञ्चचत्वारिंशत् ॥४५॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तविंशोऽध्यायः ॥२७॥

अथाष्टाविंशोऽध्यायः ।

अग्निश्च पृथिवी च संनते ते मे सं नमतामदो वायुश्चाऽन्तरिक्षं च संनते ते मे सं नमतामदो
आदित्यश्च द्यौश्च संनते ते मे सं नमतामदो आपश्च वरुणश्च संनते ते मे सं नमतामदो ।

सप्त सप्तसदो अष्टमी भृतसार्धनी ॥१॥

१

सकामौ२ अध्वनस्कुरु संज्ञानमस्तु मेऽमुना ।

यथेमां वाचं कल्याणीमावदानि जनेभ्यः ॥२॥

२

ब्रह्मराजन्याभ्यां शूद्राय चार्यीय च स्वाय चारणाय च ।

प्रियो देवानां दक्षिणायै दातुरिह भूयासमयं मे कामः समृध्यतामुप मादो नमतु ॥३॥ (१)

३

बृहस्पते अति यदर्यो अर्हो द्युमद्विभाति क्रतुमजनेषु ।

यदीदयच्छवस क्रतुप्रजात तदुसासु द्रविणं धेहि चित्रम् ।

उपयामगृहीतोऽसि बृहस्पतये त्वेष ते योनिर्वृहस्पतये त्वा ॥१॥ (२)

४ [१६११]

इन्द्र गोमन्निहा याहि पिवा सोमं शतक्रतो । विद्यद्भिर्वाविभिः सुतम् ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा गोमते एष ते योनिरिन्द्राय त्वा गोमते ॥१॥ (३) ५

ऋतावानं वैश्वानरमुतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ।
 उपयामगृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (४) ६

वैश्वानरं हवामह ऋतस्य ज्योतिषस्पतिम् । अजस्रं घर्ममीमहे ।
 उपयामगृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (५) ७

वैश्वानरो न ऊतय आ प्र यातु परावतः । अग्निरूक्थेन वाहसा ।
 उपयामगृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (६) ८

वैश्वानरस्य सुमतौ स्याम राज्ञा हि कं धुवनानामग्निश्रीः ।
 इतो जातो विश्वमिदं वि चष्टे वैश्वानरो यतते सूर्येण ।
 उपयामगृहीतोऽसि वैश्वानराय त्वैष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा ॥१॥ (७) ९

मरुत्वाँ इन्द्र वृषभो रणाय पिवा सोममनुबुधं मदाय ।
 आसिञ्चस्व जठरे मध्वं ऊर्मिं त्वं राजासि प्रतिपत्सुतानाम् ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा मरुत्वं ॥१॥ (८) १०

महौ इन्द्रो वज्रहस्तः षोडशी शर्मं यच्छतु । हन्तुं पाप्मानं योऽस्मान्दोष्टि ।
 उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोडशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनं ॥१॥ (९) ११

अभिर्ऋषिः पर्वमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागुधम् ॥१॥ (१०) १२

अनु वीरैरनु पुण्यास्म गोभिरन्वयैरनु सर्वेण पुष्टैः ।
 अनु द्विपदानु चतुष्पदा वयं देवा नो यज्ञमृतुथा नयन्तु ॥१॥ (११) १३

आ नो गोत्रा दद्विहि गोपते गाः समस्मभ्यं सनयो यन्तु वाजाः ।
 दिवक्षा असि वृषभ सत्यशुष्मोऽस्मभ्यं सुमघवन् बोधि गोदाः ॥१॥ (१२) १४ [१६३१]

असिञ्च तिस्रः ॥३॥ बृहस्पत एका ॥१॥ इन्द्र गोमधेका ॥१॥ ऋतावानमेका ॥१॥ वैश्वानरमेका ॥१॥
 वैश्वानर एका ॥१॥ वैश्वानरस्य सुमतवेका ॥१॥ मरुत्वाँ इन्द्र एका ॥१॥ महौ इन्द्र एका ॥१॥
 अग्निर्ऋषिरेका ॥१॥ अनुवीरैरेका ॥१॥ आ नो गोत्रा इत्येका ॥१॥ द्वादशानुवाकेषु चतुर्विंश ॥१४॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां अष्टाविंशोऽध्यायः ॥ २८ ॥

अथैकोनत्रिंशोऽध्यायः ।

- समास्त्वाम्न ऋतवो वर्धयन्तु संवत्सरा ऋषयो यानि सत्या ।
 सं दिव्येन दीदिहि रोचनेन विश्वा आ भाहि प्रदिशश्चतस्रः ॥१॥ १
- सं चेध्यस्वाग्ने प्र चे बोधयैनमुच्चं तिष्ठ महते सौमगाय ।
 मा चे रिषदुपसत्ता ते अग्ने ब्रह्मणस्ते यशसः सन्तु मान्ये ॥२॥ २
- त्वामग्ने वृणते ब्राह्मणा इमे शिवो अग्ने संवरणे भवा नः ।
 सपत्नहा नो अभिमातिजिच्च स्वे गये जागृह्यप्रयुच्छन् ॥३॥ ३
- इहैवाग्ने अधि धारया रुयि मा त्वा नि क्रन्पूर्वचितो निकारिणः ।
 क्षत्रमग्ने सुयममस्तु तुभ्यंष्टुपसत्ता वर्धतां ते अनिष्टृतः ॥४॥ ४
- क्षत्रेणाग्ने स्वायुः सः रभस्व मित्रेणाग्ने मित्रधेये यतस्व ।
 सजातानां मध्यमस्था एधि राज्ञामग्ने विह्व्यो दीदिहीह ॥५॥ ५
- अति निहो अति सिधोऽत्यचित्तिमत्यरातिमग्ने ।
 विश्वा ह्यग्ने दुरिता सहस्वाथासभ्यं सहवीरं रुयि दाः ॥६॥ ६
- अनाध्व्यो जातवेदा अनिष्टृतो विराळ्ये क्षत्रभृदीदिहीह ।
 विश्वा आशाः प्रमुञ्चन्मानुषीर्भियः शिवाभिर्द्य परि पाहि नो वृधे ॥७॥ ७
- बृहस्पते सवितर्बोधयैनं सः क्षितं चित्संतरां सः शिशाधि ।
 वर्धयैनं महते सौमगाय विश्वं एनमनु मदन्तु देवाः ॥८॥ ८
- अमुत्रभूयादध यद्यमस्य बृहस्पते अभिशस्तेरमुञ्चः ।
 प्रत्यौहतामश्विना मृत्युमस्माद्देवानामग्ने भिषजा शर्चाभिः ॥९॥ ९
- उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम् ।
 देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥१०॥ (१) १०
- ऊर्ध्वा अस्य समिधो भवन्त्यूर्ध्वा शुक्रा शोचीऽप्यग्नेः ।
 द्युमत्तमा सुप्रतीकस्य सूनोः ॥११॥ ११
- तनूनपादसुरो विश्ववेदा देवो देवेषु देवः । पथो अनक्तु मध्वा घृतेन ॥१२॥ १२
- मध्वा यज्ञं नक्षसे प्रीणानो नराश्चसो अग्ने । स्रुक्देवः संविता विश्ववारः ॥१३॥ १३
- अच्छायमेति शर्वसा घृतेनैलानो वह्निर्ममसा । अग्निं स्रुचो अध्वरेषु प्रयत्सु ॥१४॥ १४
- स यक्षदस्य महिमानमग्नेः स ई मन्द्रा सुप्रयसः । वसुश्चेतिष्ठो वसुधातमश्च ॥१५॥ १५ [१६४४]

द्वारो देवीरन्वस्य विश्वे व्रता ददन्ते अग्नेः । उरुच्यचंसो धाम्ना पत्यमानाः ॥६॥ १६
 ते अस्य योषणे दिव्ये न योनो उपासान्ता । इमं यज्ञमवतामध्वरं नः ॥७॥ १७
 दैव्या होतारा ऊर्ध्वमध्वरं नोऽग्नेर्जिह्वाभि गृणीतम् । कृणुतं नः स्विष्टिम् ॥८॥ १८
 तिस्रो देवीर्विहरेदः सद्गन्तिव्या सरस्वती भारती । मही गृणाना ॥९॥ १९
 तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरुक्षु त्वष्टा सुवीरम् । रायस्पोषं वि प्यंतु नाभिमुखे ॥१०॥ २०
 वनस्पतेऽव सृजा रराणस्त्वना देवेषु । अग्निर्हव्यः शमिता खंदयाति ॥११॥ २१
 अग्ने स्वाहा कृणुहि जातवेद इन्द्राय हव्यम् ।
 विश्वे देवा हविरिदं जुषन्ताम् ॥१२॥ (२) २२

पीवो अन्ना रयिवृधः सुमेधाः श्वेतः सिषक्ति नियुतामभिप्रीः ।
 ते वायवे समनसो वि तस्थुर्विश्वेन्नरः स्वपत्यानि चक्रुः ॥१॥ २३
 राये नु यं जज्ञतू रोदसीमे राये देवी धिषणा धाति देवम् ।
 अध वायुं नियुतः सश्वत स्वा उत श्वेतं वसुधिति निरेके ॥२॥ २४
 वायुरग्रेया यज्ञप्रीः साकं गन्मनसा यज्ञम् ।
 शिवो नियुज्जिः शिवाभिः ॥३॥ २५
 प्र याभिर्यासि दाश्वाः समच्छा नियुज्जिर्वाय इष्टये दुरोणे ।
 नि नो रयिः सुभोजसं युवस्व नि वीरं गव्यमश्वयं च राधः ॥४॥ २६
 वायो ये तै सहस्रिणो रथासस्तेभिरा गहि । नियुत्वान्तसोमपीतये ॥५॥ २७
 एकया च दशभिश्च स्वभूते द्वाभ्यामिष्टये विश्वती च ।
 तिसृभिश्च वहसे त्रिःशता च नियुज्जिर्वाय इह ता वि मुञ्च ॥६॥ २८
 नियुत्वान्वाय आ गह्वयः शुक्रो अयामि ते । गन्तासि सुन्वतो गृहम् ॥७॥ २९
 वायो शुक्रो अयामि ते मध्वो अग्रं दिविष्टिषु ।
 आ याहि सोमपीतये स्पार्हो दैव नियुत्वता ॥८॥ ३०
 आ नो नियुज्जिः शतिनीभिरध्वरः सहस्रिणीभिरुप याहि यज्ञम् ।
 वायो अस्मिन्सर्वने मादयस्व यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ॥९॥ ३१
 तव वाय ऋतस्पते त्वष्टृर्जामातरद्भुत । अत्राः स्या वृणीमहे ॥१०॥ (३) ३२

हिरण्यगर्भ इत्येषः । येन द्यौरा पृथिवी च दृक्का येन स्व स्तमितं येन नाकः ।

यो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥१॥

३३ [१६६४]

यं कन्दसी अवसा तस्तभाने अम्भैक्षेतां मनसा रेजमाने । यत्राधि सर उदितो विभाति कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥२॥	३४
आपो ह यद्वृहतीर्विश्वमायुग्मर्भं दधाना जनयन्तीरग्निम् । ततो देवानां समवर्ततासुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम ॥३॥	३५
यश्चिदापो महिना पर्यपश्यदक्षं दधाना जनयन्तीर्यज्ञम् । यो देवेष्वर्धं देव एक आसीत्कस्मै देवाय हविषा विधेम । मा नो हिंसीजनिता यः पृथिव्या यो वा दिवं सत्यधर्मां जजान । यश्चापश्चन्द्रा बृहतीर्जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम । प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा ज्ञातानि परि ता बभूव । यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम परतो रयीणाम् ॥४॥ (४)	३६
अग्न आयूँषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः । आरे बाधस्व दुच्छुनाम् ॥१॥	३७
अग्ने पर्वस्व स्वपा अस्मे वर्षैः सुवीर्यम् । दधद्रयि मयि पोषम् ॥२॥	३८
अग्निर्यः पर्वमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् ॥३॥	३९
अभि त्वां शूर नोनुमोऽदुग्धा इव धेनवः । ईशानमस्य जगतः स्वर्दृशमीशानमिन्द्र तस्थुषः ॥४॥	४०
न त्वावाँर अन्यो दिव्यो न पार्थिवो न जातो न जनिष्यते । अश्वायन्तो मघवन्मिन्द्र वाजिनो गव्यन्तस्त्वा हवामहे ॥५॥	४१
त्वामिद्धि हवामहे सातौ वाजस्य कारवः । त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्वर्वतः ॥६॥	४२
स त्वं नश्चित्र वज्रहस्त धृष्णुया महः स्तवानो अद्रिवः । गामश्च रथ्यमिन्द्र सं किं सत्रा वाजं न जिग्युषे ॥७॥	४३
कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥८॥	४४
कस्त्वा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः । दृब्धा चिद्वारुणे वसु ॥९॥	४५
अभी शु णः सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्यूतये ॥१०॥	४६
यज्ञायज्ञा वो अग्रये गिरागिरा च दक्षसे । प्रप्र वयममृतं जातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिषम् ॥११॥	४७
ऊर्जो नपातु स हिनायमस्मयुर्दार्शिम हव्यदातये । भुवद्वाजैष्वविता भुवद्बुध उत त्राता तनूनाम् ॥१२॥ (५)	४८ [१६७९]

संवत्सरोऽसि परिवत्सरोऽसीदावत्सरोऽसीद्वत्सरोऽसि वत्सरोऽसि ।

उषसस्ते कल्पन्तामहोरात्रस्ते कल्पन्तामर्धमासास्ते कल्पन्ता मासास्ते कल्पन्तामृतवस्ते

कल्पन्ताऽ संवत्सरस्ते कल्पताम् ॥१॥

४९

प्रेत्या एतै सं चाश्च प्र च सारय ।

सुपर्णचिदसि तया देवतयाङ्गिरस्वद् ध्रुवः सीद ॥२॥ (६)

५० [१६८१]

समास्त्वा दश ॥ १० ॥ ऊर्ध्वा द्वादश ॥ १२ ॥ पीवो अन्नान्दश ॥ १० ॥ हिरण्यगर्भश्चतस्रः ॥ ४ ॥

अन्न आयुः पृथि द्वादश ॥ १२ ॥ संवत्सरो द्वे ॥ २ ॥ षडनुवाकेषु पञ्चाशत् ॥ ५० ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकोनविंशोऽध्यायः ॥२९॥

अथ त्रिंशोऽध्यायः ।

होता यक्षत्समिधेन्द्रमिक्षस्पदे नाभा पृथिव्या अधि ।

दिवो वर्ष्मन्त्समिध्यत ओजिष्ठश्वर्षणीसहा वेत्वाज्यस्य होतुर्यज ॥१॥

१

होता यक्षत्तनूनपातमूतिभिर्जेतारमपराजितम् ।

इन्द्रं देवः स्वविदं पृथिभिर्मधुमत्तमैर्नराशः संन तेजसा वेत्वाज्यस्य होतुर्यज ॥२॥

२

होता यक्षदिक्काभिरिन्द्रमीळितमाजुह्वानममर्त्यम् ।

देवो देवैः सर्वीर्यो वज्रहस्तः पुरंदुरो वेत्वाज्यस्य होतुर्यज ॥३॥

३

होता यक्षद्वर्हिषीन्द्रं निषद्वरं वृषभं नर्योपसम् ।

वसुभी रुद्रैरादित्यैः स्युग्मिर्बर्हिंरासद्वेत्वाज्यस्य होतुर्यज ॥४॥

४

होता यक्षदोजो न वीर्यः सहो द्वार इन्द्रमवर्धयन् ।

सुग्रायणा अस्मिन्यज्ञे वि श्रयन्तामृतावृधो द्वार इन्द्राय मीळुषे व्यन्त्वाज्यस्य होतुर्यज ॥५॥५

होता यक्षदुषे इन्द्रस्य धेनु सुदुवै मातरा मही ।

सवातरौ न तेजसा वत्समिन्द्रमवर्धतां वीतामाज्यस्य होतुर्यज ॥६॥

६

होता यक्षद्वैव्या होतारा भिषजा सखाया हविषेन्द्रं भिषज्यतः ।

कवी देवौ प्रचेतसा इन्द्राय धत्त इन्द्रियं वीतामाज्यस्य होतुर्यज ॥७॥

७

होता यक्षत्सिन्नो देवीर्न भेषजं त्रयस्त्रिधातवोऽपस इळा सरस्वती भारती महीः ।

इन्द्रं पत्नीर्हविष्मतीर्व्यन्त्वाज्यस्य होतुर्यज ॥८॥

८

होता यक्षत्त्वष्टारमिन्द्रं देवं भिषजं सुयजं घृतश्रियम् ।

पुरुर्षः सुरेतसं मघोनमिन्द्राय त्वष्टा दधदिन्द्रियाणि वेत्वाज्यस्य होतुर्यज ॥९॥ ९[१६९०]

होता यक्षद्वन्द्वस्पतिः शमितारः शतक्रतुं धियो जोष्टारमिन्द्रियम् ।

मध्वा समञ्जनपुथिभिः सुगोभिः स्वदाति यज्ञं मधुना घृतेन वेत्वाज्यस्य होतुर्यजः ॥१०॥१०
होता यक्षदिन्द्रः स्वाहाज्यस्य स्वाहा मेदसः स्वाहा स्तोकानां स्वाहा स्वाहाकृतीनां स्वाहा
हव्यसूक्तानाम् । स्वाहा देवा आज्यपा जुषाणा इन्द्र आज्यस्य व्यन्तु होतुर्यजः ॥११॥ (१) ११

देवं बर्हिर्इन्द्रः सुदेवं देवैर्वारवत्स्तीर्णं वेद्यामवर्धयत् ।

वस्तोर्वृतं प्राक्तोर्भृतं राया बर्हिष्मतोऽत्यगादसुवने वसुधेयस्य वेतु यजः ॥१॥ १२
देवीर्द्वार इन्द्रः संघाते वीङ्गीर्यमन्नवर्धयन् । आ वत्सेन तरुणेन कुमारेण च मीवतापार्वीणः

रेणुककाटं नुदन्तां वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजः ॥२॥ १३

देवी उषासानक्तेन्द्रं यज्ञे प्रयत्यद्वेताम् ।

दैवीविशः प्रायासिष्टाः सुप्रीति सुधिंते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजः ॥३॥ १४

देवी जोष्टी वसुंधिती देवमिन्द्रमवर्धताम् । अयाव्यन्याघा द्वेषाः स्यान्त्या वक्षद्भुसु

वार्याणि यजमानाय शिक्षिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजः ॥४॥ १५

देवी ऊर्जाहुती दुर्घे सुदुघे पयसेन्द्रमवर्धताम् ।

इषमूर्जेमन्या वक्षत्सन्धिः सपीतिमन्या नवेन पूर्वं दयमाने पुराणेन नवमधातामूर्जमूर्जाहुती

ऊर्जयमाने वसु वार्याणि यजमानाय शिक्षिते वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजः ॥५॥ १६

देवा दैव्या होतारा देवमिन्द्रमवर्धताम् ।

हतावशः सा आभार्ष्टा वसु वार्याणि यजमानाय शिक्षितौ वसुवने वसुधेयस्य वीतां यजः ॥६॥ १७

देवीस्तिस्रस्तिस्रो देवीः पतिमिन्द्रमवर्धयन् ।

अस्पृक्षद्भारती दिवं रुद्रेयज्ञः सरस्वतीळा वसुमती

गृहान्वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यजः ॥७॥ १८

देव इन्द्रो नराशः सस्त्रिवरूथस्त्रिवन्धुरो देवमिन्द्रमवर्धयत् ।

शतेन शितिपृष्ठानामाहितः सहस्रेण प्र वर्तते मित्रावरुणेदस्य होत्रमर्हतो

बृहस्पति स्तोत्रमश्विनाध्वर्यवं वसुवने वसुधेयस्य वेतु यजः ॥८॥ १९

देवा देवैर्वनस्पतिर्हिरण्यपर्णा मधुशाखः सुपिप्पलो देवमिन्द्रमवर्धयत् ।

दिवमग्रेणास्पृक्षदान्तरिक्षं पृथिवीमदः हीद्भसुवने वसुधेयस्य वेतु यजः ॥९॥ २०

देवं बर्हिर्वारिनीनां देवमिन्द्रमवर्धयत् ।

स्वासस्थमिन्द्रेणासन्नमन्या बर्हीः प्यभ्यभूद्भसुवने वसुधेयस्य वेतु यजः ॥१०॥ २१ [१७०२]

देवो अग्निः स्विष्टकृदेवमिन्द्रमवर्धयत् ।

स्विष्टं कुर्वन् स्विष्टकृत्स्विष्टमद्य करोतु नो वसुवर्ने वसुधेयस्य वेतु यजं ॥११॥ २२

अग्निमद्य होतारमवृणीतायं यजमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोकाशं बभ्रन्निन्द्राय च्छार्गम् ।

सुपस्था अद्य देवो वनस्पतिरभवदिन्द्राय च्छार्गेन ।

अद्यत्तं मेदुस्तः प्रति पचताग्रभीदवीवृधत्पुरोकाशेन । त्वामद्य ऋषे ॥१२॥ (२) २३

होता यक्षत्समिधानं महद्यशः सुसमिद्धं वरेण्यमग्निमिन्द्रं वयोधसम् ।

गायत्रीं छन्दं इन्द्रियं त्र्यविं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतयजं ॥१॥ २४

होता यक्षत्तनूनपातमुद्भिदं यं गर्भमदितिर्दधे शुचिमिन्द्रं वयोधसम् ।

उष्णिहं छन्दं इन्द्रियं दित्यवाहं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतयजं ॥२॥ २५

होता यक्षदीर्घन्यमीळितं वृत्रहन्तममिकाभिरीड्यः सहः सोममिन्द्रं वयोधसम् ।

अनुष्टुभं छन्दं इन्द्रियं पञ्चाविं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतयजं ॥३॥ २६

होता यक्षत्सुबर्हिषं पृषण्वन्तममर्त्यः सीदन्तं बर्हिषि प्रियेऽमृतेन्द्रं वयोधसम् ।

बृहतीं छन्दं इन्द्रियं त्रिवृत्सं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतयजं ॥४॥ २७

होता यक्षद्वयचस्वतीः सुप्रायणा कृतावृधो द्वारो देवीर्हिरण्ययीर्वह्मणमिन्द्रं वयोधसम् ।

पङ्क्तिं छन्दं इहेन्द्रियं तुर्यवाहं गां वयो दधद्वयन्त्वाज्यस्य होतयजं ॥५॥ २८

होता यक्षत्सुपेशसा सुशिल्ये बृहती उभे नक्तोषासा न दर्शते विश्वमिन्द्रं वयोधसम् ।

त्रिष्टुभं छन्दं इहेन्द्रियं पष्टवाहं गां वयो दधद्वीतामाज्यस्य होतयजं ॥६॥ २९

होता यक्षत्प्रचैतसा देवानां सुत्तमं यशो होतारा दैव्यां कवी सुयुजेन्द्रं वयोधसम् ।

जगतीं छन्दं इन्द्रियमनृद्धाहं गां वयो दधद्वीतामाज्यस्य होतयजं ॥७॥ ३०

होता यक्षत्पेशस्वतीस्तिस्रो देवीर्हिरण्ययीर्भारतीर्वृहतीर्मेहीः पतिमिन्द्रं वयोधसम् ।

विराजं छन्दं इहेन्द्रियं धेनुं गां न वयो दधद्वयन्त्वाज्यस्य होतयजं ॥८॥ ३१

होता यक्षत्सुरेतसं त्वष्टारं पुष्टिवर्धनः रूपाणि विभ्रतं पृथक् पुष्टिमिन्द्रं वयोधसम् ।

द्विपदं छन्दं इन्द्रियमुष्णाणं गां न वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतयजं ॥९॥ ३२

होता यक्षद्वनस्पतिः शमितारः शतक्रतुः

हिरण्यपर्णमुक्थिनः रशनां विभ्रतं वशिं भगमिन्द्रं वयोधसम् ।

ककुभं छन्दं इहेन्द्रियं वशां वेहतं गां वयो दधद्वेत्वाज्यस्य होतयजं ॥१०॥ ३३

होता यक्षत्स्वाहाकृतीरग्निं गृहपतिं पृथग्वरुणं भेषजं कविं क्षत्रमिन्द्रं वयोधसम् ।

अतिच्छन्दसं छन्दं इन्द्रियं बृहदृषभं गां वयो दधद्वयन्त्वाज्यस्य होतयजं ११(३)३४ [१७१५]

- देवं बर्हिर्वयोधसं देवमिन्द्रमवर्धयत् ।
 गायत्र्या छन्दसेन्द्रियं चक्षुरिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यजं ॥१॥ ३५
- देवीर्द्वारौ वयोधसं शुचिमिन्द्रमवर्धयन् ।
 उष्णिहा छन्दसेन्द्रियं प्राणमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य व्यन्तु यजं ॥२॥ ३६
- देवी उपासानक्ता देवमिन्द्रं वयोधसं देवी देवमवर्धताम् ।
 अनुष्टुभा छन्दसेन्द्रियं बलमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यजं ॥३॥ ३७
- देवी जोष्टी वसुधितौ देवमिन्द्रं वयोधसं देवी देवमवर्धताम् ।
 बृहत्या छन्दसेन्द्रियं श्रोत्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यजं ॥४॥ ३८
- देवी ऊर्जाहुती दुर्धे सुदुधे पयसेन्द्रं वयोधसं देवी देवमवर्धताम् ।
 पङ्क्त्या छन्दसेन्द्रियं शुक्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यजं ॥५॥ ३९
- देवा दैव्या होतारा देवमिन्द्रं वयोधसं देवौ देवमवर्धताम् ।
 त्रिष्टुभा छन्दसेन्द्रियं त्विषिमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वीतां यजं ॥६॥ ४०
- देवीस्तिष्ठस्तिष्ठो देवीर्वयोधसं पतिमिन्द्रमवर्धयन् ।
 जगत्या छन्दसेन्द्रियं शूषमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य व्यन्तु यजं ॥७॥ ४१
- देवो नराशंसो देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् ।
 विराजा छन्दसेन्द्रियं रूपमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यजं ॥८॥ ४२
- देवो वनस्पतिर्देवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् ।
 द्विषदा छन्दसेन्द्रियं भगमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यजं ॥९॥ ४३
- देवं बर्हिर्वारितीनां देवमिन्द्रं वयोधसं देवं देवमवर्धयत् ।
 ककुभा छन्दसेन्द्रियं यश इन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यजं ॥१०॥ ४४
- देवो अग्निः स्विष्टकृदेवमिन्द्रं वयोधसं देवो देवमवर्धयत् ।
 अतिच्छन्दसा छन्दसेन्द्रियं क्षत्रमिन्द्रे वयो दधद्वसुवने वसुधेर्यस्य वेतु यजं ॥११॥ ४५
- अग्निमद्य होतारमवृणीतायं यजमानः पचन्पक्तीः पचन्पुरोडाशं ब्रह्मभिन्द्राय वयोधसे छागम् ।
 सुपस्था अद्य देवो वनस्पतिरभवदिन्द्राय वयोधसे छागम् ।
 अद्यत्तं मेदुस्तः प्रतिपचताग्रमीदवीवृधत्पुरोडाशेन । त्वामद्य ऋषे ॥१२॥ (४) ४६ [१७९७]
- होता यक्षदेकादश ॥११॥ देवं बर्हिर्द्वादश ॥१२॥ होता यक्षदेकादश ॥११॥ देवं बर्हिर्द्वादश ॥१२॥
 ॥ चतुरनुवाकेषु षट्चत्वारिंशत् ॥४६॥
 ॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां त्रिंशतितमोऽध्यायः ॥३०॥
 ॥ इति तृतीयो दशकः ॥

अथ चतुर्थो दशकः ॥

अथैकत्रिंशोऽध्यायः ।

- समिद्धो अञ्जन्कृदरं मतीनां घृतमग्ने मधुमत्पिन्वमानः ।
 वाजी वहन्वाजिनं जातवेदो देवानां वक्षि प्रियमा सुधस्यम् ॥१॥ १
- घृतेनाञ्जन्तं पथो देवयानान्प्रजानन्वाज्यप्येतु देवान् ।
 अनु त्वा सप्ते प्रदिशः सचन्ताः स्वधामस्मै यजमानाय धेहि ॥२॥ ३
- ईडयश्वासि वन्द्यश्च वाजिष्ठाशुश्वासि मेध्यश्च सप्ते ।
 अभिष्ट्वा देवैर्वसुभिः सजोषाः प्रीतं वहिं बहतु जातवेदाः ॥३॥ ३
- स्तीर्णं बहिः सुष्टरीमा जुषाणोरु पृथु प्रथमानं पृथिन्याम् ।
 देवेभिर्मुक्तमदितिः सजोषाः स्योनं कृण्वाना सुविते दधातु ॥४॥ ४
- एता उ वः सुभगा विश्वरूपा वि पक्षोभिः श्रयमाणा उदारैः ।
 ऋष्याः सतीः कवचः शुम्भमाना द्वारो देवीः सुप्रायणा भवन्तु ॥५॥ ५
- अन्तरा मित्रावरुणा चरन्ती मुखं यज्ञानामभि संविदाने ।
 उषासा वाः सुहिरण्ये सुशिल्पे ऋतस्य योना इह सादयामि ॥६॥ ६
- प्रथमा वाः सरथिनां सुवर्णां देवी पश्यन्तौ भुवनेनानि विश्वा ।
 अपिप्रयं चोदना वां मिमाना होतारो ज्योतिः प्रदिशा दिशन्ता ॥७॥ ७
- आदित्यैर्नो भारती बहु यज्ञः सरस्वती सह रुदैर्न आसीत् ।
 इळोपहृता वसुभिः सजोषा यज्ञ नो देवीरमृतेषु धत्त ॥८॥ ८
- त्वष्टा वीरं देवकामं जजान त्वष्टुरवी जायत आशुरश्वः ।
 त्वष्टेदं विश्वं भुवनं जजान ब्रह्मोः कर्तारमिह यक्षि होतः ॥९॥ ९
- अश्वो घृतेन त्मन्या समंक्त उप देवाँः ऋतुशः पार्थ एतु ।
 वनस्पतिर्देवलोकं प्रजानभ्यिना हव्या स्वदितानि वक्षत् ॥१०॥ १०
- प्रजापतेस्तपसा वावृक्षानः सद्यो जातो दधिषे यज्ञमग्ने ।
 स्वाहाकृतेन हविषा पुरोगा याहि साध्या हविरदन्तु देवाः ॥११॥ (१) ११
- केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे । समुषङ्गिरजायथाः ॥१॥ १२
- जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद्वर्मा याति समदामुपस्थे ।
 अनाविद्धया तन्वा जय त्वः स त्वा वर्मणो महिमा पिपर्तु ॥२॥ १३ [१७४०]

- धन्वेना गा धन्वेनाजि जयेम धन्वेना तीव्राः समदौ जयेम ।
 धनुः शत्रोरपक्रामं कृणोति धन्वेना सर्वाः प्रदिशौ जयेम ॥३॥ १४
- ते आचरन्ती समनेव योषा मातेव पुत्रं विभृतामुपस्थे ।
 अप शत्रून्विध्यता संविदाने आर्त्ता इमे विष्णुरन्ती अमित्रान् ॥४॥ १५
- वक्ष्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णं प्रियं सखायं परिष्वजाना ।
 योषेव शिङ्क्ते वितताधि धन्वन् ज्या इयं समने पारयन्ती ॥५॥ १६
- अहिरिव भोगैः पर्येति बाहुं ज्यायां हेति परिवार्धमानः ।
 हस्तघ्नो विश्वा वयुनानि विद्वान्पुमान्पुमांसं परि पातु विश्वतः ॥६॥ १७
- बह्वीनां पिता बहुरस्य पुत्रश्चिश्वा कृणोति समनावगत्य ।
 इषुधिः सङ्काः पृतनाश्च सर्वाः पृष्ठे निनद्धो जयति प्रसृतः ॥७॥ १८
- सुपर्णं वस्ते मृगो अस्या दन्तो गोभिः संनद्धा पतति प्रसृता ।
 यत्रा नरः सं च वि च द्रवन्ति तत्रास्मभ्यमिषवः शर्म यः सन् ॥८॥ १९
- वनस्पते वीङ्गङ्गो हि भूया अस्मत्सखा प्रतरणः सुवीरः ।
 गोभिः संनद्धो असि वीळयस्वाश्वाता तं जयतु जेत्वानि ॥९॥ २०
- रथे तिष्ठन्नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुषारथिः ।
 अभीशूनां महिमानं पनायत मनः पश्चादनुं यच्छन्ति रुश्मयः ॥१०॥ २१
- आ जङ्गन्ति सान्वेषां जघनौ२ उप जिघ्रते ।
 अश्वाजनि प्रचैत्सोऽश्वान्तस्मत्सु चोदय ॥११॥ २२
- उप श्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा तं मनुतां विष्टितं जगत् ।
 स दुन्दुभे सज्जरिन्द्रेण देवैर्दूराद्वीयो अप सध शत्रून् ॥१२॥ (२) २३
- यदक्रन्दः प्रथमं जायमान उद्यन्तसमुद्रादुत वा पुरीषात् ।
 श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं महि जातं तं अर्वन् ॥१॥ २४
- यमेनं दुत्तं त्रित एनमायुनगिन्द्र एणं प्रथमो अर्ध्यतिष्ठत् ।
 गन्धर्वो अस्य रश्नामगृष्णात्स्त्रादश्वं वसवो निरतष्ट ॥२॥ २५
- असिं यमो अस्यादित्यो अर्वन्नासि त्रितो गुह्येन व्रतेन ।
 असि सोमेन समया विपृक्त आहुस्ते त्रीणि दिवि बन्धनानि ॥३॥ २६
- त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि त्रीण्यप्सु त्रीण्यन्तः समुद्रे ।
 उतेव मे वरुणश्छन्तस्यर्वन् यत्रा त आहुः परमं जनित्रम् ॥४॥ २७ [१७५४]

- इमा ते वाजिभ्रवमार्जनानीमा शफानां सनितुनिधाना ।
 अत्रा ते भद्रा रश्ना अपश्यमृतस्य या अभिरक्षन्ति गोपाः ॥५॥ २८
- आत्मानं ते मनसारादजानामवो दिवा पतर्यन्तं पतङ्गम् ।
 शिरो अपश्यं पृथिभिः सुगोभिरेणुभिर्जहमानं पतत्रि ॥६॥ २९
- अत्रा ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः ।
 यदा ते मर्तो अनु भोगमानकादिद् ग्रसिष्ठ ओषधीरजीगः ॥७॥ ३०
- अनु त्वा रथो अनु मयीं अर्वन्ननु गावोऽनु भगः कनीनाम् ।
 अनु व्रातासस्तवं सख्यमीयुरनु देवा ममिरे वीर्यं ते ॥८॥ ३१
- हिरण्यशृङ्गोऽयौ अस्य पादा मनोजवा अवर इन्द्र आसीत् ।
 देवा इदस्य हविरर्घमायन्यो अर्वन्तं प्रथमो अध्यतिष्ठत् ॥९॥ ३२
- ईमान्तासः सार्लिकमध्यमासः सः शरणासो दिव्यासो अत्याः ।
 हृत्सा इव श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिपुर्दिव्यमज्ममश्वाः ॥१०॥ ३३
- तव शरीरं पतयिष्वर्वन्तव चित्तं वातं इव धर्जीमान् ।
 तव शृङ्गाणि विष्टिता पुरुत्रारण्येषु जर्भुराणा चरन्ति ॥११॥ ३४
- उपप्रागाच्छसनं वाज्यवीं देवद्रीचा मनसा दीर्घ्यानः ।
 अजः पुरो नीयते नाभिरस्यानु पश्चात्कवयो यन्ति रेमाः ॥१२॥ ३५
- उप प्रागात्परमं यत्सधस्थमर्वा २ अच्छा पितरं मातरं च ।
 अद्या देवाञ्जुष्टमो हि गम्या अथा शास्ते दाशुषे वार्यीणि ॥१३॥ (३) ३६
- समिद्धो अद्य मनुषो दुरोगे देवो देवान्यजसि जातवेदः ।
 आ च वह मित्रमहश्चिकित्वान्तं दूतः कविरसि प्रचेताः ॥१॥ ३७
- तर्ननपात्पथ क्रतस्य यानान्मध्वा समञ्जन्तस्त्वदेया सुजिह्व ।
 मन्मानि धीभिरुत यज्ञमन्धन्देवत्रा च कणुहध्वरं नः ॥२॥ ३८
- नराशंसस्य महिमानमेषामुप स्तोषाम यजतस्य यज्ञैः ।
 ये सुक्रतेवः शुचयो धियंघाः स्वदन्ति देवा उभयानि हव्या ॥३॥ ३९
- आजुह्वान ईड्यो वन्द्यश्वा याह्यग्रे वसुभिः सजोषाः ।
 त्वं देवानामसि यहू होता स एनान्यक्षीषितो यजीयान् ॥४॥ ४०
- प्राचीनं वहिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अग्रे अह्नाम् ।
 व्यु प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अदितये स्योनम् ॥५॥ ४१ [१७८]

व्यचस्वतीरुर्विया वि श्रयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुभमानाः ।

देवीर्द्वारो बृहतीर्विश्वमिन्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः ॥६॥

४२

आ सुष्वयन्ती यजते उपाके उषासानक्ता सदतां नि योनौ ।

दिव्ये योषणे बृहती सुरुक्मे अधि श्रियं शुक्रपिशं दधाने ॥७॥

४३

दैव्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुषो यजध्वै ।

प्रचोदयन्ता विदयेषु कारु प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशां दिशन्तां ॥८॥

४४

आ नो यज्ञं भारती त्वयमेत्विळा मनुष्वदिह चेतयन्ती ।

तिस्रो देवीर्बर्हिरेदं स्योनं सरस्वतीं स्वर्पसः सदन्तु ॥९॥

४५

य इमे द्यावापृथिवी जनित्री रूपैरपि शशद्भुवनानि विश्वा ।

तमद्य होतारिषितो यजीयान्देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान् ॥१०॥

४६

उपावसृज त्मन्यां समञ्जन्देवानां पार्थ ऋतुथा हवींषि ।

वनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वदन्तु हव्यं मधुना धृतेन ॥११॥

४७

सद्यो ज्ञातो व्यमिमीत यज्ञप्रमिर्देवानामभवत्पुरोगाः ।

अस्य होतुः प्रदिश्यतस्य वाचि स्वाहाकृतं हविरदन्तु देवाः ॥१२॥ (४)

४८

अग्नये गायत्राय त्रिवृते राथन्तरायाष्टाकपाल इन्द्राय त्रैष्टुभाय पञ्चदशाय बर्हितायैकादशकपालो विश्वेभ्यो देवेभ्यो जागतेभ्यः सप्तदशेभ्यो वैरूपेभ्यो द्वादशकपालो मित्रावरुणाभ्यामानुष्टुभाभ्यामेकविंशाम्यां वैराजाभ्याम् । प्रयस्या बृहस्पतये पाङ्क्ताय त्रिणवायं शाकुराय चरुः सवित्र औष्णिहाय त्रयस्त्रिंशाय रैवताय द्वादशकपालः प्राजापत्यश्चरार्दित्यै विष्णुपत्न्यै चरुरग्नये वैश्वानराय द्वादशकपालोऽनुमत्या अष्टाकपालः ॥१॥ (५)

४९

आग्नेयः कृष्णग्रीवः सारस्वती मेधी बभ्रुः सौम्यः पौष्णः श्यामः शितिपृष्ठो बर्हिस्पत्यः शिल्पो वैश्वदेवः । ऐन्द्रोऽरुणो मारुतः कल्माष ऐन्द्राग्नः संहितोऽधोराग्नः सावित्रो वारुणः कृष्ण एकशितिपात्पेत्वः ॥१॥ (६)

५०

अग्नयेऽनीकवते रोहिताश्विनरुद्रानधोराग्नौ सावित्रौ पौष्णौ रजतनाभी वैश्वदेवौ पिशङ्गौ तृपरी । मारुतः कल्माष आग्नेयः कृष्णोऽजः सारस्वती मेधी वारुणः पेतवः ॥१॥ (७) ५१ [१७७८]

समिद्धो अज्जमेकादश ॥१॥ केतुं कृष्णद्वादश ॥१॥ यदकन्दस्त्रयोदश ॥१॥ समिद्धो अद्य द्वादश ॥१॥

अग्नये गायत्रायैका ॥१॥ आग्नेयः कृष्णग्रीव एका ॥१॥ अग्नयेऽनीकवत इत्येका ॥१॥

॥ सतानुवाकेष्वेकपञ्चाशत् ॥ ५१ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्डसंहितायामेकविंशतितमोऽध्यायः ॥३१॥

अथ द्वात्रिंशोऽध्यायः ।

- अस्याजरासो दुमामरित्रा अर्चद्दमासो अग्रयः पावकाः ।
 श्रितीचर्यः श्वात्रासो भुरण्यवो वनर्धदो वायवो न सोमाः ॥१॥ १
- हरयो धूमकैतवो वारजृता उप दधि । यतन्ते वृथगग्रयः ॥२॥ २
- यजा नो मित्रावरुणा यजा देवाँर कृतं बृहत् । अग्रे यक्षि स्वं दमम् ॥३॥ ३
- युक्ष्वा हि देवहूतमाँर अश्वाँर अग्रे रथीरिव । नि होता पुन्यः संदः ॥४॥ ४
- द्वे विरूपे चरतः स्वथे अन्यान्या वृत्समुप धापयेते ।
 हरिरन्यस्यां भवति स्वधावाञ्छुक्रो अन्यस्यां ददधे सुवर्चीः ॥५॥ ५
- अग्रमिह प्रथमो धायि धातुभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेष्वीडयः ।
 यममवानो भृगवो विरुचुर्वनेषु चित्रं विश्वं विशेर्विशे ॥६॥ ६
- त्रीणि श्रुता त्री सहस्राण्यग्निं त्रिंशच्च देवा नवं चासपर्यन् ।
 औक्षन्धृतैरस्तृणन् बर्हिरेस्मा आदिद्वेतांर न्यसादयन्त ॥७॥ ७
- मूर्धानं दिवो अराते पृथिव्या वैश्वानरमुत आ जातमग्निम् ।
 कविः सभ्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः ॥८॥ ८
- अग्निर्वृत्राणि जह्वनद् द्रविणस्युर्विपन्यया । समिद्धः शुक्र आहुतः ॥९॥ ९
- विश्वेभिः सोम्यं मध्वम् इन्द्रेण वायुना । पिवा मित्रस्य धामभिः ॥१०॥ १०
- आ यदिषे नृपतिं तेज आनद् शुचिरेतो निषिक्तं द्यौरभीकै ।
 अग्निः शर्धमनवद्यं युवानः स्वाध्वं जनयत्सुदयच्च ॥११॥ ११
- अग्रे शर्धं महते सौमगाय तव द्युभान्युत्तमानि सन्तु ।
 संजास्पत्यः सुयममा कृणुष्व शत्रूयतामभि तिष्ठा महाःसि ॥१२॥ १२
- त्वाः हि मन्द्रतममर्कशोकैर्ववमहे महि नः श्रोष्यग्रे ।
 इन्द्रं न त्वा शर्वसा देवता वायुं पृणन्ति राधसा नृतमाः ॥१३॥ १३
- त्वे अग्रे स्वाहुत प्रियासः सन्तु सुरयः ।
 यन्तारो ये मधवानो जनानामुर्वान्दयन्त गोनाम् ॥१४॥ १४
- श्रुषि श्रुत्कर्णं वह्निभिर्देवैरग्निं स्यावभिः ।
 आसीदन्तु बर्हिषि मित्रो अर्यमा प्रातर्यावाणो अध्वरम् ॥१५॥ १५
- विश्वेषामर्दितिर्यज्ञियांनां विश्वेषामतिथिर्मानुषाणाम् ।
 अग्निर्देवानामव आवृणानः सुमृळीको भवतु जातवेदाः ॥१६॥ १६ [१७९४]

महो अघेः समिधानस्य शर्मण्यनागा मित्रे वरुणे स्वस्तये ।

श्रेष्ठे स्याम सवितुः सर्वाभिन तद्देवानामर्वा अद्या वृणीमहे ॥१७॥ (१)

१७

आपश्चित्पिप्यु स्तयों न गावो नक्षत्रतं जरितारस्त इन्द्र ।

याहि वायुर्न नियुतौ नो अच्छा त्वं हि धीभिर्दयसे वि वाजान् ॥१८॥

१८

गाव उपोवतावतं मही यज्ञस्य रप्सुदा । उभा कर्णा हिरण्यया ॥१९॥

१९

यदद्य सूर उदितेऽनागा मित्रो अयमा । सुवातिं सविता भगः ॥२०॥

२०

आ सुते सिञ्चत श्रियं रोदस्योरभिश्रियम् ।

रसा दधीत वृषभम् । तं प्रलथाय वेनश्वोदयत् ॥२१॥

२१

आतिष्ठन्तं परि विश्वे अभूषञ्जियो वसानश्चरति स्वरोचिः ।

महत्तद्वृणो असुरस्य नामा विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ॥२२॥

२२

प्र वो महे मन्दमानायान्धसोऽर्ची विश्वानराय विश्वाभुर्वे ।

इन्द्रस्य यस्य सुमखं सहो महि श्रवो नृम्णं च रोदसी सपर्यतः ॥२३॥

२३

बृहन्निदिधम एषां भूरि शस्तं पृथुः स्वरुः । येषामिन्द्रो युवा सखा ॥२४॥

२४

इन्द्रेहि मत्स्यन्धसो विश्वेभिः सोमपर्वेभिः । महार अभिष्टिरोजसा ॥२५॥

२५

इन्द्रो वृत्रमवृणोच्छर्धनीतिः प्र मायिनाममिनाद्वर्षणीतिः ।

अहन्यं समुशध्रग्वनेष्वाविधेना अकृणोद्राम्याणाम् ॥२६॥

२६

कुतस्त्वमिन्द्र माहिन् सन्नेको यासि सत्पते किं त इत्था ।

सं पृच्छसे समराणः शुभानैवोचेस्तन्नो हरिवो यत्तं अस्मे ।

महार इन्द्रो य ओजसा कृदा च न स्तरीरसि कृदा च न प्रयुच्छसि ॥२७॥

२७

आ तत्तं इन्द्राय वः पनन्ताभि य ऊर्व गोमन्तं तितृत्सान् ।

सकृत्स्वं ये पुरुषत्रां मही सहस्रधारां बृहतीं दुदुक्षन् ॥२८॥

२८

इमां ते धियं प्र भरे महो महीमस्य स्तोत्रे धिषणा यत्तं आनजे ।

तद्युत्सवे च प्रसवे च सासहिमिन्द्र देवासः शर्वसामदन्वन् ॥२९॥ (२)

२९

विभ्राद् बृहत्पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दधद्यज्ञपता अविहृतम् ।

वार्तजतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः पुपोष पुरुधा वि राजति ॥३०॥

३०

उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशे विश्वायु सूर्यम् ॥३१॥

३१

येना पावक चक्षसा भुरण्यन्तं जनां अनु । त्वं वरुण पश्यसि ॥३२॥

३२ [१८१०]

- दैव्या अध्वर्यु आ गंतुं रथेन सूर्यत्वचा । मध्वा यज्ञं समञ्जाथे ।
तं प्रलथायं वेनश्चोदयच्चित्रं देवानाम् ॥४॥ ३३
- आ न इळाभिर्विदथे सुशस्ति विश्वानरः सविता देव एतु ।
अपि यथा युवानो मत्संथा नो विश्वं जगदभिपित्वे मनीषा ॥५॥ ३४
- यदद्य कच्च वृत्रहनुदगा अभि सूर्य । सर्वं तदिन्द्र ते वशे ॥६॥ ३५
- तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य । विश्वमा भासि रोचनम् ॥७॥ ३६
- तत्सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्वा कर्तोर्विततुं सं जभार ।
यदेदयुक्त हरितः सधस्थादाद्रात्री वासस्तनुते सिमस्मै ॥८॥ ३७
- तन्मित्रस्य वरुणस्याभिचक्षे सूर्यो रूपं कृणुते द्यौरुपस्थे ।
अनन्तमन्यद्रुशदस्य पाजः कृष्णमन्यद्वरितः सं भरन्ति ॥९॥ ३८
- वणमह्वार असि सूर्य वळादित्य मह्वार असि ।
महस्ते सतो महिमा पनस्यतेऽद्वा देव मह्वार असि ॥१०॥ ३९
- वत् सूर्य श्रवसा मह्वार असि सत्रा देव मह्वार असि ।
मह्वा देवानामसूर्यः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम् ॥११॥ ४०
- श्रायन्त इव सूर्य विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत ।
वसूनि जाते जनमान ओजसा प्रति भागं न दीधिम् ॥१२॥ ४१
- अद्या देवा उदिता सूर्यस्य निरःहसः पिपृता निरवद्यात् ।
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥१३॥ ४२
- आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेश्यन्नमृतं मर्त्यं च ।
हिरण्यथेन सविता रथेना याति भुवनिनि पश्यन् ॥१४॥ (३) ४३
- प्र वावृजे सुप्रया वहिरैषामा विश्वतीव वीरिण इयाते ।
विशामक्तोरुपसः पूर्वहृतौ वायुः पूषा स्वस्तये नियुत्वान् ॥१॥ ४४
- इन्द्रवायू बृहस्पति मित्राग्नि पूषणं भगम् । आदित्यान्मार्कतं गणम् ॥२॥ ४५
- वरुणः प्राविता भुवन्मित्रो विश्वाभिरुतिभिः । कर्ता नः सुरार्धसः ॥३॥ ४६
- अधि न इन्द्रैषां विष्णो सजात्यानाम् । इता मरुतो अश्विना ।
तं प्रलथायं वेनश्चोदयद्ये देवास आ न इळाभिर्विश्वेभिः सोम्यं मध्वोमासश्चर्यणीधृतः ॥४॥ ४७
- अग्न इन्द्र वरुण मित्र देवाः शर्धः प्र यन्त मारुतो विष्णो ।
उक्षा नासत्या रुद्रो अध आः पूषा भगः सरस्वती जुषन्त ॥५॥ ४८ [१८२६]

इन्द्राग्नी मित्रावरुणादिति५ स्वः पृथिवीं द्यां मरुतः पर्वतार अपः ।

हुवे विष्णुं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं भगं नु श५सं५ सवितारमृतये ॥६॥

४९

अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरहूतौ सजोषाः ।

यः श५सते स्तुवते धार्यं पञ्च इन्द्रज्येष्ठा अस्माँर अवनतु देवाः ॥७॥

५०

अवाञ्छौ अद्या भवता यजत्रा आ वो हार्दि भयमानो व्ययेषम् ।

त्राध्वं नो देवा निजुरो वृक्तस्य त्राध्वं कृतादवपदौ यजत्राः ॥८॥

५१

विश्वे अद्य मरुतो विश्व ऊती विश्वे भवन्त्वग्नयः समिद्धाः ।

विश्वे नो देवा अवसा गमन्तु विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे ॥९॥

५२

विश्वे देवाः शृणुतेम५ हवै मे ये अन्तरिक्षे य उप दधि घृ ।

ये अग्निजिह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मिन्बर्हिषि मादयध्वम् ॥१०॥

५३

देवेभ्यो हि प्रथमं यज्ञियेभ्योऽमृतत्वं सुवसि भागमुत्तमम् ।

आदिहामानं५ सवितर्यूर्ध्वेषुऽनूचीना जीविता मातुषेभ्यः ॥११॥ (४)

५४

प्र वायुमच्छा बृहती मनीषा बृहद्रयि विश्ववार५ रथग्राम् ।

द्युतर्धामा नियुतः पत्यमानः कविः कविर्मियक्षसि प्रयज्यो ॥१॥

५५

इन्द्रवायू इमे सुता उप प्रयोभिरा गतम् । इन्द्रवो वामुशन्ति हि ॥२॥

५६

मित्र५ हुवे पूतदक्षं वरुणं च रिशादसम् । धिर्वै घृताची५ साधन्ता ॥३॥

५७

दक्षा युवाकवः सुता नासत्या वृक्तबर्हिषः । आ यातं५ रुद्रवर्तनी ।

तं प्रत्नथायं वेनश्चोदयत् ॥४॥

५८

विदद्यदी सरमा रुग्णमद्रेर्महि पार्थः पूर्व्य५ सध्र्यक्कः ।

अग्रं नयत्सुपद्यक्षराणामच्छा रवं प्रथमा जानती गात् ॥५॥

५९

नहि स्पशमविदन्नन्यमस्माद्वैश्वानरात्पुर एतारमग्नेः ।

एमेनमवृषन्नमृता अमर्त्य वैश्वानरं क्षेत्रजित्पाय देवाः ॥६॥

६०

उग्रा विघनिना मृध इन्द्राग्नी हवामहे । ता नो मुळात ईदृशे ॥७॥

६१

उपास्मै गायता नरः पर्वमानायेन्द्रवे । अभि देवार इयक्षते ॥८॥

६२

ये त्वाहिहत्ये मघवन्नवर्धन्ये शान्मरे हरिवो ये ग ईष्टौ ।

ये त्वां नूनमनुमदन्ति विश्वाः पिबेन्द्र सोम५ सर्गणो मरुद्भिः ॥९॥

६३

जनिष्ठा उग्रः सहसे तुरायं मन्द्र ओजिष्ठो बहुलाभिमानः ।

अवर्धभिन्द्रं मरुतश्चिदत्र माता यद्वीरं दुधनद्धनिष्ठा ॥१०॥

६४ [१८४२]

आ तू न इन्द्र वृत्रहन्नुस्माकमर्धमा गहि । महान्महीभिरुत्तिभिः ॥११॥ ६५
 त्वमिन्द्र प्रतूर्तिष्वभि विश्वा असि स्पृधः ।
 अशस्तिहा जनिता विश्वतूरसि त्वं तूर्य तरुष्यतः ॥१२॥ ६६
 अनु ते शुष्मं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशुं न मातरां ।
 विश्वास्ते स्पृधः श्रथयन्त मन्यवै वृत्रं यदिन्द्र तूर्वसि ॥१३॥ ६७
 यज्ञो देवानां प्रत्येति सुभ्रमादित्यासो भवता मृळ्यन्तः ।
 आ नोऽर्वाचीं सुमतिर्वैवृत्यादुहोश्चिद्या वरिवोवित्तरासत् ॥१४॥ ६८
 अदन्धेभिः सधितः पायुभिर्द्वयं शिवेभिर्द्वयं परि पाहि नो गर्यम् ।
 हिरण्यजिह्वः सुविताय नव्यसे रक्षा मार्किनो अघशंस ईशत ॥१५॥ (५) ६९

प्र वीरया शुचयो दद्रीरे वामध्वर्युभिर्मधुमन्तः सुतासः ।
 वह वायो नियुतो याज्ञच्छा पिवा सुतस्यान्धसो मदाय ॥१॥ ७०
 गात्र उपावितावृतं मही यज्ञस्यं रभुदा । उभा कर्णौ हिरण्यया ॥२॥ ७१
 काव्यपोराजनेषु कृत्वा दक्षस्य दुरोणे । रिशार्दसा सधस्थ आ ॥३॥ ७२
 दैव्या अध्वर्यु आ गंतुं रथेन सूर्यत्वचा ।
 मध्वा यज्ञं समञ्जाथे । तं प्रत्नयाय वेनश्चोदयत् ॥४॥ ७३
 तिरश्चीनो विततो रुश्मिरेषामधः स्विदासीद्दुपरि स्विदासीत् ।
 रेतोधा आसन्महिमानं आसन्स्वधा अवस्तात्प्रयतिः परस्तात् ॥५॥ ७४
 आ रोदसी अपृणदा स्वर्महजातं यदेनमपसो आधारयन् ।
 सो अध्वराय परि णीयते क्वविरत्यो न वार्जसातये चनोहितः ॥६॥ ७५
 उक्थेभिर्वृत्रहन्तमा या मन्दाणा चिदा गिरा । आङ्गुवैराविवासतः ॥७॥ ७६
 उप नः सुनवो गिरः शुष्वन्त्वमृतस्य ये । सुमृळीका भवन्तु नः ॥८॥ ७७
 ब्रह्माणि मे मतयः शं सुतासः शुष्मं इयति प्रभृतो मे अद्रिः ।
 आ शसते प्रति हर्यन्त्युक्थेमा हरीं वहतस्ता नो अच्छं ॥९॥ ७८
 अनुत्तमा ते मधवन्नकिनुं न त्वाग्नौ अस्ति देवता विदानः ।
 न जायमानो नश्ते न जातो यानि करिष्या कृणुहि प्रवृद्ध ॥१०॥ ७९
 तदिदासं ध्रुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेषन्मृगः ।
 सद्यो जज्ञानो निरिणाति शत्रून्तु यं विश्वे मदन्त्युमाः ॥११॥ ८० [१८५८]

इमा उ त्वा पुरुवसो गिरौ वर्षन्तु या मम ।

पावकवर्णाः शुचयो विपश्चिताऽभि स्तामैरनूषत ॥१२॥

८१

यस्यायं विश्व आयो दासः शवधिपा अरिः ।

तिरश्चिदये रुशमे पर्वांरवि तुभ्येत्सो अज्यते रयिः ॥१३॥

८२

अयं सहस्रमृषिभिः सहस्कृतः समुद्र इव पप्रथे ।

सत्यः सो अस्य महिमा गुणे शर्वो यज्ञेषु विप्रराज्ये ॥१४॥

८३

अदन्धेभिः सवितः पायुभिष्ट्वं शिवेभिस्त्य परि पाहि नो गयम् ।

हिरण्यजिह्वः सुविताय नव्यसे रक्षा मार्किनो अवशस्त ईशत ॥१५॥ (६) ८४ [१८६२]

अस्याजरासः सप्तदश ॥१७॥ आपश्चिद् द्वादश ॥१२॥ विश्वाद् चतुर्दश ॥१४॥ प्रबानुज एकादश ॥११॥

प्रवायुं पञ्चदश ॥१५॥ प्रदीरयेति च पञ्चदश ॥१५॥ षडनुवाकेषु चतुरशीतिः ॥८४॥

॥ इति शुक्रयजुःकाण्वसंहितायां द्वात्रिंशोऽध्यायः ॥३२॥

अथ त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ।

यज्ञाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदं सुमस्य तथैवेति ।

दूरगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ॥१॥

१

पितुं नु स्तोषं महो धर्माणं तर्विषीम् । यस्य त्रितो व्योजसा वृत्रं विपर्वमर्दयत् ॥२॥

२

अन्विदनुमते त्वं मन्यामै शं च नस्कृधि ।

कृत्वे दक्षाय नो हिनु प्र ण आयूँषि तारिषः ॥३॥

३

सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा । जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि दिदिङ्मि नः ॥४॥

४

पञ्च नद्यः सरस्वतीमपि यन्ति सप्तोत्तसः । सरस्वती तु पञ्चधा सो देशेऽभवत्सरित् ॥५॥

५

त्वमग्रे प्रथमो अङ्गिरा ऋषिर्देवो देवानामभवः शिवः सखा ।

तवं व्रते क्वयौ विद्यनापसोऽजायन्त मरुतो आज्ञदृष्टयः ॥६॥

६

त्वं नो अग्रे तवं देव पायुभिर्मघानो रक्ष तन्वश्च वन्द्य ।

त्राता लोकस्य तनये गवामस्यनिमेषं रक्षमाणस्तवं व्रते ॥७॥

७

उत्तानायामव भरा चिकित्वान्तस्यः प्रवीता वृषणं जजान ।

अरुषस्तपो रुशदस्य पाज इळायस्पुत्रो वयुर्नऽजनिष्ट ॥८॥

८

इळायस्त्वा पदे वयं नाभां पृथिव्या अधि ।

जातवेदो निर्धीमह्यै हव्याय वोळ्हेवे ॥९॥

९ [१८७१]

- प्र मन्महे शवसानाय शूषमाङ्गुणं गिर्वेणसे अङ्गिरस्वत् ।
सुवृक्तिभिं स्तुवत क्रग्मियायाचौमार्कं नरे विश्रुताय ॥१०॥ १०
- प्र वो महे महि नमो भरध्वमाङ्गुण्यं शवसानाय साम ।
येनां नः पूर्वे पितरः पदज्ञा अर्चन्तो अङ्गिरसो गा अर्विन्दन् ॥११॥ ११
- इच्छन्ति त्वा सोम्यासः सखायः सुन्वन्ति सोमं दधति प्रयांसि ।
तितिक्षन्ते अभिशस्ति जनानामिन्द्र त्वदा कश्चन हि प्रकेतः ॥१२॥ १२
- न ते दूरे परमा चिद्रजास्या तु प्र याहि हरिषो हरिभ्याम् ।
स्त्राय वृष्णे सर्वना कृतेमा युक्ता ग्रावाणः समिधाने अशौ ॥१३॥ १३
- अषाळहं युत्सु पृतनासु परिः स्वर्षाम्णां वृजनस्य गोषाम् ।
भरेषुजाः सुक्षितिः सुश्रवसं जयन्तं त्वामनु मदेम सोम ॥१४॥ १४
- सोमो धेनुः सोमो अर्वन्तमाशुः सोमो वीरं कर्मण्यं ददति ।
सादन्यं विदुष्यः सभेयं पितृश्रवणं यो ददाशदस्मै ॥१५॥ १५
- त्वमिमा ओषधीः सोम विश्वास्त्वमपो अजनयस्त्वं गाः ।
त्वमा तन्त्योर्वन्तरिक्षं त्वं ज्योतिषा वि तमो ववर्थ ॥१६॥ १६
- देवेन नो मनसा देव सोम रायो भागः संहसावन्नभि युध्य ।
मा त्वा तनदीशिषे वीर्यस्योभयेभ्यः प्रचिकित्सा ग इष्टौ ॥१७॥ १७
- अष्टौ व्यख्यत्ककुभः पृथिव्यास्त्री धन्व योजना सप्त सिन्धून् ।
हिरण्याक्षः सविता देव आगादधद्रत्नां द्वाशुषे वार्याणि ॥१८॥ १८
- हिरण्यपाणिः सविता विचर्षणिरुभे द्वावापृथिवी अन्तरीयते ।
अपामीवां वार्धते वेति सूर्यमभि कृष्णेन रजसा द्यामृणोति ॥१९॥ १९
- हिरण्यहस्तो असुरः सुनीथः सुमृळीकः स्ववा यात्वर्वाङ् ।
अपसेधंन्नक्षसो यातुधानानस्योदेवः प्रतिदोषं गृणानः ॥२०॥ २०
- ये ते पन्थाः सवितः पूर्यासोऽरेणवः सुकृता अन्तरिक्षे ।
तेभिर्नो अद्य पृथिभिः सुगेभी रक्षा च नो अधि च ब्रूहि देव ॥२१॥ २१
- उभा पिबतमश्विनोभा नः शर्म यच्छतम् । अविद्रियाभिर्रुतिभिः ॥२२॥ २२
- अम्रस्वतीमश्विना वार्चमस्मे कृतं नो दत्ता वृषणा मनीषाम् ।
अद्युत्येऽवसे निह्वये वा वृधे च नो भवतं वाजमानौ ॥२३॥ २३ [१८८५]

धुर्भिरक्तुभिः परि पातमस्मानरिष्टेभिरश्विना सौभगेभिः ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ॥२४॥

२४

आ कृष्णेन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च ।

हिरण्ययेन सविता रथेना देवो याति शुर्वनानि पश्यन् ॥२५॥(१)

२५

आ रात्रि पार्थिव रजः पितुरप्रायि धामभिः ।

दिवः सदाशसि बृहती वि तिष्ठस आ त्वेषं वर्तते तमः ॥१॥

२६

उषस्तच्चित्रमा भरास्मभ्यं वाजिनीवति । येन तोकं च तनयं च धामहे ॥२॥

२७

प्रातर्जितं भगमुग्रं हुवेम वयं पुत्रमर्दितेयो विधर्ता ।

आध्रश्चिद्यं मन्यमानस्तुरश्चिद्राजा चिद्यं भगं भक्षित्याहं ॥३॥

२८

पृषन्त्व व्रते वयं न रिष्येम कदा चन । स्तोतारस्त इहस्मसि ॥४॥

२९

पृथस्पथः परिपति वचस्या कामेन कृतो अभ्यान्लर्कम् ।

स नो रासच्छुरुधश्चन्द्राग्रा धिर्यधिय र सीषघाति प्र पूषा ॥५॥

३०

त्रीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोषा अदाभ्यः । अतो धर्माणि धारयन् ॥६॥

३१

तद्विप्रांसो विपन्यवो जाम्बवांसः समिन्धते । विष्णोर्यत्परमं पदम् ॥७॥

३२

घृतवती शुर्वनानामभिश्चियोर्वी पृथ्वी मधुदुर्व सुपेशसा ।

द्यावापृथिवी वरुणस्य धर्मेणा विष्कभिते अजरे भूरिरेतसा ॥८॥

३३

ये नः सपत्ना अप ते भवन्तिवन्द्राग्निभ्यामव वाधामहे तान् ।

वसवो रुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं मोग्रं चेत्तारमधिराजमक्रन् ॥९॥

३४

आ नासत्या त्रिभिरैकादशैरिह देवेभिर्यातं मधुपेयमश्विना ।

प्रायुस्तारिष्टं नी रपाशसि मृक्षतु र्सेधतं द्वेणो भवत र सत्ताश्रवा ॥१०॥

३५

एष व स्तोमो मरुत इयं गीर्मान्दार्यस्य मान्यस्य कारोः ।

एषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्यामेघं वृजनं जीरदालुम् ॥११॥

३६

सहस्तोमाः सहछन्दस आवृतः सहप्रमा ऋषयः सप्त दैव्याः ।

पूर्वेषां पन्थामनुदृश्य धीरो अन्वालेभिरे रथ्यो न रश्मीन् ॥१२॥

३७

आयुष्यं वर्चस्य र गायस्पोषमौद्भिदम् ।

इद र हिरण्यं वर्चस्वजैत्रायाविंशताद् माम् ॥१३॥

३८ [१९००]

न तद्रक्षांसि न पिशाचास्तरन्ति देवानामोर्जः प्रथमजः ह्येतत् ।
यो निभर्ति दाक्षायणः हिरण्यः स देवेषु कृणुते दीर्घमायुः स मनुष्येषु कृणुते दीर्घमायुः ॥१४॥ ३९

यदाब्रह्मन्दाक्षायणा हिरण्यः शतानीकाथ सुमनस्यमानाः ।
तन्म आ ब्रधामि शतशारदायार्युष्माञ्जरदष्टिर्यथासम् ॥१५॥ ४०

उत नोऽहिर्बुध्न्यः शृणोत्वञ्ज एकपात्पृथिवी संमुद्रः ।
विश्वे देवा ऋतावृधो हुवाना स्तुता मन्त्राः कविशस्ता अवन्तु ॥१६॥ ४१

इमा गिर आदित्येभ्यो घृतस्नः सनाद्राजभ्यो जुह्वा जुहोमि ।
शृणोतु मित्रो अर्यमा भर्गो नस्तुविजातो वरुणो दक्षो अश्वः ॥१७॥ ४२

सप्त ऋषयः प्रतिहिताः शरीरे सप्त रक्षन्ति सद्रुमप्रमादम् ।
सप्तापः स्वर्पतो लोकमीयुस्तत्र जागृतो अस्वप्नजौ सत्रसदौ च देवौ ॥१८॥ ४३

उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवयन्तस्त्वेमहे ।
उप प्र यन्तु मरुतः सुदानव इन्द्रं प्राशूर्भवा सचा ॥१९॥ ४४

प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिर्भर्त्रं वदत्युक्थ्यम् ।
यस्मिन्निन्द्रो वरुणो मित्रो अर्यमा देवा ओकांसि चक्रिरे ॥२०॥ ४५

ब्रह्मणस्पते त्वमस्य यन्ता सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व ।
विश्वं ऋतं ददन्ति देवा बृहद्वदेम विदथे सुवीराः ।

य इमा विश्वा विश्वकर्मा यो नः पितामपतेऽन्नस्य नो देहि ॥२१॥ (२) ४६ [१९०८]

यज्ञाग्रतः पञ्चविंशतिः ॥ २५ ॥ आराध्यैकविंशतिः ॥ २१ ॥ द्वयोरनुवाकयोः षट्चत्वारिंशत् ॥४६॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां त्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ॥ ३३ ॥

अथ चतुस्त्रिंशोऽध्यायः ।

देवं सवितुः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भर्गाय ।
द्विभ्यो गन्धर्वः केतपूः केतं नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचं नः स्वदतु ॥१॥ १

तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥२॥ २

विश्वानि देव सवितर्दुरितानि परां सुव । यद्भद्रं तन्न आ सुव ॥३॥ ३

विभक्तारं हवामहे वसोश्चित्रस्य राधसः । सवितारं नृचक्षसम् ॥४॥ ४ [१९१२]

ब्रह्मणे ब्राह्मणं क्षत्राय राजन्यं मरुद्भ्यो वैश्यं तर्पसे शुद्रं तमसे तस्करं नारकाय
वीरहणम् । यामने क्लीबमाक्रयाया अयोगं कामाय पुंश्चलमतिकुष्टाय मागधम् ॥५॥ ५
नुत्तारं सूतं गीतायं शैलूपं धर्माय सभाचरं नरिष्ठायै भीमलम् । नर्माय रेभं हसाय
कारिमानन्दाय स्त्रीपुखं प्रमदं कुमारीपुत्रं मेधायै रथकारं धैर्याय तक्ष्णम् ॥६॥ ६
तर्पसे कौलालं मायायै कर्मारं रूपाय मणिकारं शुभे वपुः शूरव्याया इषुकारं
हेत्यै धनुष्कारम् । कर्मणे ज्याकारं दिष्टाय रज्जुसर्जं मृत्यवे मृगयुमन्तकाय श्वनिनेम् ॥७॥७
नदीभ्यः पौञ्जिष्टमृषीकाभ्यो नैपादं पुरुषव्याघ्राय दुर्मेदं वर्षाप्सुरोभ्यो ब्रातयम् ।
प्रयुग्म्य उन्मत्तं सर्पदेवजनेभ्योऽप्रतिपदमयेभ्यः र्विर्ताया अकितवं
पिशाचेभ्यो विदलकारी यातुधानेभ्यः कण्टकीकारीम् ॥८॥ (१)

संधयै जारं गेहायोपपतिमात्यै परिवित्तं निर्ऋत्यै परिविविदानमराध्या एदिधिपुःपतिं
निष्कृत्यै पेशस्करीं संज्ञानाय स्मरकारीम् । प्रकामोद्यायोपसदं वर्णायानुरुधं
बलियोपदाम् ॥१॥ ९

उत्सादेभ्यः कुञ्जं प्रमुदं वामनं द्वाभ्यः स्यामं स्वप्नायान्धमधर्माय बधिरं पवित्राय
भ्रिषजम् । प्रज्ञानाय नक्षत्रदर्शमाशिक्षायै प्रश्निनेमुपशिक्षाया अभिप्रश्निने मयोदायै
प्रश्रविवाक्म् ॥२॥ १०

अर्मेभ्यो हस्तिपं जवायांश्चपं पुष्टयै गोपालं वीर्यायाविपालं तेजसेऽजपालमिरायै कीनाशम् ।
कीलायाय सुराकारं भद्राय गृहपुत्रं श्रेयसे वित्तधमाध्यक्षायानुक्षत्तारम् ॥३॥ ११

भायै दारवाहारं प्रभाया अग्न्येधं ब्रध्नस्य विष्टपायाभिषेक्तारं वर्षिष्ठाय नाकाय परिवेष्टारम् ।
देवलोकाय पेशितारं मनुष्यलोकाय प्रकरितारं सर्वेभ्यो लोकेभ्य उपसेक्तारमव ऋत्यै
वधायोपमन्थितारं मेधाया वासःपल्पूलीं प्रकामाय रजयित्रीम् ॥४॥ १२

ऋतयै स्तेनहृदयं वैरहत्याय पिशुनं विर्विक्त्यै क्षत्तारमौपद्रष्टायानुक्षत्तारं
बलायानुत्तरं भूमे परिष्कुन्दम् । प्रियाय प्रियवादिनमरिष्ट्या अश्वसादं स्वर्गाय
लोकाय भागदुषं वर्षिष्ठाय नाकाय परिवेष्टारम् ॥५॥ (२) १३

मन्यवेऽयस्तापं क्रोधाया निसुरं योगाय योक्तारं शोकायाभिसर्तारं क्षेमाय विमोक्तारं-
मुत्कूलनिकूलभ्यस्त्रिष्ठिनम् । वपुषे मानस्कृतं शीलायाञ्जनीकारी निर्ऋत्यै कोशकारी
यमायाक्षम् ॥१॥ १४ [१२२२]

युमाय यमस्रमर्थव्योऽवतोकाः संवत्सराय पर्यायिणीं परिवत्सरायाविजातामिदावत्सराया-
तीत्वंरीमिद्वत्सरायातिष्कद्वरीम् । वत्सराय विजर्जराः संवत्सराय पलिक्रीमृध्व्योऽजिनसन्धः
साध्येभ्यश्चर्ममम् ॥२॥ १५

सरोभ्यो धैवरस्युपस्थावराभ्यो दास्यै वैशन्ताभ्यो बैन्दं नड्वलाभ्यः शौष्कलम् ।
पाराय मार्गारमवाराय केवर्तं तीर्थेभ्य आनन्दं विषमेभ्यो मैनालम् ।
स्वनेभ्यः पर्णिकं गुहाभ्यः किरातः सानुभ्यो जम्भकं पर्वतेभ्यः किंपूवम् ॥३॥ १६

बीभत्सायै पौलकसं वर्णीय हिरण्यकारं तुलायै वाणिजं पश्चादोषाय ग्लाविनं विश्वेभ्यो
भूतेभ्यः सिध्मलम् । भूतै जागरणमभूतै स्वपनमातै जनवादिनं व्यृद्ध्या अपगलम्
संशराय प्रच्छिदम् ॥४॥ १७

अक्षराजाय कितवं कृतायादिनवदुर्गं श्रेतायै कल्पिनं द्वापरायाधिकल्पिनमास्कन्दाय
समास्थाणुं मृत्यवै गोव्यच्छमन्तकाय गोघातम् । क्षुधे यो गां विकृन्तन्तं भिक्षमाण
उपतिष्ठति दुष्कृताय चरकाचार्य पाप्मने सैलगम् ॥५॥ (३) १८

प्रतिश्रुत्काया अर्तनं घोषाय भषमन्ताय बहुवादिनमनन्ताय मूकः शब्दायाळम्बरा-
घातम् । महसे वीणावादं क्रोशाय तूणवध्ममवरस्पराय शङ्खध्मं वनाय वनपमन्य-
तोऽरण्याय दावपम् ॥१॥ १९

नर्माय पुश्चलः हसाय कारिं यादसे शाबल्यां ग्रामण्यं गणकमभिक्रोशकं तान्महसे ।
वीणावादं पाणिनं तूणवध्मं ताम्रुतायानन्दाय तलवम् ॥२॥ २०

अग्रे पीवानं पृथिव्यै पीठसर्पिणं वायवे चाण्डालमन्तरिक्षाय वःशनर्तिनं दिवे
खलतिः सूर्याय हर्यक्षम् । नक्षत्रेभ्यः किमिरं चन्द्रमसे किलासमहं शुक्लं पिङ्गाक्षं
रात्र्यै कृष्णं पिङ्गाक्षम् ॥ ३ ॥ २१

अथैतानष्टौ विरूपाना लभतेऽतिशुक्लं चातिकृष्णं चातिदीर्घं चातिदृक्चं च ।
अतिस्पृहं चातिकृशं चातिकूलं चातिलोमं चाशुद्रा अब्राह्मणास्ते प्राजापत्याः ।
मागधः पुश्चली क्लीबः कितवोऽशुद्रा अब्राह्मणास्ते प्राजापत्याः ॥४॥ (४) २२ [१९३०]

वेध सवितरष्ट ॥ ८ ॥ संधये जारं पञ्च ॥ ५ ॥ मन्यवे पञ्च ॥ ५ ॥ प्रतिश्रुत्कायै चतस्रः ॥ ४ ॥
चतुस्त्वोकेषु द्वाविंशतिः ॥२२॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चतुर्विंशोऽध्यायः ॥३४॥

अथ पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ।

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।	
स भूमिः सर्वतं स्पृत्वात्यतिष्ठदशाङ्गुलम् ॥१॥	१
पुरुष एवेदः सर्वं यद्भूतं यच्च भग्यम् ।	
उतामृतत्वस्येशानो यदन्नैः तिरोहति ॥२॥	२
एतावानस्य महिमातो ज्यायांश्च पूरुषः ।	
पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं द्विवि ॥३॥	३
त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः पादोऽस्येः शर्भवत्पुनः ।	
ततो विष्वक् व्यक्रामत्साशनानशने अभि ॥४॥	४
ततो विराळजायत विराजो अधि पूरुषः ।	
स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ॥५॥	५
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः संभृतं पृषदाज्यम् ।	
पशून्स्तांश्चक्रे वायव्यानाग्ण्या ग्राम्याश्च ये ॥६॥	६
तस्माद्यज्ञात्सर्वहुत ऋचः सामानि जज्ञिरे ।	
छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत ॥७॥	७
तस्मादक्षा अजायन्त ये के चोभयादतः ।	
गावो ह जज्ञिरे तस्मात्तस्माज्जाता अजावयः ॥८॥	८
तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्पुरुषं जातमग्रतः ॥	
तेन देवा अयजन्त साध्या ऋषयश्च ये ॥९॥	९
यत्पुरुषं व्यदधुः कतिधा व्यकल्पयन् ।	
मुखं किमस्यासीत्किं बाहू किमूरु पादा उच्येते ॥१०॥	१०
ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीद्बाहू राजन्यः कृतः ।	
ऊरू तदस्य यद्वैश्यः पश्चाद् शूद्रो अजायत ॥ ११ ॥	११
चन्द्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्यो अजायत ।	
श्रोत्रोद्वायुश्च प्राणश्च सुखादुग्रिरजायत ॥१२॥	१२
नाभ्यां आसीदुन्तरिक्षं शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत ।	
पश्चां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्तथा लोकौऽकल्पयन् ॥ १३ ॥	१३ [१९४३]

यत्पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमर्तन्वत ।

वसन्तोऽस्यासीदाज्यं ग्रीष्म इध्मः शरद्विः ॥१४॥

१४

सप्तास्यासन्परिधयस्त्रिः सप्त समिधः कृताः ।

देवा यद्यज्ञं तन्वाना अवध्नन्पुरुषं पशुम् ॥१५॥

१५

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्मीणि प्रथमान्यासन् ।

ते ह नाकं महिमानं सचन्त यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः ॥१६॥ (१)

१६

अत्र्यः संभृतः पृथिव्यै रसाच्च विश्वकर्मणः समवर्तताग्रे ।

तस्य त्वष्टां विदधेद्रूपमेति तन्मर्त्यस्य देवत्वमाजानमग्रे ॥१॥

१७

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।

तमेव विदित्वार्ति मृत्युमेति नान्यः पन्थां विद्यतेऽयनाय ॥२॥

१८

प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तरजायमानो बहुधा वि जायते ।

तस्य योनिं परि पश्यन्ति धीरास्तस्मिन्ह तस्थुर्धुवनानि विश्वा ॥३॥

१९

यो देवेभ्य आतपति यो देवानां पुरोहितः ।

पूर्वो यो देवेभ्यो जातो नमो रुचाय ब्राह्मणे ॥४॥

२०

रुचं ब्राह्मं जनयन्तो देवा अग्रे तदब्रुवन् ।

यस्तैवेवं ब्राह्मणो विद्यात्तस्य देवा असन्वशे ॥५॥

२१

श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्या अहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनो व्यात्तम् ।

इष्णभिषाणामुं मं इषाण सर्वलोकं मं इषाण ॥६॥ (२)

२२

तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदु चन्द्रमाः ।

तदेव शुक्रं तद् ब्रह्म तदापः तत्प्रजापतिः ॥१॥

२३

सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधि ।

नैनमूर्ध्वं न तिर्यञ्चं न मध्ये परि जग्रभत् ॥२॥

२४

न तस्य प्रतिमा अस्ति यस्य नाम महद्यशः ।

हिरण्यगर्भ इत्येषः ॥३॥

२५

एषो ह देवः प्रदिशोऽनु सर्वाः पूर्वा ह जातः स उ गर्भे अन्तः ।

स एव जातः स जनिष्यमाणः प्रत्यङ् जनास्तिष्ठति सर्वतोलुखः ।

यस्मान्न जात इत्येषः ॥४॥

२६ [१९५६]

- वेनस्तत्पश्यन्निहितं गुहा सद्यत्र विश्वं भवत्येकनीलम् ।
तस्मिन्निदं सं च वि चैति सर्वं स ओतः प्रोतश्च विभूः प्रजासु ॥५॥ २७
- प्र तद्वोचेदमृतं नु विद्वान्गन्धर्वो धाम विमृतं गुहा सत् ।
त्रीणि पदानि निहिता गुहास्य यस्तानि वेद स पितुः पितासत् ॥६॥ २८
- स नो बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेद भुव्नानि विश्वा ।
यत्र देवा अमृतमानशानास्तृतीये धामन्ध्वैरयन्त ॥७॥ २९
- परीत्य भूतानि परीत्य लोकान्परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च ।
उपस्थाय प्रथमजामृतस्यात्मनात्मानममि सं विवेश ॥८॥ ३०
- परि द्यावापृथिवी सद्य इत्वा परि लोकान्परि दिशः परि स्वः ।
ऋतस्य तन्तुं विततं विचृत्य तदपश्यत्तदभवत्तदासीत् ॥९॥ ३१
- सदसस्पतिमर्कृतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सनि मेधामर्षासिषं स्वाहा ॥१०॥ ३२
- यां मेधां देवगणाः पितरश्चोपासते । तया मामद्य मेधयामे मेधाविनं कुरु स्वाहा ॥११॥ ३३
- इदं मे ब्रह्म च क्षत्रं चोमे श्रियमश्नुताम् ।
प्रथि देवा दधतु श्रियमृत्तमां तस्यै ते स्वाहा ॥१२॥ (३) ३४
- अपेतो यन्तु पुण्योऽसुक्ता देवपीयवः । अस्य लोकः सुतावतः ॥१॥ ३५
- द्युभिरहोभिरक्तुमिर्व्यक्तं यमो ददात्ववसानमस्मै ।
सविता ते शरीरेभ्यः पृथिव्यां लोकमिच्छतु । तस्मै युज्यन्तामुस्त्रियाः ॥२॥ ३६
- वायुः पुनातु सविता पुनात्वग्नेर्भ्राजसा सूर्यस्य वर्चसा । वि भुज्यन्तामुस्त्रियाः ॥३॥ ३७
- अश्वत्थे वो निषदं पणो वो वसतिष्कृता । गोभाज इत्किलासथ यत्सुनवथ पूरुषम् ॥४॥ ३८
- सविता ते शरीराणि मातुरुपस्थ आ वपतु । तस्मै पृथिवि शं भव ।
प्रजापती त्वा देवतायाश्चपोदके लोके नि दधाम्यसौ ॥५॥ ३९
- परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्तै अन्य इतरो देवयानात्
चक्षुष्मते शृण्वते तै ब्रवीमि मा नः प्रजा रीरिवो मोत वीरान् ॥६॥ ४०
- शं वातः शं हि ते घृणिः शं तै भवन्त्विष्टकाः ।
शं तै भवन्त्वमयः पार्थिवासो मा त्वाभि शंश्चन् ॥ ७ ॥ ४१
- कल्पन्तां ते दिशस्तुभ्यमार्षः शिवर्तमास्तुभ्यं भवन्तु सिन्धवः ।
अन्तरिक्षं शिवं तुभ्यं कल्पन्तां ते दिशः सर्वाः ॥८॥ ४२ [१९७९]

अश्मन्वती रीयते स५ रश्मिष्वमुचिष्ठतु प्र तरता सखायः ।	
अत्रा जह्मीमोऽशिवा ये असंख्खिवान्वयमुत्तरेमाभि वाजान् ॥९॥	४३
अपाधमप किल्बिषमप कृत्यामपो रपः ।	
अपामार्ग त्वमस्मदप दुःष्वप्य५ सुव ॥१०॥	४४
सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु ।	
योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥११॥	४५
अनृद्धाहमन्वारभामहे स्वस्तये ।	
स न इन्द्र इव देवेभ्यो वह्निः संतारणो भव ॥१२॥	४६
उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम् ।	
देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥१३॥	४७
अग्न आयु५पि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः ।	
आरे बाधस्व दुच्छुनाम् ॥१४॥	४८
आयुष्मानग्ने हविषा वृधानो घृतप्रतीको घृतयोनिरेधि ।	
घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेव पुत्रमभि रक्षतादिमान्त्स्वाहा ॥१५॥	४९
इमं जीवेभ्यः परिधि दधामि मैषां नु गादपरो अर्थमेतम् ।	
शतं जीवन्तु शरदः पुरुचीरन्तर्मृत्युं दधतां पर्वतेन ॥१६॥	५०
परीमे गाप्रनेषत पर्यग्निमहृषत । देवेष्वेकत श्रवः क इमाँर आ दधर्षति ॥१७॥	५१
क्रव्यादमभि प्र हिंणोमि दूरं यमराज्यं गच्छतु रिप्रवाहः ।	
इहैवायमितरो जातवेदा देवेभ्यो हव्यं वहतु प्रजानन् ॥१८॥	५२
वह वपां जातवेदः पितृभ्यो यत्रैनान्वेत्य निहितान्पराके ।	
मेदसः कुल्या उप तान्तस्ववन्तु सत्या एषामाशिषः सन्तु कामाः स्वाहा ॥१९॥	५३
स्योना पृथिवि नो भवानृक्षरा निवेशनी ।	
यच्छा नः शर्म सप्रथाः । अप नः शोशुचदधम् ॥२०॥	५४
अस्माच्चमधि जातोऽसि त्वद्वयं जायतां पुनः । असौ स्वर्गाय लोकाय स्वाहा ।	
अप नः शोशुचदधम् ॥ २१ ॥ (४)	५५ [१९८५]

सहस्रशीर्षा षोडश ॥१६॥ अद्भ्यः संभृतः षट् ॥६॥ तदेवाग्निर्द्वादश ॥११॥

अपेतो यन्त्वेकविंशतिः ॥११॥ चतुरनुवाकेषु पञ्चपञ्चाशत् ॥ ५५ ॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां पञ्चत्रिंशोऽध्यायः ॥३५॥

अथ षट्त्रिंशोऽध्यायः ।

- क्रचं वाचं प्र पद्ये मनो यजुः प्र पद्ये सामं ग्राणं प्र पद्ये चक्षुः श्रोत्रं प्र पद्ये ।
 वागोजः सहौजो मयि प्राणापानौ ॥१॥ १
- यन्मे न्छिद्रं चक्षुषो हृदयस्य मनसो वार्तितृष्णं बृहस्पतिर्मे तदधातु ।
 शं नो भवतु भुवनस्य यस्पतिः ॥२॥ २
- भूर्भुवः स्वः । तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॥३॥ ३
- कया नश्चित्र आ भुवदती सदावृधः सखा । कया शचिष्ठया वृता ॥४॥ ४
- कस्त्वा सत्यो मदानां मर्हिष्ठो मत्सदन्धसः । इव्हा चिद्राज्जे वसु ॥५॥ ५
- अभी पु णः सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्पृतिभिः ॥६॥ ६
- कया त्वं न ऊत्याभि प्र मन्दसे वृषन् । कया स्तोतृभ्य आ भर ॥७॥ ७
- इन्द्रो विश्वस्य राजति । शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे ॥८॥ ८
- शं नो मित्रः शं वरुणः शं नो भवत्वयमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः शं नो विष्णुरुक्क्रमः ॥९॥ ९
- शं नो वार्तः पवता ॥ शं नस्तपतु सूर्यः । शं नः कर्तिकदत्तेवः पर्जन्यो अभि वर्षतु ॥१०॥ १०
- अहानि शं भवन्तु नः शं रात्रीः प्रति धीयताम् ।
 शं न इन्द्राग्नी भवतामवोभिः शं न इन्द्रावरुणा रातर्हव्या ।
 शं न इन्द्रापूषणा वाजसातौ शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः ॥११॥ ११
- शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योराभि स्रवन्तु नः ॥१२॥ १२
- स्योना पृथिवि नो भवानृक्षरा निवेनी । यन्छा नः शर्म सप्रथाः ॥१३॥ १३
- आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे ॥१४॥ १४
- यो वः शिवर्तमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मावरः ॥१५॥ १५
- तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ॥१६॥ १६
- द्यौः शान्तिरन्तारिक्षं शान्तिः पृथिवी शान्तिरापः शान्तिरोषधयः शान्तिः ।
 वनस्पतयः शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः ॥१७॥ १७
- हते इह मा मित्रस्य मा चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षन्ताम् ।
 मित्रस्याहं चक्षुषा सर्वाणि भूतानि समीक्षे । मित्रस्य चक्षुषा समीक्षामहे ॥१८॥ १८
- हते इह मा । ज्योक्ते सृष्टिं जीव्यासं ज्योक्ते सृष्टिं जीव्यासम् ॥१९॥ १९
- नमस्ते हरसे शोचिषे नमस्ते अस्तुचिषे ।
 अन्याश्चस्ते अस्मत्तपन्तु हेतयः पावको अस्मभ्यं शिवो भव ॥२०॥ २० [२००५]

नमस्ते अस्तु विद्युते नमस्ते स्तनयिन्ने ।

नमस्ते भगवन्नास्तु यतः स्वं समीहसे ॥२१॥

२१

यतोयतः समीहसे ततो नो अभयं कुरु ।

शं नः कुरु प्रजाभ्योऽभयं नः पशुभ्यः ॥२२॥

२२

सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्यै सन्तु ।

योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥२३॥

२३

तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुचरत् ।

पश्येम श्रदः श्रतं जीवेम श्रदः श्रतं शृणुयाम श्रदः श्रतम् ॥२४॥ (१) [२००९] २४

अमुचं वाचमित्येकानुवाके चतुर्विंशतिः ॥२४॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां षट्त्रिंशोऽध्यायः ॥३६॥

अथ सप्तत्रिंशोऽध्यायः ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् । आ दंढे नारिरसि ॥१॥ १

युञ्जते मनं उत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ।

वि होत्रा दधे वयुनाविदेक इन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः ॥२॥

२

देवीं द्यावापृथिवी मुखस्य वामघ शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ॥३॥

३

देव्यो वत्रियो भूतस्य प्रथमजा मुखस्य वोऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ॥४॥

४

इत्यग्रं आसीर्मुखस्य तेऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ॥५॥

५

इन्द्रस्यौज स्थ मुखस्य वोऽद्य शिरो राध्यासं देवयजने पृथिव्याः ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे । मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ॥६॥

६

त्रैतु ब्रह्मणस्पतिः प्र देव्येतु सूनृता । अच्छा वीरं नर्थं पङ्क्तिराघसं देवा यज्ञं नयन्तु नः ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे । मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ।

मखायं त्वा मुखस्य त्वा शीर्ष्णे ॥७॥

७ [२०१६]

म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ॥८॥

अ॒श्वस्य॑ त्वा वृ॒ष्णाः शु॒क्रा धू॒पयामि॑ दे॒वय॑जने पृथि॒व्याः । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 अ॒श्वस्य॑ त्वा वृ॒ष्णाः शु॒क्रा धू॒पयामि॑ दे॒वय॑जने पृथि॒व्याः । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 अ॒श्वस्य॑ त्वा वृ॒ष्णाः शु॒क्रा धू॒पयामि॑ दे॒वय॑जने पृथि॒व्याः । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ॥९॥

ऋ॒ग्वे त्वा सा॒ध्वे त्वा सु॒क्षित्यै॑ त्वा । म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ।
 म॒खाय॑ त्वा म॒खस्य॑ त्वा शी॒र्ष्णे ॥१०॥ (१)

य॒माय॑ त्वा म॒खाय॑ त्वा स॒र्वस्य॑ त्वा त॒पसे॑ ।
 दे॒वस्त्वा॑ स॒विता॑ म॒ध्वान॑क्तु पृथि॒व्याः स॒ः स्पृ॑श॒स्पाहि॑ ।
 अ॒चिर॑सि शोचि॒रसि॑ तपो॑ऽसि ॥११॥

अना॑धृष्टा पुरस्ता॑दु॒मेरा॑धिपत्य॒ आधु॑र्मं दाः पु॒त्रव॑न्ती दक्षि॒णत॑ इन्द्र॒स्याधि॑पत्ये प्र॒जां मे॑ दाः ।
 सु॒षदा॑ प॒श्चादे॒वस्य॑ स॒वित॑राधिपत्ये चक्षु॑र्मं दा आश्रु॒तिरु॒त्तर॑तो धा॒तुरा॑धिपत्ये रा॒यस्पोष॑ मे दाः ।
 वि॒धृति॑रु॒परि॑ष्टाद् बृ॒हस्प॑तेराधिपत्य॒ ओजो॑ मे दा विश्वा॑भ्यो मा ना॒ष्ट्राभ्य॑स्पाहि॒ मनो॑रक्षासि ॥१२॥१२
 स्वाहा॑ मरु॒द्भिः परि॑ श्रीयस्व दि॒वः स॒ः स्पृ॑श॒स्पाहि॑ । मधु॑ मधु॑ मधु॑ ॥१३॥ (२)

ग॒र्भो दे॒वानां॑ पि॒ता म॑तीनां पतिः प्र॒जाना॑म् ।
 सं दे॒वो दे॒वेन॑ स॒वित्रा॑ ग॒त॒ स॒ः स॒र्वेण॑ रोचते ॥१॥
 स॒म॒ग्निर॑ग्निना ग॒त॒ सं दै॒वैर्न॑ स॒वित्रा॑ स॒ः स॒र्वेणा॑रोचि॒ष्ट ।
 स्वाहा॑ स॒म॒ग्नस्त॑पसा ग॒त॒ सं दै॒व्येन॑ स॒वित्रा॑ स॒ः स॒र्वेणा॑रुरुचत ॥२॥
 ध॒र्ता दि॒वो वि॑ भा॒ति त॑पसस्पृथि॒व्यां ध॒र्ता दे॒वो दे॒वाना॑मम॒र्त्यस्त॑पोजाः ।
 वा॒चम॑स्मे नि य॒च्छ दे॒वायु॑र्वम् ॥३॥
 अ॒र्प॒श्य गो॑पामनिप॒द्यमा॑नमा च॒ परा॑ च प॒थिभि॑श्चर॒न्तम् ।
 स स॒ध्रीचीः॑ स वि॒षूची॑र्वसान् आ वरी॒वति॑ श्रु॒र्वने॑ष्वन्तः ॥४॥

विश्वासां भुवां पते विश्वस्य मनसस्पते विश्वस्य वचसस्पते सर्वस्य वचसस्पते ।

देवश्रुत्वं देव धर्म देवो देवान्प्राह्व्यत्र प्रावीरन्तु वां देववीतये ।

मधु माध्वीभ्यां मधु मार्ध्वीभ्याम् ।

इदे त्वा मनसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वा । ऊध्वो अंध्वरं दिवि देवेषु धेहि ॥५॥ १८

पिता नोऽसि पिता नो बोधि नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः ।

त्वष्टमन्तस्त्वा सपेम पुत्रान्पशून्मर्यां धेह्यरिष्टाहः सह पत्या भूयासम् ॥६॥ १९

अहः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा ।

रात्रिः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा ॥७॥ (३) २० [२०१९]

देवस्य त्वा दश ॥१०॥ यमाय तिस्रः ॥३॥ गर्भो देवानां सप्त ॥७॥ इत्यनुवाकेषु विशतिः ॥२०॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां सप्तत्रिंशोऽध्यायः ॥३७॥

अथाष्टत्रिंशोऽध्यायः ।

देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पूष्णो हस्ताभ्याम् ।

आ दुदेऽदित्यै रास्नासि ॥१॥ १

इह एह्यदित एहि सरस्वत्येहि । असावेह्यसावेह्यसावेहि ॥२॥ २

अदित्यै रास्नासीन्द्राण्या उष्णीषः । पूषासि घर्मर्या दीष्वा ॥३॥ ३

अश्विभ्यां पिन्वस्व सरस्वत्यै पिन्वस्वेन्द्राय पिन्वस्व । स्वाहेन्द्रवत्स्वाहेन्द्रवत्स्वाहेन्द्रवत् ॥४॥ ४

यस्ते स्तनः शशयो यो मयोभूयो रत्नधा वसुविद्यः सुदत्रः ।

येन विश्वा पुष्यसि वार्याणि सरस्वति तमिह धातवेऽकः । उर्वन्तरिक्षमन्वेमि ॥५॥ ५

गायत्रं छन्दोऽसि त्रैष्टुभं छन्दोऽसि धावापृथिवीभ्यां त्वा परि गृह्णाम्यन्तरिक्षेणोष यच्छामि ।

इन्द्राश्विना मधुनः सारधस्य घर्म पातु वसवो यजन्त वाद् ।

स्वाहा सूर्यस्य रश्मये वृष्टिबनये ॥६॥ (१) ६

समुद्राय त्वा वाताय स्वाहा सरिराय त्वा वाताय स्वाहा ।

अनापुष्याय त्वा वाताय स्वाहाप्रतिषुष्याय त्वा वाताय स्वाहा ॥

अवस्थवे त्वा वाताय स्वाहाशिमिदाय त्वा वाताय स्वाहा ॥१॥ ७

इन्द्राय त्वा वसुमते रुद्रवते स्वाहेन्द्राय त्वादित्यवते स्वाहा ।

इन्द्राय त्वाभिमातिमे स्वाहा सवित्रे त्वं ऋभुमते विभुमते वाजवते स्वाहा बृहस्पतये त्वा

विश्वदेव्यावते स्वाहा ॥२॥

८ [२०३७]

यमाय त्वाङ्गिरस्वते पितृमते स्वाहा । स्वाहा धर्माय स्वाहा धर्मः पित्रे ॥३॥ ९

विश्वा आशा दक्षिणसत्सर्वीन्देवानयान्छिह ।

स्वाहाकृतस्य धर्मस्य मधोः पिबतमश्विना ॥४॥ १०

दिवि धा इमं यज्ञमिमं यज्ञं दिवि धाः । स्वाहाग्रथे यज्ञियाय शं यजुर्म्यः ॥५॥ ११

अश्विना धर्म पातः हार्द्रीनमहर्द्विर्वाभिरूतिभिः ।

तन्त्रायिणे नमो द्यावापृथिवीभ्याम् ॥६॥ १२

अपातामश्विना धर्ममनु द्यावापृथिवी अमःसाताम् । इहैव रातयः सन्तु ॥७॥ १३

इषे पिन्वस्वोर्जे पिन्वस्व ब्रह्मणे पिन्वस्व क्षत्राय पिन्वस्व द्यावापृथिवीभ्यां पिन्वस्व ।

धर्मांसि सुधर्माभ्येन्यस्मे नृम्णानि धारय ब्रह्म धारय क्षत्रं धारय विशं धारय ॥८॥(२) १४

स्वाहा पूष्णे शरसे स्वाहा ग्रावभ्यः स्वाहा प्रतिरवेभ्यः ।

स्वाहा पितृभ्य ऊर्ध्वर्बहिर्भ्यो धर्मपावभ्यः स्वाहा

द्यावापृथिवीभ्याः स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः ॥९॥ १५

स्वाहा रुद्राय रुद्रहृतये स्वाहा सं ज्योतिषा ज्योतिः ।

अहः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा रात्रिः केतुना जुषताः सुज्योतिर्ज्योतिषा स्वाहा ।

मरुतु हुतमिन्द्रतमे अग्रा अश्याम ते देव धर्म नमस्ते अस्तु मा मा हिंसीः ॥१०॥ (३) १६

अभीमं महिमा दिवं विप्रो बभूव सप्रथाः ।

उत श्रवसा पृथिवीः सः सीदस्व महौर असि रोचस्व देववीतमः ।

वि धूममग्ने अरुषं मियेध्य सृज प्रशस्त दर्शतम् ॥११॥ (४) १७

या ते धर्म दिव्या शुग्या गायत्र्याः हविर्धानि । सा त आ प्यायतां निष्ठायातां तस्यै ते स्वाहा ।

या ते धर्मान्तरिक्षे शुग्या त्रिष्टुभ्याग्नीध्रे । सा त आ प्यायतां निष्ठायातां तस्यै ते स्वाहा ।

या ते धर्म पृथिव्याः शुग्या जगत्याः सदस्या ।

सा त आ प्यायतां निष्ठायातां तस्यै ते स्वाहा ॥१२॥ १८

क्षत्रस्य त्वा परस्पाय ब्रह्मणस्तन्वै पाहि ।

विशस्त्वा धर्मेणा वयमनु क्रामाम सुविताय नव्यसे ॥१३॥ १९

चतुःसक्तिर्नाभिर्कृतस्य सप्रथाः स नो विश्वायुः सप्रथाः स नः सर्वायुः सप्रथाः ।

अप द्वेपो अप हरोऽन्यव्रतस्य सश्विम ॥१४॥

घर्मतेते पुरीषं तेन वर्धस्व चा चं प्यायस्व ।

वर्धिषीमहि च वयमा चं प्यासिषीमहि ॥४॥

२१

अचिकदुद्धा हरिर्महान्मित्रो न दंशतः । स५ सूर्येण दिद्युतदुदधिर्निधिः ॥५॥

२२

सुमित्रिया न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रियास्तस्मै सन्तु ।

योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः ॥६॥

२३

उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम् । देवं देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ।

एधोऽस्येधिषीमहि समिदसि तेजोऽसि तेजो मयि धेहि ॥७॥ (५)

२४

यावती द्यावापृथिवी यावच्च सप्त सिन्धवो वितस्थिरे ।

तावन्तमिन्द्र ते ग्रहमूर्जा गृह्णाम्यक्षितं मयि गृह्णाम्यक्षितम् ॥१॥

२५

मयि त्यदिन्द्रियं ब्रह्ममयि दक्षो मयि क्रतुः ।

घर्मस्त्रिगुवि राजति विराजा ज्योतिषा सह ब्रह्मणा तेजसा सह ॥

पर्यसो रेत आभृतं तस्य दोहमशीमद्भुत्तराभुत्तरा५ समाम् ॥२॥ (६)

२६

त्विषः संवृक् क्रत्वे दक्षस्य ते सुषुम्णस्य ते सुषुम्णाभिहुतः ।

इन्द्रपीतस्य प्रजापतिभक्षितस्य मधुमत उपहृत उपहृतस्य भक्षयामि ॥१॥ (७) २७ [२०५६]

देवस्य त्वा वद ॥६॥ समुद्राय त्वाष्ट ॥८॥ स्वाहा पूष्णे द्वे ॥२॥ अर्भममेका ॥१॥ या ते सप्त ॥७॥

यावती द्वे ॥२॥ त्विषःसंवृगेका ॥१॥ सप्तानुवाकेषु सप्तविंशतिः ॥२७॥

इति शृङ्गयजुःकाण्वसंहितायां अष्टविंशोऽध्यायः ॥३८॥

अथैकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ।

स्वाहा प्राणेभ्यः सार्धपतिकेभ्यः पृथिव्यै स्वाहाभ्ये स्वाहान्तरिक्षाय स्वाहा वायवे स्वाहा

दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा । दिग्भ्यः स्वाहा चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहाभ्यः

स्वाहा वरुणाय स्वाहा । नाभ्यै स्वाहा पुताय स्वाहा ॥१॥ (१)

१

वाचे स्वाहा प्राणाय स्वाहा प्राणाय स्वाहा ।

चक्षुषे स्वाहा चक्षुषे स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा श्रोत्राय स्वाहा ॥१॥

२

मनसः काममाकृति वाचः सत्यमशीय ।

पशुना५ रूपमर्चस्य रसो यज्ञः श्रीः श्रयतां मयि स्वाहा ॥२॥ (२)

३ [२०५९]

प्रजापतिः संश्रियमाणः सम्राट् संमृतो वैश्वदेवः संसृजो धर्मः प्रवृक्तस्तेज उद्यत आश्विनः
पर्यस्यानीयमाने पूषा विष्यन्दमाने मारुतः कथन् ।

मैत्रः शरसि संताप्यमाने वायव्यो ह्रियमाण आग्नेयो हूयमानो वाग्धुतः ॥१॥ (३) ४

सविता प्रथमेऽहंशमिद्वितीयं वायुस्तृतीयं आदित्यश्चतुर्थं

चन्द्रमाः पञ्चम ऋतुः षष्ठे मरुतः सप्तमे बृहस्पतिरष्टमे ।

द्वित्रो नवमे वरुणो दशम इन्द्र एकादशे विश्वे देवा द्वादशे ॥१॥ (४) ५

उग्रश्च मीमश्च ध्वान्तश्च धुनिश्च । सासद्वाऽश्वाभियुग्वा च विशिषः स्वाहा ॥१॥ (५) ६

अग्निः हृदयेनाशनिः हृदयाग्नेण पशुपतिं कृत्स्नहृदयेन भवं यक्रा ।

शर्वं मत्स्नाभ्यामीशानं मन्युना महादेवमन्तःपश्व्येनोग्रं

देवं वनिष्ठुना वसिष्ठहनुः शिङ्गीनि कोश्याभ्याम् ॥१॥ (६) ७

उग्रं लोहितेन मित्रः सौव्रत्येन रुद्रं दौव्रत्येनेन्द्रं प्रक्रीलेन मरुतो बलेन साध्यान्प्रहृदा ।

भवस्य कण्ठस्थः रुद्रस्यान्तःपाश्वर्यं महादेवस्य यकृच्छर्वस्य वनिष्ठुः पशुपतैः पुरीतत् ॥१॥ (७) ८

लोमभ्यः स्वाहा लोमभ्यः स्वाहा त्वचे स्वाहा त्वचे स्वाहा लोहिताय

स्वाहा लोहिताय स्वाहा मेदसे स्वाहा मेदसे स्वाहा ।

माश्वसेभ्यः स्वाहा माश्वसेभ्यः स्वाहा स्नावभ्यः स्वाहा

स्नावभ्यः स्वाहास्थभ्यः स्वाहास्थभ्यः स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा मज्जभ्यः स्वाहा ।

रेतसे स्वाहा पायवे स्वाहा ॥१॥ (८) ९

आयासाय स्वाहा प्रायासाय स्वाहा संयासाय स्वाहा वियासाय स्वाहोद्यासाय स्वाहा ।

शुचे स्वाहा शोचते स्वाहा शोकाय स्वाहा ॥१॥ १०

तपसे स्वाहा तप्यमानाय स्वाहा तप्ताय स्वाहा ।

निष्कृत्यै स्वाहा प्रायश्चित्यै स्वाहा भेषजाय स्वाहा ॥२॥ ११

यमाय स्वाहान्तकाय स्वाहा मृत्यवे स्वाहा ।

ब्रह्महत्यायै स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा द्यावापृथिवीभ्याः स्वाहा ॥३॥ (९) १२ [१०६८]

स्वाहाप्राग्नेभ्य एका ॥१॥ वाचे द्वे ॥२॥ प्रजापतिःसमिभ्यमाण एका ॥१॥ सविता प्रथम एका ॥१॥

उग्रश्चैका ॥१॥ अग्निः हृदयेनैका ॥१॥ उग्रैल्लोहितेनैका ॥१॥ लोमभ्यः स्वाहा चेत्येका ॥१॥

आयासाय तिस्रः ॥३॥ नवानुवाकेषु द्वादश ॥१२॥

इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ॥३९॥

अथ चत्वारिंशोऽध्यायः ।

- ईशा वास्यमिदं सर्वं यत्किं च जगत्यां जगत् ।
 तेन त्यक्तेन भुञ्जीथा मा गृधः कस्य स्विद्धनम् ॥१॥ १
- कुर्वन्नेवेह कर्माणि जिजीविषेच्छतः समाः ।
 एवं त्वयि नान्यथेतोऽस्ति न कर्म लिप्यते नरैः ॥२॥ २
- असुर्या नाम ते लोका अन्धेन तमसावृताः ॥
 तांस्ते प्रेत्याभिर्गच्छन्ति ये के चात्मह्नो जनाः ॥३॥ ३
- अनेजदेकं मनसो जवीयो नैनहेवा आप्नुवन्पूर्वमर्थतः ।
 तद्वावतोऽन्यानत्येति तिष्ठत्तस्मिन्नपो मातरिश्वा दधाति ॥४॥ ४
- तदेजति तभेजति तदूरे तद्वान्तिके ।
 तदन्तरस्य सर्वस्य तदु सर्वस्यास्य बाह्यतः ॥५॥ ५
- यस्तु सर्वाणि भूतान्यात्मभेवानुपश्यति ।
 सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न वि जृगुप्सते ॥६॥ ६
- यस्मिन्सर्वाणि भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः ।
 तत्र को मोहः कः शोकः एकत्वमनुपश्यतः ॥७॥ ७
- स पर्येगाच्छुक्रमकायमव्रणमस्नाविरं शुद्धमपापविद्धम् ।
 कविर्मनीषी परिभूः स्वयंभूरीथातथ्यतोऽर्थान् व्यदधाच्छाश्वती रथः समारभ्यः ॥८॥ ८
- अन्धं तमः प्र विंशन्ति येऽविद्यामुपासते ।
 ततो भूय इव ते तमो य उ विद्यायां रताः ॥९॥ ९
- अन्यदेवाहुर्विद्ययान्यदाहुरविद्यया ।
 इति शुश्रुम धीराणां ये नस्तद्विचचक्षिरे ॥१०॥ १०
- विद्यां चाविद्यां च यस्तद्वेदोभयं सह ।
 अविद्यया मृत्युं तीर्त्वा विद्यया मृतमश्नुते ॥११॥ ११
- अन्धं तमः प्रविशन्ति येऽसंभूतिमुपासते ।
 ततो भूय इव ते तमो य उ संभूत्या रताः ॥१२॥ १२
- अन्यदेवाहुः संभवादन्यदाहुरसंभवात् ।
 इति शुश्रुम धीराणां ये नस्तद्विचचक्षिरे ॥१३॥ १३

- संभूतिं च विनाशं च यस्तद्वेदोभयं सह ।
विनाशेन मृत्युं तीर्त्वा सम्भूत्यामृतमश्नुते ॥१४॥ १४
- हिरण्मयेन पात्रेण सत्यस्यार्पितं मुखम् ।
तत्त्वं पूषन्नपावृणु सत्यधर्माय दृष्ट्यै ॥१५॥ १५
- पूर्वनेक क्रथे यम सूर्यं प्राजापत्य व्यूह रश्मीन्समूह
तेजो यत्ते रूपं कल्याणतमं तत्ते पश्यामि ।
योऽसावसौ पुरुषः सोऽहमसि ॥१६॥ १६
- वायुरनिलममृतमथेदं भस्मान्तु शरीरम् ।
ॐ३ क्रतो सरं कृतं स्मरं क्रतो स्मरं कृतं स्मरं ॥१७॥ १७
- अग्ने नय सुपथा राये अस्मान्निश्चानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मजुहुराणमेनो भूर्यिष्ठां ते नम उक्ति विधेम ॥१८॥ (१) १८ [२०८६]

॥ ईशावास्यमित्येकानुवाके अष्टादश ॥१८॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहितायां चत्वारिंशोऽध्यायः ॥४०॥

॥ इति शुक्लयजुःकाण्वसंहिता समाप्ता ।